๚ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส๚

วินยปิฏเก

ปริวารปาฬิ

๑. ภิกฺขุวิภงฺค

โสฬสมหาวาโร

๑. กตฺถปญฺญตฺติวาโร

๑. ปาราชิกกณฺฑํ

๑. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ปฐมํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตํ, กํ อารพฺภ, กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ? อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺติ? สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺติ? เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺติ? ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุเทฺทสานํ กโตฺถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนํ? กตเมน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉติ? จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขโนฺธ? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโย? กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขํ? กา วิปตฺติ? กา สมฺปตฺติ? กา ปฏิปตฺติ? กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ปฐมํ ปาราชิกํ ปญฺญตฺตํ? เก สิกฺขนฺติ? เก สิกฺขิตสิกฺขา? กตฺถ ฐิตํ? เก ธาเรนฺติ? กสฺส วจนํ? เกนาภตนฺติ?

๒. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ปฐมํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํ๚ กํ อารพฺภาติ? สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ อารพฺภ๚ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สุทิโนฺน กลนฺทปุโตฺต ปุราณทุติยิกาย เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ๚ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติ, เทฺว อนุปญฺญตฺติโย๚ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิ๚ สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติ๚ สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺตีติ? สาธารณปญฺญตฺติ๚ เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺตีติ? อุภโตปญฺญตฺติ๚ ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุเทฺทสานํ กโตฺถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ, นิทานปริยาปนฺนํ๚ กตเมน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉตีติ? ทุติเยน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉติ๚ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สีลวิปตฺติ๚ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขโนฺธติ? ปาราชิกาปตฺติกฺขโนฺธ๚ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต๚ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณนฺติ? อาปตฺตาธิกรณํ๚ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ? ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ๚ โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโยติ? ปญฺญตฺติ วินโย, วิภตฺติ อภิวินโย๚ กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขนฺติ? ปญฺญตฺติ ปาติโมกฺขํ, วิภตฺติ อธิปาติโมกฺขํ๚ กา วิปตฺตีติ? อสํวโร วิปตฺติ๚ กา สมฺปตฺตีติ? สํวโร สมฺปตฺติ๚ กา ปฏิปตฺตีติ? น เอวรูปํ กริสฺสามีติ ยาวชีวํ อาปาณโกฏิกํ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขา

ปเทสุฯ [อ. นิ. ๑๐.๓๑] กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ปฐมํ ปาราชิกํ ปญฺญตฺตนฺติ? ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ปฐมํ ปาราชิกํ ปญฺญตฺตํ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย, ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย, ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย, อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิโยฺยภาวาย, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหายฯ เก สิกฺขนฺตีติ? เสกฺขา จ ปุถุชฺชนกลฺยาณกา จ สิกฺขนฺติฯ เก สิกฺขิตสิกฺขาติ? อรหนฺโต สิกฺขิตสิกฺขา ฯ กตฺถ ฐิตนฺติ? สิกฺขากาเมสุ ฐิตํฯ เก ธาเรนฺตีติ? เยสํ วตฺตติ เต ธาเรนฺติฯ กสฺส วจนนฺติ? ภควโต วจนํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ เกนาภตนฺติ? ปรมฺปราภตํ –

๓. อุปาลิ ทาสโก เจว, โสณโก สิคฺคโว ตถา;
โมคฺคลิปุตฺเตน [โมคฺคลีปุตฺเตน (สฺยา.)] ปญฺจมา, เอเต ชมฺพุสิริวฺหเย [ชมฺพุสริวฺหเย (สารตฺถ)]ฯ

ตโต มหินฺโท อิฏฺฏิโย [อิฏฺฐิโย (สี.)], อุตฺติโย สมฺพโล [อุฏฺฏิโย สมฺปโล (อิติปิ)] ตถา;
ภทฺทนาโม จ ปณฺฑิโตฯ

เอเต นาคา มหาปญฺญา, ชมฺพุทีปา อิธาคตา;
วินยํ เต วาจยึสุ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาฯ

นิกาเย ปญฺจ วาเจสุํ, สตฺต เจว ปกรเณ;
ตโต อริโฏฺฐ เมธาวี, ติสฺสทโตฺต จ ปณฺฑิโตฯ

วิสารโท กาฬสุมโน, เถโร จ ทีฆนามโก;
ทีฆสุมโน จ ปณฺฑิโตฯ

ปุนเทว [ปุนเรว (สฺยา.)] กาฬสุมโน, นาคเตฺถโร จ พุทฺธรกฺขิโต;
ติสฺสเตฺถโร จ เมธาวี, เทวเตฺถโร [เรวเตฺถโร (อิติปิ)] จ ปณฺฑิโตฯ

ปุนเทว สุมโน เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
พหุสฺสุโต จูฬนาโค, คโชว ทุปฺปธํสิโยฯ

ธมฺมปาลิตนาโม จ, โรหเณ [โรหโณ (สี.)] สาธุปูชิโต;
ตสฺส สิโสฺส มหาปโญฺญ เขมนาโม ติเปฏโกฯ

ทีเป ตารกราชาว ปญฺญาย อติโรจถ;
อุปติโสฺส จ เมธาวี, ผุสฺสเทโว มหากถีฯ

ปุนเทว สุมโน เมธาวี, ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต;
มหากถี มหาสิโว, ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโทฯ

ปุนเทว อุปาลิ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
มหานาโค มหาปโญฺญ, สทฺธมฺมวํสโกวิโทฯ

ปุนเทว อภโย เมธาวี, ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโท;
ติสฺสเตฺถโร จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโทฯ

ตสฺส สิโสฺส มหาปโญฺญ, ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต;
สาสนํ อนุรกฺขนฺโต, ชมฺพุทีเป ปติฏฺฐิโตฯ

จูฬาภโย จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
ติสฺสเตฺถโร จ เมธาวี, สทฺธมฺมวํสโกวิโทฯ

จูฬเทโว [ผุสฺสเทโว (สี.)] จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
สิวเตฺถโร จ เมธาวี, วินเย สพฺพตฺถ โกวิโทฯ

เอเต นาคา มหาปญฺญา, วินยญฺญู มคฺคโกวิทา;
วินยํ ทีเป ปกาเสสุํ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติฯ

๔. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุเทฺธน ทุติยํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ธนิยํ กุมฺภการปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ธนิโย กุมฺภการปุโตฺต รโญฺญ ทารูนิ อทินฺนํ อาทิยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ กติหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐาตีติ? ตีหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ , น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ…เป….ฯ

๕. ตติยํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู อญฺญมญฺญํ ชีวิตา โวโรเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ กติหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐาตีติ? ตีหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ…เป….ฯ

๖. จตุตฺถํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? วคฺคุมุทาตีริยา ภิกฺขู คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ กติหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐาตีติ? ตีหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ…เป….ฯ

จตฺตาโร ปาราชิกา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

เมถุนาทินฺนาทานญฺจ , มนุสฺสวิคฺคหุตฺตริ;
ปาราชิกานิ จตฺตาริ, เฉชฺชวตฺถู อสํสยาติฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑํ

๗. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุเทฺธน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโต? กํ อารพฺภ? กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ? อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ , อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺติ? สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺติ? เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺติ? ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุเทฺทสานํ กโตฺถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนํ? กตเมน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉติ? จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขโนฺธ? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโย? กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขํ ? กา วิปตฺติ, กา สมฺปตฺติ, กา ปฏิปตฺติ? กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ปญฺญตฺโต? เก สิกฺขนฺติ, เก สิกฺขิตสิกฺขา? กตฺถ ฐิตํ? เก ธาเรนฺติ? กสฺส วจนํ? เกนาภตนฺติ?

๘. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุเทฺธน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ เสยฺยสกํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา เสยฺยสโก หเตฺถน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ สพฺพตฺถ ปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺตีติ ? อสาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺตีติ? เอกโตปญฺญตฺติฯ ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุเทฺทสานํ กโตฺถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํฯ กตเมน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉตีติ? ตติเยน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉติ ฯ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สีลวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขโนฺธติ? สงฺฆาทิเสโส อาปตฺติกฺขโนฺธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณนฺติ? อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ? ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จฯ โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโยติ? ปญฺญตฺติ วินโย, วิภตฺติ อภิวินโยฯ กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขนฺติ? ปญฺญตฺติ ปาติโมกฺขํ, วิภตฺติ อธิปาติโมกฺขํฯ กา วิปตฺตีติ? อสํวโร วิปตฺติฯ กา สมฺปตฺตีติ? สํวโร สมฺปตฺติฯ กา ปฏิปตฺตีติ? น เอวรูปํ กริสฺสามีติ ยาวชีวํ อาปาณโกฏิกํ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุฯ [อ. นิ. ๑๐.๓๑] กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ปญฺญตฺโตติ? ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ปญฺญตฺโต – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย, ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย, ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย, อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิโยฺยภาวาย, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหายฯ เก สิกฺขนฺตีติ? เสกฺขา จ ปุถุชฺชนกลฺยาณกา จ สิกฺขนฺติฯ เก สิกฺขิตสิกฺขาติ? อรหนฺโต สิกฺขิตสิกฺขาฯ กตฺถ ฐิตนฺติ? สิกฺขากาเมสุ ฐิตํฯ เก ธาเรนฺตีติ? เยสํ วตฺตติ , เต ธาเรนฺติฯ กสฺส วจนนฺติ? ภควโต วจนํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ เกนาภตนฺติ? ปรมฺปราภตํ –

อุปาลิ ทาสโก เจว, โสณโก สิคฺคโว ตถา;
โมคฺคลิปุเตฺตน ปญฺจมา, เอเต ชมฺพุสิริวฺหเยฯ

ตโต มหิโนฺท อิฏฺฏิโย, อุตฺติโย สมฺพโล ตถา;
ภทฺทนาโม จ ปณฺฑิโตฯ

เอเต นาคา มหาปญฺญา, ชมฺพุทีปา อิธาคตา;
วินยํ เต วาจยึสุ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาฯ

นิกาเย ปญฺจ วาเจสุํ, สตฺต เจว ปกรเณ;
ตโต อริฏฺโฐ เมธาวี, ติสฺสทตฺโต จ ปณฺฑิโตฯ

วิสารโท กาฬสุมโน, เถโร จ ทีฆนามโก;
ทีฆสุมโน จ ปณฺฑิโตฯ

ปุนเทว กาฬสุมโน, นาคตฺเถโร จ พุทฺธรกฺขิโต;
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี, เทวตฺเถโร จ ปณฺฑิโตฯ

ปุนเทว สุมโน เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
พหุสฺสุโต จูฬนาโค, คโชว ทุปฺปธํสิโยฯ

ธมฺมปาลิตนาโม จ, โรหเณ สาธุปูชิโต;
ตสฺส สิโสฺส มหาปโญฺญ, เขมนาโม ติเปฏโกฯ

ทีเป ตารกราชาว, ปญฺญาย อติโรจถ;
อุปติโสฺส จ เมธาวี, ผุสฺสเทโว มหากถีฯ

ปุนเทว สุมโน เมธาวี, ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต;
มหากถี มหาสิโว, ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโทฯ

ปุนเทว อุปาลิ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
มหานาโค มหาปโญฺญ, สทฺธมฺมวํสโกวิโทฯ

ปุนเทว อภโย เมธาวี, ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโท;
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโทฯ

ตสฺส สิโสฺส มหาปโญฺญ, ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต;
สาสนํ อนุรกฺขโนฺต, ชมฺพุทีเป ปติฏฺฐิโตฯ

จูฬาภโย จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี, สทฺธมฺมวํสโกวิโทฯ

จูฬเทโว จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
สิวตฺเถโร จ เมธาวี, วินเย สพฺพตฺถ โกวิโทฯ

เอเต นาคา มหาปญฺญา, วินยญฺญู มคฺคโกวิโท;
วินยํ ทีเป ปกาเสสุํ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติฯ

๙. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุเทฺธน มาตุคาเมน สทฺธึ กาย สํสคฺคํ สมาปชฺชนฺตสฺส สํฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี มาตุคาเมน สทฺธึ กาย

สํสคฺคํ สมาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

๑๐. มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๑. มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ อภาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๒. สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต ; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๓. สญฺญาจิกา กุฏึ การาเปนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? อาฬวิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อาฬวเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อาฬวกา ภิกฺขู สญฺญาจิกาย กุฏิโย การาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๔. มหลฺลกํ วิหารํ การาเปนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา ฉนฺโน วิหารวตฺถุํ โสเธนฺโต อญฺญตรํ เจติยรุกฺขํ เฉทาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๕. ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? ราชคเห ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๖. ภิกฺขุํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? ราชคเห ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺล

ปฺตฺตํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๗. สงฺฆเภทกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญโตฺตติ? ราชคเห ปญฺญโตฺตฯ กํ อารพฺภาติ? เทวทตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? เทวทโตฺต สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส เภทาย ปรกฺกมิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๘. เภทานุวตฺตกานํ ภิกฺขูนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตานํ สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญโตฺตติ? ราชคเห ปญฺญโตฺตฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู เทวทตฺตสฺส สงฺฆเภทาย ปรกฺกมนฺตสฺส อนุวตฺตกา อเหสุํ วคฺควาทกา, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๙. ทุพฺพจสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนา น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญโตฺตติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญโตฺตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา ฉโนฺน ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน อตฺตานํ อวจนียํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๒๐. กุลทูสกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญโตฺตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญโตฺตฯ กํ อารพฺภาติ? อสฺสชิปุนพฺพสุเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู สเงฺฆน ปพฺพาชนียกมฺมกตา ภิกฺขู ฉนฺทคามิตา โทสคามิตา โมหคามิตา ภยคามิตา ปาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

เตรส สงฺฆาทิเสสา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

วิสฺสฏฺฐิ กายสํสคฺคํ, ทุฏฺฐุลฺลํ อตฺตกามญฺจ;
สญฺจริตฺตํ กุฏี เจว, วิหาโร จ อมูลกํฯ

กิญฺจิเทสญฺจ เภโท จ, ตเสฺสว [ตเถว (ก.)] อนุวตฺตกา;
ทุพฺพจํ กุลทูสญฺจ, สงฺฆาทิเสสา เตรสาติฯ

๓. อนิยตกณฺฑํ

๒๑. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุเทฺธน ปฐโม อนิยโต กตฺถ ปญฺญโตฺต? กํ อารพฺภ? กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ? อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ, สพฺพตฺถปญฺญตฺติ ปเทสปญฺญตฺติ, สาธารณปญฺญตฺติ อสาธารณปญฺญตฺติ, เอกโตปญฺญตฺติ อุภโตปญฺญตฺติ, ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุเทฺทสานํ กโตฺถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนํ, กต

เมน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉติ, จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺติ, สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธ, ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ, จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ, สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ, โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโย, กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขํ, กา วิปตฺติ, กา สมฺปตฺติ, กา ปฏิปตฺติ, กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ปฐโม อนิยโต ปญฺญตฺโต, เก สิกฺขนฺติ, เก สิกฺขิตสิกฺขา, กตฺถ ฐิตํ, เก ธาเรนฺติ, กสฺส วจนํ เกนาภตนฺติฯ

๒๒. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ปฐโม อนิยโต กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน อลงฺกมฺมนิเย นิสชฺชํ กปฺเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติฯ อนุปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺตีติ? อสาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺตีติ? เอกโตปญฺญตฺติฯ ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุเทฺทสานํ กโตฺถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํฯ กตเมน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉตีติ? จตุเตฺถน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉติฯ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สิยา สีลวิปตฺติ สิยา อาจารวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธติ? สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺโธ สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺโธ สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺโธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? เอเก สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณนฺติ? อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ? ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโยติ? ปญฺญตฺติ วินโย, วิภตฺติ อภิวินโยฯ กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขนฺติ? ปญฺญตฺติ ปาติโมกฺขํ, วิภตฺติ อธิปาติโมกฺขํฯ กา วิปตฺตีติ? อสํวโร วิปตฺติฯ กา สมฺปตฺตีติ? สํวโร สมฺปตฺติฯ กา ปฏิปตฺตีติ? น เอวรูปํ กริสฺสามีติ ยาวชีวํ อาปาณโกฏิกํ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุฯ [อ. นิ. ๑๐.๓๑] กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ปฐโม อนิยโต ปญฺญตฺโตติ ? ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ปฐโม อนิยโต ปญฺญตฺโต – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย, ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย, ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย, อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิโยฺยภาวาย, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหายฯ เก สิกฺขนฺตีติ? เสกฺขา จ ปุถุชฺชนกลฺยาณกา จ สิกฺขนฺติฯ เก สิกฺขิตสิกฺขาติ? อรหโนฺต สิกฺขิตสิกฺขาฯ กตฺถ ฐิตนฺติ? สิกฺขากาเมสุ ฐิตํฯ เก ธาเรนฺตีติ? เยสํ วตฺตติ เต ธาเรนฺติฯ กสฺส วจนนฺติ? ภควโต วจนํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ เกนาภตนฺติ? ปรมฺปราภตํ –

อุปาลิ ทาสโก เจว, โสณโก สิคฺคโว ตถา;
โมคฺคลิปุเตฺตน ปญฺจมา, เอเต ชมฺพุสิริวฺหเยฯ

ตโต มหิโนฺท อิฏฺฏิโย, อุตฺติโย สมฺพโล ตถา;
ภทฺทนาโม จ ปณฺฑิโตฯ

เอเต นาคา มหาปญฺญา, ชมฺพุทีปา อิธาคตา;
วินยํ เต วาจยึสุ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาฯ

นิกาเย ปญฺจ วาเจสุํ, สตฺต เจว ปกรเณ;

ตโต อริโฏฐ เมธาวี, ติสฺสทโตฺต จ ปณฺฑิโตฯ

วิสารโท กาฬสุมโน, เถโร จ ทีฆนามโก;
ทีฆสุมโน จ ปณฺฑิโตฯ

ปุนเทว กาฬสุมโน, นาคเตฺถโร จ พุทฺธรกฺขิโต;
ติสฺสเตฺถโร จ เมธาวี, เทวเตฺถโร จ ปณฺฑิโตฯ

ปุนเทว สุมโน เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
พหุสฺสุโต จูฬนาโค, คโชว ทุปฺปธํสิโยฯ

ธมฺมปาลิตนาโม จ, โรหเณ สาธุปูชิโต;
ตสฺส สิโสฺส มหาปโญฺญ, เขมนาโม ติเปฏโกฯ

ทีเป ตารกราชาว ปญฺญาย อติโรจถ;
อุปติโสฺส จ เมธาวี, ผุสฺสเทโว มหากถีฯ

ปุนเทว สุมโน เมธาวี, ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต;
มหากถี มหาสิโว, ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโทฯ

ปุนเทว อุปาลิ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
มหานาโค มหาปโญฺญ, สทฺธมฺมวํสโกวิโทฯ

ปุนเทว อภโย เมธาวี, ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโท;
ติสฺสเตฺถโร จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโทฯ

ตสฺส สิโสฺส มหาปโญฺญ, ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต;
สาสนํ อนุรกฺขโนฺต, ชมฺพุทีเป ปติฏฺฐิโตฯ

จูฬาภโย จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
ติสฺสเตฺถโร จ เมธาวี, สทฺธมฺมวํสโกวิโทฯ

จูฬเทโว จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
สิวเตฺถโร จ เมธาวี, วินเย สพฺพตฺถ โกวิโทฯ

เอเต นาคา มหาปญฺญา, วินยญฺญู มคฺคโกวิทา;
วินยํ ทีเป ปกาเสสุํ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติฯ

๒๓. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุเทฺธน ทุติโย อนิยโต กตฺถ ปญฺญโตฺตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญโตฺตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กเปฺปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติฯ อนุปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ อสาธารณปญฺญตฺตีติ? อสาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ อุภโตปญฺญตฺตีติ? เอกโตปญฺญตฺติฯ ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุเทฺทสานํ กโตฺถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโน

คธํ นิทานปริยาปนฺนํฯ กตเมน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉตีติ? จตุเตฺถน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉติฯ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สิยา สีลวิปตฺติ, สิยา อาจารวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขโนฺธติ? สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขโนฺธ, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขโนฺธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ กติหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐาตีติ? ตีหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณนฺติ? อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ? ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฎิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ…เป.…ฯ

เทฺว อนิยตา นิฎฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อลงฺกมฺมนิยเณฺจว, ตเถว จ น เหว โข;
อนิยตา สุปญฺญตฺตา, พุทฺธเสเฎฺฐน ตาทินาติฯ

๔. นิสฺสคฺคิยกณฺฑํ

๑. กถินวโคฺค

๒๔. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุเทฺธน อติเรกจีวรํ ทสาหํ อติกฺกาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติเรกจีวรํ ธาเรสุํ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐาติ – สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฎฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ…เป.…ฯ

๒๕. เอกรตฺตํ ติจีวเรน วิปฺปวสนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ หเตฺถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมิํสุ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐาติ – สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฎฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ…เป.…ฯ

๒๖. อกาลจีวรํ ปฎิคฺคเหตฺวา มาสํ อติกฺกาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู อกาลจีวรํ ปฎิคฺคเหตฺวา มาสํ อติกฺกาเมสุํ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติ , เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐาติ – สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฎฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ…เป.…ฯ

๒๗. อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา ปุราณจีวรํ โธวาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายิํ อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา ปุราณจีวรํ โธวาเปสิ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ ฉหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐาติ…เป.…ฯ

๒๘. อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา หตฺถโต จีวรํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา หตฺถโต จีวรํ ปฏิคฺคเหสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๒๙. อญฺญาตกํ คหปตึ วา คหปตานึ วา จีวรํ วิญฺญาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต อญฺญาตกํ เสฏฺฐิปุตฺตํ จีวรํ วิญฺญาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๓๐. อญฺญาตกํ คหปตึ วา คหปตานึ วา ตตุตฺตริ จีวรํ วิญฺญาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุํ จีวรํ วิญฺญาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๓๑. ปุเพฺพ อปฺปวาริตสฺส อญฺญาตกํ คหปติกํ อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปุเพฺพ อปฺปวาริโต อญฺญาตกํ คหปติกํ อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๓๒. ปุเพฺพ อปฺปวาริตสฺส อญฺญาตเก คหปติเก อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปุเพฺพ อปฺปวาริโต อญฺญาตเก คหปติเก อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๓๓. อติเรกติกฺขตฺตุํ โจทนาย อติเรกฉกฺขตฺตุํ ฐาเนน จีวรํ อภินิปฺผาเทนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต อุปาสเกน – ‘‘อชฺชโณฺห, ภเนฺต, อาคเมหี’’ติ วุจฺจมาโน นาคเมสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

กถินวโคฺค ปฐโมฯ

๒. โกสิยวโคฺค

๓๔. โกสิยมิสฺสกํ สนฺถตํ การาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? อาฬวิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โกสิยการเก อุปสงฺกมิตฺวา เอวมาหํสุ ‘‘พหู, อาวุโส, โกสการเก ปจถฯ อมฺหากมฺปิ ทสฺสถฯ มยมฺปิ อิจฺฉาม โกสิยมิสฺสกํ สนฺถตํ กาตุ’’นฺติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๓๕. สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๓๖. อนาทิยิตฺวา ตุลํ โอทาตานํ ตุลํ โคจริยานํ นวํ สนฺถตํ การาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โถกเญฺญว โอทาตํ อเนฺต [โอทาตานํ อเนฺต อเนฺต (สี.), โอทาตานํ อเนฺต (สฺยา.)] อาทิยิตฺวา ตเถว สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๓๗. อนุวสฺสํ สนฺถตํ การาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู อนุวสฺสํ สนฺถตํ การาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ ฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๓๘. อนาทิยิตฺวา ปุราณสนฺถตสฺส สามนฺตา สุคตวิทตฺถึ นวํ นิสีทนสนฺถตํ การาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู สนฺถตานิ อุชฺฌิตฺวา อารญฺญิกงฺคํ ปิณฺฑปาติกงฺคํ ปํสุกูลิกงฺคํ สมาทิยึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๓๙. เอฬกโลมานิ ปฏิคฺคเหตฺวา ติโยชนํ อติกฺกาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ เอฬกโลมานิ ปฏิคฺคเหตฺวา ติโยชนํ อติกฺกาเมสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

๔๐. อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา เอฬกโลมานิ โธวาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สเกฺกสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อญฺญาติกาหิ ภิกฺขุนีหิ เอฬกโลมานิ โธวาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๔๑. รูปิยํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต รูปิยํ ปฏิคฺคเหสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๔๒. นานปฺปการกํ รูปิยสํโวหารํ สมาปชฺชนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นานปฺปการกํ รูปิยสํโวหารํ สมาปชฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๔๓. นานปฺปการกํ กยวิกฺกยํ สมาปชฺชนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปริพฺพาชเกน สทฺธิํ กยวิกฺกยํ สมาปชฺชิ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

โกสิยวโคฺค ทุติโยฯ

๓. ปตฺตวโคฺค

๔๔. อติเรกปตฺตํ ทสาหํ อติกฺกาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติเรกปตฺตํ ธาเรสุํ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๔๕. อูนปญฺจพนฺธเนน ปเตฺตน อญฺญํ นวํ ปตฺตํ เจตาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สเกฺกสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมตฺตเกนปิ ภิเนฺนน อปฺปมตฺตเกนปิ ขเณฺฑน วิลิขิตมเตฺตนปิ พหู ปเตฺต วิญฺญาเปสุํ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๔๖. เภสชฺชานิ ปฏิคฺคเหตฺวา สตฺตาหํ อติกฺกาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู เภสชฺชานิ ปฏิคฺคเหตฺวา สตฺตาหํ อติกฺกาเมสุํ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป….ฯ

๔๗. อติเรกมาเส เสเส คิมฺหาเน วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติเรกมาเส เสเส คิมฺหาเน วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสิํสุ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๔๘. ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ ทตฺวา กุปิเตน อนตฺตมเนน อจฺฉินฺทนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ ทตฺวา กุปิโต อนตฺตมโน อจฺฉินฺทิ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๔๙. สามํ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวาเยหิ จีวรํ วายาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สามํ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวาเยหิ จีวรํ วายาเปสุํ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๕๐. ปุเพฺพ อปฺปวาริตสฺส อญฺญาตกสฺส คหปติกสฺส ตนฺตวาเย อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภา

ติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตกสฺส คหปติกสฺส ตนฺตวาเย อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๕๑. อเจฺจกจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู อเจฺจกจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถิเนเก…เป.…ฯ

๕๒. ติณฺณํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ อนฺตรฆเร นิกฺขิปิตฺวา อติเรกฉารตฺตํ วิปฺปวสนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู ติณฺณํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ อนฺตรฆเร นิกฺขิปิตฺวา อติเรกฉารตฺตํ วิปฺปวสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถิเนเก…เป.…ฯ

๕๓. ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ อตฺตโน ปริณาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ อตฺตโน ปริณาเมสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ปตฺตวคฺโค ตติโยฯ

ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ทเสกรตฺติมาโส จ, โธวนญฺจ ปฏิคฺคโห;
อญฺญาตํ ตญฺจ [อญฺญาตกญฺจ (ก.)] อุทฺทิสฺส, อุภินฺนํ ทูตเกน จฯ

โกสิยา สุทฺธเทฺวภาคา, ฉพฺพสฺสานิ นิสีทนํ;
เทฺว จ โลมานิ อุคฺคเณฺห, อุโภ นานปฺปการกาฯ

เทฺว จ ปตฺตานิ เภสชฺชํ, วสฺสิกา ทานปญฺจมํ;
สามํ วายาปนเจฺจโก, สาสงฺกํ สงฺฆิเกน จาติฯ

๕. ปาจิตฺติยกณฺฑํ

๑. มุสาวาทวคฺโค

๕๔. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุเทฺธน สมฺปชานมุสาวาเท ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ ? หตฺถกํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา หตฺถโก สกฺยปุโตฺต ติตฺถิเยหิ สทฺธึ สลฺลปโนฺต อวชานิตฺวา ปฏิชานิ, ปฏิชานิตฺวา อวชานิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ

สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๕๕. โอมสวาเท ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เปสเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธิํ ภณฺฑนฺตา [ภเณฺฑนฺตา (ก.)] เปสเล ภิกฺขู โอมสิํสุ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๕๖. ภิกฺขุเปสุเญฺญ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ เปสุญฺญํ อุปสํหริํสุ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๕๗. อนุปสมฺปนฺนํ ปทโส ธมฺมํ วาเจนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุปาสเก ปทโส ธมฺมํ วาเจสุํ , ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป….ฯ

๕๘. อนุปสมฺปเนฺนน อุตฺตริทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ กเปฺปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? อาฬวิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู อนุปสมฺปเนฺนน สหเสยฺยํ กเปฺปสุํ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติ , เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

๕๙. มาตุคาเมน สหเสยฺยํ กเปฺปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อนุรุโทฺธ มาตุคาเมน สหเสยฺยํ กเปฺปสิ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป….ฯ

๖๐. มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายิํ อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี มาตุคามสฺส ธมฺมํ เทเสสิ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เทฺว อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ปทโสธเมฺม…เป….ฯ

๖๑. อนุปสมฺปนฺนสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ ภูตํ อาโรเจนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? วคฺคุมุทาตีริยา ภิกฺขู คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสิํสุ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต…เป….ฯ

๖๒. ภิกฺขุสฺส ทุฏฺฐุลฺลาปตฺตึ อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุสฺส ทุฏฺฐุลฺลาปตฺตึ อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๖๓. ปถวึ ขณนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? อาฬวิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อาฬวเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อาฬวกา ภิกฺขู ปถวึ ขณึสุ , ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

มุสาวาทวคฺโค ปฐโมฯ

๒. ภูตคามวคฺโค

๖๔. ภูตคามปาตพฺยตา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? อาฬวิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อาฬวเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อาฬวกา ภิกฺขู รุกฺขํ ฉินฺทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๖๕. อญฺญวาทเก วิเหสเก ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา ฉนฺโน สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชิยมาโน อเญฺญนญฺญํ ปฏิจริ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๖๖. อุชฺฌาปนเก ขิยฺยนเก ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ภิกฺขู อุชฺฌาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๖๗. สงฺฆิกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา ภิสึ วา โกจฺฉํ วา อโชฺฌกาเส สนฺถริตฺวา อนุทฺธริตฺวา อนาปุจฺฉา ปกฺกมนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู สงฺฆิกํ เสนาสนํ อโชฺฌกาเส สนฺถริตฺวา อนุทฺธริตฺวา อนาปุจฺฉา ปกฺกมึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป….ฯ

๖๘. สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา อนุทฺธริตฺวา อนาปุจฺฉา ปกฺกมนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา อนุทฺธริตฺวา อนาปุจฺฉา ปกฺกมึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป….ฯ

๖๙. สงฺฆิเก วิหาเร ชานํ ปุพฺพุปคตํ ภิกฺขุํ อนุปขชฺช เสยฺยํ กเปฺปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช เสยฺยํ กเปฺปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

๗๐. ภิกฺขุํ กุปิเตน อนตฺตมเนน สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺฒนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขู สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺฒึสุ , ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๗๑. สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา อภินิสีทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ สหสา อภินิสีทิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

๗๒. ทฺวตฺติปริยาเย อธิฏฺฐหิตฺวา ตตุตฺตริ อธิฏฺฐหนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา ฉนฺโน กตปริโยสิตํ วิหารํ ปุนปฺปุนํ ฉาทาเปสิ, ปุนปฺปุนํ ลิมฺปาเปสิ, อติภาริโก วิหาโร ปริปติ , ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๗๓. ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณํ วา มตฺติกํ วา สิญฺจนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? อาฬวิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อาฬวเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ ? อาฬวกา ภิกฺขู ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณมฺปิ มตฺติกมฺปิ สิญฺจึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ภูตคามวคฺโค ทุติโยฯ

๓. โอวาทวคฺโค

๗๔. อสมฺมเตน ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อสมฺมตา ภิกฺขุนิโย โอวทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป.…ฯ

๗๕. อตฺถงฺคเต สูริเย ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ จูฬปนฺถกํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา จูฬปนฺถโก อตฺถงฺคเต สูริเย ภิกฺขุนิโย โอวทิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ปทโสธมฺเม…เป.…ฯ

๗๖. ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สเกฺกสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป.…ฯ

๗๗. ‘‘อามิสเหตุ ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตี’’ติ ภณนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ‘‘อามิสเหตุ ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตี’’ติ ภณิํสุ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๗๘. อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ เทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ อทาสิ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๗๙. อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิเพฺพนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายิํ อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิเพฺพสิ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ …เป.…ฯ

๘๐. ภิกฺขุนิยา สทฺธิํ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ สทฺธิํ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิํสุ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๘๑. ภิกฺขุนิยา สทฺธิํ สํวิธาย เอกํ นาวํ อภิรุหนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ สทฺธิํ สํวิธาย เอกํ นาวํ อภิรุหิํสุ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๘๒. ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? เทวทตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? เทวทโตฺต ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

๘๓. ภิกฺขุนิยา สทฺธิํ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กเปฺปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายิํ อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี ภิกฺขุนิยา สทฺธิํ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กเปฺปสิ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

โอวาทวโคฺค ตติโยฯ

๔. โภชนวโคฺค

๘๔. ตตฺุตริ อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อนุวสิตฺวา อนุวสิตฺวา อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

๘๕. คณโภชเน ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? เทวทตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? เทวทตฺโต สปริโส กุเลสุ วิญฺญาเปตฺวา วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, สตฺต อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

๘๖. ปรมฺปรโภชเน ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู อญฺญตฺร นิมนฺติตา อญฺญตฺร ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, จตโสฺส อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป.…ฯ

๘๗. ทฺวตฺติปตฺตปูเร ปูเว ปฏิคฺคเหตฺวา ตตฺุตริ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา ปฏิคฺคเหสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๘๘. ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อนติริตฺตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู ภุตฺตาวี ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป.…ฯ

๘๙. ภิกฺขุํ ภุตฺตาวึ ปวาริตํ อนติริตฺเตน ขาทนีเยน วา โภชนีเยน วา อภิหฏฺฐุํ ปวาเรนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ภุตฺตาวึ ปวาริตํ อนติริตฺเตน โภชนีเยน อภิหฏฺฐุํ ปวาเรสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๙๐. วิกาเล ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู วิกาเล โภชนํ ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

๙๑. สนฺนิธิการกํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ เพลฏฺฐสีสํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา เพลฏฺฐสีโส สนฺนิธิการกํ โภชนํ ภุญฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

๙๒. ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺ

ติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๙๓. อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหรนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหริ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป….ฯ

โภชนวคฺค จตุตฺถฯ

๕. อเจลกวคฺค

๙๔. อเจลกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา เทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อานนฺโท อญฺญตริสฺสา ปริพฺพาชิกาย เอกํ มญฺญมาโน เทฺว ปูเว อทาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป….ฯ

๙๕. ภิกฺขุํ ‘‘เอหาวุโส, คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามา’’ติ ตสฺส ทาเปตฺวา วา อทาเปตฺวา วา อุยฺโยเชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ภิกฺขุํ ‘‘เอหาวุโส, คามํ ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามา’’ติ, ตสฺส อทาเปตฺวา อุยฺโยเชสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๙๖. สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กเปฺปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กเปฺปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

๙๗. มาตุคาเมน สทฺธึ รโห ปฏิจฺฉเนฺน อาสเน นิสชฺชํ กเปฺปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต มาตุคาเมน สทฺธึ รโห ปฏิจฺฉเนฺน อาสเน นิสชฺชํ กเปฺปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

๙๘. มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กเปฺปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กเปฺปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

๙๙. นิมนฺติเตน สภตฺเตน สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา ปุเรภตฺตํ ปจฺฉาภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต นิมนฺติโต สภตฺโต สมาโน ปุเรภตฺตํ ปจฺฉาภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, จตสฺโส อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป.…ฯ

๑๐๐. ตตุตฺตริ เภสชฺชํ วิญฺญาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สเกฺกสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหานาเมน สเกฺกน ‘‘อชฺชโณฺห, ภเนฺต, อาคเมถา’’ติ วุจฺจมานา นาคเมสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๐๑. อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย คจฺฉนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย อคมํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

๑๐๒. อติเรกติรตฺตํ เสนาย วสนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติเรกติรตฺตํ เสนาย วสิํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

๑๐๓. อุโยฺยธิกํ คจฺฉนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํ ฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุโยฺยธิกํ อคมํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

อเจลกวโคฺค ปญฺจโมฯ

๖. สุราปานวโคฺค

๑๐๔. สุราเมรยปาเน ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ สาคตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา สาคโต มชฺชํ ปิวิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

๑๐๕. องฺคุลิปโตทเก ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุํ องฺคุลิปโตทเกน หาเสสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

๑๐๖. อุทเก หสธเมฺม [หสฺสธเมฺม (สี. สฺยา.)] ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สตฺตรสวคฺคิยา

ภิกฺขู อจิรวติยา นทิยา อุทเก กีฬึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

๑๐๗. อนาทริเย ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา ฉนฺโน อนาทริยํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๐๘. ภิกฺขุํ ภึสาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุํ ภึสาเปสุํ , ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๐๙. โชตึ สมาทหิตฺวา วิสิเพฺพนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ภเคฺคสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู โชตึ สมาทหิตฺวา วิสิเพฺพสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เทฺว อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๑๐. โอเรนทฺธมาสํ นหายนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู ราชานมฺปิ ปสฺสิตฺวา น มตฺตํ ชานิตฺวา นหายึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, ฉ อนุปญฺญตฺติโยฯ สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? ปเทสปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป….ฯ

๑๑๑. อนาทิยิตฺวา ติณฺณํ ทุพฺพณฺณกรณานํ อญฺญตรํ ทุพฺพณฺณกรณํ นวํ จีวรํ ปริภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู อตฺตโน จีวรํ น สญฺชานึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป….ฯ

๑๑๒. ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุนิยา วา สิกฺขมานาย วา สามเณรสฺส วา สามเณริยา วา สามํ จีวรํ วิกเปฺปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ ปริภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ วิกเปฺปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ ปริภุญฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป….ฯ

๑๑๓. ภิกฺขุสฺส ปตฺตํ วา จีวรํ วา นิสีทนํ วา สูจิฆรํ วา กายพนฺธนํ วา อปนิเธนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ ปตฺตมฺปิ จีวรมฺปิ อปนิเธสุํ , ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

สุราเมรยวโคฺค ฉโฏฺฐฯ

๗. สปฺปาณกวโคฺค

๑๑๔. สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๑๕. ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๑๖. ชานํ ยถาธมฺมํ นิหตาธิกรณํ ปุน กมฺมาย อุโกฺกเฏนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ยถาธมฺมํ นิหตาธิกรณํ ปุน กมฺมาย อุโกฺกเฏสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๑๗. ภิกฺขุสฺส ชานํ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส ชานํ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๑๘. ชานํ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู ชานํ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๑๙. ชานํ เถยฺยสเตฺถน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ ชานํ เถยฺยสเตฺถน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๒๐. มาตุคาเมน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ มาตุคาเมน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๒๑. ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อริโฏฺฐ ภิกฺขุ คทฺธพาธิปุโพฺพ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติฯ กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๒๒. ชานํ ตถาวาทินา ภิกฺขุนา [อริเฏฺฐน ภิกฺขุนา (ก.)] อกฏานุธมฺเมน ตํ ทิฏฺฐึ อปฺปฏิ นิสฺสเฏฺฐน สทฺธึ สมฺภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ตถาวาทินา อริเฏฺฐน ภิกฺขุนา อกฏานุธมฺเมน ตํ ทิฏฺฐึ อปฺปฏินิสฺสเฏฺฐน สทฺธึ สมฺภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๒๓. ชานํ ตถานาสิตํ สมณุทฺเทสํ อุปลาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ตถานาสิตํ กณฺฏกํ สมณุทฺเทสํ อุปลาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

สปฺปาณกวคฺโค สตฺตโมฯ

๘. สหธมฺมิกวคฺโค

๑๒๔. ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาเนน ‘‘น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมึ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉิสฺสามี’’ติ ภณนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา ฉนฺโน ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน ‘‘น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมึ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉิสฺสามี’’ติ ภณิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๒๕. วินยํ วิวณฺณนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วินยํ วิวณฺเณสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๒๖. โมหนเก ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โมเหสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๑๒๗. ภิกฺขุสฺส กุปิเตน อนตฺตมเนน ปหารํ เทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขูนํ ปหารํ อทํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

๑๒๘. ภิกฺขุสฺส กุปิเตน อนตฺตมเนน ตลสตฺติกํ อุคฺคิรนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขูนํ ตลสตฺติกํ อุคฺคิรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

๑๒๙. ภิกฺขุํ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา

ภิกฺขู ภิกฺขุํ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๓๐. ภิกฺขุสฺส สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหนฺตสฺส [อุปฺปาเทนฺตสฺส (สฺยา.)] ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๓๑. ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ อุปสฺสุตึ [อุปสฺสุติ (?)] ติฏฺฐนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ อุปสฺสุตึ ติฏฺฐึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๓๒. ธมฺมิกานํ กมฺมานํ ฉนฺทํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ [ขิยฺยธมฺมํ (ก.)] อาปชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ธมฺมิกานํ กมฺมานํ ฉนฺทํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๓๓. สงฺเฆ วินิจฺฉยกถาย วตฺตมานาย ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํ ฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺเฆ วินิจฺฉยกถาย วตฺตมานาย ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๓๔. สมเคฺค สงฺเฆน จีวรํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สมเคฺคน สงฺเฆน จีวรํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๓๕. ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

สหธมฺมิกวคฺโค อฏฺฐโมฯ

๙. ราชวคฺโค

๑๓๖. ปุเพฺพ อปฺปฏิสํวิทิเตน รญฺโญ อเนฺตปุรํ ปวิสนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา

อานโนฺท ปุเพฺพ อปฺปฏิสํวิทิโต รโญฺญ อเนฺตปุรํ ปาวิสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป….ฯ

๑๓๗. รตนํ อุคฺคณฺหนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํ ฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ รตนํ อุคฺคเหสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เทฺว อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๓๘. สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิสนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วิกาเล คามํ ปวิสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, ติโสฺส อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป….ฯ

๑๓๙. อฏฺฐิมยํ วา ทนฺตมยํ วา วิสาณมยํ วา สูจิฆรํ การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สเกฺกสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา พหู สูจิฆเร วิญฺญาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๔๐. ปมาณาติกฺกนฺตํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต อุเจฺจ มเญฺจ สยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๔๑. มญฺจํ วา ปีฐํ วา ตูโลนทฺธํ การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มญฺจํ วา ปีฐํ วา ตูโลนทฺธํ การาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๔๒. ปมาณาติกฺกนฺตํ นิสีทนํ การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมาณิกานิ นิสีทนานิ ธาเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๔๓. ปมาณาติกฺกนฺตํ กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทึ การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมาณิกาโย กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิโย ธาเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๔๔. ปมาณาติกฺกนฺตํ วสฺสิกสาฏิกํ การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมาณิกาโย วสฺสิกสาฏิกาโย ธาเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๔๕. สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ นนฺทํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา นนฺโท สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ ธาเรสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ราชวโคฺค นวโมฯ

เทฺวนวุติ ปาจิตฺติยา นิฏฺฐิตาฯ

ขุทฺทกํ สมตฺตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

มุสา โอมสเปสุญฺญํ, ปทเสยฺยา จ อิตฺถิยา;
อญฺญตฺร วิญฺญุนา ภูตา [เทสนาโรจนา เจว (สี. สฺยา.)], ทุฏฺฐุลฺลาปตฺติ ขณนาฯ

ภูตํ อญฺญาย อุชฺฌายิ [ภูตญฺญวาทอุชฺฌายิ (สี.)], มโญฺจ เสโยฺย จ วุจฺจติ;
ปุเพฺพ นิกฺกฑฺฒนาหจฺจ, ทฺวารํ สปฺปาณเกน จฯ

อสมฺมตา อตฺถงฺคเต, อุปสฺสยามิเสน จ;
ทเท สิเพฺพ วิธาเนน, นาวา ภุเญฺชยฺย เอกโตฯ

ปิณฺฑํ คณํ ปรํ ปูวํ, ปวาริโต ปวาริตํ;
วิกาลํ สนฺนิธิ ขีรํ, ทนฺตโปเนน เต ทสฯ

อเจลกํ อุโยฺยชฺชํ [อเจลกานุปขชฺช (ก.)], ปฏิจฺฉนฺนํ รเหน จ;
นิมนฺติโต ปจฺจเยหิ, เสนาวสนุโยฺยธิกํฯ

สุรา องฺคุลิ หาโส จ, อนาทริยญฺจ ภึสนํ;
โชติ นหาน ทุพฺพณฺณํ, สามํ อปนิเธน จฯ

สญฺจิจฺจุทกกมฺมา จ, ทุฏฺฐุลฺลํ อูนวีสติ;
เถยฺยอิตฺถิอวเทสํ [อริฏฺฐกํ (วิภงฺค)], สํวาเส นาสิเตน จฯ

สหธมฺมิกวิเลขา, โมโห ปหาเรนุคฺคิเร;
อมูลกญฺจ สญฺจิจฺจ, โสสฺสามิ ขิยฺยปกฺกเมฯ

สเงฺฆน จีวรํ ทตฺวา, ปริณาเมยฺย ปุคฺคเล;
รญฺญญฺจ รตนํ สนฺตํ, สูจิ มโญฺจ จ ตูลิกา;
นิสีทนํ กณฺฑุจฺฉาทิ, วสฺสิกา สุคเตน จาติฯ

เตสํ วคฺคานํ อุทฺทานํ –

มุสา ภูตา จ โอวาโท, โภชนาเจลเกน จ;
สุรา สปฺปาณกา ธโมฺม, ราชวเคฺคน เต นวาติฯ

๖. ปาฏิเทสนียกณฺฑํ

๑๔๖. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺตสฺส ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต อามิสํ ปฏิคฺคเหสิ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

๑๔๗. ภิกฺขุนิยา โวสาสนฺติยา น นิวาเรตฺวา ภุญฺชนฺตสฺส ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โวสาสนฺติโย น นิวาเรสุํ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

๑๔๘. เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺตสฺส ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา ปฏิคฺคเหสุํ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เทฺว อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

๑๔๙. อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ปุพฺเพ อปฺปฏิสํวิทิตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺตสฺส ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สเกฺกสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติฯ สมฺพหุลา ภิกฺขู อาราเม โจเร ปฏิวสนฺเต นาโรเจสุํ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อญฺญาติกาย โวสาสํ, เสกฺขอารญฺญเกน จ;
ปาฏิเทสนียา จตฺตาโร, สมฺพุทฺเธน ปกาสิตาติฯ

๗. เสขิยกณฺฑํ

๑. ปริมณฺฑลวโคฺค

๑๕๐. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลเมฺพเนฺตน นิวาเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปุรโตปิ ปจฺฉ

โตปิ โอลเมฺพนฺตา นิวาเสสุํ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลเมฺพเนฺตน ปารุปนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลเมฺพนฺตา ปารุปิํสุ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถํ วา ปาทํ วา กีฬาเปเนฺตน อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถํ วา ปาทํ วา กีฬาเปเนฺตน อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ …เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกเนฺตน อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกเนฺตน อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

ปริมณฺฑลวโคฺค ปฐโมฯ

๒. อุชฺชคฺฆิกวโคฺค

๑๕๑. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหาหสิตํ หสนฺตา อนฺตรฆเร คจฺฉิํสุ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติ

สมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหาหสิตํ หสนฺตา อนฺตรฆเร นิสีทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรเนฺตน อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรนฺตา อนฺตรฆเร คจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรเนฺตน อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรนฺตา อนฺตรฆเร นิสีทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ ฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อุชฺชคฺฆิกวคฺโค ทุติโยฯ

๓. ขมฺภกตวคฺค

๑๕๒. อนาทริยํ ปฏิจฺจ ขมฺภกเตน อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติฯ กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ขมฺภกเตน อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิเตน อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สสีสํ ปารุปิตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิเตน อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สสีสํ ปารุปิตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปลฺลตฺถิกาย [ปลฺลตฺติกาย (ก.)] อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺเตน ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปเญฺญว พหุํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ถูปีกตํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

ขมฺภกตวคฺโค ตติโยฯ

๔. ปิณฺฑปาตวคฺโค

๑๕๓. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺเตน ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอมสิตฺวา ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป…. ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปเฌฺญว พหุํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ถูปกโต โอมทฺทิตฺวา ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป…. ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปํ วา พฺยญฺชนํ วา โอทเนน ปฏิจฺฉาเทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป…. ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปํ วา โอทนํ วา อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สูปมฺปิ โอทนมฺปิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิํสุ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุชฺฌานสญฺญินา ปเรสํ ปตฺตํ โอโลเกนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป…. ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ มหนฺตํ กพฬํ กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ทีฆํ อาโลปํ กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

ปิณฺฑปาตวคฺโค จตุตฺโถฯ

๕. กพฬวคฺโค

๑๕๔. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อนาหเฏ กพเฬ มุขทฺวารํ วิวรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป…. ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ภุญฺชมาเนน สพฺพํ หตฺถํ มุเข ปกฺขิปนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป…. ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สกพเฬน มุเขน พฺยาหรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สกพเฬน มุเขน พฺยาหรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปิณฺฑุกฺเขปกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ กพฬาวเจฺฉทกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อวคณฺฑการกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถนิทฺธุนกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สิตฺถาวการกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ชิวฺหานิจฺฉารกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ จปุจปุการกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

กพฬวคฺโค ปญฺจโมฯ

๖. สุรุสุรุวคฺโค

๑๕๕. อนาทริยํ ปฏิจฺจ สุรุสุรุการกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู สุรุสุรุการกํ ขีรํ ปิวึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ ฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถนิเลฺลหกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปตฺตนิเลฺลหกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอฏฺฐนิเลฺลหกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สามิเสน หเตฺถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ภเคฺคสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู สามิเสน หเตฺถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคเหสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉเฑฺฑนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ภเคฺคสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉเฑฺฑสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ทณฺฑปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สตฺถปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อาวุธปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป….ฯ

สุรุสุรุวโคฺค ฉโฏฺฐฯ

๗. ปาทุกวโคฺค

๑๕๖. อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปาทุการุฬฺหสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุปาหนารุฬฺหสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ยานคตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ , น กายโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สยนคตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปลฺลตฺถิกาย นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ เวฐิตสีสสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิตสีสสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฉมายํ นิสีทิตฺวา อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุเจฺจ อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฐิเตน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปจฺฉโต คจฺฉเนฺตน ปุรโต คจฺฉนฺตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุปฺปเถน คจฺฉเนฺตน ปเถน คจฺฉนฺตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฐิเตน อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ หริเต อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป…. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ…เป.… กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ อกํสุ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

ปาทุกวคฺโค สตฺตโมฯ

ปญฺจสตฺตติ เสขิยา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ปริมณฺฑลํ ปฏิจฺฉนฺนํ, สุสํวุโตกฺขิตฺตจกฺขุ;
อุกฺขิตฺตุชฺชคฺฆิกา สทฺท, ตโย เจว ปจาลนาฯ

ขมฺภํ โอคุณฺฐิโต เจวุกฺกุฏิปลฺลตฺถิกาย จ;
สกฺกจฺจํ ปตฺตสญฺญี จ, สมสูปํ สมติตฺติกํ [สมติตฺถิกํ (ก.)]ฯ

สกฺกจฺจํ ปตฺตสญฺญี จ, สปทานํ สมสูปกํ;
ถูปกโต ปฏิจฺฉนฺนํ, วิญฺญตฺตุชฺฌานสญฺญินาฯ

น มหนฺตํ มณฺฑลํ ทฺวารํ, สพฺพํ หตฺถํ น พฺยาหเร;
อุเกฺขโป เฉทนา คโฬฺห, ธุนํ สิตฺถาวการกํฯ

ชิวฺหานิจฺฉารกเญฺจว , จปุจปุ สุรุสุรุ;
หตฺถ ปตฺต จ โอโฏฺฐ จ, สามิสํ สิตฺถเกน จฯ

ฉตฺตปาณิสฺส สทฺธมฺมํ, น เทเสนฺติ ตถาคตา;
เอวเมว ทณฺฑปาณิสฺส, สตฺถอาวุธปาณินํฯ

ปาทุกา อุปาหนา เจว, ยานเสยฺยาคตสฺส จ;
ปลฺลตฺถิกา นิสินฺนสฺส, เวฐิโตคุณฺฐิตสฺส จฯ

ฉมา นีจาสเน ฐาเน, ปจฺฉโต อุปฺปเถน จ;
ฐิตเกน น กาตพฺพํ, หริเต อุทกมฺหิ จาติฯ

เตสํ วคฺคานมุทฺทานํ –

ปริมณฺฑลอุชฺชคฺฆิ, ขมฺภํ ปิณฺฑํ ตเถว จ;
กพฬา สุรุสุรุ จ, ปาทุเกน จ สตฺตมาติฯ

มหาวิภเงฺค กตฺถปญฺญตฺติวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๒. กตาปตฺติวาโร

๑. ปาราชิกกณฺฑํ

๑๕๗. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต ติสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อกฺขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เยภุยฺเยน ขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; วฏฺฏกเต [วิวฏกเต (สฺยา.)] มุเข อจฺฉุปนฺตํ องฺคชาตํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต อิมา ติสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

๑๕๘. อทินฺนํ อาทิยนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อทินฺนํ อาทิยนฺโต ติสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; อติเรกมาสกํ วา อูนปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; มาสกํ วา อูนมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อทินฺนํ อาทิยนฺโต อิมา ติสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

๑๕๙. สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรเปนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรเปนฺโต ติสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ มนุสฺสํ โอทิสฺส โอปาตํ ขณติ ‘‘ปปติตฺวา มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ปปติเต ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรเปนฺโต อิมา ติสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

๑๖๐. อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนฺโต ติสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; ‘‘โย เต วิหาเร วสติ, โส ภิกฺขุ อรหา’’ติ ภณติ, ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนฺโต อิมา ติสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

จตฺตาโร ปาราชิกา นิฏฺฐิตาฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑํ

๑๖๑. อุปกฺกมิตฺวา อสุจิํ โมเจนฺโต ติสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; เจเตติ อุปกฺกมติ น มุจฺจติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ปโยเค ทุกฺกฏํฯ

มาตุคาเมน สทฺธิํ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนฺโต ติสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; กายปฏิพเทฺธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาเสนฺโต ติสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ, อวณฺณมฺปิ ภณติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ ฐเปตฺวา อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; กายปฏิพทฺธํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อตฺตกามปาริจริยา วณฺณํ ภาสนฺโต ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติ ฯ มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; ปณฺฑกสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ติรจฺฉานคตสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชนฺโต ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ , อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ น ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ปฏิคฺคณฺหาติ น วีมํสติ น ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

สญฺญาจิกาย กุฏึ การาเปนฺโต ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

มหลฺลกํ วิหารํ การาเปนฺโต ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺโต ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อโนกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส; โอกาสํ การาเปตฺวา อโกฺกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาทสฺสฯ

ภิกฺขุํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺโต ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติ ฯ อโนกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส; โอกาสํ การาเปตฺวา อโกฺกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาทสฺสฯ

สงฺฆเภทโก ภิกฺขุ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺโต ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เภทกานุวตฺตกา ภิกฺขู ยาวตติยํ สมนุภาสนาย [สมนุภาสิยมานา (สฺยา.)] น ปฏินิสฺสชฺชนฺตา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชนฺติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทุพฺพโจ ภิกฺขุ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย [สมนุภาสิยมาโน (สฺยา.)] น ปฏินิสฺสชฺชนฺโต ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติ ฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

กุลทูสโก ภิกฺขุ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺโต ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เตรส สงฺฆาทิเสสา นิฏฺฐิตาฯ

๓. นิสฺสคฺคิยกณฺฑํ

๑. กถินวโคฺค

๑๖๒. อติเรกจีวรํ ทสาหํ อติกฺกาเมโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

เอกรตฺตํ ติจีวเรน วิปฺปวสโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อกาลจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา มาสํ อติกฺกาเมโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา ปุราณจีวรํ โธวาเปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ โธวาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; โธวาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา หตฺถโต จีวรํ ปฏิคฺคณฺหโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ คณฺหาติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; คหิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญาตกํ คหปตึ วา คหปตานึ วา จีวรํ วิญฺญาเปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วิญฺญาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญาตกํ คหปตึ วา คหปตานึ วา ตตุตฺตริ จีวรํ วิญฺญาเปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วิญฺญาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ปุเพฺพ อปฺปวาริโต อญฺญาตกํ คหปติกํ อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วิกปฺปํ อาปชฺชติ , ปโยเค ทุกฺกฏํ; วิกปฺปํ อาปเนฺน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ปุเพฺพ อปฺปวาริโต อญฺญาตเก คหปติเก อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วิกปฺปํ อาปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วิกปฺปํ อาปเนฺน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อติเรกติกฺขตฺตุํ โจทนาย อติเรกฉกฺขตฺตุํ ฐาเนน จีวรํ อภินิปฺผาเทโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อภินิปฺผาเทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อภินิปฺผาทิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

กถินวโคฺค ปฐโมฯ

๒. โกสิยวโคฺค

๑๖๓. โกสิยมิสฺสกํ สนฺถตํ การาเปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อนาทิยิตฺวา ตุลํ โอทาตานํ ตุลํ โคจริยานํ นวํ สนฺถตํ การาเปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อนุวสฺสํ สนฺถตํ การาเปนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อนาทิยิตฺวา ปุราณสนฺถตสฺส สามนฺตา สุคตวิทตฺถึ นวํ นิสีทนสนฺถตํ การาเปนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

เอฬกโลมานิ ปฏิคฺคเหตฺวา ติโยชนํ อติกฺกาเมนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ ติโยชนํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา เอฬกโลมานิ โธวาเปนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ โธวาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; โธวาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

รูปิยํ ปฏิคฺคณฺหนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ คณฺหาติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; คหิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

นานปฺปการกํ รูปิยสํโวหารํ สมาปชฺชนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ สมาปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; สมาปนฺเน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

นานปฺปการกํ กยวิกฺกยํ สมาปชฺชนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ สมาปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; สมาปนฺเน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

โกสิยวคฺโค ทุติโยฯ

๓. ปตฺตวคฺโค

๑๖๔. อติเรกปตฺตํ ทสาหํ อติกฺกาเมนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อูนปญฺจพนฺธเนน ปตฺเตน อญฺญํ นวํ ปตฺตํ เจตาเปนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

เภสชฺชานิ ปฏิคฺคเหตฺวา สตฺตาหํ อติกฺกาเมนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อติเรกมาเส เสเส คิมฺหาเน วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริเยสติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปริยิเฏฺฐ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ ทตฺวา กุปิโต อนตฺตมโน อจฺฉินฺทนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อจฺฉินฺทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อจฺฉินฺเน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

สามํ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวาเยหิ จีวรํ วายาเปนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วายาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วายาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตกสฺส คหปติกสฺส ตนฺตวาเย อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺชนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วิกปฺปํ อาปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วิกปฺปํ อาปนฺเน

นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อเจฺจกจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ติณฺณํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ อนฺตรฆเร นิกฺขิปิตฺวา อติเรกฉารตฺตํ วิปฺปวสโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ อตฺตโน ปริณาเมโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริณาเมติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปริณามิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ปตฺตวโคฺค ตติโยฯ

ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา นิฏฺฐิตาฯ

๔. ปาจิตฺติยกณฺฑํ

๑. มุสาวาทวโคฺค

๑๖๕. สมฺปชานมุสาวาทํ ภาสโนฺต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? สมฺปชานมุสาวาทํ ภาสโนฺต ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปาปิโจฺฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธเมฺมน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; ‘‘โย เต วิหาเร วสติ, โส ภิกฺขุ อรหา’’ติ ภณติ, ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; สมฺปชานมุสาวาเท ปาจิตฺติยํ – สมฺปชานมุสาวาทํ ภาสโนฺต อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

โอมสโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุปสมฺปนฺนํ โอมสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อนุปสมฺปนฺนํ โอมสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

เปสุญฺญํ อุปสํหรโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อนุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนํ ปทโส ธมฺมํ วาเจโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วาเจติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปเนฺนน อุตฺตริทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ กเปฺปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิปเนฺน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มาตุคาเมน สหเสยฺยํ กเปฺปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิปเนฺน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เทเสติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ ภูตํ อาโรเจโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อาโรเจติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อาโรจิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อาโรเจติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อาโรจิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปถวึ ขณโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ขณติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปหาเร ปหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มุสาวาทวโคฺค ปฐโมฯ

๒. ภูตคามวโคฺค

๑๖๖. ภูตคามํ ปาเตโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปาเตติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปหาเร ปหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อเญฺญนญฺญํ ปฏิจรโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อนาโรปิเต อญฺญวาทเก อเญฺญนญฺญํ ปฏิจรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อาโรปิเต อญฺญวาทเก อเญฺญนญฺญํ ปฏิจรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุํ อุชฺฌาเปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุชฺฌาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุชฺฌาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สงฺฆิกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา ภิสึ วา โกจฺฉํ วา อโชฺฌกาเส สนฺถริตฺวา อนุทฺธริตฺวา อนาปุจฺฉา ปกฺกมโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ เลฑฺฑุปาตํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา อนุทฺธริตฺวา อนาปุจฺฉา ปกฺกมโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ ปริเกฺขปํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สงฺฆิเก วิหาเร ชานํ ปุพฺพุปคตํ ภิกฺขุํ อนุปขชฺช เสยฺยํ กเปฺปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิปเนฺน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุํ กุปิโต อนตฺตมโน สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกเฑฺฒโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิกฺกฑฺฒติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิกฺกฑฺฒิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา อภินิสีทโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อภินิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อภินิสิเนฺน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทฺวตฺติปริยาเย อธิฏฺฐหิตฺวา ตตุตฺตริ อธิฏฺฐหโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อธิเฏฺฐติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อธิฏฺฐิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณํ วา มตฺติกํ วา สิญฺจโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ สิญฺจติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; สิญฺจิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภูตคามวโคฺค ทุติโยฯ

๓. โอวาทวโคฺค

๑๖๗. อสมฺมโต ภิกฺขุนิโย โอวทโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ โอวทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; โอวทิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อตฺถงฺคเต สูริเย ภิกฺขุนิโย โอวทโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ โอวทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; โอวทิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ โอวทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; โอวทิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

‘‘อามิสเหตุ ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตี’’ติ ภณโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภณติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ภณิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ เทโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ทิเนฺน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญาติกา ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิเพฺพโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ สิเพฺพติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อาราปเถ อาราปเถ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุนิยา สทฺธิํ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฏิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปฏิปเนฺน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุนิยา สทฺธิํ สํวิธาย เอกํ นาวํ อภิรุหโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อภิรุหติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อภิรุเฬฺห อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ‘‘ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุนิยา สทฺธิํ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กเปฺปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิสิเนฺน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

โอวาทวโคฺค ตติโยฯ

๔. โภชนวโคฺค

๑๖๘. ตตฺุตฺตริ อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

คณโภชนํ ภุญฺชโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปรมฺปรโภชนํ ภุญฺชโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทฺวตฺติปตฺตปูเร ปูเว ปฏิคฺคเหตฺวา ตตุตฺตริ ปฏิคฺคณฺหโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ คณฺหาติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; คหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภุตฺตาวี ปวาริโต อนติริตฺตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ภุญฺชโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุํ ภุตฺตาวิํ ปวาริตํ อนติริเตฺตน ขาทนีเยน วา โภชนีเยน วา อภิหฎฺฐุํ ปวาเรโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ตสฺส วจเนน ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; โภชนปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

วิกาเล ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ภุญฺชโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สนฺนิธิการกํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ภุญฺชโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหรโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

โภชนวโคฺค จตุโตฺถฯ

๕. อเจลกวโคฺค

๑๖๙. อเจลกสฺส, วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา เทโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ทิเนฺน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุํ – ‘‘เอหาวุโส, คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามา’’ติ ตสฺส ทาเปตฺวา วา อทาเปตฺวา วา อุโยฺยเชโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุโยฺยเชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุโยฺยชิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กเปฺปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิสิเนฺน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มาตุคาเมน สทฺธิํ รโห ปฏิจฺฉเนฺน อาสเน นิสชฺชํ กเปฺปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิสิเนฺน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กเปฺปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิสิเนฺน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นิมนฺติโต สภโตฺต สมาโน ปุเรภตฺตํ ปจฺฉาภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ อุมฺมารํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ตตุตฺตริ เภสชฺชํ วิญฺญาเปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วิญฺญาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย คจฺฉโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ ฯ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ยตฺถ ฐิโต ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อติเรกติรตฺตํ เสนาย วสโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วสติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วสิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุโยฺยธิกํ คจฺฉโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ยตฺถ ฐิโต ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อเจลกวโคฺค ปญฺจโมฯ

๖. สุราเมรยวโคฺค

๑๗๐. มชฺชํ ปิวโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ‘‘ปิวิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุํ องฺคุลิปโตทเกน หาเสโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ หาเสติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; หสิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุทเก กีฬโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เหฎฺฐาโคปฺผเก อุทเก กีฬติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อุปริโคปฺผเก กีฬติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนาทริยํ กโรโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ กโรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; กเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุํ ภึสาเปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภึสาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ภึสาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

โชตึ สมาทหิตฺวา วิสิเพฺพโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ สมาทหติ , ปโยเค ทุกฺกฏํ; สมาทหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

โอเรนทฺธมาสํ นหายโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นหายติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นหานปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนาทิยิตฺวา ติณฺณํ ทุพฺพณฺณกรณานํ อญฺญตรํ ทุพฺพณฺณกรณํ นวํ จีวรํ ปริภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริภุญฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปริภุตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุนิยา วา สิกฺขมานาย วา สามเณรสฺส วา สามเณริยา วา สามํ จีวรํ วิกปฺเปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ ปริภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริภุญฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปริภุตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุสฺส ปตฺตํ วา จีวรํ วา นิสีทนํ วา สูจิฆรํ วา กายพนฺธนํ วา อปนิเธนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อปนิเธติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อปนิธิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สุราเมรยวคฺโค ฉฏฺโฐฯ

๗. สปฺปาณกวคฺโค

๑๗๑. สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปนฺโต จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อโนทิสฺส โอปาตํ ขณติ – ‘‘โย โกจิ ปปติตฺวา มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; มนุสฺโส ตสฺมิํ ปปติตฺวา มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; ยกฺโข วา เปโต วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคโห วา ตสฺมิํ ปปติตฺวา มรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ติรจฺฉานคโต ตสฺมิํ ปปติตฺวา มรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปนฺโต อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริภุญฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปริภุตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ชานํ ยถาธมฺมํ นิหตาธิกรณํ ปุนกมฺมาย อุกฺโกเฏนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุกฺโกเฏติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุกฺโกฏิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุสฺส ชานํ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺติํ ปฏิจฺฉาเทนฺโต เอกํ อาปตฺติํ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

ชานํ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุปสมฺปาเทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุปสมฺปาทิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ชานํ เถยฺยสตฺเถน สทฺธิํ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฏิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปฏิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มาตุคาเมน สทฺธิํ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฏิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปฏิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ชานํ ตถาวาทินา ภิกฺขุนา อกฏานุธมฺเมน ตํ ทิฏฺฐิํ อปฺปฏินิสฺสฏฺเฐน สทฺธิํ สมฺภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ สมฺภุญฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; สมฺภุตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ชานํ ตถานาสิตํ สมณุเทฺทสํ อุปลาเปนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุปลาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุปลาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สปฺปาณกวโคฺค สตฺตโมฯ

๘. สหธมฺมิกวโคฺค

๑๗๒. ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน – ‘‘น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมึ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉิสฺสามี’’ติ ภณนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภณติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ภณิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

วินยํ วิวเณฺณนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วิวเณฺณติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วิวณฺณิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

โมเหนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อนาโรปิเต โมเห โมเหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อาโรปิเต โมเห โมเหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุสฺส กุปิโต อนตฺตมโน ปหารํ เทนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปหรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปหเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

ภิกฺขุสฺส กุปิโต อนตฺตมโน ตลสตฺติกํ อุคฺคิรนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุคฺคิรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุคฺคิริเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุํ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อนุทฺธํเสติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อนุทฺธํสิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุสฺส สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุปทหติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุปทหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ อุปสฺสุตึ ติฏฺฐนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ‘‘โสสฺสามี’’ติ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ยตฺถ ฐิโต สุณาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ธมฺมิกานํ กมฺมานํ ฉนฺทํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ขิยฺยติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ขิยฺยิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สเงฺฆ วินิจฺฉยกถาย วตฺตมานาย ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริสาย หตฺถปาสํ วิชหนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; วิชหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สมเคฺคน สเงฺฆน จีวรํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ขิยฺยติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ขิยฺยิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริณาเมติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปริณามิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙. ราชวโคฺค

๑๗๓. ปุเพฺพ อปฺปฏิสํวิทิโต รโญฺญ อเนฺตปุรํ ปวิสโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ อุมฺมารํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

รตนํ อุคฺคณฺหโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ คณฺหาติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; คหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิสโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ ปริเกฺขปํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อฏฺฐิมยํ วา ทนฺตมยํ วา วิสาณมยํ วา สูจิฆรํ การาเปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปมาณาติกฺกนฺตํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา การาเปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มญฺจํ วา ปีฐํ วา ตูโลนทฺธํ การาเปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปมาณาติกฺกนฺตํ นิสีทนํ การาเปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปมาณาติกฺกนฺตํ กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทึ การาเปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปมาณาติกฺกนฺตํ วสฺสิกสาฏิกํ การาเปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

จีวรํ การาเปโนฺต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ การาเปโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ , ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ การาเปโนฺต อิมา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ราชวโคฺค นวโมฯ ขุทฺทกา นิฏฺฐิตาฯ

๕. ปาฏิเทสนียกณฺฑํ

๑๗๔. อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชโนฺต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชโนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺ

ติ ปาฏิเทสนียสฺส – อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺต อิมา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ภิกฺขุนิยา โวสาสนฺติยา น นิวาเรตฺวา ภุญฺชนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ปุเพฺพ อปฺปฏิสํวิทิตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ปุเพฺพ อปฺปฏิสํวิทิตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ ฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส – อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ปุเพฺพ อปฺปฏิสํวิทิตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺต อิมา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา นิฏฺฐิตาฯ

๖. เสขิยกณฺฑํ

๑. ปริมณฺฑลวโคฺค

๑๗๕. อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลเมฺพนฺต นิวาเสนฺต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลเมฺพนฺต นิวาเสนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ – อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลเมฺพนฺต นิวาเสนฺต อิมํ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลเมฺพนฺต ปารุปนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถํ วา ปาทํ วา กีฬาเปนฺต อนฺตรฆเร คจฺฉนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถํ วา ปาทํ วา กีฬาเปนฺต อนฺตรฆเร นิสีทนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺต อนฺตรฆเร คจฺฉนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺต อนฺตรฆเร นิสีทโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร คจฺฉโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร นิสีทโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

ปริมณฺฑลวโคฺค ปฐโมฯ

๒. อุชฺชคฺฆิกวโคฺค

๑๗๖. …อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร คจฺฉโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร นิสีทโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรโนฺต อนฺตรฆเร คจฺฉโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรโนฺต อนฺตรฆเร นิสีทโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

อุชฺชคฺฆิกวโคฺค ทุติโยฯ

๓. ขมฺภกตวโคฺค

๑๗๗. ...อนาทริยํ ปฏิจฺจ ขมฺภกโต อนฺตรฆเร คจฺฉนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ ขมฺภกโต อนฺตรฆเร นิสีทนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิโต อนฺตรฆเร คจฺฉนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิโต อนฺตรฆเร นิสีทนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คจฺฉนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปลฺลตฺถิกาย อนฺตรฆเร นิสีทนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺต ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปเญฺญว พหุํ ปฏิคฺคณฺหนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ ถูปีกตํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

ขมฺภกตวโคฺค ตติโยฯ

๔. ปิณฺฑปาตวโคฺค

๑๗๘. ...อนาทริยํ ปฏิจฺจ อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺต ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอมสิตฺวา ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปเญฺญว พหุํ ภุญฺชนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

...อนาทริยํ ปฏิจฺจ ถูปกโต โอมทฺทิตฺวา ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ...ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปํ วา พฺยญฺชนํ วา โอทเนน ปฏิจฺฉาเทนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปํ วา โอทนํ วา อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุชฺฌานสญฺญี ปเรสํ ปตฺตํ โอโลเกนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ มหนฺตํ กพฬํ กโรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ทีฆํ อาโลปํ กโรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

ปิณฺฑปาตวโคฺค จตุโตฺถฯ

๕. กพฬวโคฺค

๑๗๙. …อนาทริยํ ปฏิจฺจ อนาหเฏ กพเฬ มุขทฺวารํ วิวรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ภุญฺชมาโน สพฺพํ หตฺถํ มุเข ปกฺขิปนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ สกพเฬน มุเขน พฺยาหรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปิณฺฑุเกฺขปกํ ภุญฺชโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ กพฬาวเจฺฉทกํ ภุญฺชโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อวคณฺฑการกํ ภุญฺชโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถนิทฺธุนกํ ภุญฺชโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ สิตฺถาวการกํ ภุญฺชโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ชิวฺหานิจฺฉารกํ ภุญฺชโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ จปุจปุการกํ ภุญฺชโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

กพฬวโคฺค ปญฺจโมฯ

๖. สุรุสุรุวโคฺค

๑๘๐. …อนาทริยํ ปฏิจฺจ สุรุสุรุการกํ ภุญฺชโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถนิเลฺลหกํ ภุญฺชโนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปตฺตนิเลฺลหกํ ภุญฺชนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอฏฺฐนิเลฺลหกํ ภุญฺชนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ สามิเสน หตฺเถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคณฺหนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉเฑฺฑนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ทณฺฑปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ สตฺถปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อาวุธปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

สุรุสุรุวโคฺค ฉโฏฺฐฯ

๗. ปาทุกวโคฺค

๑๘๑. …อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปาทุการุฬฺหสฺส ธมฺมํ เทเสนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุปาหนารุฬฺหสฺส ธมฺมํ เทเสนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ยานคตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ สยนคตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปลฺลตฺถิกาย นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ เวฐิตสีสสฺส ธมฺมํ เทเสนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิตสีสสฺส ธมฺมํ เทเสนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฉมายํ นิสีทิตฺวา อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุเจฺจ อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฐิโต นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปจฺฉโต คจฺฉโนฺต ปุรโต คจฺฉนฺตสฺส ธมฺมํ เทเสโนฺต เอกํ อาปตฺติํ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุปฺปเถน คจฺฉโนฺต ปเถน คจฺฉนฺตสฺส ธมฺมํ เทเสโนฺต เอกํ อาปตฺติํ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฐิโต อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา กโรโนฺต เอกํ อาปตฺติํ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

…อนาทริยํ ปฏิจฺจ หริเต อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรโนฺต เอกํ อาปตฺติํ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรโนฺต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรโนฺต เอกํ อาปตฺติํ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ – อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรโนฺต อิมํ เอกํ อาปตฺติํ อาปชฺชติฯ

ปาทุกวโคฺค สตฺตโมฯ

เสขิยา นิฎฺฐิตาฯ

กตาปตฺติวาโร นิฎฺฐิโต ทุติโยฯ

๓. วิปตฺติวาโร

๑๘๒. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺติํ, สิยา อาจารวิปตฺติํ…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺติํ ภชติ – อาจารวิปตฺติํฯ

วิปตฺติวาโร นิฎฺฐิโต ตติโยฯ

๔. สงฺคหิตวาโร

๑๘๓. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ตีหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขเนฺธน…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ

วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ เอเกน อาปตฺติกฺขเนฺธน สงฺคหิตา – ทุกฺกฏาปตฺติกฺขเนฺธนฯ

สงฺคหิตวาโร นิฏฺฐิโต จตุโตฺถฯ

๕. สมุฏฺฐานวาโร

๑๘๔. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ [สมุฏฺฐหนฺติ (สี. สฺยา.)]? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ

สมุฏฺฐานวาโร นิฏฺฐิโต ปญฺจโมฯ

๖. อธิกรณวาโร

๑๘๕. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํฯ

อธิกรณวาโร นิฏฺฐิโต ฉโฏฺฐฯ

๗. สมถวาโร

๑๘๖. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

สมถวาโร นิฏฺฐิโต สตฺตโมฯ

๘. สมุจฺจยวาโร

๑๘๗. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อกฺขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เยภุยฺเยน ขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; วฏฺฏกเต มุเข อจฺฉุปนฺตํ องฺคชาตํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ, สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา, ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ, จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ, สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ – อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺโต อิมํ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ

สา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชติ, สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา, ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ, จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ, สตฺตนฺนํ, สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? สา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชติ – อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ เอเกน อาปตฺติกฺขนฺเธน สงฺคหิตา – ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

สมุจฺจยวาโร นิฏฺฐิโต อฏฺฐโมฯ

อิเม อฏฺฐ วารา สชฺฌายมคฺเคน ลิขิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

กตฺถปญฺญตฺติ กติ จ, วิปตฺติสงฺคเหน จ;
สมุฏฺฐานาธิกรณา สมโถ, สมุจฺจเยน จาติฯ

๑. กตฺถปญฺญตฺติวาโร

๑. ปาราชิกกณฺฑํ

๑๘๘. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตํ, กํ อารพฺภ, กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ…เป…. เกนาภตนฺติ?

ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? สุทิโนฺน กลนฺทปุโตฺต ปุราณทุติยิกาย เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติ, เทฺว อนุปญฺญตฺติโยฯ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมิํ นตฺถิฯ สพฺพตฺถ ปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺตีติ? สาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺตีติ? อุภโตปญฺญตฺติฯ ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กโตฺถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํฯ กตเมน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉตีติ? ทุติเยน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉติฯ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สีลวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขโนฺธติ? ปาราชิกาปตฺติกฺขโนฺธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ กติหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐาตีติ? เอเกน สมุฎฺฐาเนน สมุฎฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ, น วาจโต…เป…. เกนาภตนฺติ? ปรมฺปราภตํ –

อุปาลิ ทาสโก เจว, โสณโก สิคฺคโว ตถา;
โมคฺคลิปุเตฺตน ปญฺจมา, เอเต ชมฺพุสิริวฺหเยฯ …เป….;

เอเต นาคา มหาปญฺญา, วินยญฺญู มคฺคโกวิทา;
วินยํ ทีเป ปกาเสสุํ, ปิฎกํ ตมฺพปณฺณิยาติฯ

๑๘๙. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อทินฺนํ อาทิยนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ธนิยํ กุมฺภการปุตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? ธนิโย กุมฺภการปุโตฺต รโญฺญ ทารูนิ อทินฺนํ อาทิยิ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ ตีหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ…เป….ฯ

๑๙๐. สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรปนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู อญฺญมญฺญํ ชีวิตา โวโรเปสุํ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ ตีหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ…เป….ฯ

๑๙๑. อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมินฺติ? วคฺคุมุทาตีริยา ภิกฺขู คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสิํสุ, ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ ตีหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ…เป….ฯ

จตฺตาโร ปาราชิกา นิฏฺฐิตาฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑาทิ

๑๙๒. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อุปกฺกมิตฺวาอสุจึ โมจนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโต, กํ อารพฺภ, กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ…เป…. เกนาภตนฺติ?

ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมจนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ เสยฺยสกํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา เสยฺยสโก อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺตีติ? อสาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺตีติ? เอกโตปญฺญตฺติฯ ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุเทฺทสานํ กโตฺถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํฯ กตเมน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉตีติ? ตติเยน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉติฯ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สีลวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขโนฺธติ? สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขโนฺธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป…. เกนาภตนฺติ? ปรมฺปราภตํ –

> อุปาลิ ทาสโก เจว, โสณโก สิคฺคโว ตถา;
> โมคฺคลิปุเตฺตน ปญฺจมา, เอเต ชมฺพุสิริวฺหเยฯ …เป….;
>
> เอเต นาคา มหาปญฺญา, วินยญฺญู มคฺคโกวิทา;
> วินยํ ทีเป ปกาเสสุํ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติฯ

มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป. …ฯ

มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป. …ฯ

มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา อุทายี สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

สญฺญาจิกาย กุฏึ การาปนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ ? อาฬวิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อาฬวเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อาฬวกา ภิกฺขู สญฺญาจิกาย กุฏิโย การาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

มหลฺลกํ วิหารํ การาปนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา ฉนฺโนน วิหารวตฺถุํ โสเธนฺโต อญฺญตรํ เจติยรุกฺขํ เฉทาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํสนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? ราชคเห ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ภิกฺขุํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิเทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํสนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? ราชคเห ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? เมตฺติยภูมชเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

สงฺฆเภทกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? ราชคเห ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? เทวทตฺตํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? เทวทตฺโต สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส เภทาย ปรกฺกมิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

เภทกานุวตฺตกานํ ภิกฺขูนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? ราชคเห ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขู เทวทตฺตสฺส สงฺฆเภทาย ปรกฺกมนฺตสฺส อนุวตฺตกา อเหสุํ วคฺควาทกา, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเก สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ทุพฺพจสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อายสฺมา ฉนฺโน ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน อตฺตานํ อวจนียํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

กุลทูสกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อสฺสชิปุนพฺพสุเก ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกตา ภิกฺขู ฉนฺทคามิตา โทสคามิตา โมหคามิตา ภยคามิตา ปาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ อกํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

กตฺถปญฺญตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ปฐโมฯ

๒. กตาปตฺติวาโร

๑. ปาราชิกกณฺฑํ

๑๙๓. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – อกฺขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เยภุยฺเยน ขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ; วฏฺฏกเต มุเข อจฺฉุปนฺตํ องฺคชาตํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ชตุมฏฺฐเก ปาจิตฺติยํ – เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

อทินฺนํ อาทิยนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อทินฺนํ อาทิยนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; อติเรกมาสกํ วา อูนปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; มาสกํ วา อูนมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อทินฺนํ อาทิยนปจฺจยา อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรปนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรปนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ มนุสฺสํ โอทิสฺส โอปาตํ ขณติ ‘‘ปปติตฺวา มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ปปติเต ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรปนปจฺจยา อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อ

สนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส, ‘‘โย เต วิหาเร วสติ โส ภิกฺขุ อรหา’’ติ ภณติ, ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนปจฺจยา อิมา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

จตฺตาโร ปาราชิกา นิฏฺฐิตาฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑาทิ

๑๙๔. อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมจนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อุปกฺกมิตฺวา อสุจิโมจนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; เจเตติ อุปกฺกมติ น มุจฺจติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ปโยเค ทุกฺกฏํ – อุปกฺกมิตฺวา อสุจิโมจนปจฺจยา อิมา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนปจฺจยา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ – อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; ภิกฺขุ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; กายปฏิพเทฺธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; องฺคุลิปโตทเก ปาจิตฺติยํ – กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนปจฺจยา อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ ฐเปตฺวา อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; กายปฏิพทฺธํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ อวณฺณมฺปิ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; ปณฺฑกสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ติรจฺฉานคตสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ น ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ปฏิคฺคณฺหาติ น วีมํสติ น ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

สญฺญาจิกาย กุฏึ การาปนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ [เอกปิเณฺฑ (สฺยา.)] อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิเณฺฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

มหลฺลกํ วิหารํ การาปนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิเณฺฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํสนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – อโนกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส; โอกาสํ การาเปตฺวา อโกฺกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาทสฺสฯ

ภิกฺขุํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํสนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – อโนกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส; โอกาสํ การาเปตฺวา อโกฺกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาทสฺสฯ

สงฺฆเภทโก ภิกฺขุ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เภทกานุวตฺตกา ภิกฺขู ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทุพฺพโจ ภิกฺขุ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

กุลทูสโก ภิกฺขุ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ – อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อิมํ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ

กตาปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ทุติโยฯ

๓. วิปตฺติวาโร

๑๙๕. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ สิยา อาจารวิปตฺตึ…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชติ – อาจารวิปตฺตึฯ

วิปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ตติโยฯ

๔. สงฺคหิตวาโร

๑๙๖. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ จตูหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ เอเกน อาปตฺติกฺขนฺเธน สงฺคหิตา – ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ

สงฺคหิตวาโร นิฏฺฐิโต จตุตฺโถฯ

๕. สมุฏฺฐานวาโร

๑๙๗. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป.…ฯ

สมุฏฺฐานวาโร นิฏฺฐิโต ปญฺจโมฯ

๖. อธิกรณวาโร

๑๙๘. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํฯ

อธิกรณวาโร นิฏฺฐิโต ฉฏฺโฐฯ

๗. สมถวาโร

๑๙๙. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ; สิยา สมฺมุขาวินเยน ติณวตฺถารเกน จ…เป.…ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จาติฯ

สมถวาโร นิฏฺฐิโต สตฺตโมฯ

๘. สมุจฺจยวาโร

๒๐๐. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อกฺขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เยภุยฺเยน ขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; วฏฺฏกเต มุเข อจฺฉุปนฺตํ องฺคชาตํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ชตุมฏฺฐเก ปาจิตฺติยํ – เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺติํ สิยา อาจารวิปตฺติํฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ จตูหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ, ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ, ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ…เป.… ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา เอกํ อาปตฺติํ อาปชฺชติฯ ทุกฺกฏํ – อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อิมํ เอกํ อาปตฺติํ อาปชฺชติฯ สา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? สา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺติํ ภชติ – อาจารวิปตฺติํฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ เอเกน อาปตฺติกฺขนฺเธน สงฺคหิตา – ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จาติฯ

สมุจฺจยวาโร นิฏฺฐิโต อฏฺฐโมฯ

อฏฺฐปจฺจยวารา นิฏฺฐิตาฯ

มหาวิภงฺเค โสฬสมหาวารา นิฏฺฐิตาฯ

ภิกฺขุวิภงฺคมหาวาโร นิฏฺฐิโตฯ

ภิกฺขุนีวิภงฺค

๑. กตฺถปญฺญตฺติวาโร

๑. ปาราชิกกณฺฑํ

๒๐๑. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ภิกฺขุนีนํ ปญฺจมํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตํ? กํ อารพฺภ? กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ? อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺติ? สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺติ? เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺติ? จตุนฺนํ ปาติโมกฺขุเทฺทสานํ กโตฺถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนํ? กตเมน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉติ? จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขโนฺธ? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ กติหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐาติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? โก ตตฺถ วินโย? โก ตตฺถ อภิวินโย? กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ? กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขํ? กา วิปตฺติ? กา สมฺปตฺติ? กา ปฎิปตฺติ? กติ อตฺถวเส ปฎิจฺจ ภควตา ภิกฺขุนีนํ ปญฺจมํ ปาราชิกํ ปญฺญตฺตํ? กา สิกฺขนฺติ? กา สิกฺขิตสิกฺขา? กตฺถ ฐิตํ? กา ธาเรนฺติ? กสฺส วจนํ? เกนาภตนฺติ?

๒๐๒. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ภิกฺขุนีนํ ปญฺจมํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ อนุปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติฯ อนุปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ สพฺพตฺถปญฺญตฺติ , ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺตีติ? อสาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺตีติ? เอกโตปญฺญตฺติฯ จตุนฺนํ ปาติโมกฺขุเทฺทสานํ กโตฺถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํฯ กตเมน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉตีติ? ทุติเยน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉติฯ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สีลวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขโนฺธติ? ปาราชิกาปตฺติกฺขโนฺธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ กติหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐาตีติ? เอเกน สมุฎฺฐาเนน สมุฎฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐาติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณนฺติ? อาปตฺตาธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ? ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฎิญฺญาตกรเณน จฯ โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโยติ? ปญฺญตฺติ วินโย, วิภตฺติ อภิวินโยฯ กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขนฺติ? ปญฺญตฺติ ปาติโมกฺขํ, วิภตฺติ อธิปาติโมกฺขํฯ กา วิปตฺตีติ? อสํวโร วิปตฺติฯ กา สมฺปตฺตีติ ? สํวโร สมฺปตฺติฯ กา ปฎิปตฺตีติ? น เอวรูปํ กริสฺสามีติ ยาวชีวํ อาปาณโกฎิกํ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุฯ [อ. นิ. ๑๐.๓๑] กติ อตฺถวเส ปฎิจฺจ ภควตา ภิกฺขุนีนํ ปญฺจมํ ปาราชิกํ ปญฺญตฺตนฺติ? ทส อตฺถวเส ปฎิจฺจ ภควตา ภิกฺขุนีนํ ปญฺจมํ ปาราชิกํ ปญฺญตฺตํ – สงฺฆสุฎฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย, ทุมฺมงฺกูนํ ภิกฺขุนีนํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขุนีนํ ผาสุวิหาราย, ทิฎฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฎิฆาตาย, อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิโยฺยภาวาย, สทฺธมฺมฎฺฐิติยา, วินยานุคฺคหายฯ กา สิกฺขนฺตีติ? เสกฺขา จ ปุถุชฺชนกลฺยาณิกา จ สิกฺขนฺติฯ กา สิกฺขิตสิกฺขาติ? อรหนฺติโย [อรหนฺตา (ก.)] สิกฺขิตสิกฺขาฯ กตฺถ ฐิตนฺติ? สิกฺขากามาสุ ฐิตํฯ กา ธาเรนฺตีติ? ยาสํ วตฺตติ ตา ธาเรนฺติฯ กสฺส วจนนฺติ? ภควโต วจนํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ เกนาภตนฺติ? ปรมฺปราภตํ –

อุปาลิ ทาสโก เจว, โสณโก สิคฺคโว ตถา;

โมคฺคลิปุเตฺตน ปญฺจมา, เอเต ชมฺพุสิริวฺหเยฯ

ตโต มหินฺโท อิฏฺฏิโย, อุตฺติโย สมฺพโล ตถา;
ภทฺทนาโม จ ปณฺฑิโตฯ

เอเต นาคา มหาปญฺญา, ชมฺพุทีปา อิธาคตา;
วินยํ เต วาจยึสุ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาฯ

นิกาเย ปญฺจ วาเจสุํ, สตฺต เจว ปกรเณ;
ตโต อริโฏฺฐ เมธาวี, ติสฺสทโตฺต จ ปณฺฑิโตฯ

วิสารโท กาฬสุมโน, เถโร จ ทีฆนามโก;
ทีฆสุมโน จ ปณฺฑิโตฯ

ปุนเทว กาฬสุมโน, นาคเตฺถโร จ พุทฺธรกฺขิโต;
ติสฺสเตฺถโร จ เมธาวี, เทวเตฺถโร จ ปณฺฑิโตฯ

ปุนเทว สุมโน เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
พหุสฺสุโต จูฬนาโค, คโชว ทุปฺปธํสิโยฯ

ธมฺมปาลิตนาโม จ, โรหเณ สาธุปูชิโต;
ตสฺส สิโสฺส มหาปโญฺญ, เขมนาโม ติเปฏโกฯ

ทีเป ตารกราชาว ปญฺญาย อติโรจถ;
อุปติโสฺส จ เมธาวี, ผุสฺสเทโว มหากถีฯ

ปุนเทว สุมโน เมธาวี, ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต;
มหากถี มหาสิโว, ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโทฯ

ปุนเทว อุปาลิ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
มหานาโค มหาปโญฺญ, สทฺธมฺมวํสโกวิโทฯ

ปุนเทว อภโย เมธาวี, ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโท;
ติสฺสเตฺถโร จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโทฯ

ตสฺส สิโสฺส มหาปโญฺญ, ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต;
สาสนํ อนุรกฺขโนฺต, ชมฺพุทีเป ปติฏฺฐิโตฯ

จูฬาภโย จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
ติสฺสเตฺถโร จ เมธาวี, สทฺธมฺมวํสโกวิโทฯ

จูฬเทโว จ เมธาวี, วินเย จ วิสารโท;
สิวเตฺถโร จ เมธาวี, วินเย สพฺพตฺถ โกวิโทฯ

เอเต นาคา มหาปญฺญา, วินยญฺญู มคฺคโกวิทา;

วินยํ ทีเป ปกาเสสุํ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติฯ

๒๐๓. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ภิกฺขุนีนํ ฉฏฺฐํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนึ เนวตฺตนา ปฏิโจเทสิ คณสฺส อาโรเจสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๒๐๔. ภิกฺขุนีนํ สตฺตมํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิตฺตํ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อนุวตฺติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิเกฺขเป…เป.…ฯ

๒๐๕. ภิกฺขุนีนํ อฏฺฐมํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิเกฺขเป…เป.…ฯ

อฏฺฐ ปาราชิกา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

เมถุนาทินฺนาทานญฺจ , มนุสฺสวิคฺคหุตฺตริ;
กายสํสคฺคํ ฉาเทติ, อุกฺขิตฺตา อฏฺฐ วตฺถุกา;
ปญฺญาเปสิ มหาวีโร, เฉชฺชวตฺถู อสํสยาติฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑํ

๒๐๖. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อุสฺสยวาทิกาย ภิกฺขุนิยา อฑฺฑํ กโรนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโต? กํ อารพฺภ? กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ…เป.… เกนาภตนฺติ?

๒๐๗. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อุสฺสยวาทิกาย ภิกฺขุนิยา อฑฺฑํ กโรนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อุสฺสยวาทิกา วิหริ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติฯ อนุปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺตีติ? อสาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺตีติ? เอกโตปญฺญตฺติฯ จตุนฺนํ ปาติโมกฺขุเทฺทสานํ กโตฺถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํ ฯ กตเมน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉตีติ? ตติเยน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉติฯ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สีลวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขโนฺธติ? สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขโนฺธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ วาจโต

จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.… เกนาภตนฺติ? ปรมฺปราภตํ –

> อุปาลิ ทาสโก เจว, โสณโก สิคฺคโว ตถา;
> โมคฺคลิปุตฺเตน ปญฺจมา, เอเต ชมฺพุสิริวฺหเยฯ …เป.…;
>
> เอเต นาคา มหาปญฺญา, วินยญฺญู มคฺคโกวิทา;
> วินยํ ทีเป ปกาเสสุํ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติฯ

๒๐๘. โจรึ วุฏฺฐาเปนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี โจรึ วุฏฺฐาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๒๐๙. เอกาย คามนฺตรํ คจฺฉนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี เอกา คามนฺตรํ คจฺฉิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, ติโสฺส อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก…เป.…ฯ

๒๑๐. สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป.…ฯ

๒๑๑. อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต อามิสํ ปฏิคฺคเหสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก…เป.…ฯ

๒๑๒. ‘‘กึ เต, อเยฺย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา! อิงฺฆ, อเยฺย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา, ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา’’ติ อุโยฺยเชนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อรพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี –‘‘กึ เต, อเยฺย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา! อิงฺฆ, อเยฺย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา, ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา’’ติ อุโยฺยเชสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

๒๑๓. กุปิตาย อนตฺตมนาย ภิกฺขุนิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – ''พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามี''ติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

๒๑๔. กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตาย ภิกฺขุนิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – ''ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โทสคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โมหคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย''ติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

๒๑๕. สํสฏฺฐานํ ภิกฺขุนีนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตีนํ สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย สํสฏฺฐา วิหรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

๒๑๖. ''สํสฏฺฐาว, อยฺเย, ตุมฺเห วิหรถฯ มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถา''ติ อุยฺโยเชนฺติยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี – ''สํสฏฺฐาว อยฺเย, ตุมฺเห วิหรถ, มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถา''ติ อุยฺโยเชสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป.…ฯ

ทส สงฺฆาทิเสสา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อุสฺสยโจริ คามนฺตํ, อุกฺขิตฺตํ ขาทเนน จ;
กึ เต กุปิตา กิสฺมิญฺจิ, สํสฏฺฐา ญายเต ทสาติฯ

๓. นิสฺสคฺคิยกณฺฑํ

๒๑๗. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ปตฺตสนฺนิจยํ กโรนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปตฺตสนฺนิจยํ อกํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – กถินเก…เป.…ฯ

อกาลจีวรํ ''กาลจีวร''นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อกาลจีวรํ ''กาลจีวร''นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถํ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิ

เกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อติเรกจตุกฺกํสปรมํ ครุปาวุรณํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ราชานํ กมฺพลํ วิญฺญาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อติเรกอฑฺฒเตยฺยกํสปรมํ ลหุปาวุรณํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ราชานํ โขมํ วิญฺญาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ …เป….ฯ

ทฺวาทส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ปตฺตํ อกาลํ กาลญฺจ, ปริวตฺเต จ วิญฺญาเป;
เจตาเปตฺวา อญฺญทตฺถิ, สงฺฆิกญฺจ มหาชนิกํ;
สญฺญาจิกา ปุคฺคลิกา, จตุกฺกํสฑฺฒเตยฺยกาติฯ

๔. ปาจิตฺติยกณฺฑํ

๑. ลสุณวโคฺค

๒๑๘. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุเทฺธน ลสุณํ ขาทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี น มตฺตํ ชานิตฺวา ลสุณํ หราเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ เอฬกโลมเก…เป….ฯ

สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ตลฆาตเก ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? เทฺว ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ ? เทฺว ภิกฺขุนิโย ตลฆาตกํ อกํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก…เป….ฯ

ชตุมฏฺฐเก ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี ชตุมฏฺฐกํ อาทิยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก…เป….ฯ

อติเรกทฺวงฺคุลปพฺพปรมํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สเกฺกสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี อติคมฺภีรํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก…เป.…ฯ

ภิกฺขุสฺส ภุญฺชนฺตสฺส ปานีเยน วา วิธูปเนน วา อุปติฏฺฐนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี ภิกฺขุสฺส ภุญฺชนฺตสฺส ปานีเยน จ วิธูปเนน จ อุปติฏฺฐิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

อามกธญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อามกธญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา สงฺการํ วา วิฆาสํ วา ติโรกุเฏฺฏ [ติโรกุเฑฺฑ (สี. สฺยา.)] ฉเฑฺฑนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี อุจฺจารํ [อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ สงฺการมฺปิ วิฆาสมฺปิ (ก.)] ติโรกุเฏฺฏ ฉเฑฺฑสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา สงฺการํ วา วิฆาสํ วา หริเต ฉเฑฺฑนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ สงฺการมฺปิ วิฆาสมฺปิ หริเต ฉเฑฺฑสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

นจฺจํ วา คีตํ วา วาทิตํ วา ทสฺสนาย คจฺฉนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย นจฺจมฺปิ คีตมฺปิ วาทิตมฺปิ ทสฺสนาย อคมํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

ลสุณวโคฺค ปฐโมฯ

๒. รตฺตนฺธการวโคฺค

๒๑๙. รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกาย สนฺติฏฺฐนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธึ เอเกนกา สนฺติฏฺฐิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เถยฺยสตฺถเก…เป.…ฯ

ปฏิจฺฉเนฺน โอกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกาย สนฺติฏฺฐนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญ

ตรา ภิกฺขุนี ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เถยฺยสตฺถเก…เป….ฯ

อโชฺฌกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกาย สนฺติฏฺฐนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี อโชฺฌกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เถยฺยสตฺถเก…เป….ฯ

รถิกา วา [รถิยาย วา (ก.)] พฺยูเห วา สิงฺฆาฏเก วา ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกาย สนฺติฏฺฐนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี รถิกายปิ พฺยูเหปิ สิงฺฆาฏเกปิ ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เถยฺยสตฺถเก…เป….ฯ

ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกมนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํ ฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกามิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – กถินเก…เป….ฯ

ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํ ฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – กถินเก…เป….ฯ

วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา อภินิสีทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – กถินเก…เป….ฯ

ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อตฺตานํ วา ปรํ วา นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี อตฺตานมฺปิ ปรมฺปิ นิรเยนปิ พฺรหฺมจริเยนปิ อภิสปิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิเกฺขเป…เป….ฯ

รตฺตนฺธการวคฺโค ทุติโยฯ

๓. นหานวคฺโค

๒๒๐. นคฺคาย นหายนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย นคฺคา นหายึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

ปมาณาติกฺกนฺตํ อุทกสาฏิกํ การาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํ ฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อปฺปมาณิกาโย อุทกสาฏิกาโย ธาเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิเพฺพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา เนว สิเพฺพนฺติยา น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิพฺพาเปตฺวา เนว สิเพฺพสิ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิเกฺขเป…เป….ฯ

ปญฺจาหิกํ สงฺฆาฏิจารํ อติกฺกาเมนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีนํ หเตฺถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ กถินเก…เป….ฯ

จีวรสงฺกมนียํ ธาเรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี อญฺญตราย ภิกฺขุนิยา จีวรํ อนาปุจฺฉา ปารุปิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – กถินเก…เป….ฯ

คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติฯ สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อคาริกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สมณจีวรํ เทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อคาริกสฺส สมณจีวรํ อทาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ธมฺมิกํ กถินุทฺธารํ ปฏิพาหนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ กถินุทฺธารํ ปฏิพาหิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

นหานวโคฺค ตติโยฯ

๔. ตุวฏฺฏวโคฺค

๒๒๑. ทฺวินฺนํ ภิกฺขุนีนํ เอกมเญฺจ ตุวเฏฺฏนฺตีนํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกมเญฺจ ตุวเฏฺฏสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

ทฺวินฺนํ ภิกฺขุนีนํ เอกตฺถรณปาวุรเณ ตุวเฏฺฏนฺตีนํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกตฺถรณปาวุรณา ตุวเฏฺฏสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

ภิกฺขุนิยา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา สญฺจิจฺจ อผาสุํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปเฏฺฐนฺติยา น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปเฏฺฐสิ น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิเกฺขเป…เป….ฯ

ภิกฺขุนิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตาย อนตฺตมนาย นิกฺกฑฺฒนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

สํสฏฺฐาย ภิกฺขุนิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี สํสฏฺฐา วิหริ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

อโนฺตรเฏฺฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกาย จาริกํ จรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อโนฺตรเฏฺฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกาโย จาริกํ จรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

ติโรรเฏฺฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกาย จาริกํ จรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ติโรรเฏฺฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกาโย จาริกํ จรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

อโนฺตวสฺสํ จาริกํ จรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อโนฺตวสฺสํ จาริกํ จรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

วสฺสํวุฏฺฐาย [วสฺสํวุตฺถาย (สี. สฺยา.)] ภิกฺขุนิยา จาริกํ น ปกฺกมนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย วสฺสํวุฏฺฐา จาริกํ น ปกฺกมึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก…เป….ฯ

ตุวฏฺฏวโคฺค จตุโตฺถฯ

๕. จิตฺตาคารวโคฺค

๒๒๒. ราชาคารํ วา จิตฺตาคารํ วา อารามํ วา อุยฺยานํ วา โปกฺขรณึ วา ทสฺสนาย คจฺฉนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ราชาคารมฺปิ จิตฺตาคารมฺปิ ทสฺสนาย อคมํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

อาสนฺทึ วา ปลฺลงฺกํ วา ปริภุญฺชนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อาสนฺทิมฺปิ ปลฺลงฺกมฺปิ ปริภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

สุตฺตํ กนฺตนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สุตฺตํ กนฺตึสุ, ตสฺมึ

วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬก โลมเก…เป.…ฯ

คิหิเวยฺยาวจฺจํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภา ติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย คิหิเวยฺยาวจฺจํ อกํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

ภิกฺขุนิยา ‘‘เอหาเยฺย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี’’ติ วุจฺจมานาย ‘‘สาธู’’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา เนว วูปสเมนฺติยา น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา – ‘‘เอหาเยฺย, อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี’’ติ วุจฺจมานา ‘‘สาธู’’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา เนว วูปส เมสิ น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป.…ฯ

อคาริกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา เทนฺ ติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อา รพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อคาริกสฺส สหตฺถา ขาทนียมฺปิ โภชนียมฺปิ อทา สิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐาน านํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – กถินเก…เป.…ฯ

อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกมนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกามิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺ ฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – กถินเก…เป.…ฯ

ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อา รพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉาน วิชฺชํ ปริยาปุณึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – ปทโสธมฺเม…เป.…ฯ

ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภา ติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ วา เจสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – ปทโสธมฺเม…เป.…ฯ

จิตฺตาคารวคฺโค ปญฺจโมฯ

๖. อารามวคฺโค

๒๒๓. ชานํ สภิกฺขุกํ อารามํ อนาปุจฺฉา ปวิสนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารามํ อนาปุจฺฉา ปวิสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เทฺว อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิเกฺขเป…เป….ฯ

ภิกฺขุํ อโกฺกสนฺติยา ปริภาสนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? เวสาลิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อายสฺมนฺตํ อุปาลึ อโกฺกสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

จณฺฑีกตาย คณํ ปริภาสนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี จณฺฑีกตาย คณํ ปริภาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

นิมนฺติตาย วา ปวาริตาย วา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อญฺญตฺร ภุญฺชนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ภุตฺตาวินิโย ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

กุลํ มจฺฉรายนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี กุลํ มจฺฉรายิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

วสฺสํวุฏฺฐาย ภิกฺขุนิยา อุภโตสเงฺฆ ตีหิ ฐาเนหิ น ปวาเรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขุสงฺฆํ [ภิกฺขุนิสํฆํ (ก.)] น ปวาเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิเกฺขเป…เป….ฯ

โอวาทาย วา สํวาสาย วา น คจฺฉนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สเกฺกสุ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย โอวาทํ น คจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก…เป….ฯ

อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉนฺติยา โอวาทมฺปิ น ยาจนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉึสุ โอวาทมฺปิ น ยาจึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิเกฺขเป…เป….ฯ

ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ วา รุธิตํ [รุหิตํ (สี. สฺยา.)] วา อนปโลเกตฺวา สงฺฆํ วา คณํ วา ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกาย เภทาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา เภทาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – กถินเก…เป.…ฯ

อารามวคฺโค ฉฏฺโฐฯ

๗. คพฺภินีวคฺโค

๒๒๔. คพฺภินึ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํ ฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย คพฺภินึ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปสุํ , ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา

ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เทฺว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหนฺติยา น อนุคฺคณฺหาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เทฺว วสฺสานิ เนว อนุคฺคเหสิ น อนุคฺคณฺหาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินึ เทฺว วสฺสานิ นานุพนฺธนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินึ เทฺว วสฺสานิ นานุพนฺธึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก…เป….ฯ

สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสนฺติยา น วูปกาสาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสสิ น วูปกาสาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

คพฺภินิวคฺโค สตฺตโมฯ

๘. กุมารีภูตวคฺโค

๒๒๕. อูนวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อูนวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อูนทฺวาทสวสฺสาย วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาท

สวสฺสา วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย สงฺเฆน อสมฺมตาย วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – ทุติยปาราชิเก…เป….ฯ

‘‘อลํ ตาว เต, อเยฺย, วุฏฺฐาปิเตนา’’ติ วุจฺจมานาย ‘‘สาธู’’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี ‘‘อลํ ตาว เต, อเยฺย, วุฏฺฐาปิเตนา’’ติ วุจฺจมานา ‘‘สาธู’’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

สิกฺขมานํ – ‘‘สเจ เม ตฺวํ, อเยฺย, จีวรํ ทสฺสสิ, เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปนฺติยา น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ – ‘‘สเจ เม ตฺวํ, อเยฺย, จีวรํ ทสฺสสิ, เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปสิ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ อกาสิ , ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิเกฺขเป…เป….ฯ

สิกฺขมานํ – ‘‘สเจ มํ ตฺวํ, อเยฺย, เทฺว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ, เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปนฺติยา น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ – ‘‘สเจ มํ ตฺวํ, อเยฺย, เทฺว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ, เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปสิ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิเกฺขเป…เป….ฯ

ปุริสสํสฏฺฐํ กุมารกสํสฏฺฐํ จณฺฑึ โสกาวาสํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปุริสสํสฏฺฐํ กุมารกสํสฏฺฐํ จณฺฑึ โสกาวาสํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

มาตาปิตูหิ วา สามิเกน วา อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี มาตาปิตูหิปิ สามิเกนาปิ อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสิ , ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ปาริวาสิกฉนฺททาเนน สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? ราชคเห ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี

ปาริวาสิกฉนฺททาเนน สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

เอกํ วสฺสํ เทฺว วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย เอกํ วสฺสํ เทฺว วุฏฺฐาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป.…ฯ

กุมารีภูตวคฺโค อฏฺฐโมฯ

๙. ฉตฺตุปาหนวคฺโค

๒๒๖. ฉตฺตุปาหนํ ธาเรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ฉตฺตุปาหนํ ธาเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

ยาเนน ยายนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

สงฺฆาณึ ธาเรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี สงฺฆาณึ ธาเรสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

อิตฺถาลงฺการํ ธาเรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อิตฺถาลงฺการํ ธาเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

คนฺธวณฺณเกน นหายนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย คนฺธวณฺณเกน นหายึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป.…ฯ

วาสิตเกน ปิญฺญาเกน นหายนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย วาสิต

เกน ปิญฺญาเกน นหายึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปนฺติยา ปริมทฺทาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปสุํ ปริมทฺทาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

สิกฺขมานาย อุมฺมทฺทาเปนฺติยา ปริมทฺทาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย สิกฺขมานาย อุมฺมทฺทาเปสุํ ปริมทฺทาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

สามเณริยา อุมฺมทฺทาเปนฺติยา ปริมทฺทาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ ฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย สามเณริยา อุมฺมทฺทาเปสุํ ปริมทฺทาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปนฺติยา ปริมทฺทาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปสุํ ปริมทฺทาเปสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – เอฬกโลมเก…เป….ฯ

ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ ฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – กถินเก…เป….ฯ

อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ ปญฺหํ ปุจฺฉนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ ปญฺหํ ปุจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – ปทโสธมฺเม…เป….ฯ

อสงฺกจฺจิกาย [อสงฺกจฺฉิกาย (สฺยา.)] คามํ ปวิสนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี อสงฺกจฺจิกา คามํ ปาวิสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป….ฯ

ฉตฺตุปาหนวคฺค นวโมฯ

นววคฺคขุทฺทกา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ลสุณํ สํหเร โลมํ, ตลมฏฺฐญฺจ สุทฺธิกํ;
ภุญฺชนฺตามกธญฺญานํ, เทฺว วิฆาเสน ทสฺสนาฯ

อนฺธกาเร ปฏิจฺฉเนฺน, อโชฺฌกาเส รถิกาย จ;
ปุเร ปจฺฉา วิกาเล จ, ทุคฺคหิ นิรเย วธิฯ

นโคฺคทกา วิสิเพฺพตฺวา, ปญฺจาหิกํ สงฺกมนียํ;
คณํ วิภงฺคสมณํ, ทุพฺพลํ กถิเนน จฯ

เอกมญฺจตฺถรเณน, สญฺจิจฺจ สหชีวินี;
ทตฺวา สํสฏฺฐอโนฺต จ, ติโรวสฺสํ น ปกฺกเมฯ

ราชา อาสนฺทิ สุตฺตญฺจ, คิหิ วูปสเมน จ;
ทเท จีวราวสถํ, ปริยาปุณญฺจ วาจเยฯ

อารามโกฺกสจณฺฑี จ, ภุเญฺชยฺย กุลมจฺฉรี;
วาเส ปวารโณวาทํ, เทฺว ธมฺมา ปสาเขน จฯ

คพฺภี ปายนฺตี ฉ ธเมฺม, อสมฺมตูนทฺวาทส;
ปริปุณฺณญฺจ สเงฺฆน, สห วุฏฺฐา ฉ ปญฺจ จฯ

กุมารี เทฺว จ สเงฺฆน, ทฺวาทส สมฺมเตน จ;
อลํ สเจ จ เทฺววสฺสํ, สํสฏฺฐา สามิเกน จฯ

ปาริวาสิกานุวสฺสํ, ทุเว วุฏฺฐาปเนน จ;
ฉตฺตยาเนน สงฺฆาณิ, อิตฺถาลงฺการวณฺณเกฯ

ปิญฺญากภิกฺขุนี เจว, สิกฺขา จ สามเณริกา;
คิหิ ภิกฺขุสฺส ปุรโต, อโนกาสํ สงฺกจฺจิกาติฯ

เตสํ วคฺคานํ อุทฺทานํ –

ลสุณนฺธการา นฺหานา, ตุวฏฺฏา จิตฺตคารกา;
อารามํ คพฺภินี เจว, กุมารี ฉตฺตุปาหนาติฯ

๕. ปาฏิเทสนียกณฺฑํ

๒๒๗. สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

เตลํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย เตลํ

วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

มธุํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย มธุํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ผาณิตํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ผาณิตํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

มจฺฉํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย มจฺฉํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

มํสํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโยฯ มํสํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ขีรํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ขีรํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

สปฺปึ เตลํ มธุเญฺจว, ผาณิตํ มจฺฉเมว จ;
มํสํ ขีรํ ทธิญฺจาปิ, วิญฺญาเปตฺวาน ภิกฺขุนี;
ปาฏิเทสนียา อฏฺฐ, สยํ พุเทฺธน เทสิตาติฯ

เย สิกฺขาปทา ภิกฺขุวิภเงฺค วิตฺถาริตา เต สํขิตฺตา

กตฺถปญฺญตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ปฐโมฯ

๒. กตาปตฺติวาโร

๑. ปาราชิกกณฺฑํ

๒๒๘. อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺตี กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺตี ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติ ฯ อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; กายปฏิพทฺธํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺตี อิมา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา ภิกฺขุนี วชฺชํ ปฏิจฺฉาเทนฺตี กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา ภิกฺขุนี วชฺชํ ปฏิจฺฉาเทนฺตี ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เวมติกา ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; อาจารวิปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา ภิกฺขุนี วชฺชํ ปฏิจฺฉาเทนฺตี อิมา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตี กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตี ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตี อิมา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรนฺตี กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรนฺตี ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปุริเสน – ‘‘อิตฺถนฺนามํ โอกาสํ [อิตฺถนฺนามํ คหนํ (สี.), อิตฺถนฺนามํ คพฺภํ (สฺยา.)] อาคจฺฉา’’ติ วุตฺตา คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ปุริสสฺส หตฺถปาสํ โอกฺกนฺตมตฺเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรนฺตี อิมา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ปาราชิกา นิฏฺฐิตาฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑํ

๒๒๙. อุสฺสยวาทิกา ภิกฺขุนี อฑฺฑํ กโรนฺตี ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; อฑฺฑปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

โจรึ วุฏฺฐาเปนฺตี ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกา คามนฺตรํ คจฺฉนฺตี ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ปฐมํ ปาทํ ปริเกฺขปํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส ฯ

สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรนฺตี ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺตี ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ‘‘ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; อุทกทนฺตโปนํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

‘‘กึ เต, อเยฺย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา! อิงฺฆ, อเยฺย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา, ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา’’ติ อุโยฺยเชนฺตี ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ตสฺสา วจเนน ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; โภชนปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

กุปิตา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตี ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา ; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตี ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สํสฏฺฐา ภิกฺขุนิโย ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺติโย ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชนฺติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

‘‘สํสฏฺฐาว, อเยฺย, ตุเมฺห วิหรถฯ มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถา’’ติ อุโยฺยเชนฺตี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตี ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สงฺฆาทิเสสา นิฏฺฐิตาฯ

๓. นิสฺสคฺคิยกณฺฑํ

๒๓๐. ปตฺตสนฺนิจยํ กโรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อกาลจีวรํ ‘‘กาลจีวร’’นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภาชาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ภาชาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อจฺฉินฺทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อจฺฉินฺเน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วิญฺญาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญทตฺถิเก ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สํยาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สํยาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเก ปุคฺคลิเกน สํยาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อติเรกจตุกฺกํสปรมํ ครุปาวุรณํ เจตาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อติเรกอฑฺฒเตยฺยกํสปรมํ ลหุปาวุรณํ เจตาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา นิฏฺฐิตาฯ

๔. ปาจิตฺติยกณฺฑํ

๑. ลสุณวคฺโค

๒๓๑. ลสุณํ ขาทนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ขาทิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ สํหราเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; สํหราปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ตลฆาตกํ กโรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ กโรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; กเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ชตุมฏฺฐกํ อาทิยนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อาทิยติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ, อาทิเนฺน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อติเรกทฺวงฺคุลปพฺพปรมํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อาทิยติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อาทิเนฺน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุสฺส ภุญฺชนฺตสฺส ปานีเยน วา วิธูปเนน วา อุปติฏฺฐนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อามกธญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา สงฺการํ วา วิฆาสํ วา ติโรกุเฏฺฏ วา ติโรปากาเร วา ฉเฑฺฑนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ฉเฑฺฑติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ฉฑฺฑิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา สงฺการํ วา วิฆาสํ วา หริเต ฉเฑฺฑนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ฉเฑฺฑติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ฉฑฺฑิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นจฺจํ วา คีตํ วา วาทิตํ วา ทสฺสนาย คจฺฉนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ยตฺถ ฐิตา ปสฺสติ วา สุณาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ลสุณวโคฺค ปฐโมฯ

๒. รตฺตนฺธการวโคฺค

๒๓๒. รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธิํ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ปฏิจฺฉเนฺน โอกาเส ปุริเสน สทฺธิํ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อโชฺฌกาเส ปุริเสน สทฺธิํ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

รถิกาย วา พฺยูเห วา สิงฺฆาฏเก วา ปุริเสน สทฺธิํ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกมนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ อโนวสฺสกํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิสิเนฺน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อภินิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อภินิสินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุชฺฌาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุชฺฌาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อตฺตานํ วา ปรํ วา นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อภิสปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อภิสปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วธติ โรทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; วธติ น โรทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

รตฺตนฺธการวคฺโค ทุติโยฯ

๓. นหานวคฺโค

๒๓๓. นคฺคา นหายนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นหายติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นหานปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปมาณาติกฺกนฺตํ อุทกสาฏิกํ การาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; การาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิเพฺพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา เนว สิเพฺพนฺตี น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

ปญฺจาหิกํ สงฺฆาฏิจารํ อติกฺกาเมนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ จีวรสงฺกมนียํ ธาเรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ธาเรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ธาริเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ กโรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ กโรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; กเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฏิพาหติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปฏิพาหิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อคาริกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สมณจีวรํ เทนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ทินฺเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทุพฺพลจีวรปจฺจาสา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อติกฺกาเมติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อติกฺกามิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ธมฺมิกํ กถินุทฺธารํ ปฏิพาหนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฏิพาหติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปฏิพาหิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นหานวคฺโค ตติโยฯ

๔. ตุวฏฺฏวโคฺค

๒๓๔. เทฺว ภิกฺขุนิโย เอกมเญฺจ ตุวเฏฺฏนฺติโย เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชนฺติฯ นิปชฺชนฺติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิปนฺเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เทฺว ภิกฺขุนิโย เอกตฺถรณปาวุรณา ตุวเฏฺฏนฺติโย เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชนฺติฯ นิปชฺชนฺติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิปนฺเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุนิยา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กโรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ กโรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; กเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปเฏฺฐนฺตี น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

ภิกฺขุนิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิกฺกฑฺฒติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิกฺกฑฺฒิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สํสฏฺฐา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อโนฺตรเฏฺฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฏิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปฏิปเนฺน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ติโรรเฏฺฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฏิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปฏิปเนฺน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อโนฺตวสฺสํ จาริกํ จรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฏิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปฏิปเนฺน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขุนี จาริกํ น ปกฺกมนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

ตุวฏฺฏวโคฺค จตุโตฺถฯ

๕. จิตฺตาคารวโคฺค

๒๓๕. ราชาคารํ วา จิตฺตาคารํ วา อารามํ วา อุยฺยานํ วา โปกฺขรณึ วา ทสฺสนาย คจฺฉนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ยตฺถ ฐิตา ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาสนฺทึ วา ปลฺลงฺกํ วา ปริภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริภุญฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปริภุเตฺต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สุตฺตํ กนฺตนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ กนฺตติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุชฺชวุชฺชเว, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

คิหิเวยฺยาวจฺจํ กโรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ กโรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; กเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุนิยา – ‘‘เอหาเยฺย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี’’ติ วุจฺจมานา – ‘‘สาธู’’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา เนว วูปสเมนฺตี น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

อคาริกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา เทนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ทินฺเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริภุญฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปริภุตฺเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกมนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ ปริกฺเขปํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริยาปุณาติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วาเจติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

จิตฺตาคารวคฺโค ปญฺจโมฯ

๖. อารามวคฺโค

๒๓๖. ชานํ สภิกฺขุกํ อารามํ อนาปุจฺฉา ปวิสนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ ปริกฺเขปํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุํ อกฺโกสนฺตี ปริภาสนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อกฺโกสติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อกฺโกสิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

จณฺฑีกตา คณํ ปริภาสนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปริภาสติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปริภาสิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นิมนฺติตา วา ปวาริตา วา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ‘‘ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

กุลํ มจฺฉรายนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ มจฺฉรายติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; มจฺฉริเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ‘‘วสฺสํ วสิสฺสามี’’ติ เสนาสนํ ปญฺญเปติ ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐเปติ ปริเวณํ สมฺมชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; สห อรุณุคฺคมนา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขุนี อุภโตสงฺเฆ ตีหิ ฐาเนหิ น ปวาเรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

โอวาทาย วา สํวาสาย วา น คจฺฉนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉนฺตี โอวาทมฺปิ น ยาจนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ วา รุธิตํ วา อนปโลเกตฺวา สงฺฆํ วา คณํ วา ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา เภทาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เภทาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ภินฺเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อารามวคฺโค ฉฏฺโฐฯ

๗. คพฺภินีวคฺโค

๒๓๗. คพฺภินึ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เทฺว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหนฺตี นานุคฺคณฺหาเปนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินึ เทฺว วสฺสานิ นานุพนฺธนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสนฺตี น วูปกาสาเปนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

๘. กุมารีภูตวโคฺค

๒๓๘. อูนวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สเงฺฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ ฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สเงฺฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

‘‘อลํ ตาว เต, อเยฺย, วุฏฺฐาปิเตนา’’ติ วุจฺจมานา ‘‘สาธู’’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขียน ธมฺมํ อาปชฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ขิยฺยติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ขิยฺยิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สิกฺขมานํ – ‘‘สเจ เม ตฺวํ, อเยฺย, จีวรํ ทสฺสสิ, เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปนฺตี น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

สิกฺขมานํ – ‘‘สเจ มํ ตฺวํ, อเยฺย, เทฺว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ, เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปนฺตี น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปาจิตฺติยํฯ

ปุริสสํสฏฺฐํ กุมารกสํสฏฺฐํ จณฺฑึ โสกาวาสํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มาตาปิตูหิ วา สามิเกน วา อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปาริวาสิกฉนฺททาเนน สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอกํ วสฺสํ เทฺว วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; วุฏฺฐาปิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

กุมารีภูตวโคฺค อฏฺฐโมฯ

๙. ฉตฺตุปาหนวโคฺค

๒๓๙. ฉตฺตุปาหนํ ธาเรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ธาเรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ธาริเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ยาเนน ยายนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ยายติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ยายิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สงฺฆาณึ ธาเรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ธาเรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ธาริเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อิตฺถาลงฺการํ ธาเรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ธาเรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ธาริเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

คนฺธวณฺณเกน นหายนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นหายติ , ปโยเค ทุกฺกฏํ; นหานปริโยสาเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

วาสิตเกน ปิญฺญาเกน นหายนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นหายติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นหานปริโยสาเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปนฺตี ปริมทฺทาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุมฺมทฺทาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุมฺมทฺทิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สิกฺขมานาย อุมฺมทฺทาเปนฺตี ปริมทฺทาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุมฺมทฺทาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุมฺมทฺทิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สามเณริยา อุมฺมทฺทาเปนฺตี ปริมทฺทาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุมฺมทฺทาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุมฺมทฺทิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปนฺตี ปริมทฺทาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุมฺมทฺทาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; อุมฺมทฺทิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ นิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; นิสิเนฺน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ ปญฺหํ ปุจฺฉนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปุจฺฉติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; ปุจฺฉิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อสงฺกจฺจิกา คามํ ปวิสนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปฐมํ ปาทํ ปริเกฺขปํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ฉตฺตุปาหนวโคฺค นวโมฯ

๕. ปาฏิเทสนียกณฺฑํ

๒๔๐. สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

เตลํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

มธุํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

ผาณิตํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

มจฺฉํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

มํสํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

ขีรํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา นิฏฺฐิตาฯ

กตาปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ทุติโยฯ

๓. วิปตฺติวาโร

๒๔๑. อวสฺสุตา ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺติํ, สิยา อาจารวิปตฺติํ…เป.…ฯ

ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺติํ ภชนฺติ – อาจารวิปตฺติํฯ

วิปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ตติโยฯ

๔. สงฺคหวาโร

๒๔๒. อวสฺสุตา ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา? อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ตีหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขเนฺธน…เป.…ฯ

ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา? ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขเนฺธนฯ

สงฺคหวาโร นิฏฺฐิโต จตุโตฺถฯ

๕. สมุฎฺฐานวาโร

๒๔๓. อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ กติหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐนฺติ? อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ เอเกน สมุฎฺฐาเนน สมุฎฺฐนฺติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐนฺติ, น วาจโต…เป.…ฯ

ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ กติหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐนฺติ? ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ จตูหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐนฺติ – สิยา กายโต สมุฎฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฎฺฐนฺติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐนฺติฯ

สมุฎฺฐานวาโร นิฏฺฐิโต ปญฺจโมฯ

๖. อธิกรณวาโร

๒๔๔. อวสฺสุตา ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ – อาปตฺตาธิกรณํ…เป.…ฯ

ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ – อาปตฺตาธิกรณํฯ

อธิกรณวาโร นิฏฺฐิโต ฉโฎฺฐฯ

๗. สมถวาโร

๒๔๕. อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ…เป.…ฯ

ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

สมถวาโร นิฏฺฐิโต สตฺตโมฯ

๘. สมุจฺจยวาโร

๒๔๖. อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺตี กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; กายปฏิพทฺธํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺตี อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ…เป.…ฯ

ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส – ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี อิมา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชนฺติ – อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐนฺติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐนฺติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ น วาจโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ – อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

สมุจฺจยวาโร นิฏฺฐิโต อฏฺฐโมฯ

๑. กตฺถปญฺญตฺติวาโร

๑. ปาราชิกกณฺฑํ

๒๔๗. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตํ? กํ อารพฺภ? กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ…เป…. เกนาภตนฺติ?

ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติฯ อนุปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺตีติ? อสาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺตีติ? เอกโตปญฺญตฺติฯ จตุนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กโตฺถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํ? กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ? ทุติเยน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติฯ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สีลวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขโนฺธติ ? ปาราชิกาปตฺติกฺขโนฺธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต…เป…. เกนาภตนฺติ? ปรมฺปราภตํ –

อุปาลิ ทาสโก เจว, โสณโก สิคฺคโว ตถา;
โมคฺคลิปุตฺเตน ปญฺจมา, เอเต ชมฺพุสิริวฺหเยฯ …เป….;

เอเต นาคา มหาปญฺญา, วินยญฺญู มคฺคโกวิทา;
วินยํ ทีเป ปกาเสสุํ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติฯ

วชฺชปฺปฏิจฺฉาทนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนึ เนวตฺตนา ปฏิโจเทสิ น คณสฺส อาโรเจสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิเกฺขเป…เป….ฯ

ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิตฺตํ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อนุวตฺติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิเกฺขเป…เป….ฯ

อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูรณปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิเกฺขเป…เป….ฯ

ปาราชิกา นิฏฺฐิตาฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑาทิ

๒๔๘. ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุเทฺธน อุสฺสยวาทิกาย ภิกฺขุนิยา อฑฺฑํ กรณปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโต? กํ อารพฺภ? กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ…เป…. เกนาภตนฺติ?

ยํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุเทฺธน อุสฺสยวาทิกาย ภิกฺขุนิยา อฑฺฑํ กรณปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อุสฺสยวาทิกา วิหริ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ? เอกา ปญฺญตฺติฯ อนุปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิฯ สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺตีติ? สพฺพตฺถปญฺญตฺติฯ สาธารณปญฺญตฺติ, อสาธารณปญฺญตฺตีติ? อสาธารณปญฺญตฺติฯ เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺตีติ? เอกโตปญฺญตฺติฯ จตุนฺนํ ปาติโมกฺขุเทฺทสานํ กโตฺถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ? นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํฯ กตเมน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉตีติ? ตติเยน อุเทฺทเสน อุเทฺทสํ อาคจฺฉติฯ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ? สีลวิปตฺติฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขโนฺธติ? สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขโนฺธฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ? ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป…. เกนาภตนฺติ? ปรมฺปราภตํ –

อุปาลิ ทาสโก เจว, โสณโก สิคฺคโว ตถา;
โมคฺคลิปุเตฺตน ปญฺจมา, เอเต ชมฺพุสิริวฺหเยฯ …เป….;

เอเต นาคา มหาปญฺญา, วินยญฺญู มคฺคโกวิทา;
วินยํ ทีเป ปกาเสสุํ, ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติฯ

โจรึ วุฏฺฐาปนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี โจรึ วุฏฺฐาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

เอกา คามนฺตรํ คมนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี เอกา คามนฺตรํ คจฺฉิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, ติโสฺส อนุปญฺญตฺติโยฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก…เป….ฯ

สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสารณปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิเกฺขเป…เป….ฯ

อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อา

รพฺภาติ? สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต อามิสํ ปฏิคฺคเหสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ปฐมปาราชิเก…เป….ฯ

‘‘กึ เต, อเยฺย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา! อิงฺฆ, อเยฺย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา’’ติ อุยฺโยชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? อญฺญตรา ภิกฺขุนี – ‘‘กึ เต, อเยฺย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา! อิงฺฆ, อเยฺย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา’’ติ อุยฺโยเชสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

กุปิตาย อนตฺตมนาย ภิกฺขุนิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – ‘‘พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามี’’ติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ ฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตาย ภิกฺขุนิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – ‘‘ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โทสคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โมหคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย’’ติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

สํสฏฺฐานํ ภิกฺขุนีนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย สํสฏฺฐา วิหรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป….ฯ

‘‘สํสฏฺฐา , อเยฺย, ตุเมฺห วิหรถฯ มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถา’’ติ อุยฺโยเชนฺติยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺโตฯ กํ อารพฺภาติ? ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี – ‘‘สํสฏฺฐาว อเยฺย, ตุเมฺห วิหรถฯ มา ตเมฺห นานา วิหริตฺถา’’ติ อุยฺโยเชสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – ธุรนิกฺเขเป…เป.…ฯ

ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ? สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํฯ กํ อารพฺภาติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภฯ กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปญฺญตฺติฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป…. ฯ

กตฺถปญฺญตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ปฐโมฯ

๒. กตาปตฺติวาโร

๑. ปาราชิกกณฺฑํ

๒๔๙. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; ภิกฺขุ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; องฺคุลิปโตทเก ปาจิตฺติยํ – กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

วชฺชปฺปฏิจฺฉาทนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? วชฺชปฺปฏิจฺฉาทนปจฺจยา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ [ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ (สฺยา.)] ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เวมติกา ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อาจารวิปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – วชฺชปฺปฏิจฺฉาทนปจฺจยา อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชติ, ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เภทกานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูรณปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปุริเสน – ''อิตฺถนฺนามํ โอกาสํ อาคจฺฉา''ติ วุตฺตา คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ปุริสสฺส หตฺถปาสํ โอกฺกนฺตมตฺเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูรณปจฺจยา อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ปาราชิกา นิฏฺฐิตาฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑาทิ

๒๕๐. อุสฺสยวาทิกา ภิกฺขุนี อฑฺฑํ กรณปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ เอกสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ทุติยสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; อฑฺฑปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

โจรึ วุฏฺฐาปนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกา คามนฺตรํ คมนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; ปฐมํ ปาทํ ปริเกฺขปํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสารณปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ‘‘ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; อุทกทนฺตโปนํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

‘‘กึ เต, อเยฺย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา! อิงฺฆ, อเยฺย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา’’ติ, อุโยฺยชนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ตสฺสา วจเนน ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; โภชนปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

กุปิตา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

สํสฏฺฐา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

‘‘สํสฏฺฐาว, อเยฺย, ตุเมฺห วิหรถ, มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถา’’ติ อุโยฺยเชนฺตี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ทส สงฺฆาทิเสสา นิฎฺฐิตา…เป….ฯ

(ยถา เหฎฺฐา ตถา วิตฺถาเรตพฺพา ปจฺจยเมว นานากรณํ)

ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส – ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อิมา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

กตาปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ทุติโยฯ

๓. วิปตฺติวาโร

๒๕๑. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึ…เป.… ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชนฺติ – อาจารวิปตฺตึฯ

วิปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ตติโยฯ

๔. สงฺคหวาโร

๒๕๒. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน…เป.…ฯ

ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ

สงฺคหวาโร นิฏฺฐิโต จตุตฺโถฯ

๕. สมุฏฺฐานวาโร

๒๕๓. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต…เป.…ฯ

ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ

สมุฏฺฐานวาโร นิฏฺฐิโต ปญฺจโมฯ

๖. อธิกรณวาโร

๒๕๔. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํ…เป.…ฯ

ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ – อาปตฺตาธิกรณํฯ

อธิกรณวาโร นิฏฺฐิโต ฉฏฺโฐฯ

๗. สมถวาโร

๒๕๕. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ…เป.…ฯ

ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

สมถวาโร นิฏฺฐิโต สตฺตโมฯ

๘. สมุจฺจยวาโร

๒๕๖. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; ภิกฺขุ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ; กายปฏิพเทฺธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; องฺคุลิปโตทเก ปาจิตฺติยํ – กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺติํ, สิยา อาจารวิปตฺติํฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขเนฺธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ…เป.…ฯ

ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส – ทธิํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อิมา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตุนฺนํ อธิ

กรณานํ กตมํ อธิกรณํ ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชนฺติ – อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาฎิเทสนียาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ทุกฺกฎาปตฺติกฺขเนฺธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฎฺฐานานํ จตูหิ สมุฎฺฐาเนหิ สมุฎฺฐนฺติ – สิยา กายโต สมุฎฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฎฺฐนฺติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐนฺติ น วาจโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฎฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฎิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จาติฯ

สมุจฺจยวาโร นิฎฺฐิโต อฎฺฐโมฯ [อิมสฺสานนฺตรํ โปราณสีหฬโปตฺถเก เอวมฺปิ§ทิสฺสติ –§“เต สมุทฺทานํ –§กติวาโร จ วิปตฺติวาโร จ, สงฺคหวาโร จ สมุฎฺฐานวาโรฯ อธิกรณวาโร จ สมถวาโร จ, สมุจฺจยวาโร จ อิเม สตฺต วาราฯ อาทิโต ปญฺญตฺติวาเรน สห อฎฺฐวาราติ”อิติฯ]

อฎฺฐ ปจฺจยวารา นิฎฺฐิตาฯ

ภิกฺขุนีวิภเงฺค โสฬส มหาวารา นิฎฺฐิตาฯ

สมุฏฺฐานสีสสเงฺขโป

สมุฏฺฐานสฺสุทฺทานํ

๒๕๗. อนิจฺจา สเพฺพ สงฺขารา, ทุกฺขานตฺตา จ สงฺขตา;
นิพฺพานเญฺจว ปญฺญตฺติ, อนตฺตา อิติ นิจฺฉยาฯ

พุทฺธจเนฺท อนุปฺปเนฺน, พุทฺธาทิเจฺจ อนุคฺคเต;
เตสํ สภาคธมฺมานํ, นามมตฺตํ น นายติฯ

ทุกฺกรํ วิวิธํ กตฺวา, ปูรยิตฺวาน ปารมี;
อุปฺปชฺชนฺติ มหาวีรา, จกฺขุภูตา สพฺรหฺมเกฯ

เต เทสยนฺติ สทฺธมฺมํ, ทุกฺขหานิํ สุขาวหํ;
องฺคีรโส สกฺยมุนิ, สพฺพภูตานุกมฺปโกฯ

สพฺพสตฺตุตฺตโม สีโห, ปิฏเก ตีณิ เทสยิ;
สุตฺตนฺตมภิธมฺมญฺจ, วินยญฺจ มหาคุณํฯ

เอวํ นียติ สทฺธโมฺม, วินโย ยทิ ติฏฺฐติ;
อุภโต จ วิภงฺคานิ, ขนฺธกา ยา จ มาติกาฯ

มาลา สุตฺตคุเณเนว, ปริวาเรน คนฺถิตา;
ตเสฺสว ปริวารสฺส, สมุฏฺฐานํ นิยโต กตํฯ

สเมฺภทํ นิทานํ จญฺญํ, สุเตฺต ทิสฺสนฺติ อุปริ;
ตสฺมา สิเกฺข ปริวารํ, ธมฺมกาโม สุเปสโลติฯ

เตรสสมุฏฺฐานํ

วิภเงฺค ทฺวีสุ ปญฺญตฺตํ, อุทฺทิสนฺติ อุโปสเถ;
ปวกฺขามิ สมุฏฺฐานํ, ยถาญายํ สุณาถ เมฯ

ปาราชิกํ ยํ ปฐมํ, ทุติยญฺจ ตโต ปรํ;
สญฺจริตฺตานุภาสนญฺจ, อติเรกญฺจ จีวรํฯ

โลมานิ ปทโสธโมฺม, ภูตํ สํวิธาเนน จ;
เถยฺยเทสนโจรี จ, อนนุญฺญาตาย เตรสฯ

เตรเสเต สมุฏฺฐาน นยา, วิญฺญูหิ จินฺติตาฯ
เอเกกสฺมิํ สมุฏฺฐาเน, สทิสา อิธ ทิสฺสเรฯ

๑. ปฐมปาราชิกสมุฏฺฐานํ

๒๕๘. เมถุนํ สุกฺกสํสโคฺค, อนิยตา ปฐมิกา;

ปุพฺพูปปริปาจิตา, รโห ภิกฺขุนิยา สหฯ

สโภชเน รโห เทฺว จ, องฺคุลิ อุทเก หสํ;
ปหาเร อุคฺคิเร เจว, เตปญฺญาสา จ เสขิยาฯ

อธกฺขคามาวสฺสุตา, ตลมฏฺฐญฺจ สุทฺธิกา;
วสฺสํวุฏฺฐา จ โอวาทํ, นานุพเนฺธ ปวตฺตินิํฯ

ฉสตฺตติ อิเม สิกฺขา, กายมานสิกา กตา;
สเพฺพ เอกสมุฏฺฐานา, ปฐมํ ปาราชิกํ ยถาฯ

ปฐมปาราชิกสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยปาราชิกสมุฏฺฐานํ

๒๕๙. อทินฺนํ วิคฺคหุตฺตริ, ทุฏฺฐุลฺลา อตฺตกามินํ;
อมูลา อญฺญภาคิยา, อนิยตา ทุติยิกาฯ

อจฺฉิเนฺท ปริณามเน, มุสา โอมสเปสุณา;
ทุฏฺฐุลฺลา ปถวีขเณ, ภูตํ อญฺญาย อุชฺฌาเปฯ

นิกฺกฑฺฒนํ สิญฺจนญฺจ, อามิสเหตุ ภุตฺตาวี;
เอหิ อนาทริ ภิํสา, อปนิเธ จ ชีวิตํฯ

ชานํ สปฺปาณกํ กมฺมํ, อูนสํวาสนาสนา;
สหธมฺมิกวิเลขา, โมโห อมูลเกน จฯ

กุกฺกุจฺจํ ธมฺมิกํ จีวรํ, ทตฺวา [กุกฺกุจฺจํ ธมฺมิกํ จีวรํ (สี.), กุกฺกุจฺจํ ธมฺมิกํ ทตฺวา (สฺยา.)] ปริณาเมยฺย ปุคฺคเล;
กิํ เต อกาลํ อจฺฉิเนฺท, ทุคฺคหี นิรเยน จฯ

คณํ วิภงฺคํ ทุพฺพลํ, กถินาผาสุปสฺสยํ;
อโกฺกสจณฺฑี มจฺฉรี, คพฺภินี จ ปายนฺติยาฯ

เทฺววสฺสํ สิกฺขา สเงฺฆน, ตโย เจว คิหีคตา;
กุมาริภูตา ติโสฺส จ, อูนทฺวาทสสมฺมตาฯ

อลํ ตาว โสกาวาสํ, ฉนฺทา อนุวสฺสา จ เทฺว;
สิกฺขาปทา สตฺตติเม, สมุฏฺฐานา ติกา กตาฯ

กายจิเตฺตน น วาจา, วาจาจิตฺตํ น กายิกํ;
ตีหิ ทฺวาเรหิ ชายนฺติ, ปาราชิกํ ทุติยํ ยถาฯ

ทุติยปาราชิกสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. สญฺจริตฺตสมุฏฺฐานํ

๒๖๐สญฺจรี กุฏิ วิหาโร, โธวนญฺจ ปฏิคฺคโห;
วิญฺญตฺตุตฺตริ อภิหฏฺฐุํ, อุภินฺนํ ทูตเกน จฯ

โกสิยา สุทฺธเทฺวภาคา, ฉพฺพสฺสานิ นิสีทนํ;
ริญฺจนฺติ รูปิกา เจว, อุโภ นานปฺปการกาฯ

อูนพนฺธนวสฺสิกา, สุตฺตํ วิกปฺปเนน จ;
ทฺวารทานสิพฺพานิ [ทฺวารทานสิพฺพินี (สี. สฺยา.)] จ, ปูวปจฺจยโชติ จฯ

รตนํ สูจิ มโญฺจ จ, ตูลํ นิสีทนกณฺฑุ จ;
วสฺสิกา จ สุคเตน, วิญฺญตฺติ อญฺญํ เจตาปนาฯ

เทฺว สงฺฆิกา มหาชนิกา, เทฺว ปุคฺคลลหุกา ครุ;
เทฺว วิฆาสา สาฏิกา จ, สมณจีวเรน จฯ

สมปญฺญาสิเม ธมฺมา, ฉหิ ฐาเนหิ ชายเร;
กายโต น วาจาจิตฺตา, วาจโต น กายมนาฯ

กายวาจา น จ จิตฺตา [น จิตฺตโต (สี. สฺยา.)], กายจิตฺตา น วาจิกา [น วาจโต (สี. สฺยา.)];
วาจาจิตฺตา น กาเยน, ตีหิ ทฺวาเรหิ [ตีหิ ฐาเนหิ (สฺยา.)] ชายเรฯ

ฉสมุฏฺฐานิกา เอเต, สญฺจริตฺเตน สาทิสาฯ

สญฺจริตฺตสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. สมนุภาสนาสมุฏฺฐานํ

๒๖๑.ภทานุวตฺตทุพฺพจ , ทูสทุฏฺฐุลฺลทิฏฺฐิ จ;
ฉนฺทํ อุชฺชคฺฆิกา เทฺว จ, เทฺว จ สทฺทา น พฺยาหเรฯ

ฉมา นีจาสเน ฐานํ, ปจฺฉโต อุปฺปเถน จ;
วชฺชานุวตฺติคหณา, โอสาเร ปจฺจาจิกฺขนาฯ

กิสฺมึ สํสฏฺฐา เทฺว วธิ, วิสิเพฺพ ทุกฺขิตาย จ;
ปุน สํสฏฺฐา น วูปสเม, อารามญฺจ ปวารณาฯ

อนฺวทฺธํ [อนฺวทฺธมาสํ (สี. สฺยา.)] สห ชีวินึ, เทฺว จีวรํ อนุพนฺธนา;
สตฺตตึส อิเม ธมฺมา, กายวาจาย จิตฺตโตฯ

สเพฺพ เอกสมุฏฺฐานา, สมนุภาสนา ยถาฯ

สมนุภาสนาสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. กถินสมุฏฺฐานํ

๒๖๒. อุพฺภตํ กฐินํ ตีณิ, ปฐมํ ปตฺตเภสชฺชํ;
อเจฺจกํ จาปิ สาสงฺกํ, ปกฺกมเนฺตน วา ทุเวฯ

อุปสฺสยํ ปรมฺปรา, อนติริตฺตํ นิมนฺตนา;
วิกปฺปํ รโญฺญ วิกาเล, โวสาสารญฺญเกน จฯ

อุสฺสยาสนฺนิจยญฺจ, ปุเร ปจฺฉา วิกาเล จ;
ปญฺจาหิกา สงฺกมนี, เทฺวปิ อาวสเถน จฯ

ปสาเข อาสเน เจว, ตึส เอกูนกา อิเม;
กายวาจา น จ จิตฺตา [น จิตฺตโต (สฺยา.)], ตีหิ ทฺวาเรหิ ชายเรฯ

ทฺวิสมุฎฺฐานิกา สเพฺพ, กฐิเนน สหาสมาฯ

กฐินสมุฎฺฐานํ นิฎฺฐิตํฯ

๖. เอฬกโลมสมุฎฺฐานํ

๒๖๓. เอฬกโลมา เทฺว เสยฺยา, อาหจฺจ ปิณฺฑภโชนํ;
คณวิกาลสนฺนิธิ, ทนฺตโปเนน เจลกาฯ

อุยฺยุตฺตํ เสนํ [อุยฺยุตฺตํ วเส (สฺยา.)] อุโยฺยธิ, สุรา โอเรน นฺหายนา;
ทุพฺพเณฺณ เทฺว เทสนิกา, ลสุณุปติเฎฺฐ นจฺจนาฯ

นฺหานมตฺถรณํ เสยฺยา, อโนฺตรเฎฺฐ ตถา พหิ;
อโนฺตวสฺสํ จิตฺตาคารํ, อาสนฺทิ สุตฺตกนฺตนาฯ

เวยฺยาวจฺจํ สหตฺถา จ, อภิกฺขุกาวาเสน จ;
ฉตฺตํ ยานญฺจ สงฺฆาณิํ, อลงฺการํ คนฺธวาสิตํฯ

ภิกฺขุนี สิกฺขมานา จ, สามเณรี คิหินิยา;
อสํกจฺจิกา อาปตฺติ, จตฺตารีสา จตฺตฺตริฯ

กาเยน น วาจาจิเตฺตน, กายจิเตฺตน น วาจโต;
ทฺวิสมุฎฺฐานิกา สเพฺพ, สมา เอฬกโลมิกาติฯ

เอฬกโลมสมุฎฺฐานํ นิฎฺฐิตํฯ

๗. ปทโสธมฺมสมุฎฺฐานํ

๒๖๔. ปทญฺญตฺร อสมฺมตา, ตถา อตฺถงฺคเตน จ;
ติรจฺฉานวิชฺชา เทฺว วุตฺตา, อโนกาโส [อโนกาเส (สี. สฺยา.)] จ ปุจฺฉนาฯ

สตฺต สิกฺขาปทา เอเต, วาจา น กายจิตฺตโต [กายจิตฺตกา (ก.)];
วาจาจิเตฺตน ชายนฺติ, น ตุ กาเยน ชายเรฯ

ทฺวิสมุฏฺฐานิกา สเพฺพ, ปทโสธมฺมสทิสาฯ

ปทโสธมฺมสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อทฺธานสมุฏฺฐานํ

๒๖๕. อทฺธานนาวํ ปณีตํ, มาตุคาเมน สํหเร;
ธญฺญํ นิมนฺติตา เจว, อฏฺฐ จ ปาฏิเทสนีฯ

สิกฺขา ปนฺนรส เอเต, กายา น วาจา น มนา;
กายวาจาหิ ชายนฺติ, น เต จิตฺเตน ชายเรฯ

กายจิตฺเตน ชายนฺติ, น เต ชายนฺติ วาจโต;
กายวาจาหิ จิตฺเตน, สมุฏฺฐานา จตุพฺพิธาฯ

ปญฺญตฺตา พุทฺธญาเณน, อทฺธาเนน สหา สมา [สมานยา (สฺยา.)]ฯ

อทฺธานสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. เถยฺยสตฺถสมุฏฺฐานํ

๒๖๖. เถยฺยสตฺถํ อุปสฺสุติ, สูปวิญฺญาปเนน จ;
รตฺติฉนฺนญฺจ โอกาสํ, เอเต พฺยูเหน สตฺตมาฯ

กายจิตฺเตน ชายนฺติ, น เต ชายนฺติ วาจโต;
ตีหิ ทฺวาเรหิ ชายนฺติ, ทฺวิสมุฏฺฐานิกา อิเมฯ

เถยฺยสตฺถสมุฏฺฐานา, เทสิตาทิจฺจพนฺธุนาฯ

เถยฺยสตฺถสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ธมฺมเทสนาสมุฏฺฐานํ

๒๖๗. ฉตฺตปาณิสฺส สทฺธมฺมํ, น เทเสนฺติ ตถาคตา;
เอวเมว [ตเถว (สี. สฺยา.)] ทณฺฑปาณิสฺส, สตฺถอาวุธปาณินํฯ

ปาทุกุปาหนา ยานํ, เสยฺยปลฺลตฺถิกาย จ;
เวฐิโตคุณฺฐิโต เจว, เอกาทสมนูนกาฯ

วาจาจิตฺเตน ชายนฺติ, น เต ชายนฺติ กายโต;
สเพฺพ เอกสมุฏฺฐานา, สมกา ธมฺมเทสเนฯ

ธมฺมเทสนาสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๑. ภูตาโรจนสมุฏฺฐานํ

๒๖๘. ภูตํ กาเยน ชายติ, น วาจา น จ จิตฺตโต;
วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายา น จ จิตฺตโตฯ

กายวาจาย ชายติ, น ตุ ชายติ จิตฺตโต;
ภูตาโรจนกา นาม, ตีหิ ฐาเนหิ ชายติฯ

ภูตาโรจนสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๒. โจริวุฏฺฐาปนสมุฏฺฐานํ

๒๖๙. โจรี วาจาย จิเตฺตน, น ตํ ชายติ กายโต;
ชายติ ตีหิ ทฺวาเรหิ, โจริวุฏฺฐาปนํ อิทํ;
อกตํ ทฺวิสมุฏฺฐานํ, ธมฺมราเชน ภาสิตํ [ฐปิตํ (สฺยา.)]ฯ

โจริวุฏฺฐาปนสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๓. อนนุญฺญาตสมุฏฺฐานํ

๒๗๐. อนนุญฺญาตํ วาจาย, น กายา น จ จิตฺตโต;
ชายติ กายวาจาย, น ตํ ชายติ จิตฺตโตฯ

ชายติ วาจาจิเตฺตน, น ตํ ชายติ กายโต;
ชายติ ตีหิ ทฺวาเรหิ, อกตํ จตุฐานิกํฯ

อนนุญฺญาตสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

สมุฏฺฐานญฺหิ สเงฺขปํ, ทส ตีณิ สุเทสิตํ;
อสโมฺมหกรํ ฐานํ, เนตฺติธมฺมานุโลมิกํ;
ธารยโนฺต อิมํ วิญฺญู, สมุฏฺฐาเน น มุยฺหตีติฯ

สมุฏฺฐานสีสสเงฺขโป นิฏฺฐิโตฯ

อนุตรเปยฺยาลํ

กติปุจฺฉาวาโร

๒๗๑. กติ อาปตฺติโย? กติ อาปตฺติกฺขนฺธา? กติ วินีตวตฺถูนิ? กติ อคารวา? กติ คารวา? กติ วินีตวตฺถูนิ? กติ วิปตฺติโย? กติ อาปตฺติสมุฏฺฐานา? กติ วิวาทมูลานิ? กติ อนุวาทมูลานิ? กติ สารณียา ธมฺมา? กติ เภทกรวตฺถูนิ? กติ อธิกรณานิ? กติ สมถา?

ปญฺจ อาปตฺติโยฯ ปญฺจ อาปตฺติกฺขนฺธาฯ ปญฺจ วินีตวตฺถูนิฯ สตฺต อาปตฺติโยฯ สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธาฯ สตฺต วินีตวตฺถูนิฯ ฉ อคารวาฯ ฉ คารวาฯ ฉ วินีตวตฺถูนิฯ จตโสฺส วิปตฺติโยฯ ฉ อาปตฺติสมุฏฺฐานาฯ ฉ วิวาทมูลานิฯ ฉ อนุวาทมูลานิฯ ฉ สารณียา ธมฺมาฯ อฏฺฐารส เภทกรวตฺถูนิฯ จตฺตาริ อธิกรณานิฯ สตฺต สมถาฯ

ตตฺถ กตมา ปญฺจ อาปตฺติโย? ปาราชิกาปตฺติ, สงฺฆาทิเสสาปตฺติ, ปาจิตฺติยาปตฺติ, ปาฏิเทสนียาปตฺติ, ทุกฺกฏาปตฺติ – อิมา ปญฺจ อาปตฺติโยฯ

ตตฺถ กตเม ปญฺจ อาปตฺติกฺขนฺธา? ปาราชิกาปตฺติกฺขโนฺธ, สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขโนฺธ, ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขโนฺธ, ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขโนฺธ, ทุกฺกฏาปตฺติกฺขโนฺธ – อิเม ปญฺจ อาปตฺติกฺขนฺธาฯ

ตตฺถ กตมานิ ปญฺจ วินีตวตฺถูนิ? ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ อารติ วิรติ ปฏิวิรติ เวรมณี อกิริยา อกรณํ อนชฺฌาปตฺติ เวลาอนติกฺกโม เสตุฆาโต – อิมานิ ปญฺจ วินีตวตฺถูนิฯ

ตตฺถ กตมา สตฺต อาปตฺติโย? ปาราชิกาปตฺติ, สงฺฆาทิเสสาปตฺติ, ถุลฺลจฺจยาปตฺติ, ปาจิตฺติยาปตฺติ, ปาฏิเทสนียาปตฺติ, ทุกฺกฏาปตฺติ, ทุพฺภาสิตาปตฺติ – อิมา สตฺต อาปตฺติโยฯ

ตตฺถ กตเม สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา? ปาราชิกาปตฺติกฺขโนฺธ, สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขโนฺธ, ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขโนฺธ, ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขโนฺธ, ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขโนฺธ, ทุกฺกฏาปตฺติกฺขโนฺธ, ทุพฺภาสิตาปตฺติกฺขโนฺธ – อิเม สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธาฯ

ตตฺถ กตมานิ สตฺต วินีตวตฺถูนิ? สตฺตหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ อารติ วิรติ ปฏิวิรติ เวรมณี อกิริยา อกรณํ อนชฺฌาปตฺติ เวลาอนติกฺกโม เสตุฆาโต – อิมานิ สตฺต วินีตวตฺถูนิฯ

ตตฺถ กตเม ฉ อคารวา? พุเทฺธ อคารโว, ธเมฺม อคารโว, สเงฺฆ อคารโว, สิกฺขาย อคารโว, อปฺปมาเท อคารโว, ปฏิสนฺถาเร อคารโว – อิเม ฉ อคารวาฯ

ตตฺถ กตเม ฉ คารวา? พุเทฺธ คารโว, ธเมฺม คารโว, สเงฺฆ คารโว, สิกฺขาย คารโว, อปฺปมาเท คารโว, ปฏิสนฺถาเร คารโว – อิเม ฉ คารวาฯ

ตตฺถ กตมานิ ฉ วินีตวตฺถูนิ? ฉหิ อคารเวหิ อารติ วิรติ ปฏิวิรติ เวรมณี อกิริยา อกรณํ อนชฺฌาปตฺติ เวลาอนติกฺกโม เสตุฆาโต – อิมานิ ฉ วินีตวตฺถูนิฯ

ตตฺถ กตมา จตโสฺส วิปตฺติโย? สีลวิปตฺติ, อาจารวิปตฺติ, ทิฏฺฐิวิปตฺติ, อาชีววิปตฺติ – อิมา จตโสฺส วิปตฺติโยฯ

ตตฺถ กตเม ฉ อาปตฺติสมุฏฺฐานา? อตฺถาปตฺติ กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; อตฺถาปตฺติ วาจโต สมุฏฺฐาติ, น กายโต น จิตฺตโต; อตฺถาปตฺติ กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; อตฺถาปตฺติ กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; อตฺถาปตฺติ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; อตฺถาปตฺติ กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ – อิเม ฉ อาปตฺติสมุฏฺฐานาฯ

๒๗๒. ตตฺถ [จูฬว. ๒๑๖; อ. นิ. ๖.๓๖; ม. นิ. ๓.๔๔; ที. นิ. ๓.๓๒๕] กตมานิ ฉ วิวาทมูลานิ? อิธ ภิกฺขุ โกธโน โหติ อุปนาหีฯ โย โส ภิกฺขุ โกธโน โหติ อุปนาหี โส สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติโสฺส, ธมฺเมปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติโสฺส, สงฺเฆปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติโสฺส, สิกฺขายปิ น ปริปูรการี โหติฯ โย โส ภิกฺขุ สตฺถริ อคารโว วิหรติ อปฺปติโสฺส, ธมฺเม…เป…. สงฺเฆ…เป…. สิกฺขาย น ปริปูรการี, โส สงฺเฆ วิวาทํ ชเนติฯ โย โหติ วิวาโท พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ เอวรูปํ เจ ตุเมฺห วิวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา สมนุปเสฺสยฺยาถ ตตฺร ตุเมฺห ตเสฺสว ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส ปหานาย วายเมยฺยาถฯ เอวรูปํ เจ ตุเมฺห วิวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา น สมนุปเสฺสยฺยาถ ตตฺร ตุเมฺห ตเสฺสว ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสวาย ปฏิปเชฺชยฺยาถฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส ปหานํ โหติฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสโว โหติฯ

[จูฬว. ๒๑๖] ปุน จปรํ ภิกฺขุ มกฺขี โหติ ปฬาสี…เป…. อิสฺสุกี โหติ มจฺฉรี, สโฐ โหติ มายาวี, ปาปิโจฺฉ โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ, สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคีฯ โย โส ภิกฺขุ สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคี โส สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติโสฺส, ธมฺเมปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติโสฺส, สงฺเฆปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติโสฺส, สิกฺขายปิ น ปริปูรการี โหติฯ โย โส ภิกฺขุ สตฺถริ อคารโว วิหรติ อปฺปติโสฺส ธมฺเม…เป…. สงฺเฆ…เป…. สิกฺขาย น ปริปูรการี, โส สงฺเฆ วิวาทํ ชเนติฯ โย โส โหติ วิวาโท พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ เอวรูปํ เจ ตุเมฺห วิวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา สมนุปเสฺสยฺยาถ ตตฺร ตุเมฺห ตเสฺสว ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส ปหานาย วายเมยฺยาถฯ เอวรูปํ เจ ตุเมฺห วิวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา น สมนุปเสฺสยฺยาถ ตตฺร ตุเมฺห ตเสฺสว ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสวาย ปฏิปเชฺชยฺยาถฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส ปหานํ โหติฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสโว โหติฯ อิมานิ ฉ วิวาทมูลานิฯ

๒๗๓. [จูฬว. ๒๑๗] ตตฺถ กตมานิ ฉ อนุวาทมูลานิ? อิธ ภิกฺขุ โกธโน โหติ อุปนาหีฯ โย โส ภิกฺขุ โกธโน โหติ อุปนาหี โส สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติโสฺส, ธมฺเมปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติโสฺส, สงฺเฆปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติโสฺส, สิกฺขายปิ น ปริปูรการี โหติฯ โย โส ภิกฺขุ สตฺถริ อคารโว วิหรติ อปฺปติโสฺส ธมฺเม…เป…. สงฺเฆ …เป…. สิกฺขาย น ปริปูรการี โส สงฺเฆ อนุวาทํ ชเนติฯ โย โหติ อนุวาโท พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ เอวรูปํ เจ ตุเมฺห อนุวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา สมนุปเสฺสยฺยาถ ตตฺร ตุเมฺห ตเสฺสว ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส ปหานาย วายเมยฺยาถฯ เอวรูปํ เจ ตุเมฺห อนุวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา น สมนุปเสฺสยฺยาถ ตตฺร ตุเมฺห ตเสฺสว ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสวาย ปฏิปเชฺชยฺยาถฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส ปหานํ โหติฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสโว โหติฯ

ปุน จปรํ ภิกฺขุ มกฺขี โหติ ปลาสี…เป…. อิสฺสุกี โหติ มจฺฉรี, สโฐ โหติ มายาวี, ปาปิจฺโฉ โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ, สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคีฯ โย โส ภิกฺขุ สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคี โส สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติโสฺส, ธมฺเมปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติโสฺส, สงฺเฆปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติโสฺส, สิกฺขายปิ น ปริปูรการี โหติฯ โย ภิกฺขุ สตฺถริ อคารโว วิหรติ อปฺปติโสฺส ธมฺม…เป…. สงฺฆ…เป…. สิกฺขาย น ปริปูรการี โส สงฺเฆ อนุวาทํ ชเนติฯ โยเอ โหติ อนุวาโท พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ เอวรูปํ เจ ตุเมฺห อนุวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา สมนุปเสฺสยฺยาถ ตตฺร ตุเมฺห ตเสฺสว ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส ปหานาย วายเมยฺยาถฯ เอวรูปํ เจ ตุเมฺห อนุวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา น สมนุปเสฺสยฺยาถ ตตฺร ตุเมฺห ตเสฺสว ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสวาย ปฏิปเชฺชยฺยาถฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส ปหานํ โหติฯ เอวเมตสฺส ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสโว โหติฯ อิมานิ ฉ อนุวาทมูลานิฯ

๒๗๔. [ที. นิ. ๓.๓๒๔; อ. นิ. ๖.๑๑] ตตฺถ กตเม ฉ สารณียา ธมฺมา? อิธ ภิกฺขุโน เมตฺตํ กายกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ สพฺรหฺมจารีสุ อาวิ เจว รโห จฯ อยมฺปิ ธโมฺม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติฯ

ปุน จปรํ ภิกฺขุโน เมตฺตํ วจีกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ สพฺรหฺมจารีสุ อาวิ เจว รโห จฯ อยมฺปิ ธโมฺม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติฯ

ปุน จปรํ ภิกฺขุโน เมตฺตํ มโนกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ สพฺรหฺมจารีสุ อาวิ เจว รโห จฯ อยมฺปิ ธโมฺม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติฯ

ปุน จปรํ ภิกฺขุ เย เต ลาภา ธมฺมิกา ธมฺมลทฺธา อนฺตมโส ปตฺตปริยาปนฺนมตฺตมฺปิ ตถารูเปหิ ลาเภหิ อปฺปฏิวิภตฺตโภคี โหติ สีลวเนฺตหิ สพฺรหฺมจารีหิ สาธารณโภคีฯ อยมฺปิ ธโมฺม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติฯ

ปุน จปรํ ภิกฺขุ ยานิ ตานิ สีลานิ อขณฺฑานิ อจฺฉิทฺทานิ อสพลานิ อกมฺมาสานิ ภุชิสฺสานิ วิญฺญุปสตฺถานิ อปรามฏฺฐานิ สมาธิสํวตฺตนิกานิ , ตถารูเปสุ สีเลสุ สีลสามญฺญคโต วิหรติ สพฺรหฺมจารีหิ อาวิ เจว รโห จฯ อยมฺปิ ธโมฺม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติฯ

ปุน จปรํ ภิกฺขุ ยายํ ทิฏฺฐิ อริยา นิยฺยานิกา นิยฺยาติ ตกฺกรสฺส สมฺมา ทุกฺขกฺขยาย ตถารูปาย ทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิสามญฺญคโต วิหรติ สพฺรหฺมจารีหิ อาวิ เจว รโห จฯ อยมฺปิ ธโมฺม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติฯ อิเม ฉ สารณียา ธมฺมาฯ

๒๗๕. ตตฺถ กตมานิ อฏฺฐารส เภทกรวตฺถูนิ? อิธ ภิกฺขุ อธมฺมํ ''ธโมฺม''ติ ทีเปติ, ธมฺมํ ''อธโมฺม''ติ ทีเปติ, อวินยํ ''วินโย''ติ ทีเปติ, วินยํ ''อวินโย''ติ ทีเปติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน ''ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนา''ติ ทีเปติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน ''อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนา''ติ ทีเปติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน ''อาจิณฺณํ ตถาคเตนา''ติ ทีเปติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน ''อนาจิณฺณํ ตถาคเตนา''ติ ทีเปติ, อปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ''ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนา''ติ ทีเปติ,

ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ‘‘อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนา’’ติ ทีเปติ, อาปตฺตึ ‘‘อนาปตฺตี’’ติ ทีเปติ, อนาปตฺตึ ‘‘อาปตฺตี’’ติ ทีเปติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ‘‘ครุกา อาปตฺตี’’ติ ทีเปติ, ครุกํ อาปตฺตึ ‘‘ลหุกา อาปตฺตี’’ติ ทีเปติ, สาวเสสํ อาปตฺตึ ‘‘อนวเสสา อาปตฺตี’’ติ ทีเปติ, อนวเสสํ อาปตฺตึ ‘‘สาวเสสา อาปตฺตี’’ติ ทีเปติ, ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ‘‘อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตี’’ติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ‘‘ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตี’’ติ ทีเปติฯ อิมานิ อฏฺฐารส เภทกรวตฺถูนิฯ

[จูฬว. ๒๑๕; ปริ. ๓๔๐] ตตฺถ กตมานิ จตฺตาริ อธิกรณานิ? วิวาทาธิกรณํ, อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํ – อิมานิ จตฺตาริ อธิกรณานิฯ

ตตฺถ กตเม สตฺต สมถา? สมฺมุขาวินโย, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, เยภุยฺยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโก – อิเม สตฺต สมถาฯ

กติปุจฺฉาวาโร นิฏฺฐิโตฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อาปตฺติ อาปตฺติกฺขนฺธา, วินีตา สตฺตธา ปุน;
วินีตาคารวา เจว, คารวา มูลเมว จฯ

ปุน วินีตา วิปตฺติ, สมุฏฺฐานา วิวาทนา;
อนุวาทา สารณียํ, เภทาธิกรเณน จฯ

สเตฺตว สมถา วุตฺตา, ปทา สตฺตรสา อิเมติฯ

๑. ฉอาปตฺติสมุฏฺฐานวาโร

๒๗๖. ปฐเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปาราชิกํ อาปชฺชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ สงฺฆาทิเสสํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ถุลฺลจฺจยํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาจิตฺติยํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาฏิเทสนียํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุกฺกฏํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุพฺภาสิตํ อาปชฺชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ

ทุติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปาราชิกํ อาปชฺชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ สงฺฆาทิเสสํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ถุลฺลจฺจยํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาจิตฺติยํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาฏิเทสนียํ อาปชฺชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ ทุกฺกฏํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุพฺภาสิตํ อาปชฺชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ

ตติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปาราชิกํ อาปชฺชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ สงฺฆาทิเสสํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ถุลฺลจฺจยํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาจิตฺติยํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาฏิเทสนียํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุกฺกฏํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุพฺภาสิตํ อาปชฺชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ

จตุตฺเถน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปาราชิกํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ สงฺฆาทิเสสํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ถุลฺลจฺจยํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาจิตฺติยํ อาปชฺ

ชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาฏิเทสนียํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุกฺกฏํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุพฺภาสิตํ อาปชฺชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ

ปญฺจเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปาราชิกํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ สงฺฆาทิเสสํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ถุลฺลจฺจยํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาจิตฺติยํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาฏิเทสนียํ อาปชฺชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ ทุกฺกฏํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุพฺภาสิตํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ

ฉฏฺเฐน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปาราชิกํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ สงฺฆาทิเสสํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ถุลฺลจฺจยํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาจิตฺติยํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ปาฏิเทสนียํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุกฺกฏํ อาปชฺชยฺยาติ? สิยาติ วตฺตพฺพํฯ ทุพฺภาสิตํ อาปชฺชยฺยาติ? น หีติ วตฺตพฺพํฯ

ฉอาปตฺติสมุฏฺฐานวาโร นิฏฺฐิโต ปฐโมฯ

๒. กตาปตฺติวาโร

๒๗๗. ปฐเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ปฐเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี สญฺญาจิกาย กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี วิกาเล โภชนํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส – ปฐเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา – สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขเนฺธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ ฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๗๘. ทุติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ทุติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน จตโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี สมาทิสติ – ‘‘กุฏึ เม กโรถา’’ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี อนุปสมฺปนฺนํ ปทโส ธมฺมํ วาเจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ทุติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน อิมา จตโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป…. สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ จตูหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – วาจโต สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต น จิตฺตโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๗๙. ตติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ตติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี สํวิทหิตฺวา กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี ภิกฺขุนิยา โวสาสนฺติยา น นิวาเรตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส – ตติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป…. สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น จิตฺตโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํ ฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๘๐. จตุตฺเถน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? จตุตฺเถน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ภิกฺขุ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี สญฺญาจิกาย กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี วิกาเล โภชนํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ จตุตฺเถน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน อิมา ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป…. สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ , สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ฉหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน , สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโตฯ จตุ

นฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๘๑. ปญฺจเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ปญฺจเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภิกฺขุ ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี สมาทิสติ – ''กุฏึ เม กโรถา''ติฯ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํฯ ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี อนุปสมฺปนฺนํ ปทโส ธมฺมํ วาเจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ น ขุํเสตุกาโม น วมฺเภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม ทวกมฺยตา หีเนน หีนํ วเทติ, อาปตฺติ ทุพฺภาสิตสฺส – ปญฺจเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน อิมา ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป…. สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ฉหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ทุพฺภาสิตาปตฺติกฺขเนฺธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโตฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๘๒. ฉฏฺเฐน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ฉฏฺเฐน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ภิกฺขุ สํวิทหิตฺวา ภณฺฑํ อวหรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ; ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี สํวิทหิตฺวา กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, ปโยเค ทุกฺกฏํ; เอกํ ปิณฺฑํ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี ภิกฺขุนิยา โวสาสนฺติยา น นิวาเรตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส – ฉฏฺเฐน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน อิมา ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา ? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ อาปตฺติสมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ฉหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขเนฺธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จาติฯ

ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ

กตาปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ทุติโยฯ

๓. อาปตฺติสมุฏฺฐานคาถา

๒๘๙. สมุฏฺฐานา กายิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา กติ;
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา กายิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา ปญฺจ;
เอตํ เต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา วาจสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา กติ;
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา วาจสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา จตสฺโส;
เอตํ เต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา กายิกา วาจสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา กติ;
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา กายิกา วาจสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา ปญฺจ;
เอตํ เต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา กายิกา มานสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา กติ;
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา กายิกา มานสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา ฉ;
เอตํ เต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา วาจสิกา มานสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;

อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา กติ;
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา วาจสิกา มานสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา ฉ;
เอตํ เต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา กายิกา วาจสิกา มานสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา กติ;
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิทฯ

สมุฏฺฐานา กายิกา วาจสิกา มานสิกา อนนฺตทสฺสินา;
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา;
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา ฉ;
เอตํ เต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิทาติฯ

อาปตฺติสมุฏฺฐานคาถา นิฏฺฐิตา ตติยาฯ

๔. วิปตฺติปจฺจยวาโร

๒๘๔. สีลวิปตฺติปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? สีลวิปตฺติปจฺจยา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ – ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เวมติกา ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อตฺตโน ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – สีลวิปตฺติปจฺจยา อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป.… สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ จตูหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๘๕. อาจารวิปตฺติปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อาจารวิปตฺติปจฺจยา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ อาจารวิปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อาจารวิปตฺติปจฺจยา อิมํ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ

สา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชติ …เป.… สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? สา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชติ – อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ เอเกน อาปตฺติกฺขนฺเธน สงฺคหิตา – ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ จตุนฺนํ อธิ

กรณานํ อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๘๖. ทิฏฺฐิวิปตฺติปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? ทิฏฺฐิวิปตฺติปจฺจยา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชติ, ญตฺติยา ทุกฺกฏํ [ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา (สฺยา. ก.)]; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ทิฏฺฐิวิปตฺติปจฺจยา อิมา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป.… สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชนฺติ – อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน , สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๘๗. อาชีววิปตฺติปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อาชีววิปตฺติปจฺจยา ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติ – อาชีวเหตุ อาชีวการณา ปาปิโจฺฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; อาชีวเหตุ อาชีวการณา สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; อาชีวเหตุ อาชีวการณา ‘‘โย เต วิหาเร วสติ, โส ภิกฺขุ อรหา’’ติ ภณติ, ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; อาชีวเหตุ อาชีวการณา ภิกฺขุ ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อาชีวเหตุ อาชีวการณา ภิกฺขุนี ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส; อาชีวเหตุ อาชีวการณา สูปํ วา โอทนํ วา อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อาชีววิปตฺติปจฺจยา อิมา ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป.… สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติฯ ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ฉหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

วิปตฺติปจฺจยวาโร นิฏฺฐิโต จตุตฺโถฯ

๕. อธิกรณปจฺจยวาโร

๒๘๘. วิวาทาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? วิวาทาธิกรณปจฺจยา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ – อุปสมฺปนฺนํ โอมสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อนุปสมฺปนฺนํ โอมสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – วิวาทาธิกรณปจฺจยา อิมา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป.… สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชนฺติ – อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๘๙. อนุวาทาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อนุวาทาธิกรณปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อมูลิกาย อาจารวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อนุวาทาธิกรณปจฺจยา อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป.… สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน ฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๙๐. อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เวมติกา ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ ปฏิจฺฉาเทติ; อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อาจารวิปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป.… สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ จตูหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๙๑. กิจฺจาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? กิจฺจาธิกรณปจฺจยา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชติ, ญตฺติยา

ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ เภทกานุวตฺตกา ภิกฺขู ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – กิจฺจาธิกรณปจฺจยา อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ…เป.… สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ ฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

ฐเปตฺวา สตฺต อาปตฺติโย สตฺต อาปตฺติกฺขนฺเธ, อวเสสา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? ฐเปตฺวา สตฺต อาปตฺติโย สตฺต อาปตฺติกฺขนฺเธ อวเสสา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ น กตมํ วิปตฺตึ ภชนฺติ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ น กตเมน อาปตฺติกฺขนฺเธน สงฺคหิตาฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ น กตเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ น กตมํ อธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ น กตเมน สมเถน สมฺมนฺติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ฐเปตฺวา สตฺต อาปตฺติโย สตฺต อาปตฺติกฺขนฺเธ, นตฺถญฺญา อาปตฺติโยติฯ

อธิกรณปจฺจยวาโร นิฏฺฐิโต ปญฺจโมฯ

อนฺตรเปยฺยาลํ [อนนฺตรเปยฺยาลํ (สี. สฺยา.)] นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

กติปุจฺฉา สมุฏฺฐานา, กตาปตฺติ ตเถว จ;
สมุฏฺฐานา วิปตฺติ จ, ตถาธิกรเณน จาติฯ

สมถเภโท

๖. อธิกรณปริยายวาโร

๒๙๒. วิวาทาธิกรณสฺส – กึ ปุพฺพงฺคมํ? กติ ฐานานิ? กติ วตฺถูนิ? กติ ภูมิโย? กติ เหตู? กติ มูลานิ? กติหากาเรหิ วิวทติ? วิวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ?

อนุวาทาธิกรณสฺส – กึ ปุพฺพงฺคมํ? กติ ฐานานิ? กติ วตฺถูนิ? กติ ภูมิโย? กติ เหตู? กติ มูลานิ? กติหากาเรหิ อนุวทติ? อนุวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ?

อาปตฺตาธิกรณสฺส – กึ ปุพฺพงฺคมํ? กติ ฐานานิ? กติ วตฺถูนิ? กติ ภูมิโย? กติ เหตู? กติ มูลานิ? กติหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ? อาปตฺตาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ?

กิจฺจาธิกรณสฺส – กึ ปุพฺพงฺคมํ? กติ ฐานานิ? กติ วตฺถูนิ? กติ ภูมิโย? กติ เหตู? กติ มูลานิ? กติหากาเรหิ กิจฺจํ ชายติ? กิจฺจาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ?

๒๙๓. วิวาทาธิกรณสฺส กึ ปุพฺพงฺคมนฺติ? โลโภ ปุพฺพงฺคโม, โทโส ปุพฺพงฺคโม, โมโห ปุพฺพงฺคโม, อโลโภ ปุพฺพงฺคโม, อโทโส ปุพฺพงฺคโม, อโมโห ปุพฺพงฺคโมฯ กติ ฐานานีติ? อฏฺฐารส เภทกรวตฺถูนิ ฐานานิฯ กติ วตฺถูนีติ? อฏฺฐารส เภทกรวตฺถูนิฯ กติ ภูมิโยติ? อฏฺฐารส เภทกรวตฺถูนิ ภูมิโยฯ กติ เหตูติ? นว เหตู – ตโย กุสลเหตู , ตโย อกุสลเหตู, ตโย อพฺยากตเหตูฯ กติ มูลานีติ? ทฺวาทส มูลานิฯ กติหากาเรหิ วิวทตีติ? ทฺวีหากาเรหิ วิวทติ – ธมฺมทิฏฺฐิ วา อธมฺมทิฏฺฐิ วาฯ [จูฬว. ๒๒๘] วิวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ? วิวาทาธิกรณํ ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จฯ

๒๙๔. อนุวาทาธิกรณสฺส กึ ปุพฺพงฺคมนฺติ? โลโภ ปุพฺพงฺคโม, โทโส ปุพฺพงฺคโม, โมโห ปุพฺพงฺคโม, อโลโภ ปุพฺพงฺคโม, อโทโส ปุพฺพงฺคโม, อโมโห ปุพฺพงฺคโมฯ กติ ฐานานีติ? จตโสฺส วิปตฺติโย ฐานานิฯ กติ วตฺถูนีติ? จตโสฺส วิปตฺติโย วตฺถูนิฯ กติ ภูมิโยติ? จตโสฺส วิปตฺติโย ภูมิโยฯ กติ เหตูติ? นว เหตู – ตโย กุสลเหตู, ตโย อกุสลเหตู, ตโย อพฺยากตเหตูฯ กติ มูลานีติ? จุทฺทส มูลานิฯ กติหากาเรหิ อนุวทตีติ? ทฺวีหากาเรหิ อนุวทติ – วตฺถุโต วา อาปตฺติโต วาฯ [จูฬว. ๒๓๖] อนุวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ? อนุวาทาธิกรณํ จตูหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ

๒๙๕. อาปตฺตาธิกรณสฺส กึ ปุพฺพงฺคมนฺติ? โลโภ ปุพฺพงฺคโม, โทโส ปุพฺพงฺคโม, โมโห ปุพฺพงฺคโม, อโลโภ ปุพฺพงฺคโม, อโทโส ปุพฺพงฺคโม, อโมโห ปุพฺพงฺคโมฯ กติ ฐานานีติ? สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา ฐานานิฯ กติ วตฺถูนีติ? สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา วตฺถูนิฯ กติ ภูมิโยติ? สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา ภูมิโยฯ กติ เหตูติ? ฉ เหตู [กติ เหตูติ นว เหตู, ตโย กุสลเหตู (สี. สฺยา.)] – ตโย อกุสลเหตู, ตโย อพฺยากตเหตูฯ กติ มูลานีติ? ฉ อาปตฺติสมุฏฺฐานานิ มูลานิ ฯ กติหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชตีติ? ฉหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ – อลชฺชิตา, อญฺญาณตา, กุกฺกุจฺจปกตตา, อกปฺปิเย กปฺปิยสญฺญิตา, กปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญิตา, สติสมฺมสาฯ [จูฬว. ๒๓๙] อาปตฺตาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ? อาปตฺตาธิกรณํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๙๖. กิจฺจาธิกรณสฺส กึ ปุพฺพงฺคมนฺติ? โลโภ ปุพฺพงฺคโม, โทโส ปุพฺพงฺคโม, โมโห ปุพฺพงฺคโม, อโลโภ ปุพฺพงฺคโม, อโทโส ปุพฺพงฺคโม, อโมโห ปุพฺพงฺคโมฯ กติ ฐานานีติ? จตฺตาริ กมฺมานิ ฐานานิฯ กติ วตฺถูนีติ? จตฺตาริ กมฺมานิ วตฺถูนิฯ กติ ภูมิโยติ? จตฺตาริ กมฺมานิ ภูมิโยฯ กติ เหตูติ? นว เหตู – ตโย กุสลเหตู, ตโย อกุสลเหตู, ตโย อพฺยากตเหตูฯ กติ มูลานีติ? เอกํ มูลํ – สโงฺฆฯ กติหากาเรหิ กิจฺจํ ชายตีติ ? ทฺวีหากาเรหิ กิจฺจํ ชายติ – ญตฺติโต วา อปโลกนโต วาฯ [จูฬว. ๒๔๒] กิจฺจาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ? กิจฺจาธิกรณํ เอเกน สมเถน สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยนฯ

กติ สมถา? สตฺต สมถาฯ สมฺมุขาวินโย, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, เยภุยฺยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโก – อิเม สตฺต สมถาฯ

สิยา อิเม สตฺต สมถา ทส สมถา โหนฺติ, ทส สมถา สตฺต สมถา โหนฺติ วตฺถุวเสน ปริยาเยน สิยาติฯ

กถญฺจ สิยา? วิวาทาธิกรณสฺส เทฺว สมถา , อนุวาทาธิกรณสฺส จตฺตาโร สมถา, อาปตฺตาธิกรณสฺส ตโย สมถา, กิจฺจาธิกรณสฺส เอโก สมโถฯ เอวํ อิเม สตฺต สมถา ทส สมถา โหนฺติ, ทส สมถา สตฺต สมถา โหนฺติ วตฺถุวเสน ปริยาเยนฯ

ปริยายวาโร นิฏฺฐิโต ฉฏฺโฐฯ

๗. สาธารณวาโร

๒๙๗. กติ สมถา วิวาทาธิกรณสฺส สาธารณา? กติ สมถา วิวาทาธิกรณสฺส อสาธารณา? กติ สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส สาธารณา? กติ สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส อสาธารณา? กติ สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส สาธารณา? กติ สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส อสาธารณา? กติ สมถา กิจฺจาธิกรณสฺส สาธารณา? กติ สมถา กิจฺจาธิกรณสฺส อสาธารณา?

เทฺว สมถา วิวาทาธิกรณสฺส สาธารณา – สมฺมุขาวินโย, เยภุยฺยสิกาฯ ปญฺจ สมถา วิวาทาธิกรณสฺส อสาธารณา – สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโกฯ

จตฺตาโร สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส สาธารณา – สมฺมุขาวินโย; สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ตสฺสปาปิยสิกาฯ ตโย สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส อสาธารณา – เยภุยฺยสิกา, ปฏิญฺญาตกรณํ, ติณวตฺถารโกฯ

ตโย สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส สาธารณา – สมฺมุขาวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, ติณวตฺถารโกฯ จตฺตาโร สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส อสาธารณา – เยภุยฺยสิกา, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ตสฺสปาปิยสิกา ฯ

เอโก สมโถ กิจฺจาธิกรณสฺส สาธารโณ – สมฺมุขาวินโยฯ ฉ สมถา กิจฺจาธิกรณสฺส อสาธารณา – เยภุยฺยสิกา, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโกฯ

สาธารณวาโร นิฏฺฐิโต สตฺตโมฯ

๘. ตพฺภาคิยวาโร

๒๙๘. กติ สมถา วิวาทาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา? กติ สมถา วิวาทาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา? กติ สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา? กติ สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา? กติ สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา? กติ สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา? กติ สมถา กิจฺจาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา? กติ สมถา กิจฺจาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา?

เทฺว สมถา วิวาทาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา – สมฺมุขาวินโย, เยภุยฺยสิกาฯ ปญฺจ สมถา วิวาทาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา – สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโกฯ

จตฺตาโร สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา – สมฺมุขาวินโย, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ตสฺสปาปิยสิกาฯ ตโย สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา – เยภุยฺยสิกา, ปฏิญฺญาตก

รณํ, ติณวตฺถารโกฯ

ตโย สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา – สมฺมุขาวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, ติณวตฺถารโกฯ จตฺตาโร สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา – เยภุยฺยสิกา, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ตสฺสปาปิยสิกาฯ

เอโก สมโถ กิจฺจาธิกรณสฺส ตพฺภาคิโย – สมฺมุขาวินโยฯ ฉ สมถา กิจฺจาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา – เยภุยฺยสิกา, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโกฯ

ตพฺภาคิยวาโร นิฏฺฐิโต อฏฺฐโมฯ

๙. สมถา สมถสฺส สาธารณวาโร

๒๙๙. สมถา สมถสฺส สาธารณา, สมถา สมถสฺส อสาธารณาฯ สิยา สมถา สมถสฺส สาธารณา, สิยา สมถา สมถสฺส อสาธารณาฯ

กถํ สิยา สมถา สมถสฺส สาธารณา? กถํ สิยา สมถา สมถสฺส อสาธารณา? เยภุยฺยสิกา สมฺมุขาวินยสฺส สาธารณา, สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส อสาธารณาฯ

สติวินโย สมฺมุขาวินยสฺส สาธารโณ, อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย อสาธารโณฯ

อมูฬฺหวินโย สมฺมุขาวินยสฺส สาธารโณ, ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อสาธารโณฯ

ปฏิญฺญาตกรณํ สมฺมุขาวินยสฺส สาธารณํ, ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส อสาธารณํฯ

ตสฺสปาปิยสิกา สมฺมุขาวินยสฺส สาธารณา, ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส อสาธารณาฯ

ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินยสฺส สาธารโณ, เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย อสาธารโณ ฯ เอวํ สิยา สมถา สมถสฺส สาธารณา; เอวํ สิยา สมถา สมถสฺส อสาธารณาฯ

สมถา สมถสฺส สาธารณวาโร นิฏฺฐิโต นวโมฯ

๑๐. สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยวาโร

๓๐๐. สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยา, สมถา สมถสฺส อญฺญภาคิยาฯ สิยา สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยา, สิยา สมถา สมถสฺส อญฺญภาคิยาฯ

กถํ สิยา สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยา? กถํ สิยา สมถา สมถสฺส อญฺญภาคิยา? เยภุยฺยสิกา สมฺมุขาวินยสฺส ตพฺภาคิยา, สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส อญฺญภาคิยาฯ

สติวินโย สมฺมุขาวินยสฺส ตพฺภาคิโย, อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย อญฺญภาคิโยฯ

อมูฬฺหวินโย สมฺมุขาวินยสฺส ตพฺภาคิโย, ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อญฺญภาคิโยฯ

ปฏิญฺญาตกรณํ สมฺมุขาวินยสฺส ตพฺภาคิยํ, ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส อญฺญภาคิยํฯ

ตสฺสปาปิยสิกา สมฺมุขาวินยสฺส ตพฺภาคิยา, ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส อญฺญภาคิยาฯ

ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินยสฺส ตพฺภาคิโย, เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย อญฺญภาคิโยฯ เอวํ สิยา สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยา, เอวํ สิยา สมถา สมถสฺส อญฺญภาคิยาฯ

สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยวาโร นิฏฺฐิโต ทสโมฯ

๑๑. สมถสมฺมุขาวินยวาโร

๓๐๑. สมโถ สมฺมุขาวินโย, สมฺมุขาวินโย สมโถ? สมโถ เยภุยฺยสิกา, เยภุยฺยสิกา สมโถ? สมโถ สติวินโย , สติวินโย สมโถ? สมโถ อมูฬฺหวินโย, อมูฬฺหวินโย สมโถ? สมโถ ปฏิญฺญาตกรณํ, ปฏิญฺญาตกรณํ สมโถ? สมโถ ตสฺสปาปิยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา สมโถ? สมโถ ติณวตฺถารโก, ติณวตฺถารโก สมโถ?

เยภุยฺยสิกา สติวินโย อมูฬฺหวินโย ปฏิญฺญาตกรณํ ตสฺสปาปิยสิกา ติณวตฺถารโก – อิเม สมถา สมถา, โน สมฺมุขาวินโยฯ สมฺมุขาวินโย สมโถ เจว สมฺมุขาวินโย จฯ

สติวินโย อมูฬฺหวินโย ปฏิญฺญาตกรณํ ตสฺสปาปิยสิกา ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินโย – อิเม สมถา สมถา, โน เยภุยฺยสิกาฯ เยภุยฺยสิกา สมโถ เจว เยภุยฺยสิกา จฯ

อมูฬฺหวินโย ปฏิญฺญาตกรณํ ตสฺสปาปิยสิกา ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินโย เยภุยฺยสิกา – อิเม สมถา สมถา, โน สติวินโยฯ สติวินโย สมโถ เจว สติวินโย จฯ

ปฏิญฺญาตกรณํ ตสฺสปาปิยสิกา ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินโย เยภุยฺยสิกา สติวินโย – อิเม สมถา สมถา, โน อมูฬฺหวินโยฯ อมูฬฺหวินโย สมโถ เจว อมูฬฺหวินโย จฯ

ตสฺสปาปิยสิกา ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินโย เยภุยฺยสิกา สติวินโย อมูฬฺหวินโย – อิเม สมถา สมถา, โน ปฏิญฺญาตกรณํฯ ปฏิญฺญาตกรณํ สมโถ เจว ปฏิญฺญาตกรณญฺจฯ

ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินโย เยภุยฺยสิกา สติวินโย อมูฬฺหวินโย ปฏิญฺญาตกรณํ – อิเม สมถา สมถา, โน ตสฺสปาปิยสิกาฯ ตสฺสปาปิยสิกา สมโถ เจว ตสฺสปาปิยสิกา จฯ

สมฺมุขาวินโย เยภุยฺยสิกา สติวินโย อมูฬฺหวินโย ปฏิญฺญาตกรณํ ตสฺสปาปิยสิกา – อิเม สมถา สมถา, โน ติณวตฺถารโกฯ ติณวตฺถารโก สมโถ เจว ติณวตฺถารโก จฯ

สมถสมฺมุขาวินยวาโร นิฏฺฐิโต เอกาทสโมฯ

๑๒. วินยวาโร

๓๐๒. วินโย สมฺมุขาวินโย, สมฺมุขาวินโย วินโย? วินโย เยภุยฺยสิกา, เยภุยฺยสิกา วินโย? วินโย สติวินโย, สติวินโย วินโย? วินโย อมูฬฺหวินโย, อมูฬฺหวินโย วินโย? วินโย ปฏิญฺญาตกรณํ, ปฏิญฺญาตกรณํ วินโย? วินโย ตสฺสปาปิยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา วินโย? วินโย ติณวตฺถารโก, ติณวตฺถารโก วินโย?

วินโย สิยา สมฺมุขาวินโย สิยา น สมฺมุขาวินโยฯ สมฺมุขาวินโย วินโย เจว สมฺมุขาวินโย จฯ

วินโย สิยา เยภุยฺยสิกา, สิยา น เยภุยฺยสิกาฯ เยภุยฺยสิกา วินโย เจว เยภุยฺยสิกา จฯ

วินโย สิยา สติวินโย, สิยา น สติวินโยฯ สติวินโย วินโย เจว สติวินโย จฯ

วินโย สิยา อมูฬฺหวินโย, สิยา น อมูฬฺหวินโยฯ อมูฬฺหวินโย วินโย เจว อมูฬฺหวินโย จฯ

วินโย สิยา ปฏิญฺญาตกรณํ, สิยา น ปฏิญฺญาตกรณํฯ ปฏิญฺญาตกรณํ วินโย เจว ปฏิญฺญาตกรณญฺจฯ

วินโย สิยา ตสฺสปาปิยสิกา, สิยา น ตสฺสปาปิยสิกาฯ ตสฺสปาปิยสิกา วินโย เจว ตสฺสปาปิยสิกา จฯ

วินโย สิยา ติณวตฺถารโก, สิยา น ติณวตฺถารโกฯ ติณวตฺถารโก วินโย เจว ติณวตฺถารโก จฯ

วินยวาโร นิฏฺฐิโต ทฺวาทสโมฯ

๑๓. กุสลวาโร

๓๐๓. สมฺมุขาวินโย กุสโล อกุสโล อพฺยากโต? เยภุยฺยสิกา กุสลา อกุสลา อพฺยากตา? สติวินโย กุสโล อกุสโล อพฺยากโต? อมูฬฺหวินโย กุสโล อกุสโล อพฺยากโต? ปฏิญฺญาตกรณํ กุสลํ อกุสลํ อพฺยากตํ? ตสฺสปาปิยสิกา กุสลา อกุสลา อพฺยากตา? ติณวตฺถารโก กุสโล อกุสโล อพฺยากโต?

สมฺมุขาวินโย สิยา กุสโล, สิยา อพฺยากโตฯ นตฺถิ สมฺมุขาวินโย อกุสโลฯ

เยภุยฺยสิกา สิยา กุสลา, สิยา อกุสลา, สิยา อพฺยากตาฯ

สติวินโย สิยา กุสโล, สิยา อกุสโล, สิยา อพฺยากโตฯ

อมูฬฺหวินโย สิยา กุสโล, สิยา อกุสโล, สิยา อพฺยากโตฯ

ปฏิญฺญาตกรณํ สิยา กุสลํ, สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํฯ

ตสฺสปาปิยสิกา สิยา กุสลา, สิยา อกุสลา สิยา อพฺยากตาฯ

ติณวตฺถารโก สิยา กุสโล, สิยา อกุสโล, สิยา อพฺยากโตฯ

วิวาทาธิกรณํ กุสลํ อกุสลํ อพฺยากตํฯ อนุวาทาธิกรณํ กุสลํ อกุสลํ อพฺยากตํฯ อาปตฺตาธิกรณํ กุสลํ อกุสลํ อพฺยากตํฯ กิจฺจาธิกรณํ กุสลํ อกุสลํ อพฺยากตํฯ

วิวาทาธิกรณํ สิยา กุสลํ, สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํฯ

อนุวาทาธิกรณํ สิยา กุสลํ, สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํฯ

อาปตฺตาธิกรณํ สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํฯ นตฺถิ อาปตฺตาธิกรณํ กุสลํฯ

กิจฺจาธิกรณํ สิยา กุสลํ, สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํฯ

กุสลวาโร นิฏฺฐิโต เตรสโมฯ

๑๔. ยตฺถวาโร, ปุจฺฉาวาโร

๓๐๔. ยตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ; ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติฯ น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติฯ

ยตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ; ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติฯ น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติฯ

ยตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ; ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติฯ น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติฯ

ยตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ; ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติฯ น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติฯ

ยตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ; ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติฯ น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น

ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติฯ

ยตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ; ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติฯ น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติฯ

ยตฺถ เยภุยฺยสิกา ตตฺถ สมฺมุขาวินโย; ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ เยภุยฺยสิกาฯ น ตตฺถ สติวินโย, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา, น ตตฺถ ติณวตฺถารโกฯ

ยตฺถ สติวินโย ตตฺถ สมฺมุขาวินโย; ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ สติวินโยฯ น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกาฯ สมฺมุขาวินยํ กาตุน มูลํ…เป….ฯ

ยตฺถ ติณวตฺถารโก ตตฺถ สมฺมุขาวินโย; ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ ติณวตฺถารโกฯ น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา, น ตตฺถ สติวินโย, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกาฯ

จกฺกเปยฺยาลํฯ

ยตฺถวาโร นิฏฺฐิโต จุทฺทสโมฯ

๑๕. สมถวาโร, วิสฺสชฺชนาวาโร

๓๐๕. ยสฺมิํ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติฯ น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติฯ

ยสฺมิํ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ สติวินโย ลพฺภติ ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติฯ น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติฯ

ยสฺมิํ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติฯ น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติฯ

ยสฺมิํ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติฯ น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติฯ

ยสฺมึ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติฯ น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติฯ

ยสฺมึ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติฯ น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติฯ

สมถวาโร นิฏฺฐิโต ปนฺนรสโมฯ

๑๖. สํสฏฺฐวาโร

๓๐๖. อธิกรณนฺติ วา สมถาติ วา อิเม ธมฺมา สํสฏฺฐา อุทาหุ วิสํสฏฺฐา? ลพฺภา จ ปนิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา [วินิพฺภุชฺชิตฺวา วินิพฺภุชฺชิตฺวา (ก.), ฏีกายํ เอกปทเมว ทิสฺสติ] นานากรณํ ปญฺญาเปตุนฺติ?

อธิกรณนฺติ วา สมถาติ วา อิเม ธมฺมา วิสํสฏฺฐา, โน สํสฏฺฐาฯ ลพฺภา จ ปนิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณํ ปญฺญาเปตุนฺติฯ โส – ‘‘มา เหว’’นฺติสฺส วจนีโยฯ อธิกรณนฺติ วา สมถาติ วา อิเม ธมฺมา สํสฏฺฐา, โน วิสํสฏฺฐาฯ โน จ ลพฺภา [น จ ลพฺภา (ก.)] อิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณํ ปญฺญาเปตุํฯ ตํ กิสฺส เหตุ? นนุ วุตฺตํ ภควตา – ‘‘จตฺตาริมานิ, ภิกฺขเว, อธิกรณานิ, สตฺต สมถาฯ อธิกรณา สมเถหิ สมฺมนฺติ, สมถา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติฯ เอวํ, อิเม ธมฺมา สํสฏฺฐา โน วิสํสฏฺฐา; โน จ ลพฺภา อิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณํ ปญฺญาเปตุ’’นฺติฯ

สํสฏฺฐวาโร นิฏฺฐิโต โสฬสโมฯ

๑๗. สมฺมติวาโร

๓๐๗. วิวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? อนุวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? อาปตฺตาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ? กิจฺจาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ?

[จูฬว. ๒๒๘, ๒๓๖ อาทโย] วิวาทาธิกรณํ ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จฯ

[จูฬว. ๒๒๘, ๒๓๖ อาทโย] อนุวาทาธิกรณํ จตูหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ

[จูฬว. ๒๓๙, ๒๔๒ อาทโย] อาปตฺตาธิกรณํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

[จูฬว. ๒๓๙, ๒๔๒ อาทโย] กิจฺจาธิกรณํ เอเกน สมเถน สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยนฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ ปญฺจหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ จตูหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จฯ

อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ ฉหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ

อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ จตูหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ

อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ สตฺตหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ปญฺจหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ

อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ฉหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ สตฺตหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ

สมฺมติวาโร นิฏฺฐิโต สตฺตรสโมฯ

๑๘. สมฺมนฺติ น สมฺมนฺติวาโร

๓๐๘. วิวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ, กติหิ สมเถหิ น สมฺมติ? อนุวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ, กติหิ สมเถหิ น สมฺมติ? อาปตฺตาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ, กติหิ สมเถหิ น สมฺมติ? กิจฺจาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ, กติหิ สมเถหิ น สมฺมติ?

วิวาทาธิกรณํ ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จฯ ปญฺจหิ สมเถหิ น สมฺมติ – สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ

อนุวาทาธิกรณํ จตูหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ ตีหิ สมเถหิ น สมฺมติ – เยภุยฺยสิกาย จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

[จูฬว. ๒๓๙] อาปตฺตาธิกรณํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จฯ จตูหิ สมเถหิ น สมฺมติ – เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ

กิจฺจาธิกรณํ เอเกน สมเถน สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยนฯ ฉหิ สมเถหิ น สมฺมติ – เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ ปญฺจหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ ทฺวีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ – ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ จตูหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จฯ ตีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ – สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จฯ ปญฺจหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ – สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ

อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ ฉหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ เอเกน สมเถน น สมฺมนฺติ – เยภุยฺยสิกายฯ

อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ จตูหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกา จฯ ตีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ – เยภุยฺยสิกาย จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ ฯ จตูหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ – เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ สตฺตหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ปญฺจหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ ทฺวีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ – ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ฉหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ เอเกน สมเถน น สมฺมนฺติ – เยภุยฺยสิกายฯ

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ? กติหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ สตฺตหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จฯ

สมฺมนฺติ น สมฺมนฺติวาโร นิฏฺฐิโต อฏฺฐารสโมฯ

๑๙. สมถาธิกรณวาโร

๓๐๙. สมถา สมเถหิ สมฺมนฺติ? สมถา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ? อธิกรณา สมเถหิ สมฺมนฺติ? อธิกรณา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ?

สิยา สมถา สมเถหิ สมฺมนฺติ, สิยา สมถา สมเถหิ น สมฺมนฺติฯ สิยา สมถา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ, สิยา สมถา อธิกรเณหิ น สมฺมนฺติฯ สิยา อธิกรณา สมเถหิ สมฺมนฺติ, สิยา อธิกรณา สมเถหิ น สมฺมนฺติฯ สิยา อธิกรณา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ, สิยา อธิกรณา อธิกรเณหิ น สมฺมนฺติฯ

๓๑๐. กถํ สิยา สมถา สมเถหิ สมฺมนฺติ, กถํ สิยา สมถา สมเถหิ น สมฺมนฺติ? เยภุยฺยสิกา สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ; สติวินเยน น สมฺมติ, อมูฬฺหวินเยน น สมฺมติ, ปฏิญฺญาตกรเณน น สมฺมติ, ตสฺสปาปิยสิกาย น สมฺมติ, ติณวตฺถารเกน น สมฺมติฯ

สติวินโย สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ; อมูฬฺหวินเยน น สมฺมติ, ปฏิญฺญาตกรเณน น สมฺมาติ, ตสฺสปาปิยสิกาย น สมฺมติ, ติณวตฺถารเกน น สมฺมติ, เยภุยฺยสิกาย น สมฺมติฯ

อมูฬฺหวินโย สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ; ปฏิญฺญาตกรเณน น สมฺมติ, ตสฺสปาปิยสิกาย น สมฺมติ, ติณวตฺถารเกน น สมฺมติ, เยภุยฺยสิกาย น สมฺมติ, สติวินเยน น สมฺมติฯ

ปฏิญฺญาตกรณํ สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ; ตสฺสปาปิยสิกาย น สมฺมติ, ติณวตฺถารเกน น สมฺมติ, เยภุยฺยสิกาย น สมฺมติ, สติวินเยน น สมฺมติ, อมูฬฺหวินเยน น สมฺมติฯ

ตสฺสปาปิยสิกา สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ; ติณวตฺถารเกน น สมฺมติ, เยภุยฺยสิกาย น สมฺมติ, สติวินเยน น สมฺมติ, อมูฬฺหวินเยน น สมฺมติ, ปฏิญฺญาตกรเณน น สมฺมติฯ

ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ; เยภุยฺยสิกาย น สมฺมติ, สติวินเยน น สมฺมติ, อมูฬฺหวินเยน น สมฺมติ, ปฏิญฺญาตกรเณน น สมฺมติ, ตสฺสปาปิยสิกาย น สมฺมติฯ เอวํ สิยา สมถา สมเถหิ สมฺมนฺติฯ เอวํ สิยา สมถา สมเถหิ น สมฺมนฺติฯ

๓๑๑. กถํ สิยา สมถา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ, กถํ สิยา สมถา อธิกรเณหิ น สมฺมนฺติ? สมฺมุขาวินโย วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ

เยภุยฺยสิกา วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ

สติวินโย วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ

อมูฬฺหวินโย วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ

ปฏิญฺญาตกรณํ วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ

ตสฺสปาปิยสิกา วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ

ติณวตฺถารโก วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ เอวํ สิยา สมถา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติฯ เอวํ สิยา สมถา อธิกรเณหิ น สมฺมนฺติฯ

๓๑๒. กถํ สิยา อธิกรณา สมเถหิ สมฺมนฺติ, กถํ สิยา อธิกรณา สมเถหิ น สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณํ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สมฺมติ; สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จ น สมฺมติฯ

อนุวาทาธิกรณํ สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ สมฺมติ; เยภุยฺยสิกาย จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ น สมฺมติฯ

อาปตฺตาธิกรณํ สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ สมฺมติ; เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ น สมฺมติฯ

กิจฺจาธิกรณํ สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ ; เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารเกน จ น สมฺมติฯ เอวํ สิยา อธิกรณา สมเถหิ สมฺมนฺติฯ เอวํ สิยา อธิกรณา สมเถหิ น สมฺมนฺติฯ

๓๑๓. กถํ สิยา อธิกรณา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ? กถํ สิยา อธิกรณา อธิกรเณหิ น สมฺมนฺติ? วิวาทาธิกรณํ วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ

อนุวาทาธิกรณํ วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ

อาปตฺตาธิกรณํ วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ

กิจฺจาธิกรณํ วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ; กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติฯ เอวํ สิยา อธิกรณา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติฯ เอวํ สิยา อธิกรณา อธิกรเณหิ น สมฺมนฺติฯ

ฉาปิ สมถา จตฺตาโรปิ อธิกรณา สมฺมุขาวินเยน สมฺมนฺติ; สมฺมุขาวินโย น เกนจิ สมฺมติฯ

สมถาธิกรณวาโร นิฏฺฐิโต เอกูนวีสติโมฯ

๒๐. สมุฏฺฐาปนวาโร

๓๑๔. วิวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺฐาเปติ? วิวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ น กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺฐาเปติ; อปิจ, วิวาทาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโร อธิกรณา ชายนฺติฯ ยถา กถํ วิย? [จูฬว. ๒๑๕; ปริ. ๓๔๘ อาทโย] อิธ ภิกฺขู วิวทนฺติ – ‘‘ธมฺโมติ วา, อธมฺโมติ วา, วินโยติ วา, อวินโยติ วา, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ วา, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ วา, อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ วา, อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ วา, อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ วา, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ วา, อาปตฺตีติ วา, อนาปตฺตีติ วา, ลหุกา อาปตฺตีติ วา, ครุกา อาปตฺตีติ วา, สาวเสสา อาปตฺตีติ วา, อนวเสสา อาปตฺตีติ วา, ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา’’ฯ ยํ ตตฺถ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท นานาวาโท อญฺญถาวาโท วิปจฺจตาย โวหาโร เมธกํ [เมธคํ (ก.)], อิทํ วุจฺจติ วิวาทาธิกรณํฯ วิวาทาธิกรเณ สโงฺฆ วิวทติฯ วิวาทาธิกรณํ วิวทมาโน อนุวทติฯ อนุวาทาธิกรณํ อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ อาปตฺตาธิกรณํฯ ตาย อาปตฺติยา สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ กิจฺจาธิกรณํฯ เอวํ วิวาทาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโร อธิกรณา ชายนฺติฯ

๓๑๕. อนุวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺฐาเปติ? อนุวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ น กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺฐาเปติ; อปิจ, อนุวาทาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโร อธิกรณา ชายนฺติฯ ยถา กถํ วิย? [จูฬว. ๒๑๕; ปริ. ๓๔๘ อาทโย] อิธ ภิกฺขู ภิกฺขุํ อนุวทนฺติ สีลวิปตฺติยา วา อาจารวิปตฺติยา วา ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา อาชีววิปตฺติยา วาฯ โย ตตฺถ อนุวาโท อนุวทนา อนุลฺลปนา อนุภณนา อนุสมฺปวงฺกตา อพฺภุสฺสหนตา อนุพลปฺปทานํ, อิทํ วุจฺจติ อนุวาทาธิกรณํฯ อนุวาทาธิกรเณ สโงฺฆ วิวทติฯ วิวาทาธิกรณํ วิวทมาโน อนุวทติฯ อนุวาทาธิ

กรณํ อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ อาปตฺตาธิกรณํฯ ตาย อาปตฺติยา สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ กิจฺจาธิกรณํฯ เอวํ อนุวาทาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโร อธิกรณา ชายนฺติฯ

๓๑๖. อาปตฺตาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ สมุฎฺฐาเปติ? อาปตฺตาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ น กตมํ อธิกรณํ สมุฎฺฐาเปติ; อปิจ, อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโร อธิกรณา ชายนฺติฯ ยถา กถํ วิย? ปญฺจปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ, สตฺตปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ, อิทํ วุจฺจติ อาปตฺตาธิกรณํฯ อาปตฺตาธิกรเณ สโงฺฆ วิวทติฯ วิวาทาธิกรณํ วิวทมาโน อนุวทติฯ อนุวาทาธิกรณํ อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ อาปตฺตาธิกรณํฯ ตาย อาปตฺติยา สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ กิจฺจาธิกรณํฯ เอวํ อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโร อธิกรณา ชายนฺติฯ

๓๑๗. กิจฺจาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ สมุฎฺฐาเปติ ? กิจฺจาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ น กตมํ อธิกรณํ สมุฎฺฐาเปติ, อปิจ กิจฺจาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโร อธิกรณา ชายนฺติฯ ยถา กถํ วิย? ยา สงฺฆสฺส กิจฺจยตา กรณียตา อปโลกนกมฺมํ ญตฺติกมฺมํ ญตฺติทุติยกมฺมํ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ, อิทํ วุจฺจติ กิจฺจาธิกรณํฯ กิจฺจาธิกรเณ สโงฺฆ วิวทติฯ วิวาทาธิกรณํ วิวทมาโน อนุวทติฯ อนุวาทาธิกรณํ อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ อาปตฺตาธิกรณํฯ ตาย อาปตฺติยา สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ กิจฺจาธิกรณํฯ เอวํ กิจฺจาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโร อธิกรณา ชายนฺติฯ

สมุฎฺฐาปนวาโร นิฎฺฐิโต วีสติโมฯ

๒๑. ภชติวาโร

๓๑๘. วิวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ ภชติ? กตมํ อธิกรณํ อุปนิสฺสิตํ? กตมํ อธิกรณํ ปริยาปนฺนํ? กตเมน อธิกรเณน สงฺคหิตํ?

อนุวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ ภชติ? กตมํ อธิกรณํ อุปนิสฺสิตํ? กตมํ อธิกรณํ ปริยาปนฺนํ? กตเมน อธิกรเณน สงฺคหิตํ?

อาปตฺตาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ ภชติ? กตมํ อธิกรณํ อุปนิสฺสิตํ? กตมํ อธิกรณํ ปริยาปนฺนํ? กตเมน อธิกรเณน สงฺคหิตํ?

กิจฺจาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ ภชติ? กตมํ อธิกรณํ อุปนิสฺสิตํ? กตมํ อธิกรณํ ปริยาปนฺนํ? กตเมน อธิกรเณน สงฺคหิตํ?

วิวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ วิวาทาธิกรณํ ภชติ, วิวาทาธิกรณํ อุปนิสฺสิตํ, วิวาทาธิกรณํ ปริยาปนฺนํ, วิวาทาธิกรเณน สงฺคหิตํฯ

อนุวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อนุวาทาธิกรณํ ภชติ, อนุวาทาธิกรณํ อุปนิสฺสิตํ, อนุวาทาธิกรณํ ปริยาปนฺนํ, อนุวาทาธิกรเณน สงฺคหิตํฯ

อาปตฺตาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ ภชติ, อาปตฺตาธิกรณํ อุปนิสฺสิตํ, อาปตฺตาธิกรณํ ปริยาปนฺนํ, อาปตฺตาธิกรเณน สงฺคหิตํฯ

กิจฺจาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กิจฺจาธิกรณํ ภชติ, กิจฺจาธิกรณํ อุปนิสฺสิตํ, กิจฺจาธิกรณํ ปริยาปนฺนํ, กิจฺจาธิกรเณน สงฺคหิตํฯ

๓๑๙. วิวาทาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติ สมเถ ภชติ, กติ สมเถ อุปนิสฺสิตํ, กติ สมเถ ปริยาปนฺนํ, กติหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ, กติหิ สมเถหิ สมฺมติ?

อนุวาทาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติ สมเถ ภชติ, กติ สมเถ อุปนิสฺสิตํ, กติ สมเถ ปริยาปนฺนํ, กติหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ, กติหิ สมเถหิ สมฺมติ?

อาปตฺตาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติ สมเถ ภชติ, กติ สมเถ อุปนิสฺสิตํ, กติ สมเถ ปริยาปนฺนํ, กติหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ, กติหิ สมเถหิ สมฺมติ?

กิจฺจาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติ สมเถ ภชติ, กติ สมเถ อุปนิสฺสิตํ, กติ สมเถ ปริยาปนฺนํ, กติหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ, กติหิ สมเถหิ สมฺมติ?

วิวาทาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ เทฺว สมเถ ภชติ, เทฺว สมเถ อุปนิสฺสิตํ, เทฺว สมเถ ปริยาปนฺนํ, ทฺวีหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ, ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จฯ

อนุวาทาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ จตฺตาโร สมเถ ภชติ, จตฺตาโร สมเถ อุปนิสฺสิตํ, จตฺตาโร สมเถ ปริยาปนฺนํ, จตูหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ, จตูหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จฯ

อาปตฺตาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตโย สมเถ ภชติ, ตโย สมเถ อุปนิสฺสิตํ, ตโย สมเถ ปริยาปนฺนํ, ตีหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน ติณวตฺถารเกน จฯ

กิจฺจาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ เอกํ สมถํ ภชติ, เอกํ สมถํ อุปนิสฺสิตํ, เอกํ สมถํ ปริยาปนฺนํ, เอเกน สมเถน สงฺคหิตํ, เอเกน สมเถน สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยนาติฯ

ภชติวาโร นิฏฺฐิโต เอกวีสติโมฯ

สมถเภโท นิฏฺฐิโตฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อธิกรณํ ปริยายํ, สาธารณา จ ภาคิยา;
สมถา สาธารณิกา, สมถสฺส ตพฺภาคิยาฯ

สมถา สมฺมุขา เจว, วินเยน กุสเลน จ;
ยตฺถ สมถสํสฏฺฐา, สมฺมนฺติ น สมฺมนฺติ จฯ

สมถาธิกรณเญฺจว, สมุฏฺฐานํ ภชนฺติ จาติฯ

ขนฺธกปุจฺฉาวาโร

๓๒๐อุปสมฺปทํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
อุปสมฺปทํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เทฺว อาปตฺติโยฯ

อุโปสถํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
อุโปสถํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ ติโสฺส อาปตฺติโยฯ

วสฺสูปนายิกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
วสฺสูปนายิกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เอกา อาปตฺติฯ

ปวารณํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
ปวารณํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ ติโสฺส อาปตฺติโยฯ

จมฺมสญฺญุตฺตํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
จมฺมสญฺญุตฺตํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ ติโสฺส อาปตฺติโยฯ

เภสชฺชํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
เภสชฺชํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ ติโสฺส อาปตฺติโยฯ

กถินกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
กถินกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ นตฺถิ ตตฺถ อาปตฺติ [น กตมา อาปตฺติโย (ก.)]ฯ

จีวรสญฺญุตฺตํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
จีวรสญฺญุตฺตํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ ติโสฺส อาปตฺติโยฯ

จเมฺปยฺยกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;

สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
จเมฺปยฺยกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เอกา อาปตฺติฯ

โกสมฺพกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
โกสมฺพกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เอกา อาปตฺติฯ

กมฺมกฺขนฺธกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
กมฺมกฺขนฺธกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เอกา อาปตฺติฯ

ปาริวาสิกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
ปาริวาสิกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เอกา อาปตฺติฯ

สมุจฺจยํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
สมุจฺจยํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เอกา อาปตฺติฯ

สมถํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
สมถํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เทฺว อาปตฺติโยฯ

ขุทฺทกวตฺถุกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
ขุทฺทกวตฺถุกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ ติโสฺส อาปตฺติโยฯ

เสนาสนํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
เสนาสนํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ ติโสฺส อาปตฺติโยฯ

สงฺฆเภทํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
สงฺฆเภทํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เทฺว อาปตฺติโยฯ

สมาจารํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
สมาจารํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เอกา อาปตฺติฯ

ฐปนํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
ฐปนํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เอกา อาปตฺติฯ

ภิกฺขุนิกฺขนฺธกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
ภิกฺขุนิกฺขนฺธกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เทฺว อาปตฺติโยฯ

ปญฺจสติกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
ปญฺจสติกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ นตฺถิ ตตฺถ อาปตฺติฯ

สตฺตสติกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย;
สตฺตสติกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิเทฺทสํ;
สมุกฺกฏฺฐปทานํ นตฺถิ ตตฺถ อาปตฺตีติฯ

ขนฺธกปุจฺฉาวาโร นิฏฺฐิโต ปฐโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อุปสมฺปทูโปสโถ , วสฺสูปนายิกปวารณา;
จมฺมเภสชฺชกถินา, จีวรํ จเมฺปยฺยเกน จฯ

โกสมฺพกฺขนฺธกํ กมฺมํ, ปาริวาสิสมุจฺจยา;
สมถขุทฺทกา เสนา, สงฺฆเภทํ สมาจาโร;
ฐปนํ ภิกฺขุนิกฺขนฺธํ, ปญฺจสตฺตสเตน จาติฯ

เอกุตฺตริกนโย

๑. เอกกวาโร

๓๒๑. อาปตฺติกรา ธมฺมา ชานิตพฺพาฯ อนาปตฺติกรา ธมฺมา ชานิตพฺพาฯ อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อนาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ ลหุกา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ ครุกา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ สาวเสสา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อนวเสสา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ สปฺปฏิกมฺมา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อปฺปฏิกมฺมา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ เทสนาคามินี อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อเทสนาคามินี อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อนฺตรายิกา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อนนฺตรายิกา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ สาวชฺชปญฺญตฺติ อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อนวชฺชปญฺญตฺติ อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ กิริยโต สมุฏฺฐิตา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อกิริยโต สมุฏฺฐิตา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ กิริยากิริยโต สมุฏฺฐิตา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ ปุพฺพาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อปราปตฺติ ชานิตพฺพาฯ ปุพฺพาปตฺตีนํ อนฺตราปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อปราปตฺตีนํ อนฺตราปตฺติ ชานิตพฺพาฯ เทสิตา คณนูปคา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ เทสิตา น คณนูปคา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ ปญฺญตฺติ ชานิตพฺพาฯ อนุปญฺญตฺติ ชานิตพฺพาฯ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ชานิตพฺพาฯ สพฺพตฺถปญฺญตฺติ ชานิตพฺพาฯ ปเทสปญฺญตฺติ ชานิตพฺพาฯ สาธารณปญฺญตฺติ ชานิตพฺพา ฯ อสาธารณปญฺญตฺติ ชานิตพฺพาฯ เอกโตปญฺญตฺติ ชานิตพฺพาฯ อุภโตปญฺญตฺติ ชานิตพฺพาฯ ถุลฺลวชฺชา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อถุลฺลวชฺชา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ คิหิปฏิสํยุตฺตา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ น คิหิปฏิสํยุตฺตา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ นิยตา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อนิยตา อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ อาทิกโร ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ อนาทิกโร ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ อธิจฺจาปตฺติโก ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ อภิณฺหาปตฺติโก ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ โจทโก ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ จุทิตโก ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ อธมฺมโจทโก ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ อธมฺมจุทิตโก ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ ธมฺมโจทโก ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ ธมฺมจุทิตโก ปุคฺคโล ชานิตโพฺพ ฯ นิยโต ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ อนิยโต ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ อภพฺพาปตฺติโก ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ ภพฺพาปตฺติโก ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ อุกฺขิตฺตโก ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ อนุกฺขิตฺตโก ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ นาสิตโก ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ อนาสิตโก ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ สมานสํวาสโก ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ อสมานสํวาสโก ปุคฺคโล ชานิตโพฺพฯ ฐปนํ ชานิตพฺพนฺติฯ

เอกกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

กรา อาปตฺติ ลหุกา, สาวเสสา จ ทุฏฺฐุลฺลา;
ปฏิกมฺมเทสนา จ, อนฺตรา วชฺชกิริยํฯ

กิริยากิริยํ ปุพฺพา, อนฺตรา คณนูปคา;
ปญฺญตฺติ อนานุปฺปนฺนํ, สพฺพสาธารณา จ เอกโต [ปญฺญตฺตานุปฺปนฺนา สพฺพา, สาธารณา จ เอกโต (สฺยา.)]ฯ

ถุลฺลคิหินิยตา จ, อาทิ อธิจฺจโจทโก;
อธมฺมธมฺมนิยโต, อภโพฺพกฺขิตฺตนาสิตา;

สมานํ ฐปนเญฺจว, อุทฺทานํ เอกเก อิทนฺติฯ

๒. ทุกวาโร

๓๒๒. อตฺถาปตฺติ สญฺญา วิโมกฺขา, อตฺถาปตฺติ โน สญฺญาวิโมกฺขาฯ อตฺถาปตฺติ ลทฺธสมาปตฺติกสฺส, อตฺถาปตฺติ น ลทฺธสมาปตฺติกสฺสฯ อตฺถาปตฺติ สทฺธมฺมปฏิสญฺญุตฺตา, อตฺถาปตฺติ อสทฺธมฺมปฏิสญฺญุตฺตาฯ อตฺถาปตฺติ สปริกฺขารปฏิสญฺญุตฺตา, อตฺถาปตฺติ ปรปริกฺขารปฏิสญฺญุตฺตาฯ อตฺถาปตฺติ สปุคฺคลปฏิสญฺญุตฺตา, อตฺถาปตฺติ ปรปุคฺคลปฏิสญฺญุตฺตาฯ อตฺถิ สจฺจํ ภณนฺโต ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, มุสา ภณนฺโต ลหุกํฯ อตฺถิ มุสา ภณนฺโต ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, สจฺจํ ภณนฺโต ลหุกํฯ อตฺถาปตฺติ ภูมิคโต อาปชฺชติ, โน เวหาสคโตฯ อตฺถาปตฺติ เวหาสคโต อาปชฺชติ, โน ภูมิคโตฯ อตฺถาปตฺติ นิกฺขมนฺโต อาปชฺชติ, โน ปวิสนฺโตฯ อตฺถาปตฺติ ปวิสนฺโต อาปชฺชติ, โน นิกฺขมนฺโตฯ อตฺถาปตฺติ อาทิยนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ อนาทิยนฺโต อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ สมาทิยนฺโต อาปชฺชติ , อตฺถาปตฺติ น สมาทิยนฺโต อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ กโรนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น กโรนฺโต อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ เทนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น เทนฺโต อาปชฺชติฯ (อตฺถาปตฺติ เทเสนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น เทเสนฺโต อาปชฺชติฯ) [( ) (นตฺถิ กตฺถจิ)] อตฺถาปตฺติ ปฏิคฺคณฺหนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น ปฏิคฺคณฺหนฺโต อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ ปริโภเคน อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น ปริโภเคน อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ รตฺตึ อาปชฺชติ, โน ทิวาฯ อตฺถาปตฺติ ทิวา อาปชฺชติ, โน รตฺตึฯ อตฺถาปตฺติ อรุณุคฺเค อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น อรุณุคฺเค อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ ฉินฺทนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น ฉินฺทนฺโต อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ ฉาเทนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น ฉาเทนฺโต อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ ธาเรนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น ธาเรนฺโต อาปชฺชติฯ

เทฺว อุโปสถา – จาตุทฺทสิโก จ ปนฺนรสิโก จฯ เทฺว ปวารณา – จาตุทฺทสิกา จ ปนฺนรสิกา จฯ เทฺว กมฺมานิ – อปโลกนกมฺมํ, ญตฺติกมฺมํฯ อปรานิปิ เทฺว กมฺมานิ – ญตฺติทุติยกมฺมํ, ญตฺติจตุตฺถกมฺมํฯ เทฺว กมฺมวตฺถูนิ – อปโลกนกมฺมสฺส วตฺถุ, ญตฺติกมฺมสฺส วตฺถุฯ อปรานิปิ เทฺว กมฺมวตฺถูนิ – ญตฺติทุติยกมฺมสฺส วตฺถุ, ญตฺติจตุตฺถกมฺมสฺส วตฺถุฯ เทฺว กมฺมโทสา – อปโลกนกมฺมสฺส โทโส, ญตฺติกมฺมสฺส โทโสฯ อปเรปิ เทฺว กมฺมโทสา – ญตฺติทุติยกมฺมสฺส โทโส, ญตฺติจตุตฺถกมฺมสฺส โทโสฯ เทฺว กมฺมสมฺปตฺติโย – อปโลกนกมฺมสฺส สมฺปตฺติ, ญตฺติกมฺมสฺส สมฺปตฺติฯ อปราปิ เทฺว กมฺมสมฺปตฺติโย – ญตฺติทุติยกมฺมสฺส สมฺปตฺติ, ญตฺติจตุตฺถกมฺมสฺส สมฺปตฺติฯ เทฺว นานาสํวาสกภูมิโย – อตฺตนา วา อตฺตานํ นานาสํวาสกํ กโรติ, สมคฺคํ วา นํ สงฺโฆ อุกฺขิปติ อทสฺสเน วา อปฺปฏิกมฺเม วา อปฺปฏินิสฺสคฺเค วาฯ เทฺว สมานสํวาสกภูมิโย – อตฺตนา วา อตฺตานํ สมานสํวาสกํ กโรติ, สมคฺคํ วา นํ สงฺโฆ อุกฺขิตฺตํ โอสาเรติ ทสฺสเน วา ปฏิกมฺเม วา ปฏินิสฺสคฺเค วาฯ เทฺว ปาราชิกา – ภิกฺขูนญฺจ ภิกฺขุนีนญฺจฯ เทฺว สงฺฆาทิเสสา, เทฺว ถุลฺลจฺจยา, เทฺว ปาจิตฺติยา, เทฺว ปาฏิเทสนียา, เทฺว ทุกฺกฏา, เทฺว ทุพฺภาสิตา – ภิกฺขูนญฺจ ภิกฺขุนีนญฺจฯ สตฺต อาปตฺติโย, สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธาฯ ทฺวีหากาเรหิ สงฺโฆ ภิชฺชติ – กมฺเมน วา สลากคฺคาเหน วาฯ

เทฺว ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา – อทฺธานหีโน, องฺคหีโนฯ อปเรปิ เทฺว ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา – วตฺถุวิปนฺโน, กรณทุกฺกฏโกฯ อปเรปิ เทฺว ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา – อปริปูโร ปริปูโร โน จ ยาจติฯ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ นิสฺสาย น วตฺถพฺพํ – อลชฺชิสฺส จ พาลสฺส จฯ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ นิสฺสโย น ทาตโพฺพ – อลชฺชิสฺส จ ลชฺชิโน จ น ยาจติฯ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ นิสฺสโย ทาตโพฺพ – พาลสฺส จ ลชฺชิสฺส จ ยาจติฯ เทฺว ปุคฺคลา อภพฺพา อาปตฺตึ

อาปชฺชิตุํ – พุทฺธา จ ปเจฺจกพุทฺธา จฯ เทฺว ปุคฺคลา ภพฺพา, อาปตฺตึ อาปชฺชิตุํ – ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จฯ เทฺว ปุคฺคลา อภพฺพา สญฺจิจฺจ อาปตฺตึ อาปชฺชิตุํ – ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จ อริยปุคฺคลาฯ เทฺว ปุคฺคลา ภพฺพา สญฺจิจฺจ อาปตฺตึ อาปชฺชิตุํ – ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จ ปุถุชฺชนาฯ เทฺว ปุคฺคลา อภพฺพา สญฺจิจฺจ สาติสารํ วตฺถุํ อชฺฌาจริตุํ – ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จ อริยปุคฺคลาฯ เทฺว ปุคฺคลา ภพฺพา สญฺจิจฺจ สาติสารํ วตฺถุํ อชฺฌาจริตุํ – ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จ ปุถุชฺชนาฯ

เทฺว ปฏิโกฺกสา – กาเยน วา ปฏิโกฺกสติ วาจาย วา ปฏิโกฺกสติฯ เทฺว นิสฺสารณา – อตฺถิ ปุคฺคโล อปฺปตฺโต นิสฺสารณํ ตํ เจ สโงฺฆ นิสฺสาเรติ เอกโจฺจ สุนิสฺสาริโต, เอกโจฺจ ทุนฺนิสฺสาริโตฯ เทฺว โอสารณา – อตฺถิ ปุคฺคโล อปฺปตฺโต โอสารณํ ตํ เจ สโงฺฆ โอสาเรติ เอกโจฺจ โสสาริโต, เอกโจฺจ โทสาริโตฯ เทฺว ปฏิญฺญา – กาเยน วา ปฏิชานาติ วาจาย วา ปฏิชานาติฯ เทฺว ปฏิคฺคหา – กาเยน วา ปฏิคฺคณฺหาติ กายปฏิพเทฺธน วา ปฏิคฺคณฺหาติฯ เทฺว ปฏิเกฺขปา – กาเยน วา ปฏิกฺขิปติ วาจาย วา ปฏิกฺขิปติฯ เทฺว อุปฆาติกา – สิกฺขูปฆาติกา จ โภคูปฆาติกา จฯ เทฺว โจทนา – กาเยน วา โจเทติ วาจาย วา โจเทติฯ เทฺว กถินสฺส ปลิโพธา – อาวาสปลิโพโธ จ จีวรปลิโพโธ จฯ เทฺว กถินสฺส อปลิโพธา – อาวาสอปลิโพโธ จ จีวรอปลิโพโธ จฯ เทฺว จีวรานิ – คหปติกญฺจ ปํสุกูลญฺจฯ เทฺว ปตฺตา – อโยปตฺโต มตฺติกาปตฺโตฯ เทฺว มณฺฑลานิ – ติปุมยํ, สีสมยํฯ เทฺว ปตฺตสฺส อธิฎฺฐานา – กาเยน วา อธิเฎฺฐติ วาจาย วา อธิเฎฺฐติฯ เทฺว จีวรสฺส อธิฎฺฐานา – กาเยน วา อธิเฎฺฐติ วาจาย วา อธิเฎฺฐติฯ เทฺว วิกปฺปนา – สมฺมุขาวิกปฺปนา จ ปรมฺมุขาวิกปฺปนา จฯ เทฺว วินยา – ภิกฺขูนญฺจ ภิกฺขุนีนญฺจฯ เทฺว เวนยิกา – ปญฺญตฺตญฺจ ปญฺญตฺตานุโลมญฺจฯ เทฺว วินยสฺส สเลฺลขา – อกปฺปิเย เสตุฆาโต, กปฺปิเย มตฺตการิตาฯ ทฺวีหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ – กาเยน วา อาปชฺชติ วาจาย วา อาปชฺชติฯ ทฺวีหากาเรหิ อาปตฺติยา วุฎฺฐาติ – กาเยน วา วุฎฺฐาติ วาจาย วา วุฎฺฐาติฯ เทฺว ปริวาสา – ปฏิจฺฉนฺนปริวาโส, อปฺปฏิจฺฉนฺนปริวาโสฯ อปเรปิ เทฺว ปริวาสา – สุทฺธนฺตปริวาโส สโมธานปริวาโสฯ เทฺว มานตฺตา – ปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํ, อปฺปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํฯ อปเรปิ เทฺว มานตฺตา – ปกฺขมานตฺตํ, สโมธานมานตฺตํฯ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ รตฺติเจฺฉโท – ปาริวาสิกสฺส จ มานตฺตจาริกสฺส จฯ เทฺว อนาทริยานิ – ปุคฺคลานาทริยญฺจ ธมฺมานาทริยญฺจฯ เทฺว โลณานิ – ชาติมญฺจ การิมญฺจ [ชาติมยญฺจ ขาริมยญฺจ (สฺยา.)]ฯ อปรานิปิ เทฺว โลณานิ – สามุทฺทํ กาฬโลณํฯ อปรานิปิ เทฺว โลณานิ – สินฺธวํ, อุพฺภิทํ [อุพฺภิรํ (อิติปิ)]ฯ อปรานิปิ เทฺว โลณานิ – โรมกํ, ปกฺกาลกํฯ เทฺว ปริโภคา – อพฺภนฺตรปริโภโค จ พาหิรปริโภโค จฯ เทฺว อโกฺกสา – หีโน จ อโกฺกโส อุกฺกโฎฺฐ จ อโกฺกโสฯ ทฺวีหากาเรหิ เปสุญฺญํ โหติ – ปิยกมฺยสฺส วา เภทาธิปฺปายสฺส วาฯ ทฺวีหากาเรหิ คณโภชนํ ปสวติ – นิมนฺตนโต วา วิญฺญตฺติโต วาฯ เทฺว วสฺสูปนายิกา – ปุริมิกา, ปจฺฉิมิกาฯ เทฺว อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฎฺฐปนานิฯ เทฺว ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฎฺฐปนานิฯ

[อ. นิ. ๒.๙๙ อาทโย] เทฺว ปุคฺคลา พาลา – โย จ อนาคตํ ภารํ วหติ, โย จ อาคตํ ภารํ น วหติฯ เทฺว ปุคฺคลา ปณฺฑิตา – โย จ อนาคตํ ภารํ น วหติ, โย จ อาคตํ ภารํ วหติฯ อปเรปิ เทฺว ปุคฺคลา พาลา – โย จ อกปฺปิเย กปฺปิยสญฺญี, โย จ กปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญีฯ เทฺว ปุคฺคลา ปณฺฑิตา – โย จ อกปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญี, โย จ กปฺปิเย กปฺปิยสญฺญีฯ อปเรปิ เทฺว ปุคฺคลา พาลา – โย จ อนาปตฺติยา อาปตฺติสญฺญี, โย จ อาปตฺติยา อนาปตฺติสญฺญีฯ เทฺว ปุคฺคลา ปณฺฑิตา – โย จ อาปตฺติยา อาปตฺติสญฺญี, โย จ อนาปตฺติยา อนาปตฺติสญฺญีฯ อปเรปิ เทฺว ปุคฺคลา พาลา – โย จ อธเมฺม ธมฺมสญฺญี, โย จ ธเมฺม อธมฺมสญฺญีฯ เทฺว ปุคฺคลา ปณฺฑิตา – โย จ อธเมฺม อธมฺมสญฺญี, โย จ ธเมฺม ธมฺมสญฺญีฯ อปเรปิ เทฺว ปุคฺคลา พาลา – โย จ

อวินเย วินยสญฺญี, โย จ วินเย อวินยสญฺญีฯ เทฺว ปุคฺคลา ปณฺฑิตา – โย จ อวินเย อวินยสญฺญี, โย จ วินเย วินยสญฺญีฯ

[อ. นิ. ๒.๑๐๙] ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา วฑฺฒนฺติ – โย จ น กุกฺกุจฺจายิตพฺพํ กุกฺกุจฺจายติ, โย จ กุกฺกุจฺจายิตพฺพํ กุกฺกุจฺจายติฯ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา น วฑฺฒนฺติ – โย จ กุกฺกุจฺจายิตพฺพํ น กุกฺกุจฺจายติ, โย จ กุกฺกุจฺจายิตพฺพํ กุกฺกุจฺจายติฯ อปเรสมฺปิ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา วฑฺฒนฺติ – โย จ อกปฺปิเย กปฺปิยสญฺญี, โย จ กปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญีฯ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา น วฑฺฒนฺติ – โย จ อกปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญี, โย จ กปฺปิเย กปฺปิยสญฺญีฯ อปเรสมฺปิ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา วฑฺฒนฺติ – โย จ อนาปตฺติยา อาปตฺติสญฺญี, โย จ อาปตฺติยา อนาปตฺติสญฺญีฯ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา น วฑฺฒนฺติ – โย จ อนาปตฺติยา อนาปตฺติสญฺญี, โย จ อาปตฺติยา อาปตฺติสญฺญีฯ อปเรสมฺปิ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา วฑฺฒนฺติ – โย จ อธมฺเม ธมฺมสญฺญี, โย จ ธมฺเม อธมฺมสญฺญีฯ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา น วฑฺฒนฺติ – โย จ อธมฺเม อธมฺมสญฺญี, โย จ ธมฺเม ธมฺมสญฺญีฯ อปเรสมฺปิ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา วฑฺฒนฺติ – โย จ อวินเย วินยสญฺญี, โย จ วินเย อวินยสญฺญีฯ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา น วฑฺฒนฺติ – โย จ อวินเย อวินยสญฺญี, โย จ วินเย วินยสญฺญีฯ

ทุกา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

สญฺญา ลทฺธา จ สทฺธมฺมา, ปริกฺขารา จ ปุคฺคลา;
สจฺจํ ภูมิ นิกฺขมนฺต, อาทิยนฺต สมาทิยํฯ

กโรนฺต เทนฺต คณฺหนฺต, ปริโภเคน รตฺติ จ;
อรุณาฉินฺทํ ฉาเทนฺต, ธาเรนฺต จ อุโปสถาฯ

ปวารณา กมฺมาปรา, วตฺถุ อปรา โทสา จ;
อปรา เทฺว จ สมฺปตฺติ, นานา สมานเมว จฯ

ปาราชิสงฺฆถุลฺลจฺจย, ปาจิตฺติ ปาฏิเทสนา;
ทุกฺกฏา ทุพฺภาสิตา เจว, สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา จฯ

ภิชฺชติ อุปสมฺปทา, ตเถว อปเร ทุเว;
น วตฺถพฺพํ น ทาตพฺพํ, อภพฺพาภพฺพเมว จฯ

สญฺจิจฺจ สาติสารา จ, ปฏิโกฺกสา นิสฺสารณา;
โอสารณา ปฏิญฺญา จ, ปฏิคฺคหา ปฏิกฺขิปาฯ

อุปฆาติ โจทนา จ, กถินา จ ทุเว ตถา;
จีวรา ปตฺตมณฺฑลา, อธิฏฺฐานา ตเถว เทฺวฯ

วิกปฺปนา จ วินยา, เวนยิกา จ สเลฺลขา;
อาปชฺชติ จ วุฏฺฐาติ, ปริวาสาปเร ทุเวฯ

เทฺว มานตฺตา อปเร จ, รตฺติเจฺฉโท อนาทริ;
เทฺว โลณา ตโย อปเร, ปริโภคโกฺกเสน จฯ

เปสุโญฺญ จ คณาวสฺส, ฐปนา ภารกปฺปิยํ;
อนาปตฺติ อธมฺมธมฺมา, วินเย อาสเว ตถาติฯ

๓. ติกวาโร

๓๒๓. อตฺถาปตฺติ ติฎฺฐเนฺต ภควติ อาปชฺชติ, โน ปรินิพฺพุเต; อตฺถาปตฺติ ปรินิพฺพุเต ภควติ อาปชฺชติ, โน ติฎฺฐเนฺต; อตฺถาปตฺติ ติฎฺฐเนฺตปิ ภควติ อาปชฺชติ ปรินิพฺพุเตปิฯ อตฺถาปตฺติ กาเล อาปชฺชติ, โน วิกาเล; อตฺถาปตฺติ วิกาเล อาปชฺชติ, โน กาเล; อตฺถาปตฺติ กาเล เจว อาปชฺชติ วิกาเล จฯ อตฺถาปตฺติ รตฺตึ อาปชฺชติ, โน ทิวา; อตฺถาปตฺติ ทิวา อาปชฺชติ, โน รตฺตึ; อตฺถาปตฺติ รตฺติเญฺจว อาปชฺชติ ทิวา จฯ อตฺถาปตฺติ ทสวโสฺส อาปชฺชติ, โน อูนทสวโสฺส; อตฺถาปตฺติ อูนทสวโสฺส อาปชฺชติ, โน ทสวโสฺส; อตฺถาปตฺติ ทสวโสฺส เจว อาปชฺชติ อูนทสวโสฺส จฯ อตฺถาปตฺติ ปญฺจวโสฺส อาปชฺชติ, โน อูนปญฺจวโสฺส; อตฺถาปตฺติ อูนปญฺจวโสฺส อาปชฺชติ, โน ปญฺจวโสฺส; อตฺถาปตฺติ ปญฺจวโสฺส เจว อาปชฺชติ อูนปญฺจวโสฺส จฯ อตฺถาปตฺติ กุสลจิโตฺต อาปชฺชติ; อตฺถาปตฺติ อกุสลจิโตฺต อาปชฺชติ; อตฺถาปตฺติ อพฺยากตจิโตฺต อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ สุขเวทนาสมงฺคี อาปชฺชติ; อตฺถาปตฺติ ทุกฺขเวทนาสมงฺคี อาปชฺชติ; อตฺถาปตฺติ อทุกฺขมสุขเวทนาสมงฺคี อาปชฺชติฯ ตีณิ โจทนาวตฺถูนิ – ทิเฎฺฐน, สุเตน, ปริสงฺกายฯ ตโย สลากคฺคาหา – คุฬฺหโก, วิวฎโก [วิวฎฺฎโก (ก.)], สกณฺณชปฺปโกฯ ตโย ปฎิเกฺขปา – มหิจฺฉตา, อสนฺตุฎฺฐิตา [อสนฺตุฎฺฐตา (สฺยา.)], อสเลฺลขตาฯ ตโย อนุญฺญาตา – อปฺปิจฺฉตา, สนฺตุฎฺฐิตา, สเลฺลขตาฯ อปเรปิ ตโย ปฎิเกฺขปา – มหิจฺฉตา, อสนฺตุฎฺฐิตา, อมตฺตญฺญุตาฯ ตโย อนุญฺญาตา – อปฺปิจฺฉตา, สนฺตุฎฺฐิตา, มตฺตญฺญุตาฯ ติโสฺส ปญฺญตฺติโย – ปญฺญตฺติ, อนุปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติฯ อปราปิ ติโสฺส ปญฺญตฺติโย – สพฺพตฺถปญฺญตฺติ, ปเทสปญฺญตฺติ, สาธารณปญฺญตฺติฯ อปราปิ ติโสฺส ปญฺญตฺติโย – อสาธารณปญฺญตฺติ, เอกโตปญฺญตฺติ, อุภโตปญฺญตฺติฯ

อตฺถาปตฺติ พาโล อาปชฺชติ, โน ปณฺฑิโต; อตฺถาปตฺติ ปณฺฑิโต อาปชฺชติ, โน พาโล; อตฺถาปตฺติ พาโล เจว อาปชฺชติ ปณฺฑิโต จฯ อตฺถาปตฺติ กาเฬ อาปชฺชติ, โน ชุเณฺห; อตฺถาปตฺติ ชุเณฺห อาปชฺชติ, โน กาเฬ; อตฺถาปตฺติ กาเฬ เจว อาปชฺชติ ชุเณฺห จฯ อตฺถิ กาเฬ กปฺปติ, โน ชุเณฺห; อตฺถิ ชุเณฺห กปฺปติ, โน กาเฬ; อตฺถิ กาเฬ เจว กปฺปติ ชุเณฺห จฯ อตฺถาปตฺติ เหมเนฺต อาปชฺชติ, โน คิเมฺห โน วเสฺส; อตฺถาปตฺติ คิเมฺห อาปชฺชติ, โน เหมเนฺต โน วเสฺส; อตฺถาปตฺติ วเสฺส อาปชฺชติ, โน เหมเนฺต โน คิเมฺหฯ อตฺถาปตฺติ สโงฺฆ อาปชฺชติ, น คโณ น ปุคฺคโล; อตฺถาปตฺติ คโณ อาปชฺชติ, น สโงฺฆ น ปุคฺคโล; อตฺถาปตฺติ ปุคฺคโล อาปชฺชติ, น สโงฺฆ น คโณฯ อตฺถิ สงฺฆสฺส กปฺปติ, น คณสฺส น ปุคฺคลสฺส; อตฺถิ คณสฺส กปฺปติ, น สงฺฆสฺส น ปุคฺคลสฺส; อตฺถิ ปุคฺคลสฺส กปฺปติ, น สงฺฆสฺส น คณสฺสฯ ติโสฺส ฉาทนา วตฺถุํ ฉาเทติ, โน อาปตฺตึ; อาปตฺตึ ฉาเทติ, โน วตฺถุํ; วตฺถุเญฺจว ฉาเทติ อาปตฺติญฺจฯ ติโสฺส ปฎิจฺฉาทิโย – ชนฺตาฆรปฎิจฺฉาทิ, อุทกปฎิจฺฉาทิ, วตฺถปฎิจฺฉาทิฯ [อ. นิ. ๓.๑๓๒] ตีณิ ปฎิจฺฉนฺนานิ วหนฺติ, โน วิวฎานิ – มาตุคาโม ปฎิจฺฉโนฺน วหติ, โน วิวโฎ; พฺราหฺมณานํ มนฺตา ปฎิจฺฉนฺนา วหนฺติ, โน วิวฎา; มิจฺฉาทิฎฺฐิ ปฎิจฺฉนฺนา วหติ, โน วิวฎาฯ ตีณิ วิวฎานิ วิโรจนฺติ, โน ปฎิจฺฉนฺนานิ – จนฺทมณฺฑลํ วิวฎํ วิโรจติ, โน ปฎิจฺฉนฺนํ; สูริยมณฺฑลํ วิวฎํ วิโรจติ, โน ปฎิจฺฉนฺนํ; ตถาคตปฺปเวทิโต ธมฺมวินโย วิวโฎ วิโรจติ, โน ปฎิจฺฉโนฺนฯ ตโย เสนาสนคฺคาหา – ปุริมโก , ปจฺฉิม

โก, อนฺตรามุตฺตโกฯ อตฺถาปตฺติ คิลาโน อาปชฺชติ, โน อคิลาโน; อตฺถาปตฺติ อคิลาโน อาปชฺชติ, โน คิลาโน; อตฺถาปตฺติ คิลาโน เจว อาปชฺชติ อคิลาโน จฯ

ตีณิ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ ตีณิ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ ตโย ปริวาสา – ปฏิจฺฉนฺนปริวาโส, อปฺปฏิจฺฉนฺนปริวาโส, สุทฺธนฺตปริวาโสฯ ตโย มานตฺตา – ปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํ, อปฺปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํ, ปกฺขมานตฺตํฯ ตโย ปาริวาสิกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติเจฺฉทา – สหวาโส, วิปฺปวาโส, อนาโรจนาฯ อตฺถาปตฺติ อโนฺต อาปชฺชติ, โน พหิ; อตฺถาปตฺติ พหิ อาปชฺชติ, โน อโนฺต; อตฺถาปตฺติ อโนฺต เจว อาปชฺชติ พหิ จฯ อตฺถาปตฺติ อโนฺตสีมาย อาปชฺชติ, โน พหิสีมาย; อตฺถาปตฺติ พหิสีมาย อาปชฺชติ, โน อโนฺตสีมาย; อตฺถาปตฺติ อโนฺตสีมาย เจว อาปชฺชติ พหิสีมาย จฯ ตีหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ – กาเยน อาปชฺชติ, วาจาย อาปชฺชติ, กาเยน วาจาย อาปชฺชติฯ อปเรหิปิ ตีหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ – สงฺฆมเชฺฌ, คณมเชฺฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเกฯ ตีหากาเรหิ อาปตฺติยา วุฏฺฐาติ – กาเยน วุฏฺฐาติ, วาจาย วุฏฺฐาติ, กาเยน วาจาย วุฏฺฐาติฯ อปเรหิปิ ตีหากาเรหิ อาปตฺติยา วุฏฺฐาติ – สงฺฆมเชฺฌ, คณมเชฺฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเกฯ ตีณิ อธมฺมิกานิ อมูฬฺหวินยสฺส ทานานิฯ ตีณิ ธมฺมิกานิ อมูฬฺหวินยสฺส ทานานิฯ

[จูฬว. ๖] ตีหเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สโงฺฆ ตชฺชนียกมฺมํ กเรยฺย – ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สเงฺฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยโตฺต, อาปตฺติพหุโล อนปทาโน คิหิสํสโฏฺฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสเคฺคหิฯ [จูฬว. ๑๕] ตีหเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สโงฺฆ นิยสฺสกมฺมํ กเรยฺย – ภณฺฑนการโก โหติ…เป.… สเงฺฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยโตฺต, อาปตฺติพหุโล อนปทาโน คิหิสํสโฏฺฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสเคฺคหิฯ [จูฬว. ๒๗] ตีหเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สโงฺฆ ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺย – ภณฺฑนการโก โหติ…เป.… สเงฺฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยโตฺต, อาปตฺติพหุโล อนปทาโน กุลทูสโก โหติ ปาปสมาจาโร ปาปสมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จฯ ตีหเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สโงฺฆ ปฏิสารณียกมฺมํ กเรยฺย – ภณฺฑนการโก โหติ…เป.… สเงฺฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยโตฺต, อาปตฺติ พหุโล อนปทาโน คิหี อโกฺกสติ ปริภาสติฯ [จูฬว. ๕๐] ตีหเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สโงฺฆ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมํ กเรยฺย – ภณฺฑนการโก โหติ…เป.… สเงฺฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยโตฺต, อาปตฺติพหุโล อนปทาโน อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปสฺสิตุํฯ [จูฬว. ๕๙] ตีหเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สโงฺฆ อาปตฺติยา อปฺปฏิกเมฺม อุเกฺขปนียกมฺมํ กเรยฺย – ภณฺฑนการโก โหติ…เป.… สเงฺฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยโตฺต, อาปตฺติพหุโล อนปทาโน อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปฏิกาตุํฯ [จูฬว. ๖๙] ตีหเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สโงฺฆ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมํ กเรยฺย – ภณฺฑนการโก โหติ…เป.… สเงฺฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยโตฺต, อาปตฺติพหุโล อนปทาโน น อิจฺฉติ ปาปิกํ ทิฏฺฐึ ปฏินิสฺสชฺชิตุํฯ

ตีหเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สโงฺฆ อาคาฬฺหาย เจเตยฺย – ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สเงฺฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยโตฺต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, คิหิสํสโฏฺฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสเคฺคหิฯ ตีหเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จฯ อปเรหิปิ ตีหเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ – อธิสีเล สีลวิปโนฺน โหติ, อชฺฌาจาเร อาจา

รวิปนฺโน โหติ, อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติฯ อปเรหิปิ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ – กายิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติฯ อปเรหิปิ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ – กายิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติฯ อปเรหิปิ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ – กายิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติฯ อปเรหิปิ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ – กายิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติฯ อปเรหิปิ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ – อาปตฺตึ อาปนฺโน กมฺมกโต อุปสมฺปาเทติ, นิสฺสยํ เทติ, สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติฯ อปเรหิปิ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ – ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน กมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํฯ อปเรหิปิ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ – พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติฯ

ตีหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมชฺเฌ อุโปสถํ ฐเปนฺตสฺส – ‘‘อลํ, ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ มา กลหํ มา วิคฺคหํ มา วิวาท’’นฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน อุโปสโถ กาตโพฺพ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จฯ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมชฺเฌ ปวารณํ ฐเปนฺตสฺส – ‘‘อลํ, ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ มา กลหํ มา วิคฺคหํ มา วิวาท’’นฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน ปวาเรตพฺพํ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จฯ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน น กาจิ สงฺฆสมฺมุติ ทาตพฺพา – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จฯ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํ [สํโฆ น โวหริตโพฺพ (สฺยา.)] – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จฯ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ น กิสฺมิํ จิ ปเจฺจกฏฺฐาเน ฐเปตโพฺพ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จฯ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน นิสฺสาย น วตฺถพฺพํ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จฯ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน นิสฺสโย น ทาตโพฺพ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จฯ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส นาลํ โอกาสกมฺมํ กาตุํ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จฯ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สวจนียํ นาทาตพฺพํ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จฯ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน วินโย น ปุจฺฉิตโพฺพ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จฯ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา วินโย น ปุจฺฉิตโพฺพ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จฯ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน วินโย น วิสฺสเชฺชตโพฺพ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จฯ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา วินโย น วิสฺสเชฺชตโพฺพ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จฯ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค น ทาตโพฺพ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จฯ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ วินโย น สากจฺฉิตโพฺพ [สากจฺฉาตโพฺพ (ก.)] – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จฯ ตีหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ น นิสฺสโย ทาตโพฺพ น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพ – อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จฯ

ตโย อุโปสถา – จาตุทฺทสิโก, ปนฺนรสิโก, สามคฺคิอุโปสโถฯ อปเรปิ ตโย อุโปสถา – สงฺฆอุโปสโถ, คเณอุโปสโถ, ปุคฺคเลอุโปสโถฯ อปเรปิ ตโย อุโปสถา – สุตฺตุเทฺทโสอุโปสโถ, ปาริสุทฺธิอุโปสโถ, อธิฏฺฐานุโปสโถฯ ติโสฺส ปวารณา – จาตุทฺทสิกา, ปนฺนรสิกา, สาม

คฺคิปวารณาฯ อปราปิ ติโสฺส ปวารณา – สงฺฆปวารณา, คเณปวารณา, ปุคฺคเลปวารณาฯ อปราปิ ติโสฺส ปวารณา – เตวาจิกาปวารณา , เทฺววาจิกาปวารณา, สมานวสฺสิกาปวารณาฯ

ตโย อาปายิกา เนรยิกา – อิทมปฺปหาย, โย จ อพฺรหฺมจารี พฺรหฺมจาริปฏิโญฺญ, โย จ สุทฺธํ พฺรหฺมจาริํ ปริสุทฺธพฺรหฺมจริยํ จรนฺตํ อมูลเกน อพฺรหฺมจริเยน อนุทฺธํเสติ, โย จายํ เอวํวาที เอวํทิฎฺฐิ [เอวํทิฏฺฐี (สี.)] – ‘‘นตฺถิ กาเมสุ โทโส’’ติ โส กาเมสุ ปาตพฺยตํ อาปชฺชติฯ [อ. นิ. ๓.๗๐] ตีณิ อกุสลมูลานิ – โลโภ อกุสลมูลํ, โทโส อกุสลมูลํ, โมโห อกุสลมูลํฯ [อ. นิ. ๓.๗๐] ตีณิ กุสลมูลานิ – อโลโภ กุสลมูลํ, อโทโส กุสลมูลํ, อโมโห กุสลมูลํฯ ตีณิ ทุจฺจริตานิ – กายทุจฺจริตํ, วจีทุจฺจริตํ, มโนทุจฺจริตํฯ ตีณิ สุจริตานิ – กายสุจริตํ, วจีสุจริตํ, มโนสุจริตํฯ ตโย อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา กุเลสุ ติกโภชนํ ปญฺญตฺตํ – ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย, ‘‘มา ปาปิจฺฉา ปกฺขํ นิสฺสาย สงฺฆํ ภินฺเทยฺยุ’’นฺติ กุลานุทฺทยตาย จฯ [จูฬว. ๓๕๐] ตีหิ อสทฺธมฺเมหิ อภิภูโต ปริยาทินฺนจิโตฺต เทวทโตฺต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปโฎฺฐ อเตกิโจฺฉ ปาปิจฺฉตา ปาปมิตฺตตา โอรมตฺตเกน วิเสสาธิคเมน อนฺตราโวสานํ อาปาทิฯ ติโสฺส สมฺมุติโย – ทณฺฑสมฺมุติ, สิกฺกาสมฺมุติ, ทณฺฑสิกฺกาสมฺมุติฯ ติโสฺส ปาทุกา ธุวฎฺฐานิกา อสงฺกมนียา – วจฺจปาทุกา, ปสฺสาวปาทุกา, อาจมนปาทุกาฯ ติโสฺส ปาทฆํสนิโย – สกฺขรํ, กถลา, สมุทฺทเผณโกติฯ

ติกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ติฎฺฐเนฺต กาเล รตฺติญฺจ, ทส ปญฺจ กุสเลน;
เวทนา โจทนา วตฺถุ, สลากา เทฺว ปฏิกฺขิปาฯ

ปญฺญตฺติ อปเร เทฺว จ, พาโล กาเฬ จ กปฺปติ;
เหมเนฺต สโงฺฆ สงฺฆสฺส, ฉาทนา จ ปฏิจฺฉาทิฯ

ปฏิจฺฉนฺนา วิวฎา จ, เสนาสนคิลายนา;
ปาติโมกฺขํ ปริวาสํ, มานตฺตา ปาริวาสิกาฯ

อโนฺต อโนฺต จ สีมาย, อาปชฺชติ ปุนาปเร;
วุฎฺฐาติ อปเร เจว, อมูฬฺหวินยา ทุเวฯ

ตชฺชนียา นิยสฺสา จ, ปพฺพาชปฏิสารณี;
อทสฺสนา ปฏิกเมฺม, อนิสฺสเคฺค จ ทิฎฺฐิยาฯ

อาคาฬฺหกมฺมาธิสีเล, ทวานาจาร ฆาติกา;
อาชีวาปนฺนา ตาทิสิกา, อวณฺณุโปสเถน จฯ

ปวารณา สมฺมุติ จ, โวหารปเจฺจเกน จ;
น วตฺตพฺพํ น ทาตพฺพํ, โอกาสํ น กเร ตถาฯ

น กเร สวจนียํ, น ปุจฺฉิตพฺพกา ทุเว;
น วิสฺสเชฺช ทุเว เจว, อนุโยคมฺปิ โน ทเทฯ

สากจฺฉา อุปสมฺปทา, นิสฺสยสามเณรา จ;
อุโปสถติกา ตีณิ, ปวารณติกา ตโยฯ

อาปายิกา อกุสลา, กุสลา จริตา ทุเว;
ติกโภชนสทฺธเมฺม, สมฺมุติ ปาทุเกน จ;
ปาทฆํสนิกา เจว, อุทฺทานํ ติกเก อิทนฺติฯ

๔. จตุกฺกวาโร

๓๒๔. อตฺถาปตฺติ สกวาจาย อาปชฺชติ, ปรวาจาย วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ ปรวาจาย อาปชฺชติ, สกวาจาย วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ สกวาจาย อาปชฺชติ, สกวาจาย วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ ปรวาจาย อาปชฺชติ, ปรวาจาย วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ กาเยน อาปชฺชติ, วาจาย วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ วาจาย อาปชฺชติ, กาเยน วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ กาเยน อาปชฺชติ, กาเยน วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ วาจาย อาปชฺชติ, วาจาย วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ ปสุตฺโต อาปชฺชติ, ปฏิพุทฺโธ วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ ปฏิพุทฺโธ อาปชฺชติ, ปสุตฺโต วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ ปสุตฺโต อาปชฺชติ, ปสุตฺโต วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ ปฏิพุทฺโธ อาปชฺชติ, ปฏิพุทฺโธ วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อจิตฺตโก อาปชฺชติ, สจิตฺตโก วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ สจิตฺตโก อาปชฺชติ, อจิตฺตโก วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ อจิตฺตโก อาปชฺชติ, อจิตฺตโก วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ สจิตฺตโก อาปชฺชติ, สจิตฺตโก วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อาปชฺชนฺโต เทเสติ; เทเสนฺโต อาปชฺชติ; อตฺถาปตฺติ อาปชฺชนฺโต วุฏฺฐาติ; วุฏฺฐหนฺโต อาปชฺชติฯ อตฺถาปตฺติ กเมฺมน อาปชฺชติ, อกเมฺมน วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ อกเมฺมน อาปชฺชติ, กเมฺมน วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ กเมฺมน อาปชฺชติ, กเมฺมน วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ อกเมฺมน อาปชฺชติ, อกเมฺมน วุฏฺฐาติฯ

[อ. นิ. ๔.๒๕๐; ที. นิ. ๓.๓๑๓; วิภ. ๙๓๙] จตฺตาโร อนริยโวหารา – อทิเฏฺฐ ทิฏฺฐวาทิตา, อสฺสุเต สุตวาทิตา, อมุเต มุตวาทิตา, อวิญฺญาเต วิญฺญาตวาทิตาฯ จตฺตาโร อริยโวหารา – อทิเฏฺฐ อทิฏฺฐวาทิตา, อสฺสุเต อสฺสุตวาทิตา, อมุเต อมุตวาทิตา, อวิญฺญาเต อวิญฺญาตวาทิตาฯ อปเรปิ จตฺตาโร อนริยโวหารา – ทิเฏฺฐ อทิฏฺฐวาทิตา, สุเต อสฺสุตวาทิตา, มุเต อมุตวาทิตา, วิญฺญาเต อวิญฺญาตวาทิตาฯ จตฺตาโร อริยโวหารา – ทิเฏฺฐ ทิฏฺฐวาทิตา, สุเต สุตวาทิตา, มุเต มุตวาทิตา, วิญฺญาเต วิญฺญาตวาทิตาฯ

จตฺตาโร ปาราชิกา ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีหิ สาธารณา; จตฺตาโร ปาราชิกา ภิกฺขุนีนํ ภิกฺขูหิ อสาธารณาฯ จตฺตาโร ปริกฺขารา – อตฺถิ ปริกฺขาโร รกฺขิตโพฺพ โคเปตโพฺพ มมายิตโพฺพ ปริภุญฺชิตโพฺพ; อตฺถิ ปริกฺขาโร รกฺขิตโพฺพ โคเปตโพฺพ มมายิตโพฺพ, น ปริภุญฺชิตโพฺพ; อตฺถิ ปริกฺขาโร รกฺขิตโพฺพ โคเปตโพฺพ, น มมายิตโพฺพ น ปริภุญฺชิตโพฺพ; อตฺถิ ปริกฺขาโร น รกฺขิตโพฺพ น โคเปตโพฺพ, น มมายิตโพฺพ น ปริภุญฺชิตโพฺพฯ อตฺถาปตฺติ สมฺมุขา อาปชฺชติ, ปรมฺมุขา วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ ปรมฺมุขา อาปชฺชติ , สมฺมุขา วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ สมฺมุขา อาปชฺชติ, สมฺมุขา วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ ปรมฺมุขา อาปชฺชติ, ปรมฺมุขา วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อชานนฺโต อาปชฺชติ, ชานนฺโต วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ ชานนฺโต อาปชฺชติ, อชานนฺโต วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ อชานนฺโต อาปชฺชติ, อชานนฺโต วุฏฺฐาติ; อตฺถาปตฺติ ชานนฺโต อาปชฺชติ, ชานนฺโต วุฏฺฐาติฯ

จตูหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ – กาเยน อาปชฺชติ, วาจาย อาปชฺชติ, กาเยน วาจาย อาปชฺชติ, กมฺมวาจาย อาปชฺชติฯ อปเรหิปิ จตูหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ – สงฺฆมเชฺฌ,

คณมเชฺฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเก, ลิงฺคปาตุภาเวนฯ จตูหากาเรหิ อาปตฺติยา วุฏฺฐาติ – กาเยน วุฏฺฐาติ, วาจาย วุฏฺฐาติ, กาเยน วาจาย วุฏฺฐาติ, กมฺมวาจาย วุฏฺฐาติฯ อปเรหิปิ จตูหากาเรหิ อาปตฺติยา วุฏฺฐาติ – สงฺฆมเชฺฌ, คณมเชฺฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเก, ลิงฺคปาตุภาเวนฯ สห ปฏิลาเภน ปุริมํ ชหติ, ปจฺฉิเม ปติฏฺฐาติ, วิญฺญตฺติโย ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติ, ปณฺณตฺติโย นิรุชฺฌนฺติฯ สห ปฏิลาเภน ปจฺฉิมํ ชหติ, ปุริเม ปติฏฺฐาติ, วิญฺญตฺติโย ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติ, ปปฺณตฺติโย นิรุชฺฌนฺติฯ จตโสฺส โจทนา – สีลวิปตฺติยา โจเทติ , อาจารวิปตฺติยา โจเทติ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา โจเทติ, อาชีววิปตฺติยา โจเทติฯ จตฺตาโร ปริวาสา – ปฏิจฺฉนฺนปริวาโส , อปฺปฏิจฺฉนฺนปริวาโส, สุทฺธนฺตปริวาโส, สโมธานปริวาโสฯ จตฺตาโร มานตฺตา – ปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํ, อปฺปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํ, ปกฺขมานตฺตํ, สโมธานมานตฺตํฯ จตฺตาโร มานตฺตจาริกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติเจฺฉทา – สหวาโส, วิปฺปวาโส, อนาโรจนา, อูเน คเณ จรติฯ จตฺตาโร สามุกฺกํสา ฯ จตฺตาโร ปฏิคฺคหิตปริโภคา – ยาวกาลิกํ, ยามกาลิกํ, สตฺตาหกาลิกํ, ยาวชีวิกํฯ จตฺตาริ มหาวิกฏานิ – คูโถ, มุตฺตํ, ฉาริกา, มตฺติกาฯ จตฺตาริ กมฺมานิ – อปโลกนกมฺมํ, ญตฺติกมฺมํ, ญตฺติทุติยกมฺมํ, ญตฺติจตุตฺถกมฺมํฯ อปรานิปิ จตฺตาริ กมฺมานิ – อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน สมคฺคกมฺมํฯ จตโสฺส วิปตฺติโย – สีลวิปตฺติ, อาจารวิปตฺติ, ทิฏฺฐิวิปตฺติ, อาชีววิปตฺติฯ จตฺตาริ อธิกรณานิ – วิวาทาธิกรณํ, อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํฯ [อ. นิ. ๔.๒๑๑] จตฺตาโร ปริสทูสนา – ภิกฺขุ ทุสฺสีโล ปาปธโมฺม ปริสทูสโน, ภิกฺขุนี ทุสฺสีลา ปาปธมฺมา ปริสทูสนา, อุปาสโก ทุสฺสีโล ปาปธโมฺม ปริสทูสโน, อุปาสิกา ทุสฺสีลา ปาปธมฺมา ปริสทูสนาฯ จตฺตาโร ปริสโสภนา [ปริสโสภณา (สฺยา. ก.)] – ภิกฺขุ สีลวา กลฺยาณธโมฺม ปริสโสภโน, ภิกฺขุนี สีลวตี กลฺยาณธมฺมา ปริสโสภนา, อุปาสโก สีลวา กลฺยาณธโมฺม ปริสโสภโน, อุปาสิกา สีลวตี กลฺยาณธมฺมา ปริสโสภนาฯ

อตฺถาปตฺติ อาคนฺตุโก อาปชฺชติ, โน อาวาสิโก; อตฺถาปตฺติ อาวาสิโก อาปชฺชติ, โน อาคนฺตุโก; อตฺถาปตฺติ อาคนฺตุโก เจว อาปชฺชติ อาวาสิโก จ อตฺถาปตฺติ เนว อาคนฺตุโก อาปชฺชติ, โน อาวาสิโกฯ อตฺถาปตฺติ คมิโก อาปชฺชติ, โน อาวาสิโก; อตฺถาปตฺติ อาวาสิโก อาปชฺชติ, โน คมิโก; อตฺถาปตฺติ คมิโก เจว อาปชฺชติ อาวาสิโก จ; อตฺถาปตฺติ เนว คมิโก อาปชฺชติ โน อาวาสิโกฯ อตฺถิ วตฺถุนานตฺตตา โน อาปตฺตินานตฺตตา, อตฺถิ อาปตฺตินานตฺตตา โน วตฺถุนานตฺตตา, อตฺถิ วตฺถุนานตฺตตา เจว อาปตฺตินานตฺตตา จ, อตฺถิ เนว วตฺถุนานตฺตตา โน อาปตฺตินานตฺตตาฯ อตฺถิ วตฺถุสภาคตา โน อาปตฺติสภาคตา, อตฺถิ อาปตฺติสภาคตา โน วตฺถุสภาคตา, อตฺถิ วตฺถุสภาคตา เจว อาปตฺติสภาคตา จ อตฺถิ เนว วตฺถุสภาคตา โน อาปตฺติสภาคตาฯ อตฺถาปตฺติ อุปชฺฌาโย อาปชฺชติ โน สทฺธิวิหาริโก, อตฺถาปตฺติ สทฺธิวิหาริโก อาปชฺชติ โน อุปชฺฌาโย, อตฺถาปตฺติ อุปชฺฌาโย เจว อาปชฺชติ สทฺธิวิหาริโก จ, อตฺถาปตฺติ เนว อุปชฺฌาโย อาปชฺชติ โน สทฺธิวิหาริโกฯ อตฺถาปตฺติ อาจริโย อาปชฺชติ โน อเนฺตวาสิโก, อตฺถาปตฺติ อเนฺตวาสิโก อาปชฺชติ โน อาจริโย, อตฺถาปตฺติ อาจริโย เจว อาปชฺชติ อเนฺตวาสิโก จ, อตฺถาปตฺติ เนว อาจริโย อาปชฺชติ โน อเนฺตวาสิโกฯ จตฺตาโร ปจฺจยา อนาปตฺติ วสฺสเจฺฉทสฺส – สโงฺฆ วา ภิโนฺน โหติ, สงฺฆํ วา ภินฺทิตุกามา โหนฺติ, ชีวิตนฺตราโย วา โหติ, พฺรหฺมจริยนฺตราโย วา โหติฯ จตฺตาริ วจีทุจฺจริตานิ – มุสาวาโท, ปิสุณา วาจา, ผรุสา วาจา, สมฺผปฺปลาโปฯ จตฺตาริ วจีสุจริตานิ – สจฺจวาจา, อปิสุณา วาจา, สณฺหา วาจา, มนฺตา ภาสาฯ อตฺถิ อาทิยโนฺต ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, ปโยเชโนฺต ลหุกํ; อตฺถิ อาทิยโนฺต ลหุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, ปโยเชโนฺต ครุกํ, อตฺถิ อาทิยโนฺตปิ ปโยเชโนฺตปิ ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; อตฺถิ อาทิยโนฺตปิ ปโยเชโนฺตปิ ลหุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ

อตฺถิ ปุคฺคโล อภิวาทนารโห, โน ปจฺจุฏฺฐานารโห; อตฺถิ ปุคฺคโล ปจฺจุฏฺฐานารโห, โน อภิวาทนารโห; อตฺถิ ปุคฺคโล อภิวาทนารโห เจว ปจฺจุฏฺฐานารโห จ; อตฺถิ ปุคฺคโล เนว อภิวาทนารโห โน ปจฺจุฏฺฐานารโหฯ อตฺถิ ปุคฺคโล อาสนารโห, โน อภิวาทนารโห; อตฺถิ ปุคฺคโล อภิวาทนารโห, โน อาสนารโห; อตฺถิ ปุคฺคโล อาสนารโห เจว อภิวาทนารโห จ; อตฺถิ ปุคฺคโล เนว อาสนารโห โน อภิวาทนารโหฯ อตฺถาปตฺติ กาเล อาปชฺชติ, โน วิกาเล; อตฺถาปตฺติ วิกาเล อาปชฺชติ, โน กาเล; อตฺถาปตฺติ กาเล เจว อาปชฺชติ วิกาเล จ; อตฺถาปตฺติ เนว กาเล อาปชฺชติ โน วิกาเลฯ อตฺถิ ปฏิคฺคหิตํ กาเล กปฺปติ, โน วิกาเล; อตฺถิ ปฏิคฺคหิตํ วิกาเล กปฺปติ, โน กาเล; อตฺถิ ปฏิคฺคหิตํ กาเล เจว กปฺปติ วิกาเล จ; อตฺถิ ปฏิคฺคหิตํ เนว กาเล กปฺปติ โน วิกาเลฯ อตฺถาปตฺติ ปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ อาปชฺชติ, โน มชฺฌิเมสุ; อตฺถาปตฺติ มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ อาปชฺชติ, โน ปจฺจนฺติเมสุ; อตฺถาปตฺติ ปจฺจนฺติเมสุ เจว ชนปเทสุ อาปชฺชติ มชฺฌิเมสุ จ; อตฺถาปตฺติ เนว ปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ อาปชฺชติ โน มชฺฌิเมสุฯ อตฺถิ ปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ กปฺปติ, โน มชฺฌิเมสุ; อตฺถิ มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ กปฺปติ, โน ปจฺจนฺติเมสุ; อตฺถิ ปจฺจนฺติเมสุ เจว ชนปเทสุ กปฺปติ มชฺฌิเมสุ จ; อตฺถิ เนว ปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ กปฺปติ โน มชฺฌิเมสุฯ อตฺถาปตฺติ อนฺโต อาปชฺชติ, โน พหิ; อตฺถาปตฺติ พหิ อาปชฺชติ, โน อนฺโต; อตฺถาปตฺติ อนฺโต เจว อาปชฺชติ พหิ จ; อตฺถาปตฺติ เนว อนฺโต อาปชฺชติ โน พหิฯ อตฺถาปตฺติ อนฺโตสีมาย อาปชฺชติ, โน พหิสีมาย; อตฺถาปตฺติ พหิสีมาย อาปชฺชติ, โน อนฺโตสีมาย; อตฺถาปตฺติ อนฺโตสีมาย เจว อาปชฺชติ พหิสีมาย จ; อตฺถาปตฺติ เนว อนฺโตสีมาย อาปชฺชติ โน พหิสีมายฯ อตฺถาปตฺติ คาเม อาปชฺชติ, โน อรญฺเญ; อตฺถาปตฺติ อรญฺเญ อาปชฺชติ, โน คาเม; อตฺถาปตฺติ คาเม เจว อาปชฺชติ อรญฺเญ จ; อตฺถาปตฺติ เนว คาเม อาปชฺชติ โน อรญฺเญฯ

จตสฺโส โจทนา – วตฺถุสนฺทสฺสนา, อาปตฺติสนฺทสฺสนา, สํวาสปฏิกฺเขโป , สามีจิปฏิกฺเขโปฯ จตฺตาโร ปุพฺพกิจฺจาฯ จตฺตาโร ปตฺตกลฺลาฯ จตฺตาริ อนญฺญปาจิตฺติยานิฯ จตสฺโส ภิกฺขุสมฺมุติโยฯ [อ. นิ. ๔.๑๗; วิภ. ๙๓๙; ที. นิ. ๓.๓๑๑] จตฺตาริ อคติคมนานิ – ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติฯ จตฺตาริ นาคติคมนานิ – น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติฯ จตูหงฺคหิ สมนฺนาคโต อลชฺชี ภิกฺขุ สงฺฆํ ภินฺทติ – ฉนฺทาคตึ คจฺฉนฺโต, โทสาคตึ คจฺฉนฺโต, โมหาคตึ คจฺฉนฺโต, ภยาคตึ คจฺฉนฺโตฯ จตูหงฺคหิ สมนฺนาคโต เปสโล ภิกฺขุ ภินฺนํ สงฺฆํ สมคฺคํ กโรติ – น ฉนฺทาคตึ คจฺฉนฺโต, น โทสาคตึ คจฺฉนฺโต, น โมหาคตึ คจฺฉนฺโต, น ภยาคตึ คจฺฉนฺโตฯ จตูหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน วินโย น ปุจฺฉิตโพฺพ – ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ , ภยาคตึ คจฺฉติฯ จตูหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา วินโย น ปุจฺฉิตโพฺพ – ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติฯ จตูหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน วินโย น วิสฺสเชฺชตโพฺพ – ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติฯ จตูหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา วินโย น วิสฺสเชฺชตโพฺพ – ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติฯ จตูหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค น ทาตโพฺพ – ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ , โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติฯ จตูหงฺคหิ สมนฺนาคเต ภิกฺขุนา สทฺธึ วินโย น สากจฺฉิตโพฺพ – ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติฯ อตฺถาปตฺติ คิลาโน อาปชฺชติ, โน อคิลาโน; อตฺถาปตฺติ อคิลาโน อาปชฺชติ, โน คิลาโน; อตฺถาปตฺติ คิลาโน เจว อาปชฺชติ อคิลาโน จ; อตฺถาปตฺติ เนว คิลาโน อาปชฺชติ โน อคิลาโนฯ จตฺตาริ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ จตฺตาริ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ

จตุกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

สกวาจาย กาเยน, ปสฺโตฺต จ อจิตฺตโก;
อาปชฺชโนฺต จ กเมฺมน, โวหารา จตุโร ตถาฯ

ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนญฺจ, ปริกฺขาโร จ สมฺมุขา;
อชานกาเย มเชฺฌ จ, วุฏฺฐาติ ทฺวิธา ตถาฯ

ปฏิลาเภน โจทนา, ปริวาสา จ วุจฺจติ;
มานตฺตจาริกา จาปิ, สามุกฺกํสา ปฏิคฺคหิฯ

มหาวิกฏกมฺมานิ, ปุน กเมฺม วิปตฺติโย;
อธิกรณา ทุสฺสีลา จ, โสภนาคนฺตุเกน จฯ

คมิโก วตฺถุนานตฺตา, สภาคุปชฺฌาเยน จ;
อาจริโย ปจฺจยา วา, ทุจฺจริตํ สุจริตํฯ

อาทิยโนฺต ปุคฺคโล จ, อรโห อาสเนน จ;
กาเล จ กปฺปติ เจว, ปจฺจนฺติเมสุ กปฺปติฯ

อโนฺต อโนฺต จ สีมาย, คาเม จ โจทนาย จ;
ปุพฺพกิจฺจํ ปตฺตกลฺลํ, อนญฺญา สมฺมุติโย จฯ

อคติ นาคติ เจว, อลชฺชี เปสเลน จ;
ปุจฺฉิตพฺพา ทุเว เจว, วิสฺสเชฺชยฺยา ตถา ทุเว;
อนุโยโค จ สากจฺฉา, คิลาโน ฐปเนน จาติฯ

๕. ปญฺจกวาโร

๓๒๕. ปญฺจ อาปตฺติโยฯ ปญฺจ อาปตฺติกฺขนฺธาฯ ปญฺจ วินีตวตฺถูนิฯ ปญฺจ กมฺมานิ อานนฺตริกานิฯ ปญฺจ ปุคฺคลา นิยตาฯ ปญฺจ เฉทนกา อาปตฺติโยฯ ปญฺจหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ปญฺจ อาปตฺติโยฯ มุสาวาทปจฺจยา ปญฺจหากาเรหิ กมฺมํ น อุเปติ – สยํ วา กมฺมํ น กโรติ, ปรํ วา น อเชฺฌสติ, ฉนฺทํ วา ปาริสุทฺธึ วา น เทติ, กยิรมาเน กเมฺม ปฏิโกฺกสติ, กเต วา ปน กเมฺม อธมฺมทิฏฺฐิ โหติฯ ปญฺจหากาเรหิ กมฺมํ อุเปติ – สยํ วา กมฺมํ กโรติ, ปรํ วา อเชฺฌสติ, ฉนฺทํ วา ปาริสุทฺธึ วา เทติ, กยิรมาเน กเมฺม นปฺปฏิโกฺกสติ, กเต วา ปน กเมฺม ธมฺมทิฏฺฐิ โหติฯ ปญฺจ ปิณฺฑปาติกสฺส ภิกฺขุโน กปฺปนฺติ – อนามนฺตจาโร, คณโภชนํ, ปรมฺปรโภชนํ, อนธิฏฺฐานํ, อวิกปฺปนาฯ [อ. นิ. ๕.๑๐๒] ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุสฺสงฺกิตปริสงฺกิโต โหติ – ปาปภิกฺขุปิ อกุปฺปธโมฺมปิ เวสิยาโคจโร วา โหติ, วิธวาโคจโร วา โหติ, ถุลฺลกุมาริโคจโร วา โหติ, ปณฺฑกโคจโร วา โหติ, ภิกฺขุนิโคจโร วา โหติฯ ปญฺจ เตลานิ – ติลเตลํ, สาสปเตลํ, มธุกเตลํ, เอรณฺฑกเตลํ, วสาเตลํฯ ปญฺจ วสานิ – อจฺฉวสํ, มจฺฉวสํ, สุสุกาวสํ, สูกรวสํ, คทฺรภวสํฯ [อ. นิ. ๕.๑๓๐; ที. นิ. ๓.๓๑๖] ปญฺจ พฺยสนานิ – ญาติพฺยสนํ, โภคพฺยสนํ, โรคพฺยสนํ, สีลพฺยสนํ, ทิฏฺฐิพฺยสนํฯ [อ. นิ. ๕.๑๓๐; ที. นิ. ๓.๓๑๖] ปญฺจ สมฺป

ทา – ญาติสมฺปทา, โภคสมฺปทา, อโรคสมฺปทา, สีลสมฺปทา, ทิฏฺฐิสมฺปทาฯ ปญฺจ นิสฺสยปฏิปฺปสฺสทฺธิโย อุปชฺฌายมฺหา – อุปชฺฌาโย ปกฺกโนฺต วา โหติ, วิพฺภโนฺต วา, กาลงฺกโต วา, ปกฺขสงฺกโนฺต วา, อาณตฺติเยว ปญฺจมีฯ ปญฺจ ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา – อทฺธานหีโน, องฺคหีโน, วตฺถุวิปโนฺน, กรณทุกฺกฏโก, อปริปูโรฯ ปญฺจ ปํสุกูลานิ – โสสานิกํ, ปาปณิกํ, อุนฺทูรกฺขายิกํ, อุปจิกกฺขายิกํ, อคฺคิทฑฺฒํฯ อปรานิปิ ปญฺจ ปํสุกูลานิ – โคขายิกํ, อชกฺขายิกํ, ถูปจีวรํ, อาภิเสกิกํ, คตปฏิยาคตํ [ภตปฏิยาภตํ (ก.)]ฯ ปญฺจ อวหารา – เถยฺยาวหาโร, ปสยฺหาวหาโร, ปริกปฺปาวหาโร , ปฏิจฺฉนฺนาวหาโร, กุสาวหาโรฯ ปญฺจ มหาโจรา สโนฺต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึฯ ปญฺจ อวิสฺสชฺชนิยานิฯ ปญฺจ อเวภงฺคิยานิฯ ปญฺจาปตฺติโย กายโต สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโตฯ ปญฺจาปตฺติโย กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐนฺติ, จิตฺตโตฯ ปญฺจาปตฺติโย เทสนาคามินิโยฯ ปญฺจ สงฺฆา ฯ ปญฺจ ปาติโมกฺขุเทฺทสาฯ สพฺพปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ วินยธรปญฺจเมน คเณน อุปสมฺปาเทตพฺพํฯ ปญฺจานิสํสา กถินตฺถาเรฯ ปญฺจ กมฺมานิฯ ยาวตติยเก ปญฺจ อาปตฺติโยฯ ปญฺจหากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ปญฺจหากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ปญฺจหากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปญฺจ อกปฺปิยานิ น ปริภุญฺชิตพฺพานิ – อทินฺนญฺจ โหติ, อวิทิตญฺจ โหติ, อกปฺปิยญฺจ โหติ, อปฺปฏิคฺคหิตญฺจ โหติ, อกตาติริตฺตญฺจ โหติฯ ปญฺจ กปฺปิยานิ ปริภุญฺชิตพฺพานิ – ทินฺนญฺจ โหติ, วิทิตญฺจ โหติ, กปฺปิยญฺจ โหติ, ปฏิคฺคหิตญฺจ โหติ, กตาติริตฺตญฺจ โหติฯ ปญฺจ ทานานิ อปุญฺญานิ ปุญฺญสมฺมตานิ โลกสฺมึ [โลกสฺส (สฺยา.)] – มชฺชทานํ, สมชฺชทานํ, อิตฺถิทานํ, อุสภทานํ, จิตฺตกมฺมทานํฯ ปญฺจ อุปฺปนฺนา ทุปฺปฏิวิโนทยา [วิโนทิยา (สฺยา.)] – อุปฺปโนฺน ราโค ทุปฺปฏิวิโนทโย, อุปฺปโนฺน โทโส ทุปฺปฏิวิโนทโย, อุปฺปโนฺน โมโห ทุปฺปฏิวิโนทโย, อุปฺปนฺนํ ปฏิภานํ ทุปฺปฏิวิโนทยํ, อุปฺปนฺนํ คมิยจิตฺตํ ทุปฺปฏิวิโนทยํ ฯ ปญฺจานิสํสา สมฺมชฺชนิยา – สกจิตฺตํ ปสีทติ, ปรจิตฺตํ ปสีทติ, เทวตา อตฺตมนา โหนฺติ, ปาสาทิกสํวตฺตนิกกมฺมํ อุปจินติ, กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติฯ อปเรปิ ปญฺจานิสํสา สมฺมชฺชนิยา – สกจิตฺตํ ปสีทติ, ปรจิตฺตํ ปสีทติ, เทวตา อตฺตมนา โหนฺติ, สตฺถุสาสนํ กตํ โหติ, ปจฺฉิมา ชนตา ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชติฯ

ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ''พาโล'' เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ น อุคฺคณฺหาติ, ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ น อุคฺคณฺหาติ, อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ น อุคฺคเหตฺวา ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ น อุคฺคเหตฺวา อธเมฺมน กาเรติ อปฺปฏิญฺญายฯ ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ''ปณฺฑิโต'' เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ อุคฺคณฺหาติ, ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ อุคฺคณฺหาติ, อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ อุคฺคเหตฺวา ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ อุคฺคเหตฺวา ธเมฺมน กาเรติ ปฏิญฺญายฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺติยา มูลํ น ชานาติ, อาปตฺติสมุทยํ น ชานาติ, อาปตฺตินิโรธํ น ชานาติ, อาปตฺตินิโรธคามินึ ปฏิปทํ น ชานาติฯ ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติยา มูลํ ชานาติ, อาปตฺติสมุทยํ ชานาติ, อาปตฺตินิโรธํ ชานาติ , อาปตฺตินิโรธคามินึ ปฏิปทํ ชานาติฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – อธิกรณํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส มูลํ น ชานาติ, อธิกรณสมุทยํ น ชานาติ, อธิกรณนิโรธํ น ชานาติ, อธิกรณนิโรธคามินึ ปฏิปทํ น ชานาติฯ ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – อธิกรณํ ชานาติ , อธิกรณสฺส มูลํ ชานาติ, อธิกรณสมุทยํ ชานาติ, อธิกรณนิโรธํ ชานาติ, อธิกรณนิโรธคามินึ ปฏิปทํ ชานาติฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – วตฺถุํ น ชานาติ, นิทานํ น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, อนุปญฺญตฺตึ น ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติฯ ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – วตฺถุํ ชานาติ, นิทานํ ชานา

ติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, อนุปญฺญตฺตึ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – ญตฺตึ น ชานาติ, ญตฺติยา กรณํ น ชานาติ, น ปุพฺพกุสโล โหติ, น อปรกุสโล โหติ, อกาลญฺญู จ โหติฯ ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – ญตฺตึ ชานาติ, ญตฺติยา กรณํ ชานาติ, ปุพฺพกุสโล โหติ, อปรกุสโล โหติ, กาลญฺญู จ โหติฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อาจริยปรมฺปรา โข ปนสฺส น สุคฺคหิตา โหติ น สฺมนสิกตา น สูปธาริตาฯ ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโตเตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, อาจริยปรมฺปรา โข ปนสฺส สุคฺคหิตา โหติ สฺมนสิกตา สูปธาริตาฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ น วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ น สุวิภตฺตานิ น สุปฺปวตฺตีนิ น สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโสฯ ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโสฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อธิกรเณ จ น วินิจฺฉยกุสโล โหติฯ ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, อธิกรเณ จ วินิจฺฉยกุสโล โหติฯ

[อ. นิ. ๕.๑๘๑; ปริ. ๔๔๓] ปญฺจ อารญฺญิกา – มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา อารญฺญิโก โหติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อารญฺญิโก โหติ, อุมฺมาทา จิตฺตเกฺขปา อารญฺญิโก โหติ, วณฺณิตํ พุทฺเธหิ พุทฺธสาวเกหีติ อารญฺญิโก โหติ, อปิ จ อปฺปิจฺฉญฺเญว นิสฺสาย สนฺตุฏฺฐิญฺเญว นิสฺสาย สเลฺลขญฺเญว นิสฺสาย ปวิเวกญฺเญว นิสฺสาย อิทมตฺถิตญฺเญว [อิทมฏฺฐิตญฺเญว (สี. สฺยา.)] นิสฺสาย อารญฺญิโก โหติฯ ปญฺจ ปิณฺฑปาติกา…เป…. ปญฺจ ปํสุกูลิกา…เป…. ปญฺจ รุกฺขมูลิกา…เป…. ปญฺจ โสสานิกา…เป…. ปญฺจ อโพฺภกาสิกา…เป…. ปญฺจ เตจีวริกา…เป…. ปญฺจ สปทานจาริกา…เป…. ปญฺจ เนสชฺชิกา…เป…. ปญฺจ ยถาสนฺถติกา…เป…. ปญฺจ เอกาสนิกา…เป…. ปญฺจ ขลุปจฺฉาภตฺติกา…เป…. ปญฺจ ปตฺตปิณฺฑิกา – มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, อุมฺมาทา จิตฺตเกฺขปา ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, วณฺณิตํ พุเทฺธหิ พุทฺธสาวเกหีติ ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, อปิ จ อปฺปิจฺฉญฺเญว นิสฺสาย สนฺตุฏฺฐิญฺเญว นิสฺสาย สเลฺลขญฺเญว นิสฺสาย ปวิเวกญฺเญว นิสฺสาย อิทมตฺถิตญฺเญว นิสฺสาย ปตฺตปิณฺฑิโก โหติฯ

[ปริ. ๔๑๗] ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ – อุโปสถํ น ชานาติ, อุโปสถกมฺมํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขุเทฺทสํ น ชานาติ, อูนปญฺจวโสฺส โหติฯ ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ – อุโปสถํ ชานาติ, อุโปสถกมฺมํ ชานาติ, ปาติโมกฺขํ ชานาติ, ปาติโมกฺขุเทฺทสํ ชานาติ, ปญฺจวโสฺส วา โหติ อติเรกปญฺจวโสฺส วาฯ อปเรหิปิ ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานิสฺสิเตน

วตฺถพฺพํ – ปวารณํ น ชานาติ, ปวารณากมฺมํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขุเทฺทสํ น ชานาติ, อูนปญฺจวโสฺส โหติฯ ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ – ปวารณํ ชานาติ, ปวารณากมฺมํ ชานาติ, ปาติโมกฺขํ ชานาติ, ปาติโมกฺขุเทฺทสํ ชานาติ, ปญฺจวโสฺส วา โหติ อติเรกปญฺจวโสฺส วาฯ อปเรหิปิ ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ – อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฎฺฐุลฺลาทุฎฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อูนปญฺจวโสฺส โหติฯ ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ – อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฎฺฐุลฺลาทุฎฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, ปญฺจวโสฺส วา โหติ อติเรกปญฺจวโสฺส วาฯ ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา นานิสฺสิตาย วตฺถพฺพํ – อุโปสถํ น ชานาติ, อุโปสถกมฺมํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขุเทฺทสํ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺสา โหติฯ ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา อนิสฺสิตาย วตฺถพฺพํ – อุโปสถํ ชานาติ, อุโปสถกมฺมํ ชานาติ, ปาติโมกฺขํ ชานาติ, ปาติโมกฺขุเทฺทสํ ชานาติ, ปญฺจวสฺสา วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺสา วาฯ อปเรหิปิ ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา นานิสฺสิตาย วตฺถพฺพํ – ปวารณํ น ชานาติ, ปวารณากมฺมํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขุเทฺทสํ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺสา โหติฯ ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา อนิสฺสิตาย วตฺถพฺพํ – ปวารณํ ชานาติ, ปวารณากมฺมํ ชานาติ, ปาติโมกฺขํ ชานาติ, ปาติโมกฺขุเทฺทสํ ชานาติ, ปญฺจวสฺสา วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺสา วาฯ อปเรหิปิ ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา นานิสฺสิตาย วตฺถพฺพํ – อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฎฺฐุลฺลาทุฎฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺสา โหติฯ ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา อนิสฺสิตาย วตฺถพฺพํ – อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฎฺฐุลฺลาทุฎฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, ปญฺจวสฺสา วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺสา วาฯ

ปญฺจ อาทีนวา อปาสาทิเก – อตฺตาปิ อตฺตานํ อุปวทติ, อนุวิจฺจปิ วิญฺญู ครหนฺติ, ปาปโก กิตฺติสโทฺท อพฺภุคฺคจฺฉติ, สมฺมูโฬฺห กาลํ กโรติ, กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติฯ ปญฺจานิสํสา ปาสาทิเก – อตฺตาปิ อตฺตานํ น อุปวทติ, อนุวิจฺจปิ วิญฺญู ปสํสนฺติ, กลฺยาโณ กิตฺติสโทฺท อพฺภุคฺคจฺฉติ, อสมฺมูโฬฺห กาลํ กโรติ, กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติฯ อปเรปิ ปญฺจ อาทีนวา อปาสาทิเก – อปฺปสนฺนา น ปสีทนฺติ, ปสนฺนานํ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตํ โหติ, สตฺถุสาสนํ อกตํ โหติ, ปจฺฉิมา ชนตา ทิฎฺฐานุคตึ นาปชฺชติ, จิตฺตมสฺส น ปสีทติฯ ปญฺจานิสํสา ปาสาทิเก – อปฺปสนฺนา ปสีทนฺติ, ปสนฺนานํ ภิโยฺยภาวาย โหติ, สตฺถุสาสนํ กตํ โหติ, ปจฺฉิมา ชนตา ทิฎฺฐานุคตึ อาปชฺชติ, จิตฺตมสฺส ปสีทติฯ ปญฺจ อาทีนวา กุลูปเก – อนามนฺตจาเร อาปชฺชติ, รโห นิสชฺชาย อาปชฺชติ, ปฎิจฺฉเนฺน อาสเน อาปชฺชติ, มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสเนฺต อาปชฺชติ, กามสงฺกปฺปพหุโล จ วิหรติฯ ปญฺจ อาทีนวา กุลูปกสฺส ภิกฺขุโน – อติเวลํ กุเลสุ สํสฎฺฐสฺส วิหรโต มาตุคามสฺส อภิณฺหทสฺสนํ, ทสฺสเน สติ สํสโคฺค, สํสเคฺค สติ วิสฺสาโส, วิสฺสาเส สติ โอตาโร, โอติณฺณจิตฺตเสฺสตํ ภิกฺขุโน ปาฎิกงฺขํ อนภิรโต วา พฺรหฺมจริยํ จริสฺสติ อญฺญตรํ วา สํกิลิฎฺฐํ อาปตฺตึ อาปชฺชิสฺสติ สิกฺขํ วา ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสติฯ

[ปาจิ. ๙๒] ปญฺจ พีชชาตานิ – มูลพีชํ, ขนฺธพีชํ, ผฬุพีชํ, อคฺคพีชํ, พีชพีชเญฺญว [พีชพีชเมว (ก.)] ปญฺจมํฯ ปญฺจหิ สมณกเปฺปหิ ผลํ ปริภุญฺชิตพฺพํ – อคฺคิปริชิตํ, สตฺถปริชิตํ, นขปริชิตํ, อพีชํ, นิพฺพตฺตพีชเญฺญว [นิพฺพฎฺฎพีชเญฺญว (สี.), นิพฺพฎพีชเญฺญว (สฺยา.), นิปฺปฎฺฎพีชเญฺญว (ก.)] ปญฺจมํฯ ปญฺจ วิสุทฺธิโย – นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สา

เวตพฺพํ, อยํ ปฐมา วิสุทฺธิ; นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ, อยํ ทุติยา วิสุทฺธิ; นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา เตรส สงฺฆาทิเสเส อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ, อยํ ตติยา วิสุทฺธิ; นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา เตรส สงฺฆาทิเสเส อุทฺทิสิตฺวา เทฺว อนิยเต อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ, อยํ จตุตฺถา วิสุทฺธิ; วิตฺถาเรเนว ปญฺจมีฯ อปราปิ ปญฺจ วิสุทฺธิโย – สุตฺตุทฺเทโส, ปาริสุทฺธิอุโปสโถ, อธิฏฺฐานุโปสโถ, ปวารณา, สามคฺคีอุโปสโถเยว ปญฺจโมฯ ปญฺจานิสํสา วินยธเร – อตฺตโน สีลกฺขนฺโธ สุคุตฺโต โหติ สุรกฺขิโต, กุกฺกุจฺจปกตานํ ปฏิสรณํ โหติ, วิสารโท สงฺฆมชฺเฌ โวหรติ, ปจฺจตฺถิเก สหธมฺเมน สุนิคฺคหิตํ นิคฺคณฺหาติ, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา ปฏิปนฺโน โหติฯ ปญฺจ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ ฯ ปญฺจ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานีติฯ

ปญฺจกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อาปตฺติ อาปตฺติกฺขนฺธา, วินีตานนฺตเรน จ;
ปุคฺคลา เฉทนา เจว, อาปชฺชติ จ ปจฺจยาฯ

น อุเปติ อุเปติ จ, กปฺปนฺตุสงฺกิเตลญฺจ;
วสํ พฺยสนา สมฺปทา, ปสฺสทฺธิ ปุคฺคเลน จฯ

โสสานิกํ ขายิตญฺจ, เถยฺยํ โจโร จ วุจฺจติ;
อวิสฺสชฺชิ อเวภงฺคิ, กายโต กายวาจโตฯ

เทสนา สงฺฆํ อุเทฺทสํ, ปจฺจนฺติกถิเนน จ;
กมฺมานิ ยาวตติยํ, ปาราชิถุลฺลทุกฺกฏํฯ

อกปฺปิยํ กปฺปิยญฺจ, อปุญฺญทุวิโนทยา;
สมฺมชฺชนี อปเร จ, ภาสํ อาปตฺติเมว จฯ

อธิกรณํ วตฺถุ ญตฺติ, อาปตฺตา อุภยานิ จ;
ลหุกฏฺฐมกา เอเต, กณฺหสุกฺกา วิชานถฯ

อรญฺญํ ปิณฺฑปาตญฺจ, ปํสุกุกฺขสุสานิกา;
อโพฺภกาโส จีวรญฺจ, สปทาโน นิสชฺชิโกฯ

สนฺถติ ขลุ ปจฺฉาปิ, ปตฺตปิณฺฑิกเมว จ;
อุโปสถํ ปวารณํ, อาปตฺตานาปตฺติปิ จฯ

กณฺหสุกฺกปทา เอเต, ภิกฺขุนีนมฺปิ เต ตถา;
อปาสาทิกปาสาทิ, ตเถว อปเร ทุเวฯ

กุลูปเก อติเวลํ, พีชํ สมณกปฺปิ จ;
วิสุทฺธิ อปเร เจว, วินยาธมฺมิเกน จ;

ธมฺมิกา จ ตถา วุตฺตา, นิฏฺฐิตา สุทฺธิปญฺจกาติฯ

๖. ฉกฺกวาโร

๓๒๖. [ที. นิ. ๓.๓๒๔] ฉ อคารวาฯ ฉ คารวาฯ ฉ วินีตวตฺถูนิฯ ฉ สามีจิโยฯ ฉ อาปตฺติสมุฏฺฐานาฯ ฉเจฺฉทนกา อาปตฺติโยฯ ฉหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ ฉานิสํสา วินยธเรฯ ฉ ปรมานิฯ ฉารตฺตํ ติจีวเรน วิปฺปวสิตพฺพํฯ ฉ จีวรานิ ฯ ฉ รชนานิฯ ฉ อาปตฺติโย กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ น วาจโตฯ ฉ อาปตฺติโย วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ น กายโตฯ ฉ อาปตฺติโย กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ ฉ กมฺมานิฯ ฉ วิวาทมูลานิฯ ฉ อนุวาทมูลานิฯ ฉ สารณียา ธมฺมา ทีฆโสฯ ฉ วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา, ติริยํ ฉ วิทตฺถิโยฯ ฉ นิสฺสยปฏิปฺปสฺสทฺธิโย อาจริยมฺหาฯ ฉ นหาเน อนุปญฺญตฺติโย – วิปฺปกตจีวรํ อาทาย ปกฺกมติ, วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติฯ

[มหาว. ๘๕ อาทโย] ฉหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ นิสฺสโย ทาตโพฺพ สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพ – อเสเกฺขน สีลกฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสเกฺขน สมาธิกฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสเกฺขน ปญฺญากฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสเกฺขน วิมุตฺติกฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสเกฺขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ, ทสวโสฺส วา โหติ อติเรกทสวโสฺส วาฯ

อปเรหิปิ ฉหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ นิสฺสโย ทาตโพฺพ สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพ – อตฺตนา อเสเกฺขน สีลกฺขเนฺธ สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสเกฺข สีลกฺขเนฺธ สมาทเปตา; อตฺตนา อเสเกฺขน สมาธิกฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสเกฺข สมาธิกฺขเนฺธ สมาทเปตา; อตฺตนา อเสเกฺขน ปญฺญากฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสเกฺข ปญฺญากฺขเนฺธ สมาทเปตา; อตฺตนา อเสเกฺขน วิมุตฺติกฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสเกฺข วิมุตฺติกฺขเนฺธ สมาทเปตา; อตฺตนา อเสเกฺขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสเกฺข วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขเนฺธ สมาทเปตา; ทสวโสฺส วา โหติ อติเรกทสวโสฺส วาฯ

อปเรหิปิ ฉหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ นิสฺสโย ทาตโพฺพ สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพ – สโทฺธ โหติ, หิริมา โหติ, โอตฺตปฺปี โหติ, อารทฺธวีริโย โหติ , อุปฏฺฐิตสฺสติ โหติ, ทสวโสฺส วา โหติ อติเรกทสวโสฺส วาฯ

อปเรหิปิ ฉหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ นิสฺสโย ทาตโพฺพ สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพ – น อธิสีเล สีลวิปโนฺน โหติ, น อชฺฌาจาเร อาจารวิปโนฺน โหติ, น อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปโนฺน โหติ, พหุสฺสุโต โหติ, ปญฺญวา โหติ, ทสวโสฺส วา โหติ อติเรกทสวโสฺส วาฯ

อปเรหิปิ ฉหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ นิสฺสโย ทาตโพฺพ สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพ – ปฏิพโล โหติ อเนฺตวาสึ วา สทฺธิวิหารึ วา คิลานํ อุปฏฺฐาตุํ วา อุปฏฺฐาเปตุํ วา, อนภิรตํ วูปกาเสตุํ วา วูปกาสาเปตุํ วา [อนภิรตึ (ก.)], อุปฺปนฺนํ กุกฺกุจฺจํ ธมฺมโต วิโนเทตุํ [วิโนเทตุํ วา วิโนทาเปตุํ วา (สฺยา.) มหาว. ๘๕], อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติวุฏฺฐานํ ชานาติ, ทสวโสฺส วา โหติ อติเรกทสวโสฺส วาฯ

อปเรหิปิ ฉหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ นิสฺสโย ทาตโพฺพ สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพ – ปฏิพโล โหติ อเนฺตวาสึ วา สทฺธิวิหารึ วา อาภิสมาจาริกาย สิกฺขาย สิกฺขาเปตุํ, อาทิพฺรหฺมจาริยกาย สิกฺขาย วิเนตุํ, อภิธเมฺม วิเนตุํ, อภิวินเย วิเนตุํ, อุปฺปนฺนํ ทิฏฺฐิคตํ ธมฺมโต วิเวเจตุํ, ทสวโสฺส วา โหติ อติเรกทสวโสฺส วาฯ

อปเรหิปิ ฉหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ นิสฺสโย ทาตโพฺพ สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพ – อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, ทสวโสฺส วา โหติ อติเรกทสวโสฺส วาฯ

ฉ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ, ฉ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานีติฯ

ฉกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อคารวา คารวา จ, วินีตา สามีจิปิ จ;
สมุฏฺฐานา เฉทนา เจว, อาการานิสํเสน จฯ

ปรมานิ จ ฉารตฺตํ, จีวรํ รชนานิ จ;
กายโต จิตฺตโต จาปิ, วาจโต จิตฺตโตปิ จฯ

กายวาจาจิตฺตโต จ, กมฺมวิวาทเมว จ;
อนุวาทา ทีฆโส จ, ติริยํ นิสฺสเยน จฯ

อนุปญฺญตฺติ อาทาย, สมาทาย ตเถว จ;
อเสเกฺข สมาทเปตา, สโทฺธ อธิสีเลน จ;
คิลานาภิสมาจารี, อาปตฺตาธมฺมธมฺมิกาติฯ

๗. สตฺตกวาโร

๓๒๗. สตฺตาปตฺติโย ฯ สตฺตาปตฺติกฺขนฺธาฯ สตฺต วินีตวตฺถูนิฯ สตฺต สามีจิโยฯ สตฺต อธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณาฯ สตฺต ธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณาฯ สตฺตนฺนํ อนาปตฺติ สตฺตาหกรณีเยน คนฺตุํฯ สตฺตานิสํสา วินยธเรฯ สตฺต ปรมานิ ฯ สตฺตเม อรุณุคฺคมเน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ สตฺต สมถาฯ สตฺต กมฺมานิฯ สตฺต อามกธญฺญานิฯ ติริยํ สตฺตนฺตราฯ คณโภชเน สตฺต อนุปญฺญตฺติโยฯ เภสชฺชานิ ปฏิคฺคเหตฺวา สตฺตาหปรมํ สนฺนิธิการกํ ปริภุญฺชิตพฺพานิฯ กตจีวรํ อาทาย ปกฺกมติฯ กตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติฯ ภิกฺขุสฺส น โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพาฯ ภิกฺขุสฺส โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพาฯ ภิกฺขุสฺส โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา [ปฏิกาตพฺพา (สพฺพตฺถ) อฏฺฐกถา จ จเมฺปยฺยกฺขนฺธเก อธมฺมกมฺมาทิกถา จ โอโลเกตพฺพา]ฯ สตฺต อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ สตฺต ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ

[อ. นิ. ๗.๗๕] สตฺตหงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหติ – อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สีลวา โหติ, ปาติโมกฺขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสมฺปโนฺน อณุมเตฺตสุ วเชฺชสุ ภยทสฺสาวี สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ,

จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติฯ

อปเรหิปิ สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหติ – อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ ตถารูปสฺส ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธาตา [ธตา (สี. สฺยา.)] วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา, จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติฯ

อปเรหิปิ สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหติ – อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติฯ

อปเรหิปิ สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหติ – อาปตฺตึ ชานาติ; อนาปตฺตึ ชานาติ; ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ; ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ; อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ, เสยฺยถิทํ – เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ติสฺโสปิ ชาติโย จตสฺโสปิ ชาติโย ปญฺจปิ ชาติโย ทสปิ ชาติโย วีสมฺปิ ชาติโย ตึสมฺปิ ชาติโย จตฺตาลีสมฺปิ ชาติโย ปญฺญาสมฺปิ ชาติโย ชาติสตมฺปิ ชาติสหสฺสมฺปิ ชาติสตสหสฺสมฺปิ อเนเกปิ สํวฏฺฏกปฺเป อเนเกปิ วิวฏฺฏกปฺเป อเนเกปิ สํวฏฺฏวิวฏฺฏกปฺเป – ‘‘อมุตฺราสึ เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุกฺขปฺปฏิสํเวที เอวมายุปริยนฺโต, โส ตโต จุโต อมุตฺร อุทปาทึ; ตตฺราปาสึ เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุกฺขปฺปฏิสํเวที เอวมายุปริยนฺโต, โส ตโต จุโต อิธูปปนฺโน’’ติ อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ; ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน [อติกฺกนฺตมานุสฺสเกน (ก.)] สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ, สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ – ‘‘อิเม วต โภนฺโต สตฺตา กายทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา วจีทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา มโนทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อุปวาทกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา, เต กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปนฺนา, อิเม วา ปน โภนฺโต สตฺตา กายสุจริเตน สมนฺนาคตา วจีสุจริเตน สมนฺนาคตา มโนสุจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อนุปวาทกา สมฺมาทิฏฺฐิกา สมฺมาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา, เต กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปนฺนา’’ติ อิติ ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ; อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติฯ

สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร โสภติ – อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สีลวา โหติ…เป.… สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ, จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี,

อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิเฏฺฐว ธเมฺม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติฯ

อปเรหิปิ สตฺตหเงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโรฯ โสภติ – อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, พหุสฺสุโต โหติ…เป…. ทิฎฺฐิยา สุปฺปฎิวิโทฺธ จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฎฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิเฏฺฐว ธเมฺม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติฯ

อปเรหิปิ สตฺตหเงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร โสภติ – อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฎฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิเฏฺฐว ธเมฺม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติฯ

อปเรหิปิ สตฺตหเงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร โสภติ – อาปตฺตึ ชานาติ; อนาปตฺตึ ชานาติ; ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ; ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ; อเนกวิหิตํ ปุเพฺพนิวาสํ อนุสฺสรติ, เสยฺยถิทํ – เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย…เป…. อิติ สาการํ สอุเทฺทสํ อเนกวิหิตํ ปุเพฺพนิวาสํ อนุสฺสรติ, ทิเพฺพน จกฺขุนา วิสุเทฺธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สเตฺต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวเณฺณ ทุพฺพเณฺณ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค สเตฺต ปชานาติ…เป…. อิติ ทิเพฺพน จกฺขุนา วิสุเทฺธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สเตฺต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวเณฺณ ทุพฺพเณฺณ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค สเตฺต ปชานาติ; อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิเฏฺฐว ธเมฺม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติฯ

[ที. นิ. ๓.๓๓๐] สตฺต อสทฺธมฺมา – อสฺสโทฺธ โหติ, อหิริโก โหติ, อโนตฺตปฺปี โหติ, อปฺปสฺสุโต โหติ, กุสีโต โหติ, มุฎฺฐสฺสติ โหติ, ทุปฺปโญฺญ โหติฯ

[ที. นิ. ๓.๓๓๐] สตฺต สทฺธมฺมา – สโทฺธ โหติ, หิริมา โหติ, โอตฺตปฺปี โหติ, พหุสฺสุโต โหติ, อารทฺธวีริโย โหติ, อุปฎฺฐิตสฺสติ โหติ, ปญฺญวา โหตีติฯ

สตฺตกํ นิฎฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อาปตฺติ อาปตฺติกฺขนฺธา, วินีตา สามีจิปิ จ;
อธมฺมิกา ธมฺมิกา จ, อนาปตฺติ จ สตฺตาหํฯ

อานิสํสา ปรมานิ, อรุณสมเถน จ;
กมฺมา อามกธญฺญา จ, ติริยํ คณโภชเนฯ

สตฺตาหปรมํ อาทาย, สมาทาย ตเถว จ;
น โหติ โหติ โหติ จ, อธมฺมา ธมฺมิกานิ จฯ

จตุโร วินยธรา, จตุภิกฺขู จ โสภเน;
สตฺต เจว อสทฺธมฺมา, สตฺต สทฺธมฺมา เทสิตาติฯ

๘. อฏฺฐกวาโร

๓๒๘. อฏฺฐานิสํเส สมฺปสฺสมาเนน น โส ภิกฺขุ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปิตโพฺพฯ อฏฺฐานิสํเส สมฺปสฺสมาเนน ปเรสมฺปิ สทฺธาย สา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ อฏฺฐ ยาวตติยกาฯ อฏฺฐหากาเรหิ กุลานิ ทูเสติฯ อฏฺฐ มาติกา จีวรสฺส อุปฺปาทายฯ อฏฺฐ มาติกา กถินสฺส อุพฺภารายฯ อฏฺฐ ปานานิฯ [จูฬว. ๓๔๘; อ. นิ. ๘.๗] อฏฺฐหิ อสทฺธเมฺมหิ อภิภูโต ปริยาทินฺนจิโตฺต เทวทโตฺต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปโฏฺฐ อเตกิโจฺฉ ฯ อฏฺฐ โลกธมฺมาฯ อฏฺฐ ครุธมฺมาฯ อฏฺฐ ปาฏิเทสนียาฯ อฏฺฐงฺคิโก มุสาวาโท ฯ อฏฺฐ อุโปสถงฺคานิฯ อฏฺฐ ทูเตยฺยงฺคานิฯ อฏฺฐ ติตฺถิยวตฺตานิฯ อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา มหาสมุทฺเทฯ อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา อิมสฺมิํ ธมฺมวินเยฯ อฏฺฐ อนติริตฺตาฯ อฏฺฐ อติริตฺตาฯ อฏฺฐเม อรุณุคฺคมเน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ อฏฺฐ ปาราชิกาฯ อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรนฺตี นาเสตพฺพาฯ อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรนฺติยา เทสิตาปิ อเทสิตา โหติฯ อฏฺฐวาจิกา อุปสมฺปทาฯ อฏฺฐนฺนํ ปจฺจุฏฺฐาตพฺพํฯ อฏฺฐนฺนํ อาสนํ ทาตพฺพํฯ อุปาสิกา อฏฺฐ วรานิ ยาจติฯ อฏฺฐหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโก สมฺมนฺนิตโพฺพ [สมฺมนิตโพฺพ (ก.)]ฯ อฏฺฐานิสํสา วินยธเรฯ อฏฺฐ ปรมานิฯ ตสฺสปาปิยสิกกมฺมกเตน ภิกฺขุนา อฏฺฐสุ ธเมฺมสุ สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ อฏฺฐ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ อฏฺฐ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานีติฯ

อฏฺฐกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

น โส ภิกฺขุ ปเรสมฺปิ, ยาวตติยทูสนา;
มาติกา กถินุพฺภารา, ปานา อภิภูเตน จฯ

โลกธมฺมา ครุธมฺมา, ปาฏิเทสนียา มุสา;
อุโปสถา จ ทูตงฺคา, ติตฺถิยา สมุทฺทปิ จฯ

อพฺภุตา อนติริตฺตํ, อติริตฺตํ นิสฺสคฺคิยํ;
ปาราชิกฏฺฐมํ วตฺถุ, อเทสิตูปสมฺปทาฯ

ปจฺจุฏฺฐานาสนเญฺจว, วรํ โอวาทเกน จ;
อานิสํสา ปรมานิ, อฏฺฐธเมฺมสุ วตฺตนา;
อธมฺมิกา ธมฺมิกา จ, อฏฺฐกา สุปฺปกาสิตาติฯ

๙. นวกวาโร

๓๒๙. นว อาฆาตวตฺถูนิฯ นว อาฆาตปฏิวินยาฯ นว วินีตวตฺถูนิฯ นว ปฐมาปตฺติกาฯ นวหิ สโงฺฆ ภิชฺชติฯ นว ปณีตโภชนานิ ฯ นวมํเสหิ ทุกฺกฏํฯ นว ปาติโมกฺขุเทฺทสาฯ นว ปรมานิฯ นว ตณฺหามูลกา ธมฺมาฯ นว วิธมานาฯ นว จีวรานิ อธิฏฺฐาตพฺพานิฯ นว จีวรานิ น วิกเปฺปตพฺพานิฯ ทีฆโส นว วิทตฺถิโย สุคตวิทตฺถิยาฯ นว อธมฺมิกานิ ทานานิฯ นว อธมฺมิกา ปฏิคฺคหาฯ นว อธมฺมิกา ปริโภคา – ตีณิ ธมฺมิกานิ ทานานิ, ตโย ธมฺมิกา ปฏิคฺคหา, ตโย ธมฺ

มิกา ปริโภคาฯ นว อธมฺมิกา สญฺญตฺติโย [ปญฺญตฺติโย (สพฺพตฺถ) อฏฺฐกถา จ สมถกฺขนฺธเก กณฺหปกฺขนวกญฺจ โอโลเกตพฺพํ]ฯ นว ธมฺมิกา สญฺญตฺติโยฯ อธมฺมกเมฺม เทฺว นวกานิฯ ธมฺมกเมฺม เทฺว นวกานิฯ นว อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ นว ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานีติฯ

นวกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อาฆาตวตฺถุวินยา, วินีตา ปฐเมน จ;
ภิชฺชติ จ ปณีตญฺจ, มํสุเทฺทสปรมานิ จฯ

ตณฺหา มานา อธิฏฺฐานา, วิกเปฺป จ วิทตฺถิโย;
ทานา ปฏิคฺคหา โภคา, ติวิธา ปุน ธมฺมิกาฯ

อธมฺมธมฺมสญฺญตฺติ, ทุเว เทฺว นวกานิ จ;
ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ, อธมฺมธมฺมิกานิ จาติฯ

๑๐. ทสกวาโร

๓๓๐. ทส อาฆาตวตฺถูนิฯ ทส อาฆาตปฏิวินยาฯ ทส วินีตวตฺถูนิฯ ทสวตฺถุกา มิจฺฉาทิฏฺฐิฯ ทสวตฺถุกา สมฺมาทิฏฺฐิฯ ทส อนฺตคฺคาหิกา ทิฏฺฐิฯ ทส มิจฺฉตฺตาฯ ทส สมฺมตฺตาฯ ทส อกุสลกมฺมปถาฯ ทส กุสลกมฺมปถาฯ ทส อธมฺมิกา สลากคฺคาหาฯ ทส ธมฺมิกา สลากคฺคาหาฯ สามเณรานํ ทส สิกฺขาปทานิฯ ทสหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สามเณโร นาเสตโพฺพฯ

ทสหเงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ น อุคฺคณฺหาติ, ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ น อุคฺคณฺหาติ , อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ อนุคฺคเหตฺวา ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ อนุคฺคเหตฺวา อธเมฺมน กาเรติ, อปฺปฏิญฺญาย อาปตฺติํ น ชานาติ, อาปตฺติยา มูลํ น ชานาติ, อาปตฺติสมุทยํ น ชานาติ, อาปตฺตินิโรธํ น ชานาติ, อาปตฺตินิโรธคามินิํ ปฏิปทํ น ชานาติฯ

ทสหเงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ อุคฺคณฺหาติ, ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ อุคฺคณฺหาติ, อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ อุคฺคเหตฺวา ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ อุคฺคเหตฺวา ธเมฺมน กาเรติ, ปฏิญฺญาย อาปตฺติํ ชานาติ, อาปตฺติยา มูลํ ชานาติ, อาปตฺติสมุทยํ ชานาติ, อาปตฺตินิโรธํ ชานาติ, อาปตฺตินิโรธคามินิํ ปฏิปทํ ชานาติฯ

อปเรหิปิ ทสหเงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – อธิกรณํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส มูลํ น ชานาติ, อธิกรณสมุทยํ น ชานาติ, อธิกรณนิโรธํ น ชานาติ, อธิกรณนิโรธคามินิํ ปฏิปทํ น ชานาติ, วตฺถุํ น ชานาติ, นิทานํ [อุทฺทานํ (ก.)] น ชานาติ, ปญฺญตฺติํ น ชานาติ, อนุปญฺญตฺติํ น ชานาติ , อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติฯ

ทสหเงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – อธิกรณํ ชานาติ, อธิกรณสฺส มูลํ ชานาติ, อธิกรณสมุทยํ ชานาติ, อธิกรณนิโรธํ ชานาติ, อธิกรณนิโรธคามินิํ

ปฏิปทํ ชานาติ, วตฺถุํ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, อนุปญฺญตฺตึ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติฯ

อปเรหิปิ ทสหเงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – ญตฺตึ น ชานาติ, ญตฺติยา กรณํ น ชานาติ, น ปุพฺพกุสโล โหติ, น อปรกุสโล โหติ, อกาลญฺญู จ โหติ, อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อาจริยปรมฺปรา โข ปนสฺส น สุคฺคหิตา โหติ น สุมนสิกตา น สูปธาริตาฯ

ทสหเงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – ญตฺตึ ชานาติ, ญตฺติยา กรณํ ชานาติ, ปุพฺพกุสโล โหติ, อปรกุสโล โหติ, กาลญฺญู จ โหติ, อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, อาจริยปรมฺปรา โข ปนสฺส สุคฺคหิตา โหติ สุมนสิกตา สูปธาริตาฯ

อปเรหิปิ ทสหเงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร พาโล เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน น สฺวาคตานิ โหนฺติ น สุวิภตฺตานิ น สุปฺปวตฺตีนิ น สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส , อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อธิกรเณ จ น วินิจฺฉยกุสโล โหติฯ

ทสหเงฺคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร ปณฺฑิโต เตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ – อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, อธิกรเณ จ วินิจฺฉยกุสโล โหติฯ

[อ. นิ. ๑๐.๓๓] ทสหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตโพฺพฯ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทส อาทีนวา ราชเนฺตปุรปฺปเวสเนฯ ทส ทานวตฺถูนิฯ ทส รตนานิฯ ทสวโคฺค ภิกฺขุสโงฺฆฯ ทสวเคฺคน คเณน อุปสมฺปาเทตพฺพํฯ ทส ปํสุกูลานิฯ ทส จีวรธารณา [จีวรธารณานิ (สฺยา.)]ฯ ทสาหปรมํ อติเรกจีวรํ ธาเรตพฺพํ ฯ ทส สุกฺกานิฯ ทส อิตฺถิโยฯ ทส ภริยาโยฯ เวสาลิยา ทส วตฺถูนิ ทีเปนฺติฯ ทส ปุคฺคลา อวนฺทิยาฯ ทส อโกฺกสวตฺถูนิฯ ทสหากาเรหิ เปสุญฺญํ อุปสํหรติฯ ทส เสนาสนานิฯ ทส วรานิ ยาจิํสุฯ ทส อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ ทส ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิฯ ทสานิสํสา ยาคุยาฯ ทส มํสา อกปฺปิยาฯ ทส ปรมานิฯ ทสวเสฺสน ภิกฺขุนา พฺยเตฺตน ปฏิพเลน ปพฺพาเชตพฺพํ อุปสมฺปาเทตพฺพํ นิสฺสโย ทาตโพฺพ สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพฯ ทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา พฺยตฺตาย ปฏิพลาย ปพฺพาเชตพฺพํ อุปสมฺปาเทตพฺพํ นิสฺสโย ทาตโพฺพ สามเณรี อุปฏฺฐาเปตพฺพาฯ ทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา พฺยตฺตาย ปฏิพลาย วุฏฺฐาปนสมฺมุติ สาทิตพฺพาฯ ทสวสฺสาย คิหิคตาย สิกฺขา ทาตพฺพาติฯ

ทสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อาฆาตํ วินยํ วตฺถุ, มิจฺฉา สมฺมา จ อนุตฺตรา;
มิจฺฉตฺตา เจว สมฺมตฺตา, อกุสลา กุสลาปิ จฯ

สลากา อธมฺมา ธมฺมา, สามเณรา จ นาสนา;
ภาสาธิกรณเญฺจว, ญตฺติลหุกเมว จฯ

ลหุกา ครุกา เอเต, กณฺหสุกฺกา วิชานถ;
อุพฺพาหิกา จ สิกฺขา จ, อเนฺตปุเร จ วตฺถูนิฯ

รตนํ ทสวโคฺค จ, ตเถว อุปสมฺปทา;
ปํสุกูลธารณา จ, ทสาหสุกฺกอิตฺถิโยฯ

ภริยา ทส วตฺถูนิ, อวนฺทิยโกฺกเสน จ;
เปสุญฺญเญฺจว เสนานิ, วรานิ จ อธมฺมิกาฯ

ธมฺมิกา ยาคุมํสา จ, ปรมา ภิกฺขุ ภิกฺขุนี;
วุฎฺฐาปนา คิหิคตา, ทสกา สุปฺปกาสิตาติฯ

๑๑. เอกาทสกวาโร

๓๓๑. เอกาทส ปุคฺคลา อนุปสมฺปนฺนา น อุปสมฺปาเทตพฺพา, อุปสมฺปนฺนา นาเสตพฺพาฯ เอกาทส ปาทุกา อกปฺปิยาฯ เอกาทส ปตฺตา อกปฺปิยาฯ เอกาทส จีวรานิ อกปฺปิยานิฯ เอกาทส ยาวตติยกาฯ ภิกฺขุนีนํ เอกาทส อนฺตรายิกา ธมฺมา ปุจฺฉิตพฺพาฯ เอกาทส จีวรานิ อธิฎฺฐาตพฺพานิฯ เอกาทส จีวรานิ น วิกเปฺปตพฺพานิฯ เอกาทเส อรุณุคฺคมเน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ เอกาทส คณฺฐิกา กปฺปิยาฯ เอกาทส วิธา [วีถา (สฺยา.)] กปฺปิยาฯ เอกาทส ปถวี อกปฺปิยาฯ เอกาทส ปถวี กปฺปิยาฯ เอกาทส นิสฺสยปฎิปฺปสฺสทฺธิโยฯ เอกาทส ปุคฺคลา อวนฺทิยาฯ เอกาทส ปรมานิฯ เอกาทส วรานิ ยาจิํสุฯ เอกาทส สีมาโทสาฯ อโกฺกสกปริภาสเก ปุคฺคเล เอกาทสาทีนวา ปาฎิกงฺขาฯ [อ. นิ. ๑๑.๑๕; มิ. ป. ๔.๔.๖] เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวิตาย ภาวิตาย พหุลีกตาย ยานีกตาย วตฺถุกตาย อนุฎฺฐิตาย ปริจิตาย สุสมารทฺธาย เอกาทสานิสํสา ปาฎิกงฺขา ฯ สุขํ สุปติ, สุขํ ปฎิพุชฺฌติ, น ปาปกํ สุปินํ ปสฺสติ, มนุสฺสานํ ปิโย โหติ, อมนุสฺสานํ ปิโย โหติ, เทวตา รกฺขนฺติ, นาสฺส อคฺคิ วา วิสํ วา สตฺถํ วา กมติ, ตุวฎํ จิตฺตํ สมาธิยติ, มุขวโณฺณ วิปฺปสีทติ, อสมฺมูโฬฺห กาลงฺกโรติ, อุตฺตริ อปฺปฎิวิชฺฌโนฺต พฺรหฺมโลกูปโค โหติ – เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวิตาย ภาวิตาย พหุลีกตาย ยานีกตาย วตฺถุกตาย อนุฎฺฐิตาย ปริจิตาย สุสมารทฺธาย อิเม เอกาทสานิสํสา ปาฎิกงฺขาติฯ

เอกาทสกํ นิฎฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

นาเสตพฺพา ปาทุกา จ, ปตฺตา จ จีวรานิ จ;
ตติยา ปุจฺฉิตพฺพา จ, อธิฎฺฐานวิกปฺปนาฯ

อรุณา คณฺฐิกา วิธา, อกปฺปิยา จ กปฺปิยํ;
นิสฺสยาวนฺทิยา เจว, ปรมานิ วรานิ จ;
สีมาโทสา จ อโกฺกสา, เมตฺตาเยกาทสา กตาติฯ

เอกุตฺตริกนโยฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

เอกกา จ ทุกา เจว, ติกา จ จตุปญฺจกา;
ฉสตฺตฏฺฐนวกา จ, ทส เอกาทสานิ จฯ

หิตาย สพฺพสตฺตานํ, ญาตธเมฺมน ตาทินา;
เอกุตฺตริกา วิมลา, มหาวีเรน เทสิตาติฯ

เอกุตฺตริกนโย นิฏฺฐิโตฯ

อุโปสถาทิปุจฺฉาวิสฺสชฺชนา

อาทิมชฺฌนฺตปุจฺฉนํ

๓๓๒. อุโปสถกมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? ปวารณากมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? ตชฺชนียกมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? นิยสฺสกมฺมสฺส…เป.… ปพฺพาชนียกมฺมสฺส…เป.… ปฏิสารณียกมฺมสฺส…เป.… อุกฺเขปนียกมฺมสฺส…เป.… ปริวาสทานสฺส…เป.… มูลายปฏิกสฺสนาย…เป.… มานตฺตทานสฺส…เป.… อพฺภานสฺส…เป.… อุปสมฺปทากมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? ตชฺชนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? นิยสฺสกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? ปพฺพาชนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? ปฏิสารณียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? อุกฺเขปนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? สติวินยสฺส โก อาทิ, กึ มชฺช, กึ ปริโยสานํ? อมูฬฺหวินยสฺส โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? ตสฺสปาปิยสิกาย โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? ติณวตฺถารกสฺส โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุติยา โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? ติจีวเรน อวิปฺปวาสสมฺมุติยา โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? สนฺถตสมฺมุติยา โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? รูปิยฉฑฺฑกสมฺมุติยา โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? สาฏิยคฺคาหาปกสมฺมุติโย โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? ปตฺตคฺคาหาปกสมฺมุติยา โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? ทณฺฑสมฺมุติยา โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? สิกฺกาสมฺมุติยา โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? ทณฺฑสิกฺกาสมฺมุติยา โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ?

อาทิมชฺฌนฺตวิสฺสชฺชนา

๓๓๓. อุโปสถกมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานนฺติ? อุโปสถกมฺมสฺส สามคฺคี อาทิ, กิริยา มชฺฌํ, นิฏฺฐานํ ปริโยสานํฯ

ปวารณากมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานนฺติ? ปวารณากมฺมสฺส สามคฺคี อาทิ, กิริยา มชฺฌํ, นิฏฺฐานํ ปริโยสานํฯ

ตชฺชนียกมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานนฺติ? ตชฺชนียกมฺมสฺส วตฺถุ จ ปุคฺคโล จ อาทิ, ญตฺติ มชฺฌํ, กมฺมวาจา ปริโยสานํฯ

นิยสฺสกมฺมสฺส…เป.… ปพฺพาชนียกมฺมสฺส…เป.… ปฏิสารณียกมฺมสฺส…เป.… อุกฺเขปนียกมฺมสฺส…เป.… ปริวาสทานสฺส…เป.… มูลายปฏิกสฺสนาย…เป.… มานตฺตทานสฺส…เป.… อพฺภานสฺส โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานนฺติ? อพฺภานสฺส วตฺถุ จ ปุคฺคโล จ อาทิ, ญตฺติ มชฺฌํ, กมฺมวาจา ปริโยสานํฯ

อุปสมฺปทากมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานนฺติ? อุปสมฺปทากมฺมสฺส ปุคฺคโล อาทิ, ญตฺติ มชฺฌํ, กมฺมวาจา ปริโยสานํฯ

ตชฺชนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานนฺติ? ตชฺชนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา สมฺมาวตฺตนา อาทิ, ญตฺติ มชฺฌํ, กมฺมวาจา ปริโยสานํฯ

นิยสฺสกมฺมสฺส…เป…. ปพฺพาชนียกมฺมสฺส…เป…. ปฏิสารณียกมฺมสฺส…เป…. อุเกฺข ปนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ? อุเกฺขปนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา สมฺมาวตฺตนา อาทิ, ญตฺติ มชฺเฌ, กมฺมวาจา ปริโยสานํฯ

สติวินยสฺส โก อาทิ , กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ? สติวินยสฺส วตฺถุ จ ปุคฺคโล จ อาทิ, ญตฺติ มชฺเฌ, กมฺมวาจา ปริโยสานํฯ

อมูฬฺหวินยสฺส …เป…. ตสฺสปาปิยสิกาย…เป…. ติณวตฺถารกสฺส…เป…. ภิกฺขุโนวา ทกสมฺมุติยา…เป…. ติจีวเรน อวิปฺปวาสสมฺมุติยา…เป…. สนฺถตสมฺมุติยา…เป…. รูปิย ฉฑฺฑกสมฺมุติยา…เป…. สาฏิยคฺคาหาปกสมฺมุติยา…เป…. ปตฺตคฺคาหาปกสมฺมุติยา…เป. … ทณฺฑสมฺมุติยา…เป…. สิกฺกาสมฺมุติยา…เป…. ทณฺฑสิกฺกาสมฺมุติยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ? ทณฺฑสิกฺกาสมฺมุติยา วตฺถุ จ ปุคฺคโล จ อาทิ, ญตฺติ มชฺเฌ, กมฺม วาจา ปริโยสานํฯ

อุโปสถาทิปุจฺฉาวิสฺสชฺชนา นิฏฺฐิตาฯ

อตฺถวสปกรณํ

๓๓๔. [อ. นิ. ๑๐.๓๓๔; ปริ. ๒๒] ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย, ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย, ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย, อปฺปสนฺ นานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิโยฺยภาวาย, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา วินยานุคฺคหายฯ

ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ สงฺฆผาสุฯ ยํ สงฺฆผาสุ ตํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหายฯ ยํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย ตํ เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหารายฯ ยํ เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย ตํ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวรายฯ ยํ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย ตํ สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตายฯ ยํ สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย ตํ อปฺปสนฺนานํ ปสาทายฯ ยํ อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย ตํ ปสนฺนานํ ภิโยฺยภาวายฯ ยํ ปสนฺนานํ ภิโยฺยภาวาย ตํ สทฺธมฺมฏฺฐิติยาฯ ยํ สทฺ ธมฺมฏฺฐิติยา ตํ วินยานุคฺคหายฯ

ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ สงฺฆผาสุฯ ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหายฯ ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหารายฯ ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวรายฯ ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตายฯ ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ อปฺปสนฺนานํ ปสาทายฯ ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ ปสนฺนานํ ภิโยฺยภาวายฯ ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ สทฺธมฺมฏฺฐิติยาฯ ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ ตํ วินยานุคฺคหายฯ

ยํ สงฺฆผาสุ ตํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหายฯ ยํ สงฺฆผาสุ ตํ เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหา ราย ฯ ยํ สงฺฆผาสุ ตํ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวรายฯ ยํ สงฺฆผาสุ ตํ สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตายฯ ยํ สงฺฆผาสุ ตํ อปฺปสนฺนานํ ปสาทายฯ ยํ สงฺฆผาสุ ตํ ปสนฺนานํ ภิโยฺยภาวายฯ ยํ สงฺฆผาสุ ตํ สทฺธมฺมฏฺฐิติยาฯ ยํ สงฺฆผาสุ ตํ วินยานุคฺคหายฯ ยํ สงฺฆผาสุ ตํ สงฺฆสุฏฺฐุฯ

ยํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย…เป…. ยํ เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย… ยํ ทิฏฺฐธมฺ มิกานํ อาสวานํ สํวราย… ยํ สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย… ยํ อปฺปสนฺนานํ ปสาท าย… ยํ ปสนฺนานํ ภิโยฺยภาวาย… ยํ สทฺธมฺมฏฺฐิติยา… ยํ วินยานุคฺคหาย ตํ สงฺฆสุฏฺฐุฯ ยํ วินยานุคฺคหาย ตํ สงฺฆผาสุฯ ยํ วินยานุคฺคหาย ตํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหายฯ ยํ วินยา

นุคฺคหาย ตํ เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหารายฯ ยํ วินยานุคฺคหาย ตํ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวรายฯ ยํ วินยานุคฺคหาย ตํ สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตายฯ ยํ วินยานุคฺคหาย ตํ อปฺปสนฺนานํ ปสาทายฯ ยํ วินยานุคฺคหาย ตํ ปสนฺนานํ ภิโยฺยภาวายฯ ยํ วินยานุคฺคหาย ตํ สทฺธมฺมฏฺฐิติยาติฯ

อตฺถสตํ ธมฺมสตํ, เทฺว จ นิรุตฺติสตานิ;
จตฺตาริ ญาณสตานิ, อตฺถวเส ปกรเณติฯ

อตฺถวสปกรณํ นิฏฺฐิตํฯ

มหาวโคฺค นิฏฺฐิโตฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ปฐมํ อฏฺฐปุจฺฉายํ, ปจฺจเยสุ ปุนฏฺฐ จ;
ภิกฺขูนํ โสฬส เอเต, ภิกฺขุนีนญฺจ โสฬสฯ

เปยฺยาลอนฺตรา เภทา, เอกุตฺตริกเมว จ;
ปวารณตฺถวสิกา, มหาวคฺคสฺส สงฺคโหติฯ

อตฺถวสปกรณํ นิฏฺฐิตํฯ

คาถาสงฺคณิกํ

๑. สตฺตนคเรสุ ปญฺญตฺตสิกฺขาปทํ

๓๓๕. เอกํสํ จีวรํ กตฺวา, ปคฺคณฺหิตฺวาน อญฺชลึ;
อาสีสมานรูโปว [อาสึสมานรูโปว (สี. สฺยา.)], กิสฺส ตฺวํ อิธ มาคโตฯ

ทฺวีสุ วินเยสุ เย ปญฺญตฺตา;
อุเทฺทสํ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุ;
กติ เต สิกฺขาปทา โหนฺติ;
กติสุ นคเรสุ ปญฺญตฺตาฯ

ภทฺทโก เต อุมฺมโงฺค, โยนิโส ปริปุจฺฉสิ;
ตคฺฆ เต อหมกฺขิสฺสํ, ยถาสิ กุสโล ตถาฯ

ทฺวีสุ วินเยสุ เย ปญฺญตฺตา;
อุเทฺทสํ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุ;
อฑฺฒุฑฺฒสตานิ เต โหนฺติ;
สตฺตสุ นคเรสุ ปญฺญตฺตาฯ

กตเมสุ สตฺตสุ นคเรสุ ปญฺญตฺตา;
อิงฺฆ เม ตฺวํ พฺยากร นํ [อิงฺฆ เม ตํ พฺยากร (ก.)];
ตํ วจนปถํ [ตว วจนปถํ (สฺยา.)] นิสามยิตฺวา;
ปฏิปเชฺชม หิตาย โน สิยาฯ

เวสาลิยํ ราชคเห, สาวตฺถิยญฺจ อาฬวิยํ;
โกสมฺพิยญฺจ สเกฺกสุ, ภเคฺคสุ เจว ปญฺญตฺตาฯ

กติ เวสาลิยํ ปญฺญตฺตา, กติ ราชคเห กตา;
สาวตฺถิยํ กติ โหนฺติ, กติ อาฬวิยํ กตาฯ

กติ โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺตา, กติ สเกฺกสุ วุจฺจนฺติ;
กติ ภเคฺคสุ ปญฺญตฺตา, ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิโตฯ

ทส เวสาลิยํ ปญฺญตฺตา, เอกวีส ราชคเห กตา;
ฉอูน ตีณิสตานิ, สเพฺพ สาวตฺถิยํ กตาฯ

ฉ อาฬวิยํ ปญฺญตฺตา, อฏฺฐ โกสมฺพิยํ กตา;
อฏฺฐ สเกฺกสุ วุจฺจนฺติ, ตโย ภเคฺคสุ ปญฺญตฺตาฯ

เย เวสาลิยํ ปญฺญตฺตา, เต สุโณหิ ยถาตถํ [ยถากถํ (สี. สฺยา. เอวมุปริปิ)];
เมถุนวิคฺคหุตฺตริ, อติเรกญฺจ กาฬกํฯ

ภูตํ ปรมฺปรภตฺตํ, ทนฺตโปเนน [ทนฺตโปเณน (ก.)] อเจลโก;

ภิกฺขุนีสุ จ อโกฺกโส, ทเสเต เวสาลิยํ กตาฯ

เย ราชคเห ปญฺญตฺตา, เต สุโณหิ ยถาตถํ;
อทินฺนาทานํ ราชคเห, เทฺว อนุทฺธํสนา เทฺวปิ จ เภทาฯ

อนฺตรวาสกํ รูปิยํ สุตฺตํ, อุชฺฌาปเนน จ ปาจิตปิณฺฑํ ;
คณโภชนํ วิกาเล จ, จาริตฺตํ นหานํ อูนวีสติฯ

จีวรํ ทตฺวา โวสาสนฺติ, เอเต ราชคเห กตา;
คิรคฺคจริยา ตเตฺถว, ฉนฺททาเนน เอกวีสติฯ

เย สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตา, เต สุโณหิ ยถาตถํ;
ปาราชิกานิ จตฺตาริ, สงฺฆาทิเสสา ภวนฺติ โสฬสฯ

อนิยตา จ เทฺว โหนฺติ, นิสฺสคฺคิยา จตุวีสติ;
ฉปญฺญาสสตเญฺจว, ขุทฺทกานิ ปวุจฺจนฺติฯ

ทสเยว จ คารยฺหา, เทฺวสตฺตติ จ เสขิยา;
ฉอูน ตีณิสตานิ, สเพฺพ สาวตฺถิยํ กตาฯ

เย อาฬวิยํ ปญฺญตฺตา, เต สุโณหิ ยถาตถํ;
กุฎิโกสิยเสยฺยา จ, ขณเน คจฺฉ เทวเต;
สปฺปาณกญฺจ สิญฺจนฺติ, ฉ เอเต อาฬวิยํ กตาฯ

เย โกสมฺพิยํ ปญฺญตฺตา, เต สุโณหิ ยถาตถํ;
มหาวิหาโร โทวจสฺสํ, อญฺญํ ทฺวารํ สุราย จ;
อนาทริยํ สหธโมฺม, ปโยปาเนน อฎฺฐมํฯ

เย สเกฺกสุ ปญฺญตฺตา, เต สุโณหิ ยถาตถํ;
เอฬกโลมานิ ปโตฺต จ, โอวาโท เจว เภสชฺชํฯ

สูจิ อารญฺญิโก เจว, อเฎฺฐเต [ฉ เอเต (สพฺพตฺถ)] กาปิลวตฺถเว;
อุทกสุทฺธิยา โอวาโท, ภิกฺขุนีสุ ปวุจฺจนฺติฯ

เย ภเคฺคสุ ปญฺญตฺตา, เต สุโณหิ ยถาตถํ;
สมาทหิตฺวา วิสิเพฺพนฺติ, สามิเสน สสิตฺถกํฯ

ปาราชิกานิ จตฺตาริ, สงฺฆาทิเสสานิ ภวนฺติ;
สตฺต จ นิสฺสคฺคิยานิ, อฎฺฐ ทฺวตฺติํส ขุทฺทกาฯ

เทฺว คารยฺหา ตโย เสกฺขา, ฉปฺปญฺญาส สิกฺขาปทา;
ฉสุ นคเรสุ ปญฺญตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

ฉอูน ตีณิสตานิ, สเพฺพ สาวตฺถิยํ กตา;
การุณิเกน พุเทฺธน, โคตเมน ยสสฺสินาฯ

๒. จตุวิปตฺติ

๓๓๖ยํ ตํ [ยํ ยํ (ก.)] ปุจฺฉิมฺห อกิตฺตยิ โน;
ตํ ตํ พฺยากตํ อนญฺญถา;
อญฺญํ ตํ ปุจฺฉามิ ตทิงฺฆ พฺรูหิ;
ครุก ลหุกญฺจาปิ สาวเสสํ;
อนวเสสํ ทุฏฺฐุลฺลญฺจ อทุฏฺฐุลฺลํ;
เย จ ยาวตติยกาฯ

สาธารณํ อสาธารณํ;
วิภตฺติโย จ [วิปตฺติโย จ (สี. สฺยา.)] เยหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ;
สพฺพานิเปตานิ วิยากโรหิ;
หนฺท วากฺยํ สุโณม เตฯ

เอกตึสา เย ครุกา, อฏฺฐเตฺถ อนวเสสา;
เย ครุกา เต ทุฏฺฐุลฺลา, เย ทุฏฺฐุลฺลา สา สีลวิปตฺติ;
ปาราชิกํ สงฺฆาทิเสโส, ‘‘สีลวิปตฺตี’’ติ วุจฺจติฯ

ถุลฺลจฺจยํ ปาจิตฺติยา, ปาฏิเทสนียํ ทุกฺกฏํ;
ทุพฺภาสิตํ โย จายํ, อโกฺกสติ หสาธิปฺปาโย;
อยํ สา อาจารวิปตฺติสมฺมตาฯ

วิปรีตทิฏฺฐึ คณฺหนฺติ, อสทฺธมฺมหิ ปุรกฺขตา;
อพฺภาจิกฺขนฺติ สมฺพุทฺธํ, ทุปฺปญฺญา โมหปารุตา;
อยํ สา ทิฏฺฐิวิปตฺติสมฺมตาฯ

อาชีวเหตุ อาชีวการณา ปาปิโจฺฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ, อาชีวเหตุ อาชีวการณา สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชติ, อาชีวเหตุ อาชีวการณา – ‘‘โย เต วิหาเร วสติ, โส ภิกฺขุ อรหา’’ติ ภณติ, อาชีวเหตุ อาชีวการณา ภิกฺขุ ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาชีวเหตุ อาชีวการณา ภิกฺขุนี ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาชีวเหตุ อาชีวการณา สูปํ วา โอทนํ วา อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติฯ อยํ สา อาชีววิปตฺติ สมฺมตาฯ

เอกาทส ยาวตติยกา, เต สุโณหิ ยถาตถํ;
อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา, อฏฺฐ ยาวตติยกา;
อริโฏฺฐ จณฺฑกาฬี จ, อิเม เต ยาวตติยกาฯ

๓. เฉทนกาทิ

๓๓๗. กติ เฉทนกานิ? กติ เภทนกานิ? กติ อุทฺทาลนกานิ? กติ อนญฺญปาจิตฺติยานิ? กติ ภิกฺขุสมฺมุติโย? กติ สามีจิโย? กติ ปรมานิ?

กติ ชานนฺติ ปญฺญตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

ฉ เฉทนกานิฯ เอกํ เภทนกํฯ เอกํ อุทฺทาลนกํฯ จตฺตาริ อนญฺญปาจิตฺติยานิฯ จตโสฺส ภิกฺขุสมฺมุติโยฯ สตฺต สามีจิโยฯ จุทฺทส ปรมานิฯ

โสทส [โสฬส (สี. สฺยา.) อฏฺฐกถา โอโลเกตพฺพา] ชานนฺติ ปญฺญตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

๔. อสาธารณาทิ

๓๓๘. วีสํ เทฺว สตานิ ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทานิ;
อุเทฺทสํ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุ;
ตีณิ สตานิ จตฺตาริ ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทานิ;
อุเทฺทสํ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุฯ

ฉจตฺตารีสา ภิกฺขูนํ, ภิกฺขุนีหิ อสาธารณา;
สตํ ตึสา จ ภิกฺขุนีนํ, ภิกฺขูหิ อสาธารณาฯ

สตํ สตฺตติ ฉเจฺจว, อุภินฺนํ อสาธารณา;
สตํ สตฺตติ จตฺตาริ, อุภินฺนํ สมสิกฺขตาฯ

วีสํ เทฺว สตานิ ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทานิ;
อุเทฺทสํ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุ;
เต สุโณหิ ยถาตถํฯ

ปาราชิกานิ จตฺตาริ, สงฺฆาทิเสสานิ ภวนฺติ เตรส;
อนิยตา เทฺว โหนฺติฯ

นิสฺสคฺคิยานิ ตึเสว, เทฺวนวุติ จ ขุทฺทกา;
จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา, ปญฺจสตฺตติ เสขิยาฯ

วีสํ เทฺว สตานิ จิเม โหนฺติ ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทานิ;
อุเทฺทสํ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุฯ

ตีณิ สตานิ จตฺตาริ, ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทานิ;
อุเทฺทสํ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุ, เต สุโณหิ ยถาตถํฯ

ปาราชิกานิ อฏฺฐ, สงฺฆาทิเสสานิ ภวนฺติ สตฺตรส;
นิสฺสคฺคิยานิ ตึเสว, สตํ สฏฺฐิ ฉ เจว ขุทฺทกานิ ปวุจฺจนฺติฯ

อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา, ปญฺจสตฺตติ เสขิยา;
ตีณิ สตานิ จตฺตาริ จิเม โหนฺติ ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทานิ;
อุเทฺทสํ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุฯ

ฉจตฺตารีสา ภิกฺขูนํ, ภิกฺขุนีหิ อสาธารณา;
เต สุโณหิ ยถาตถํฯ

สงฺฆาทิเสสา, เทฺว อนิยเตหิ อฏฺฐ;
นิสฺสคฺคิยานิ ทฺวาทส, เตหิ เต โหนฺติ วีสติฯ

เทฺววีสติ ขุทฺทกา, จตุโร ปาฏิเทสนียา;
ฉจตฺตารีสา จิเม โหนฺติ, ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีหิ อสาธารณาฯ

สตํ ตึสา จ ภิกฺขุนีนํ, ภิกฺขูหิ อสาธารณา;
เต สุโณหิ ยถาตถํฯ

ปาราชิกานิ จตฺตาริ, สงฺฆมฺหา ทส นิสฺสเร;
นิสฺสคฺคิยานิ ทฺวาทส, ฉนฺนวุติ จ ขุทฺทกา;
อฏฺฐ ปาฏิเทสนียาฯ

สตํ ตึสา จิเม โหนฺติ ภิกฺขุนีนํ, ภิกฺขูหิ อสาธารณา;
สตํ สตฺตติ ฉเจฺจว, อุภินฺนํ อสาธารณา;
เต สุโณหิ ยถาตถํฯ

ปาราชิกานิ จตฺตาริ, สงฺฆาทิเสสานิ ภวนฺติ โสฬส;
อนิยตา เทฺว โหนฺติ, นิสฺสคฺคิยานิ จตุวีสติ;
สตํ อฏฺฐารสา เจว, ขุทฺทกานิ ปวุจฺจนฺติ;
ทฺวาทส ปาฏิเทสนียาฯ

สตํ สตฺตติ ฉเจฺจวิเม โหนฺติ, อุภินฺนํ อสาธารณา;
สตํ สตฺตติ จตฺตาริ, อุภินฺนํ สมสิกฺขตา;
เต สุโณหิ ยถาตถํฯ

ปาราชิกานิ จตฺตาริ, สงฺฆาทิเสสานิ ภวนฺติ สตฺต;
นิสฺสคฺคิยานิ อฏฺฐารส, สมสตฺตติ ขุทฺทกา;
ปญฺจสตฺตติ เสขิยานิฯ

สตํ สตฺตติ จตฺตาริ จิเม โหนฺติ, อุภินฺนํ สมสิกฺขตา;
อเฏฺฐ ปาราชิกา เย ทุราสทา, ตาลวตฺถุสมูปมาฯ

ปณฺฑุปลาโส ปุถุสิลา, สีสจฺฉิโนฺนว โส นโร;
ตาโลว มตฺถกจฺฉิโนฺน, อวิรุฬฺหี ภวนฺติ เตฯ

เตวีสติ สงฺฆาทิเสสา, เทฺว อนิยตา;
เทฺว จตฺตารีส นิสฺสคฺคิยา;
อฏฺฐาสีติสตํ ปาจิตฺติยา, ทฺวาทส ปาฏิเทสนียาฯ

ปญฺจสตฺตติ เสขิยา, ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ;
สมฺมุขา จ ปฏิญฺญาย, ติณวตฺถารเกน จฯ

เทฺว อุโปสถา เทฺว ปวารณา;

จตฺตาริ กมฺมานิ ชิเนน เทสิตา;
ปเญฺจว อุเทฺทสา จตุโร ภวนฺติ;
อนญฺญฏา อาปตฺติกฺขนฺธา จ ภวนฺติ สตฺตฯ

อธิกรณานิ จตฺตาริ สตฺตหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ;
ทฺวีหิ จตูหิ ตีหิ กิจฺจํ เอเกน สมฺมติฯ

๕. ปาราชิกาทิอาปตฺติ

๓๓๙. ‘ปาราชิก’นฺติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
จุโต ปรทฺโธ ภฏฺโฐ จ, สทฺธมฺมา หิ นิรงฺกโต;
สํวาโสปิ ตหิํ นตฺถิ, เตเนตํ อิติ วุจฺจติฯ

‘สงฺฆาทิเสโส’ติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
สโงฺฆว เทติ ปริวาสํ, มูลาย ปฏิกสฺสติ;
มานตฺตํ เทติ อเพฺภติ, เตเนตํ อิติ วุจฺจติฯ

‘อนิยโต’ติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
อนิยโต น นิยโต, อเนกํสิกตํ ปทํ;
ติณฺณมญฺญตรํ ฐานํ, ‘อนิยโต’ติ ปวุจฺจติฯ

‘ถุลฺลจฺจย’นฺติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
เอกสฺส มูเล โย เทเสติ, โย จ ตํ ปฏิคณฺหติ;
อจฺจโย เตน สโม นตฺถิ, เตเนตํ อิติ วุจฺจติฯ

‘นิสฺสคฺคิย’นฺติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
สงฺฆมเชฺฌ คณมเชฺฌ, เอกเสฺสว จ เอกโต;
นิสฺสชฺชิตฺวาน เทเสติ, เตเนตํ อิติ วุจฺจติฯ

‘ปาจิตฺติย’นฺติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
ปาเตติ กุสลํ ธมฺมํ, อริยมคฺคํ อปรชฺฌติ;
จิตฺตสํโมหนฏฺฐานํ, เตเนตํ อิติ วุจฺจติฯ

‘ปาฏิเทสนีย’นฺติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
ภิกฺขุ อญฺญาตโก สโนฺต, กิจฺฉา ลทฺธาย โภชนํ;
สามํ คเหตฺวา ภุเญฺชยฺย, ‘คารยฺห’นฺติ ปวุจฺจติฯ

นิมนฺตนาสุ ภุญฺชนฺตา ฉนฺทาย, โวสาสติ ตตฺถ ภิกฺขุนิํ;
อนิวาเรตฺวา ตหิํ ภุเญฺช, คารยฺหนฺติ ปวุจฺจติฯ

สทฺธาจิตฺตํ กุลํ คนฺตฺวา, อปฺปโภคํ อนาฬิยํ [อนาฬฺหิยํ (สี. สฺยา.)];
อคิลาโน ตหิํ ภุเญฺช, คารยฺหนฺติ ปวุจฺจติฯ

โย เจ อรเญฺญ วิหรโนฺต, สาสเงฺก สภยานเก;

อวิทิตํ ตหึ ภุเญฺช, คารยฺหนฺติ ปวุจฺจติฯ

ภิกฺขุนี อญฺญาติกา สนฺตา, ยํ ปเรสํ มมายิตํ;
สปฺปิ เตลํ มธุํ ผาณิตํ, มจฺฉมํสํ อโถ ขีรํ;
ทธึ สยํ วิญฺญาเปยฺย ภิกฺขุนี, คารยฺหปตฺตา สุคตสฺส สาสเนฯ

‘ทุกฺกฏ’นฺติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
อปรทฺธํ วิรทฺธญฺจ, ขลิตํ ยญฺจ ทุกฺกฏํฯ

ยํ มนุโสฺส กเร ปาปํ, อาวิ วา ยทิ วา รโห;
‘ทุกฺกฏ’นฺติ ปเวเทนฺติ, เตเนตํ อิติ วุจฺจติฯ

‘ทุพฺภาสิต’นฺติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
ทุพฺภาสิตํ ทุราภฏฺฐํ, สํกิลิฏฺฐญฺจ ยํ ปทํ;
ยญฺจ วิญฺญู ครหนฺติ, เตเนตํ อิติ วุจฺจติฯ

‘เสขิย’นฺติ ยํ วุตฺตํ, ตํ สุโณหิ ยถาตถํ;
เสกฺขสฺส สิกฺขมานสฺส, อุชุมคฺคานุสาริโนฯ

อาทิ เจตํ จรณญฺจ, มุขํ สญฺญมสํวโร;
สิกฺขา เอตาทิสี นตฺถิ, เตเนตํ อิติ วุจฺจติฯ

[อุทา. ๔๕ อุทาเนปิ] ฉนฺนมติวสฺสติ , วิวฏํ นาติวสฺสติ;
ตสฺมา ฉนฺนํ วิวเรถ, เอวํ ตํ นาติวสฺสติฯ

คติ มิคานํ ปวนํ, อากาโส ปกฺขินํ คติ;
วิภโว คติ ธมฺมานํ, นิพฺพานํ อรหโต คตีติฯ

คาถาสงฺคณิกํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

สตฺตนคเรสุ ปญฺญตฺตา, วิปตฺติ จตุโรปิ จ;
ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนญฺจ, สาธารณา อสาธารณา;
สาสนํ อนุคฺคหาย, คาถาสงฺคณิกํ อิทนฺติฯ

คาถาสงฺคณิกํ นิฏฺฐิตํฯ

อธิกรณเภโท

๑. อุกฺโกฏนเภทาทิ

๓๔๐. [จูฬว. ๒๑๕; ปริ. ๒๗๕] จตฺตาริ อธิกรณานิฯ วิวาทาธิกรณํ, อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํ – อิมานิ จตฺตาริ อธิกรณานิฯ

อิเมสํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กติ อุกฺโกฏา? อิเมสํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ ทส อุกฺโกฏาฯ วิวาทาธิกรณสฺส เทฺว อุกฺโกฏา, อนุวาทาธิกรณสฺส จตฺตาโร อุกฺโกฏา, อาปตฺตาธิกรณสฺส ตโย อุกฺโกฏา, กิจฺจาธิกรณสฺส เอโก อุกฺโกโฏ – อิเมสํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อิเม ทส อุกฺโกฏาฯ

วิวาทาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต กติ สมเถ อุกฺโกเฏติ? อนุวาทาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต กติ สมเถ อุกฺโกเฏติ? อาปตฺตาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต กติ สมเถ อุกฺโกเฏติ? กิจฺจาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต กติ สมเถ อุกฺโกเฏติ?

วิวาทาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต เทฺว สมเถ อุกฺโกเฏติฯ อนุวาทาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต จตฺตาโร สมเถ อุกฺโกเฏติฯ อาปตฺตาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต ตโย สมเถ อุกฺโกเฏติฯ กิจฺจาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต เอกํ สมถํ อุกฺโกเฏติฯ

๓๔๑. กติ อุกฺโกฏา? กติหากาเรหิ อุกฺโกฏนํ ปสวติ? กติหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ? กติ ปุคฺคลา อธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺตา อาปตฺตึ อาปชฺชนฺติ?

ทฺวาทส อุกฺโกฏาฯ ทสหากาเรหิ อุกฺโกฏนํ ปสวติฯ จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อธิกรณํ อุกฺโกเฏติฯ จตฺตาโร ปุคฺคลา อธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺตา อาปตฺตึ อาปชฺชนฺติ?

กตเม ทฺวาทส อุกฺโกฏา? อกตํ กมฺมํ, ทุกฺกฏํ กมฺมํ, ปุน กาตพฺพํ กมฺมํ, อนิหตํ, ทุนฺนิหตํ, ปุน นิหนิตพฺพํ, อวินิจฺฉิตํ, ทุวินิจฺฉิตํ, ปุน วินิจฺฉิตพฺพํ, อวูปสนฺตํ, ทุวูปสนฺตํ, ปุน วูปสเมตพฺพนฺติ – อิเม ทฺวาทส อุกฺโกฏาฯ

กตเมหิ ทสหากาเรหิ อุกฺโกฏนํ ปสวติ? ตตฺถ ชาตกํ อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, ตตฺถ ชาตกํ วูปสนฺตํ อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, อนฺตรามคฺเค อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, อนฺตรามคฺเค วูปสนฺตํ อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, ตตฺถ คตํ อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, ตตฺถ คตํ วูปสนฺตํ อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, สติวินยํ อุกฺโกเฏติ, อมูฬฺหวินยํ อุกฺโกเฏติ, ตสฺสปาปิยสิกํ อุกฺโกเฏติ, ติณวตฺถารกํ อุกฺโกเฏติ – อิเมหิ ทสหากาเรหิ อุกฺโกฏนํ ปสวติฯ

กตเมหิ จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉนฺโต อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, โทสาคตึ คจฺฉนฺโต อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, โมหาคตึ คจฺฉนฺโต อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, ภยาคตึ คจฺฉนฺโต อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ – อิเมหิ จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อธิกรณํ อุกฺโกเฏติฯ

กตเม จตฺตาโร ปุคฺคลา อธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺตา อาปตฺตึ อาปชฺชนฺติ? ตทหุปสมฺปนฺโน อุกฺโกเฏติ อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํ, อาคนฺตุโก อุกฺโกเฏติ อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยํ, การโก อุกฺโกเฏ

ติ อุโกฺกฏนกํ ปาจิตฺติยํ, ฉนฺทายโก อุโกฺกเฏติ อุโกฺกฏนกํ ปาจิตฺติยํ – อิเม จตฺตาโร ปุคฺคลา อธิกรณํ อุโกฺกเฏนฺตา อาปตฺตึ อาปชฺชนฺติฯ

๒. อธิกรณนิทานาทิ

๓๔๒. วิวาทาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ? อนุวาทาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ? อาปตฺตาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ ? กิจฺจาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ?

วิวาทาธิกรณํ วิวาทนิทานํ วิวาทสมุทยํ วิวาทชาติกํ วิวาทปภวํ วิวาทสมฺภารํ วิวาทสมุฏฺฐานํฯ อนุวาทาธิกรณํ อนุวาทนิทานํ อนุวาทสมุทยํ อนุวาทชาติกํ อนุวาทปภวํ อนุวาทสมฺภารํ อนุวาทสมุฏฺฐานํฯ อาปตฺตาธิกรณํ อาปตฺตินิทานํ อาปตฺติสมุทยํ อาปตฺติชาติกํ อาปตฺติปภวํ อาปตฺติสมฺภารํ อาปตฺติสมุฏฺฐานํฯ กิจฺจาธิกรณํ กิจฺจยนิทานํ กิจฺจยสมุทยํ กิจฺจยชาติกํ กิจฺจยปภวํ กิจฺจยสมฺภารํ กิจฺจยสมุฏฺฐานํฯ

วิวาทาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ? อนุวาทาธิกรณํ…เป.… อาปตฺตาธิกรณํ…เป.… กิจฺจาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ?

วิวาทาธิกรณํ เหตุนิทานํ, เหตุสมุทยํ, เหตุชาติกํ, เหตุปภวํ, เหตุสมฺภารํ, เหตุสมุฏฺฐานํฯ อนุวาทาธิกรณํ…เป.… อาปตฺตาธิกรณํ…เป.… กิจฺจาธิกรณํ เหตุนิทานํ, เหตุสมุทยํ, เหตุชาติกํ, เหตุปภวํ, เหตุสมฺภารํ, เหตุสมุฏฺฐานํฯ

วิวาทาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ? อนุวาทาธิกรณํ …เป.… อาปตฺตาธิกรณํ…เป.… กิจฺจาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ?

วิวาทาธิกรณํ ปจฺจยนิทานํ, ปจฺจยสมุทยํ, ปจฺจยชาติกํ, ปจฺจยปภวํ, ปจฺจยสมฺภารํ, ปจฺจยสมุฏฺฐานํฯ อนุวาทาธิกรณํ…เป.… อาปตฺตาธิกรณํ…เป.… กิจฺจาธิกรณํ ปจฺจยนิทานํ, ปจฺจยสมุทยํ, ปจฺจยชาติกํ, ปจฺจยปภวํ, ปจฺจยสมฺภารํ, ปจฺจยสมุฏฺฐานํฯ

๓. อธิกรณมูลาทิ

๓๔๓. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กติ มูลานิ, กติ สมุฏฺฐานา? จตุนฺนํ อธิกรณานํ เตตฺตึส มูลานิ, เตตฺตึส สมุฏฺฐานาฯ

จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมานิ เตตฺตึส มูลานิ? วิวาทาธิกรณสฺส ทฺวาทส มูลานิ, อนุวาทาธิกรณสฺส จุทฺทส มูลานิ, อาปตฺตาธิกรณสฺส ฉ มูลานิ, กิจฺจาธิกรณสฺส เอกํ มูลํ, สโงฺฆ – จตุนฺนํ อธิกรณานํ อิมานิ เตตฺตึส มูลานิฯ

จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตเม เตตฺตึส สมุฏฺฐานา? วิวาทาธิกรณสฺส อฏฺฐารสเภทกรวตฺถูนิ สมุฏฺฐานา, อนุวาทาธิกรณสฺส จตโสฺส วิปตฺติโย สมุฏฺฐานา, อาปตฺตาธิกรณสฺส สตฺตาปตฺ

ติกฺขนฺธา สมุฏฺฐานา, กิจฺจาธิกรณสฺส จตฺตาริ กมฺมานิ สมุฏฺฐานา – จตุนฺนํ อธิกรณานํ อิเม เตตฺตึส สมุฏฺฐานาฯ

๔. อธิกรณปจฺจยาปตฺติ

๓๔๔. วิวาทาธิกรณํ อาปตฺตานาปตฺตีติ? วิวาทาธิกรณํ น อาปตฺติฯ กึ ปน วิวาทาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยาติ? อาม, วิวาทาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยฯ วิวาทาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? วิวาทาธิกรณปจฺจยา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุปสมฺปนฺนํ โอมสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อนุปสมฺปนฺนํ โอมสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – วิวาทาธิกรณปจฺจยา อิมา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? กติหิ อธิกรเณหิ กติสุ ฐาเนสุ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ?

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชนฺติ – อาจารวิปตฺตึฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ , อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขเนฺธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติฯ เอเกน อธิกรเณน – กิจฺจาธิกรเณน; ตีสุ ฐาเนสุ – สงฺฆมเชฺฌ, คณมเชฺฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเก; ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๓๔๕. อนุวาทาธิกรณํ อาปตฺตานาปตฺตีติ? อนุวาทาธิกรณํ น อาปตฺติฯ กึ ปน อนุวาทาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยาติ? อาม, อนุวาทาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยฯ อนุวาทาธิกรณปจฺจยา, กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อนุวาทาธิกรณปจฺจยา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธเมฺมน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อมูลิกาย อาจารวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อนุวาทาธิกรณปจฺจยา อิมา ติโสฺส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? กติหิ อธิกรเณหิ กติสุ ฐาเนสุ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ?

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ, อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ตีหิ อาปตฺติกฺขเนฺธหิ สงฺคหิตา – สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขเนฺธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขเนฺธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติฯ ยา ตา อาปตฺติโย ครุกา ตา อาปตฺติโย เอเกน อธิกรเณน – กิจฺจาธิกรเณน; เอกมฺหิ ฐาเน – สงฺฆมเชฺฌ; ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จฯ ยา ตา อาปตฺติโย ลหุกา ตา อาปตฺติโย เอเกน อธิกรเณน – กิจฺจาธิกรเณน; ตีสุ ฐาเนสุ – สงฺฆมเชฺฌ คณมเชฺฌ ปุคฺคลสฺส สนฺติเก; ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ , สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๓๔๖. อาปตฺตาธิกรณํ อาปตฺตานาปตฺตีติ? อาปตฺตาธิกรณํ อาปตฺติฯ กึ ปน อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยาติ? อาม, อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยฯ อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ [ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ (สฺยา.)] ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เวมติกา ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; อาจารวิปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส – อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ ? กติหิ อธิกรเณหิ กติสุ ฐาเนสุ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ?

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ สิยา อาจารวิปตฺตึฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ – อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ จตูหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ ยา สา อาปตฺติ อนวเสสา สา อาปตฺติ น กตเมน อธิกรเณน, น กตมมฺหิ ฐาเน, น กตเมน สมเถน สมฺมติฯ ยา ตา อาปตฺติโย ลหุกา ตา อาปตฺติโย เอเกน อธิกรเณน – กิจฺจาธิกรเณน; ตีสุ ฐาเนสุ – สงฺฆมชฺเฌ, คณมชฺเฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเก; ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๓๔๗. กิจฺจาธิกรณํ อาปตฺตานาปตฺตีติ? กิจฺจาธิกรณํ น อาปตฺติฯ กึ ปน กิจฺจาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยาติ? อาม, กิจฺจาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยฯ กิจฺจาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ? กิจฺจาธิกรณปจฺจยา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชติ, ญตฺติยา ทุกฺกฏํ; ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา; กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; เภทกานุวตฺตกา ภิกฺขู ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส; ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – กิจฺจาธิกรณปจฺจยา อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติฯ

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ? จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ? สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา? ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? กติหิ อธิกรเณหิ กติสุ ฐาเนสุ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ?

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ – สิยา สีลวิปตฺตึ สิยา อาจารวิปตฺตึฯ จตุนฺนํ อธิกรณานํ – อาปตฺตาธิกรณํฯ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา – สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธนฯ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐนฺติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ ยา สา อาปตฺติ อนวเสสา สา อาปตฺติ น กตเมน อธิกรเณน, น กตมมฺหิ ฐาเน, น กตเมน สมเถน สมฺมติฯ ยา สา อาปตฺติ ครุกา สา อาปตฺติ เอเกน อธิกรเณน – กิจฺจาธิกรเณน; เอกมฺหิ ฐาเน – สงฺฆมชฺเฌ; ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ – สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จฯ ยา ตา อาปตฺติโย

ลหุกา ตา อาปตฺติโย เอเกน อธิกรเณน – กิจฺจาธิกรเณน; ตีสุ ฐาเนสุ – สงฺฆมชฺเฌ, คณมชฺเฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเก; ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ – สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จฯ

๕. อธิกรณาธิปฺปาโย

๓๔๘. วิวาทาธิกรณํ โหติ อนุวาทาธิกรณํ, โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, โหติ กิจฺจาธิกรณํฯ วิวาทาธิกรณํ น โหติ อนุวาทาธิกรณํ, น โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, น โหติ กิจฺจาธิกรณํ; อปิ จ, วิวาทาธิกรณปจฺจยา โหติ อนุวาทาธิกรณํ, โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, โหติ กิจฺจาธิกรณํฯ ยถา กถํ วิย? [จูฬว. ๒๑๕; ปริ. ๓๑๔] อิธ ภิกฺขู วิวทนฺติ – ธโมฺมติ วา อธโมฺมติ วา ทุฏฺฐุลฺลาปตฺตีติ วา อทุฏฺฐุลฺลาปตฺตีติ วาฯ ยํ ตตฺถ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท นานาวาโท อญฺญถาวาโท วิปจฺจตาย โวหาโร เมธกํ, อิทํ วุจฺจติ วิวาทาธิกรณํฯ วิวาทาธิกรเณ สโงฺฆ วิวทติ วิวาทาธิกรณํฯ วิวทมาโน อนุวทติ อนุวาทาธิกรณํฯ อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ อาปตฺตาธิกรณํฯ ตาย อาปตฺติยา สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ กิจฺจาธิกรณํฯ เอวํ วิวาทาธิกรณปจฺจยา โหติ อนุวาทาธิกรณํ, โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, โหติ กิจฺจาธิกรณํฯ

อนุวาทาธิกรณํ โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, โหติ กิจฺจาธิกรณํ, โหติ วิวาทาธิกรณํฯ อนุวาทาธิกรณํ น โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, น โหติ กิจฺจาธิกรณํ, น โหติ วิวาทาธิกรณํ; อปิ จ, อนุวาทาธิกรณปจฺจยา โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, โหติ กิจฺจาธิกรณํ, โหติ วิวาทาธิกรณํฯ ยถา กถํ วิย? อิธ ภิกฺขู ภิกฺขุํ อนุวทนฺติ สีลวิปตฺติยา วา อาจารวิปตฺติยา วา ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา อาชีววิปตฺติยา วาฯ โย ตตฺถ อนุวาโท อนุวทนา อนุลฺลปนา อนุภณนา อนุสมฺปวงฺกตา อพฺภุสฺสหนตา อนุพลปฺปทานํ, อิทํ วุจฺจติ อนุวาทาธิกรณํฯ อนุวาทาธิกรเณ สโงฺฆ วิวทติ, วิวาทาธิกรณํฯ วิวทมาโน อนุวทติ, อนุวาทาธิกรณํฯ อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อาปตฺตาธิกรณํฯ ตาย อาปตฺติยา สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ, กิจฺจาธิกรณํฯ เอวํ อนุวาทาธิกรณปจฺจยา โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, โหติ กิจฺจาธิกรณํ, โหติ วิวาทาธิกรณํฯ

อาปตฺตาธิกรณํ โหติ กิจฺจาธิกรณํ, โหติ วิวาทาธิกรณํ, โหติ อนุวาทาธิกรณํฯ อาปตฺตาธิกรณํ น โหติ กิจฺจาธิกรณํ, น โหติ วิวาทาธิกรณํ, น โหติ อนุวาทาธิกรณํ; อปิ จ, อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา โหติ กิจฺจาธิกรณํ, โหติ วิวาทาธิกรณํ, โหติ อนุวาทาธิกรณํฯ ยถา กถํ วิย? [จูฬว. ๒๑๕; ปริ. ๓๔๘] ปญฺจปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ, สตฺตปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ, อิทํ วุจฺจติ อาปตฺตาธิกรณํฯ อาปตฺตาธิกรเณ สโงฺฆ วิวทติ วิวาทาธิกรณํฯ วิวทมาโน อนุวทติ อนุวาทาธิกรณํฯ อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ อาปตฺตาธิกรณํฯ ตาย อาปตฺติยา สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ กิจฺจาธิกรณํฯ เอวํ อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา โหติ กิจฺจาธิกรณํ, โหติ วิวาทาธิกรณํ, โหติ อนุวาทาธิกรณํฯ

กิจฺจาธิกรณํ โหติ วิวาทาธิกรณํ, โหติ อนุวาทาธิกรณํ, โหติ อาปตฺตาธิกรณํฯ กิจฺจาธิกรณํ น โหติ วิวาทาธิกรณํ, น โหติ อนุวาทาธิกรณํ, น โหติ อาปตฺตาธิกรณํ; อปิ จ, กิจฺจาธิกรณปจฺจยา โหติ วิวาทาธิกรณํ, โหติ อนุวาทาธิกรณํ, โหติ อาปตฺตาธิกรณํฯ ยถา กถํ วิย? ยา สงฺฆสฺส กิจฺจยตา กรณียตา อปโลกนกมฺมํ ญตฺติกมฺมํ ญตฺติทุติยกมฺมํ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ, อิทํ วุจฺจติ กิจฺจาธิกรณํฯ กิจฺจาธิกรเณ สโงฺฆ วิวทติ วิวาทาธิกรณํฯ วิวทมาโน อนุวทติ อนุวาทาธิกรณํฯ อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ อาปตฺตาธิกรณํฯ ตาย อาปตฺติยา สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ กิจฺจาธิกรณํฯ เอวํ กิจฺจาธิกรณปจฺจยา โหติ วิวาทาธิกรณํ, โหติ อนุวาทาธิกรณํ, โหติ อาปตฺตาธิกรณํฯ

๖. ปุจฺฉาวาโร

๓๔๙. ยตฺถ สติวินโย ตตฺถ สมฺมุขาวินโย? ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ สติวินโย? ยตฺถ อมูฬฺหวินโย ตตฺถ สมฺมุขาวินโย? ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ อมูฬฺหวินโย? ยตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ตตฺถ สมฺมุขาวินโย? ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ? ยตฺถ เยภุยฺยสิกา ตตฺถ สมฺมุขาวินโย? ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ เยภุยฺยสิกา? ยตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ตตฺถ สมฺมุขาวินโย? ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา? ยตฺถ ติณวตฺถารโก ตตฺถ สมฺมุขาวินโย? ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ ติณวตฺถารโก?

๗. วิสฺสชฺชนาวาโร

๓๕๐. ยสฺมึ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ – ยตฺถ สติวินโย ตตฺถ สมฺมุขาวินโย, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ สติวินโย, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา, น ตตฺถ ติณวตฺถารโกฯ ยสฺมึ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ…เป.… สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ…เป.… สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ…เป.… สมฺมุขาวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ…เป.… สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ – ยตฺถ ติณวตฺถารโก ตตฺถ สมฺมุขาวินโย, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ตตฺถ ติณวตฺถารโก, น ตตฺถ สติวินโย, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกาฯ

๘. สํสฏฺฐวาโร

๓๕๑. สมฺมุขาวินโยติ วา สติวินโยติ วา – อิเม ธมฺมา สํสฏฺฐา อุทาหุ วิสํสฏฺฐา? ลพฺภา จ ปนิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณํ ปญฺญาเปตุํ? สมฺมุขาวินโยติ วา อมูฬฺหวินโยติ วา…เป.… สมฺมุขาวินโยติ วา ปฏิญฺญาตกรณนฺติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา เยภุยฺยสิกาติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา ตสฺสปาปิยสิกาติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา ติณวตฺถารโกติ – อิเม ธมฺมา สํสฏฺฐา อุทาหุ วิสํสฏฺฐา ? ลพฺภา จ ปนิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณํ ปญฺญาเปตุํ?

สมฺมุขาวินโยติ วา สติวินโยติ วา – อิเม ธมฺมา สํสฏฺฐา, โน วิสํสฏฺฐา; น จ ลพฺภา อิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณํ ปญฺญาเปตุํฯ สมฺมุขาวินโยติ วา อมูฬฺหวินโยติ วา…เป.… สมฺมุขาวินโยติ วา ปฏิญฺญาตกรณนฺติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา เยภุยฺยสิกาติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา ตสฺสปาปิยสิกาติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา ติณวตฺถารโกติ วา – อิเม ธมฺมา สํสฏฺฐา, โน วิสํสฏฺฐา; น จ ลพฺภา อิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณํ ปญฺญาเปตุํฯ

๙. สตฺตสมถนิทานํ

๓๕๒. สมฺมุขาวินโย กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร กึสมุฏฺฐาโน? สติวินโย กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน? อมูฬฺหวินโย กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน? ปฏิญฺญาตกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ? เยภุยฺยสิกา กึนิทานา, กึสมุทยา, กึชาติกา, กึปภวา, กึสมฺภารา, กึสมุฏฺฐานา? ตสฺสปาปิยสิกา กึนิทานา, กึสมุทยา, กึชาติกา, กึปภวา, กึ

สมฺภารา, กึสมุฏฺฐานา ติณวตฺถารโก กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน?

สมฺมุขาวินโย นิทานนิทาโน, นิทานสมุทโย, นิทานชาติโก, นิทานปภโว, นิทานสมฺภาโร, นิทานสมุฏฺฐาโนฯ สติวินโย…เป…. อมูฬฺหวินโย…เป…. ปฏิญฺญาตกรณํ นิทานนิทานํ, นิทานสมุทยํ, นิทานชาติกํ, นิทานปภวํ, นิทานสมฺภารํ, นิทานสมุฏฺฐานํฯ เยภุยฺยสิกา…เป.… ตสฺสปาปิยสิกา นิทานนิทานา, นิทานสมุทยา, นิทานชาติกา, นิทานปภวา, นิทานสมฺภารา , นิทานสมุฏฺฐานาฯ ติณวตฺถารโก นิทานนิทาโน, นิทานสมุทโย, นิทานชาติโก, นิทานปภโว, นิทานสมฺภาโร, นิทานสมุฏฺฐาโนฯ

สมฺมุขาวินโย กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน ? สติวินโย…เป…. อมูฬฺหวินโย…เป…. ปฏิญฺญาตกรณํ…เป…. เยภุยฺยสิกา…เป…. ตสฺสปาปิยสิกา…เป…. ติณวตฺถารโก กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน?

สมฺมุขาวินโย เหตุนิทาโน, เหตุสมุทโย, เหตุชาติโก, เหตุปภโว, เหตุสมฺภาโร, เหตุสมุฏฺฐาโน ฯ สติวินโย…เป…. อมูฬฺหวินโย…เป…. ปฏิญฺญาตกรณํ เหตุนิทานํ, เหตุสมุทยํ, เหตุชาติกํ, เหตุปภวํ, เหตุสมฺภารํ, เหตุสมุฏฺฐานํฯ เยภุยฺยสิกา…เป…. ตสฺสปาปิยสิกา เหตุนิทานา, เหตุสมุทยา, เหตุชาติกา, เหตุปภวา, เหตุสมฺภารา, เหตุสมุฏฺฐานาฯ ติณวตฺถารโก เหตุนิทาโน, เหตุสมุทโย, เหตุชาติโก, เหตุปภโว, เหตุสมฺภาโร, เหตุสมุฏฺฐาโนฯ

สมฺมุขาวินโย กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน? สติวินโย…เป…. อมูฬฺหวินโย…เป…. ปฏิญฺญาตกรณํ…เป…. เยภุยฺยสิกา…เป…. ตสฺสปาปิยสิกา…เป…. ติณวตฺถารโก กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน? สมฺมุขาวินโย ปจฺจยนิทาโน, ปจฺจยสมุทโย, ปจฺจยชาติโก, ปจฺจยปภโว, ปจฺจยสมฺภาโร, ปจฺจยสมุฏฺฐาโนฯ สติวินโย…เป…. อมูฬฺหวินโย…เป…. ปฏิญฺญาตกรณํ ปจฺจยนิทานํ, ปจฺจยสมุทยํ, ปจฺจยชาติกํ, ปจฺจยปภวํ, ปจฺจยสมฺภารํ, ปจฺจยสมุฏฺฐานํฯ เยภุยฺยสิกา…เป…. ตสฺสปาปิยสิกา ปจฺจยนิทานา, ปจฺจยสมุทยา, ปจฺจยชาติกา, ปจฺจยปภวา, ปจฺจยสมฺภารา, ปจฺจยสมุฏฺฐานาฯ ติณวตฺถารโก ปจฺจยนิทาโน, ปจฺจยสมุทโย, ปจฺจยชาติโก, ปจฺจยปภโว, ปจฺจยสมฺภาโร, ปจฺจยสมุฏฺฐาโนฯ

๓๕๓. สตฺตนฺนํ สมถานํ กติ มูลานิ, กติ สมุฏฺฐานา? สตฺตนฺนํ สมถานํ ฉพฺพีส มูลานิ, ฉตฺตึส สมุฏฺฐานาฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กตมานิ ฉพฺพีส มูลานิ? สมฺมุขาวินยสฺส จตฺตาริ มูลานิฯ สงฺฆสมฺมุขตา, ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตา; สติวินยสฺส จตฺตาริ มูลานิ; อมูฬฺหวินยสฺส จตฺตาริ มูลานิ; ปฏิญฺญาตกรณสฺส เทฺว มูลานิ – โย จ เทเสติ ยสฺส จ เทเสติ; เยภุยฺยสิกาย จตฺตาริ มูลานิ; ตสฺสปาปิยสิกาย จตฺตาริ มูลานิ; ติณวตฺถารกสฺส จตฺตาริ มูลานิ – สงฺฆสมฺมุขตา, ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตา – สตฺตนฺนํ สมถานํ อิมานิ ฉพฺพีส มูลานิฯ

สตฺตนฺนํ สมถานํ กตเม ฉตฺตึส สมุฏฺฐานา? สติวินยสฺส กมฺมสฺส กิริยา, กรณํ, อุปคมนํ, อชฺฌุปคมนํ, อธิวาสนา, อปฺปฏิโกฺกสนาฯ อมูฬฺหวินยสฺส กมฺมสฺส…เป…. ปฏิญฺญาตกรณสฺส กมฺมสฺส… เยภุยฺยสิกาย กมฺมสฺส… ตสฺสปาปิยสิกาย กมฺมสฺส… ติณวตฺถารกสฺส กมฺมสฺส กิริยา, กรณํ, อุปคมนํ, อชฺฌุปคมนํ, อธิวาสนา, อปฺปฏิโกฺกสนา – สตฺตนฺนํ สมถานํ อิเม ฉตฺตึส สมุฏฺฐานาฯ

๑๐. สตฺตสมถนานตฺถาทิ

๓๕๔. สมฺมุขาวินโยติ วา สติวินโยติ วา – อิเม ธมฺมา นานตฺถา นานาพฺยญฺชนา อุทาหุ เอกตฺถา พฺยญฺชนเมว นานํ? สมฺมุขาวินโยติ วา อมูฬฺหวินโยติ วา…เป…. สมฺมุขาวินโยติ วา ปฏิญฺญาตกรณนฺติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา เยภุยฺยสิกาติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา ตสฺสปาปิยสิกาติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา ติณวตฺถารโกติ วา – อิเม ธมฺมา นานตฺถา นานาพฺยญฺชนา อุทาหุ เอกตฺถา พฺยญฺชนเมว นานํ? สมฺมุขาวินโยติ วา สติวินโยติ วา – อิเม ธมฺมา นานตฺถา เจว นานาพฺยญฺชนา จฯ สมฺมุขาวินโยติ วา อมูฬฺหวินโยติ วา…เป…. สมฺมุขาวินโยติ วา ปฏิญฺญาตกรณนฺติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา เยภุยฺยสิกาติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา ตสฺสปาปิยสิกาติ วา… สมฺมุขาวินโยติ วา ติณวตฺถารโกติ วา – อิเม ธมฺมา นานตฺถา เจว นานาพฺยญฺชนา จฯ

๓๕๕. [จูฬว. ๒๒๔] วิวาโท วิวาทาธิกรณํ, วิวาโท โน อธิกรณํ, อธิกรณํ โน วิวาโท, อธิกรณญฺเจว วิวาโท จ? สิยา วิวาโท วิวาทาธิกรณํ, สิยา วิวาโท โน อธิกรณํ, สิยา อธิกรณํ โน วิวาโท, สิยา อธิกรณญฺเจว วิวาโท จฯ

ตตฺถ กตโม วิวาโท วิวาทาธิกรณํ? อิธ ภิกฺขู วิวทนฺติ ธโมฺมติ วา อธโมฺมติ วา…เป…. ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วาฯ ยํ ตตฺถ ภณฺฑนํ, กลโห, วิคฺคโห, วิวาโท, นานาวาโท, อญฺญถาวาโท, วิปจฺจตาย โวหาโร, เมธกํ – อยํ วิวาโท วิวาทาธิกรณํฯ

ตตฺถ กตโม วิวาโท โน อธิกรณํ? มาตาปิ ปุเตฺตน วิวทติ, ปุโตฺตปิ มาตรา วิวทติ, ปิตาปิ ปุเตฺตน วิวทติ, ปุโตฺตปิ ปิตรา วิวทติ, ภาตาปิ ภาตรา วิวทติ, ภาตาปิ ภคินิยา วิวทติ, ภคินีปิ ภาตรา วิวทติ, สหาโยปิ สหาเยน วิวทติ – อยํ วิวาโท โน อธิกรณํฯ

ตตฺถ กตมํ อธิกรณํ โน วิวาโท? อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํ – อิทํ อธิกรณํ โน วิวาโทฯ

ตตฺถ กตมํ อธิกรณญฺเจว วิวาโท จ? วิวาทาธิกรณํ อธิกรณญฺเจว วิวาโท จฯ

๓๕๖. [จูฬว. ๒๒๔ อาทโย] อนุวาโท อนุวาทาธิกรณํ, อนุวาโท โน อธิกรณํ, อธิกรณํ โน อนุวาโท, อธิกรณญฺเจว อนุวาโท จ? สิยา อนุวาโท อนุวาทาธิกรณํ, สิยา อนุวาโท โน อธิกรณํ, สิยา อธิกรณํ โน อนุวาโท, สิยา อธิกรณญฺเจว อนุวาโท จฯ

ตตฺถ กตโม อนุวาโท อนุวาทาธิกรณํ? อิธ ภิกฺขู ภิกฺขุํ อนุวทนฺติ สีลวิปตฺติยา วา อาจารวิปตฺติยา วา ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา อาชีววิปตฺติยา วาฯ โย ตตฺถ อนุวาโท, อนุวทนา อนุลฺลปนา อนุภณนา อนุสมฺปวงฺกตา อพฺภุสฺสหนตา อนุพลปฺปทานํ – อยํ อนุวาโท อนุวาทาธิกรณํฯ

ตตฺถ กตโม อนุวาโท โน อธิกรณํ? มาตาปิ ปุตฺตํ อนุวทติ, ปุโตฺตปิ มาตรํ อนุวทติ, ปิตาปิ ปุตฺตํ อนุวทติ, ปุโตฺตปิ ปิตรํ อนุวทติ, ภาตาปิ ภาตรํ อนุวทติ, ภาตาปิ ภคินึ อนุวทติ, ภคินีปิ ภาตรํ อนุวทติ, สหาโยปิ สหายํ อนุวทติ – อยํ อนุวาโท โน อธิกรณํฯ

ตตฺถ กตมํ อธิกรณํ โน อนุวาโท? อาปตฺตาธิกรณํ กิจฺจาธิกรณํ วิวาทาธิกรณํ – อิทํ อธิกรณํ โน อนุวาโทฯ

ตตฺถ กตมํ อธิกรณเญฺจว อนุวาโท จ? อนุวาทาธิกรณํ อธิกรณเญฺจว อนุวาโท จฯ

๓๕๗. อาปตฺติ อาปตฺตาธิกรณํ, อาปตฺติ โน อธิกรณํ, อธิกรณํ โน อาปตฺติ, อธิกรณเญฺจว อาปตฺติ จ? สิยา อาปตฺติ อาปตฺตาธิกรณํ, สิยา อาปตฺติ โน อธิกรณํ, สิยา อธิกรณํ โน อาปตฺติ, สิยา อธิกรณเญฺจว อาปตฺติ จฯ

ตตฺถ กตมา อาปตฺติ อาปตฺตาธิกรณํ? ปญฺจปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ ฯ สตฺตปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํฯ อยํ อาปตฺติ อาปตฺตาธิกรณํฯ

ตตฺถ กตมา อาปตฺติ โน อธิกรณํ? โสตาปตฺติ สมาปตฺติ – อยํ อาปตฺติ โน อธิกรณํฯ

ตตฺถ กตมํ อธิกรณํ โน อาปตฺติ? กิจฺจาธิกรณํ วิวาทาธิกรณํ อนุวาทาธิกรณํ – อิทํ อธิกรณํ โน อาปตฺติฯ

ตตฺถ กตมํ อธิกรณเญฺจว อาปตฺติ จ? อาปตฺตาธิกรณํ อธิกรณเญฺจว อาปตฺติ จฯ

๓๕๘. [จูฬว. ๒๒๓] กิจฺจํ กิจฺจาธิกรณํ, กิจฺจํ โน อธิกรณํ, อธิกรณํ โน กิจฺจํ, อธิกรณเญฺจว กิจฺจญฺจ? สิยา กิจฺจํ กิจฺจาธิกรณํ, สิยา กิจฺจํ โน อธิกรณํ, สิยา อธิกรณํ โน กิจฺจํ, สิยา อธิกรณเญฺจว กิจฺจญฺจฯ

ตตฺถ กตมํ กิจฺจํ กิจฺจาธิกรณํ? ยา สงฺฆสฺส กิจฺจยตา กรณียตา อปโลกนกมฺมํ ญตฺติกมฺมํ ญตฺติทุติยกมฺมํ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ – อิทํ กิจฺจํ กิจฺจาธิกรณํฯ

ตตฺถ กตมํ กิจฺจํ โน อธิกรณํ? อาจริยกิจฺจํ อุปชฺฌายกิจฺจํ [อุปชฺฌายกิจฺจํ สกิจฺจํ (ก.)] สมานุปชฺฌายกิจฺจํ สมานาจริยกิจฺจํ – อิทํ กิจฺจํ โน อธิกรณํฯ

ตตฺถ กตมํ อธิกรณํ โน กิจฺจํ? วิวาทาธิกรณํ อนุวาทาธิกรณํ อาปตฺตาธิกรณํ – อิทํ อธิกรณํ โน กิจฺจํฯ

ตตฺถ กตมํ อธิกรณเญฺจว กิจฺจญฺจ? กิจฺจาธิกรณํ อธิกรณเญฺจว กิจฺจํ จาติฯ

อธิกรณเภโท นิฏฺฐิโตฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อธิกรณํ อุโกฺกฏฺา, อาการา ปุคฺคเลน จ;
นิทานเหตุปจฺจยา, มูลํ สมุฏฺฐาเนน จฯ

อาปตฺติ โหติ ยตฺถ จ, สํสฏฺฐา นิทาเนน จ [สํสฏฺฐา นิทานปภวา (สี.)];
เหตุปจฺจยมูลานิ, สมุฏฺฐาเนน พฺยญฺชนา;
วิวาโท อธิกรณนฺติ, เภทาธิกรเณ อิทนฺติฯ

อปรคาถาสงฺคณิกํ

๑. โจทนาทิปุจฺฉาวิสฺสชฺชนา

๓๕๙. โจทนา กิมตฺถาย, สารณา กิสฺส การณา;
สโงฺฆ กิมตฺถาย, มติกมฺมํ ปน กิสฺส การณาฯ

โจทนา สารณตฺถาย, นิคฺคหตฺถาย สารณา;
สโงฺฆ ปริคฺคหตฺถาย, มติกมฺมํ ปน ปาฏิเยกฺกํฯ

มา โข ตุริโต อภณิ, มา โข จณฺฑิกโต ภณิ;
มา โข ปฏิฆํ ชนยิ, สเจ อนุวิชฺชโก ตุวํฯ

มา โข สหสา อภณิ, กถํ วิคฺคาหิกํ อนตฺถสํหิตํ;
สุตฺเต วินเย อนุโลเม, ปญฺญตฺเต อนุโลมิเกฯ

อนุโยควตฺตํ นิสามย, กุสเลน พุทฺธิมตา กตํ;
สุวุตฺตํ สิกฺขาปทานุโลมิกํ, คตึ น นาเสนฺต สมฺปรายิกํ;
หิเตสี อนุยุญฺชสฺสุ, กาเลนตฺถูปสํหิตํฯ

จุทิตสฺส จ โจทกสฺส จ;
สหสา โวหารํ มา ปธาเรสิ;
โจทโก อาห อาปโนฺนติ;
จุทิตโก อาห อนาปโนฺนติฯ

อุโภ อนุกฺขิปโนฺต, ปฏิญฺญานุสนฺธิเตน การเย;
ปฏิญฺญา ลชฺชีสุ กตา, อลชฺชีสุ เอวํ น วิชฺชติ;
พหุมฺปิ อลชฺชี ภาเสยฺย, วตฺตานุสนฺธิเตน [วุตฺตานุสนฺธิเตน (สี. สฺยา. ก.)] การเยฯ

อลชฺชี กีทิโส โหติ, ปฏิญฺญา ยสฺส น รูหติ;
เอตญฺจ [เอวญฺจ (ก.)] ตาหํ ปุจฺฉามิ, กีทิโส วุจฺจติ อลชฺชี ปุคฺคโลฯ

สญฺจิจฺจ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อาปตฺตึ ปริคูหติ;
อคติคมนญฺจ คจฺฉติ, เอทิโส วุจฺจติ อลชฺชีปุคฺคโลฯ

สจฺจํ อหมฺปิ ชานามิ, เอทิโส วุจฺจติ อลชฺชีปุคฺคโล;
อญฺญญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กีทิโส วุจฺจติ ลชฺชีปุคฺคโลฯ

สญฺจิจฺจ อาปตฺตึ นาปชฺชติ, อาปตฺตึ น ปริคูหติ;
อคติคมนํ น คจฺฉติ, เอทิโส วุจฺจติ ลชฺชีปุคฺคโลฯ

สจฺจํ อหมฺปิ ชานามิ, เอทิโส วุจฺจติ ลชฺชีปุคฺคโล;
อญฺญญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กีทิโส วุจฺจติ อธมฺมโจทโกฯ

อกาเล โจเทติ อภูเตน;
ผรุเสน อนตฺถสํหิเตน;
โทสนฺตโร โจเทติ โน เมตฺตาจิโตฺต;
เอทิโส วุจฺจติ อธมฺมโจทโกฯ

สจฺจํ อหมฺปิ ชานามิ, เอทิโส วุจฺจติ อธมฺมโจทโก;
อญฺญญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กีทิโส วุจฺจติ ธมฺมโจทโกฯ

กาเลน โจเทติ ภูเตน, สเณฺหน อตฺถสํหิเตน;
เมตฺตาจิโตฺต โจเทติ โน โทสนฺตโร;
เอทิโส วุจฺจติ ธมฺมโจทโกฯ

สจฺจํ อหมฺปิ ชานามิ, เอทิโส วุจฺจติ ธมฺมโจทโก;
อญฺญญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กีทิโส วุจฺจติ พาลโจทโกฯ

ปุพฺพาปรํ น ชานาติ, ปุพฺพาปรสฺส อโกวิโท;
อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ;
อนุสนฺธิวจนปถสฺส อโกวิโท;
เอทิโส วุจฺจติ พาลโจทโกฯ

สจฺจํ อหมฺปิ ชานามิ, เอทิโส วุจฺจติ พาลโจทโก;
อญฺญญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กีทิโส วุจฺจติ ปณฺฑิตโจทโกฯ

ปุพฺพาปรมฺปิ ชานาติ, ปุพฺพาปรสฺส โกวิโท;
อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถสฺส โกวิโท;
เอทิโส วุจฺจติ ปณฺฑิตโจทโกฯ

สจฺจํ อหมฺปิ ชานามิ, เอทิโส วุจฺจติ ปณฺฑิตโจทโก;
อญฺญญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, โจทนา กินฺติ วุจฺจติฯ

สีลวิปตฺติยา โจเทติ, อโถ อาจารทิฏฺฐิยา;
อาชีเวนปิ โจเทติ, โจทนา เตน วุจฺจตีติฯ

อปรํ คาถาสงฺคณิกํ นิฏฺฐิตํฯ

โจทนากณฺฑํ

๑. อนุวิชฺชกอนุโยโค

๓๖๐. อนุวิชฺชเก โจทโก ปุจฺฉิตพฺโพ – ‘‘ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมํ ภิกฺขุํ โจเทสิ, กิมฺหิ นํ โจเทสิ, สีลวิปตฺติยา วา โจเทสิ, อาจารวิปตฺติยา วา โจเทสิ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา โจเทสี’’ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ‘‘สีลวิปตฺติยา วา โจเทมิ, อาจารวิปตฺติยา วา โจเทมิ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา โจเทมี’’ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘ชานาสิ ปนายสฺมา สีลวิปตฺตึ, ชานาสิ อาจารวิปตฺตึ, ชานาสิ ทิฏฺฐิวิปตฺติ’’นฺติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ‘‘ชานามิ โข อหํ, อาวุโส, สีลวิปตฺตึ, ชานามิ อาจารวิปตฺตึ, ชานามิ ทิฏฺฐิวิปตฺติ’’นฺติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘กตมา ปนาวุโส, สีลวิปตฺติ? กตมา อาจารวิปตฺติ? กตมา ทิฏฺฐิวิปตฺตี’’ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ‘‘จตฺตาริ จ ปาราชิกานิ, เตรส จ สงฺฆาทิเสสา – อยํ สีลวิปตฺติฯ ถุลฺลจฺจยํ, ปาจิตฺติยํ, ปาฏิเทสนียํ, ทุกฺกฏํ, ทุพฺภาสิตํ, อยํ อาจารวิปตฺติฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิ, อนฺตคฺคาหิกา ทิฏฺฐิ – อยํ ทิฏฺฐิวิปตฺตี’’ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมํ ภิกฺขุํ โจเทสิ, ทิเฏฺฐน วา โจเทสิ สุเตน วา โจเทสิ ปริสงฺกาย วา โจเทสี’’ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ‘‘ทิเฏฺฐน วา โจเทมิ สุเตน วา โจเทมิ ปริสงฺกาย วา โจเทมี’’ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมํ ภิกฺขุํ ทิเฏฺฐน โจเทสิ, กึ เต ทิฏฺฐํ กินฺติ เต ทิฏฺฐํ, กทา เต ทิฏฺฐํ, กตฺถ เต ทิฏฺฐํ ปาราชิกํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิโฏฺฐ, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิโฏฺฐ, ถุลฺลจฺจยํ… ปาจิตฺติยํ… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ… ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิโฏฺฐ, กตฺถ จ ตฺวํ อโหสิ, กตฺถ จายํ ภิกฺขุ อโหสิ, กิญฺจ ตฺวํ กโรสิ, กึ จายํ ภิกฺขุ กโรตี’’ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ‘‘น โข อหํ, อาวุโส, อิมํ ภิกฺขุํ ทิเฏฺฐน โจเทมิ, อปิ จ สุเตน โจเทมี’’ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมํ ภิกฺขุํ สุเตน โจเทสิ, กึ เต สุตํ, กินฺติ เต สุตํ, กทา เต สุตํ , กตฺถ เต สุตํ, ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, สงฺฆาทิเสสํ… ถุลฺลจฺจยํ… ปาจิตฺติยํ… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ… ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, ภิกฺขุสฺส สุตํ, ภิกฺขุนิยา สุตํ, สิกฺขมานาย สุตํ , สามเณรสฺส สุตํ, สามเณริยา สุตํ, อุปาสกสฺส สุตํ, อุปาสิกาย สุตํ, ราชูนํ สุตํ, ราชมหามตฺตานํ สุตํ, ติตฺถิยานํ สุตํ, ติตฺถิยสาวกานํ สุต’’นฺติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ‘‘น โข อหํ, อาวุโส, อิมํ ภิกฺขุํ สุเตน โจเทมิ, อปิ จ ปริสงฺกาย โจเทมี’’ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมํ ภิกฺขุํ ปริสงฺกาย โจเทสิ, กึ ปริสงฺกสิ, กินฺติ ปริสงฺกสิ, กทา ปริสงฺกสิ, กตฺถ ปริสงฺกสิ, ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, ถุลฺลจฺจยํ… ปาจิตฺติยํ… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ… ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, ภิกฺขุสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ภิกฺขุนิยา สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สิกฺขมานาย สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สามเณรสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สามเณริยา สุตฺวา ปริสงฺกสิ, อุปาสกสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, อุปาสิกาย สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ราชูนํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ราชมหามตฺตานํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ติตฺถิยานํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ติตฺถิยสาวกานํ สุตฺวา ปริสงฺกสี’’ติ?

๓๖๑. ทิฏฺฐํ ทิเฏฺฐน สเมติ ทิเฏฺฐน สํสนฺทเต ทิฏฺฐํ;
ทิฏฺฐํ ปฏิจฺจ น อุเปติ อสุทฺธปริสงฺกิโต;
โส ปุคฺคโล ปฏิญฺญาย กาตพฺโพ เตนุโปสโถฯ

สุตํ สุเตน สเมติ สุเตน สํสนฺทเต สุตํ;
สุตํ ปฏิจฺจ น อุเปติ อสุทฺธปริสงฺกิโต;
โส ปุคฺคโล ปฏิญฺญาย กาตพฺโพ เตนุโปสโถฯ

มุตํ มุเตน สเมติ มุเตน สํสนฺทเต มุตํ;
มุตํ ปฏิจฺจ น อุเปติ อสุทฺธปริสงฺกิโต;
โส ปุคฺคโล ปฏิญฺญาย กาตโพฺพ เตนุโปสโถฯ

๓๖๒. โจทนาย โก อาทิ, กึ มเชฺฌ, กึ ปริโยสานํ? โจทนาย โอกาสกมฺมํ อาทิ, กิริยา มเชฺฌ, สมโถ ปริโยสานํฯ โจทนาย กติ มูลานิ, กติ วตฺถูนิ, กติ ภูมิโย, กติหากาเรหิ โจเทติ? โจทนาย เทฺว มูลานิ, ตีณิ วตฺถูนิ, ปญฺจ ภูมิโย, ทฺวีหากาเรหิ โจเทติฯ โจทนาย กตมานิ เทฺว มูลานิ? สมูลิกา วา อมูลิกา วา – โจทนาย อิมานิ เทฺว มูลานิฯ โจทนาย กตมานิ ตีณิ วตฺถูนิ? ทิเฎฺฐน สุเตน ปริสงฺกาย – โจทนาย อิมานิ ตีณิ วตฺถูนิฯ โจทนา กตมา ปญฺจ ภูมิโย? กาเลน วกฺขามิ โน อกาเลน, ภูเตน วกฺขามิ โน อภูเตน, สเณฺหน วกฺขามิ โน ผรุเสน, อตฺถสํหิเตน วกฺขามิ โน อนตฺถสํหิเตน, เมตฺตาจิโตฺต วกฺขามิ โน โทสนฺตโรติ – โจทนาย อิมา ปญฺจ ภูมิโยฯ

กตเมหิ ทฺวีหากาเรหิ โจเทติ? กาเยน วา โจเทติ วาจาย วา โจเทติ – อิเมหิ ทฺวีหากาเรหิ โจเทติฯ

๒. โจทกาทิปฏิปตฺติ

๓๖๓. โจทเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ? จุทิตเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ? สเงฺฆน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ? อนุวิชฺชเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ? โจทเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ? โจทเกน ปญฺจสุ ธเมฺมสุ ปติฎฺฐาย ปโร โจเทตโพฺพฯ กาเลน วกฺขามิ โน อกาเลน, ภูเตน วกฺขามิ โน อภูเตน, สเณฺหน วกฺขามิ โน ผรุเสน, อตฺถสํหิเตน วกฺขามิ โน อนตฺถสํหิเตน, เมตฺตาจิโตฺต วกฺขามิ โน โทสนฺตโรติ – โจทเกน เอวํ ปฏิปชฺชิตพฺพํฯ จุทิตเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ? จุทิตเกน ทฺวีสุ ธเมฺมสุ ปฏิปชฺชิตพฺพํฯ สเจฺจ จ อกุเปฺป จ – จุทิตเกน เอวํ ปฏิปชฺชิตพฺพํฯ สเงฺฆน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ? สเงฺฆน โอติณฺณาโนติณฺณํ ชานิตพฺพํฯ สเงฺฆน เอวํ ปฏิปชฺชิตพฺพํฯ อนุวิชฺชเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ? อนุวิชฺชเกน เยน ธเมฺมน เยน วินเยน เยน สตฺถุสาสเนน ตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ ตถา ตํ อธิกรณํ วูปสเมตพฺพํฯ อนุวิชฺชเกน เอวํ ปฏิปชฺชิตพฺพํฯ

๓๖๔. อุโปสโถ กิมตฺถาย, ปวารณา กิสฺส การณา;
ปริวาโส กิมตฺถาย, มูลายปฏิกสฺสนา กิสฺส การณา;
มานตฺตํ กิมตฺถาย, อพฺภานํ กิสฺส การณาฯ

อุโปสโถ สามคฺคตฺถาย, วิสุทฺธตฺถาย ปวารณา;
ปริวาโส มานตฺตตฺถาย, มูลายปฏิกสฺสนา นิคฺคหตฺถาย;
มานตฺตํ อพฺภานตฺถาย, วิสุทฺธตฺถาย อพฺภานํฯ

ฉนฺทา โทสา ภยา โมหา, เถเร จ ปริภาสติ;
กายสฺส เภทา ทุปฺปโญฺญ, ขโต อุปหตินฺทฺริโย;
นิรยํ คจฺฉติ ทุเมฺมโธ, น จ สิกฺขาย คารโวฯ

น จ อามิสํ นิสฺสาย;
น จ นิสฺสาย ปุคฺคลํ;
อุโภ เอเต วิวเชฺชตฺวา;
ยถาธโมฺม ตถา กเรฯ

๓. โจทกสฺสอตฺตฌาปนํ

โกธโน อุปนาหี จ;
จโณฺฑ จ ปริภาสโก;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

อุปกณฺณกํ ชปฺปติ ชิมฺหํ เปกฺขติ;
วีติหรติ กุมฺมคฺคํ ปฏิเสวติ;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

อกาเลน โจเทติ อภูเตน;
ผรุเสน อนตฺถสํหิเตน;
โทสนฺตโร โจเทติ โน เมตฺตาจิโตฺต;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

ธมฺมาธมฺมํ น ชานาติ;
ธมฺมาธมฺมสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

วินยาวินยํ น ชานาติ;
วินยาวินยสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

ภาสิตาภาสิตํ น ชานาติ;
ภาสิตาภาสิตสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

อาจิณฺณานาจิณฺณํ น ชานาติ;
อาจิณฺณานาจิณฺณสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

ปญฺญตฺตาปญฺญตฺตํ น ชานาติ;
ปญฺญตฺตาปญฺญตฺตสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ;

อาปตฺตานาปตฺติยา อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

ลหุกครุกํ น ชานาติ;
ลหุกครุกสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

สาวเสสานวเสสํ น ชานาติ;
สาวเสสานวเสสสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ น ชานาติ;
ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

ปุพฺพาปรํ น ชานาติ;
ปุพฺพาปรสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํฯ

อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ;
อนุสนฺธิวจนปถสฺส อโกวิโท;
อนาปตฺติยา อาปตฺตีติ โรเปติ;
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานนฺติฯ

โจทนากณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

โจทนา อนุวิชฺชา จ, อาทิ มูเลนุโปสโถ;
คติ โจทนกณฺฑมฺหิ, สาสนํ ปติฏฺฐาปยนฺติฯ

จูฬสงฺคาโม

๑. อนุวิชฺชกสฺสปฏิปตฺติ

๓๖๕. [ปริ. ๔๒๑] สงฺคามาวจเร ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมนฺเตน นีจจิตฺเตน สโงฺฆ อุปสงฺกมิตโพฺพ รโชหรณสเมน จิตฺเตน; อาสนกุสเลน ภวิตพฺพํ นิสชฺชกุสเลน; เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺชนฺเตน, นเว ภิกฺขู อาสเนน อปฺปฏิพาหนฺเตน, ยถาปติรูเป อาสเน นิสีทิตพฺพํ; อนานากถิเกน ภวิตพฺพํ อติรจฺฉานกถิเกน; สามํ วา ธโมฺม ภาสิตโพฺพ ปโร วา อเชฺฌสิตโพฺพ อริโย วา ตุณฺหีภาโว นาติมญฺญิตโพฺพฯ

สเงฺฆน อนุมเตน ปุคฺคเลน อนุวิชฺชเกน อนุวิชฺชิตุกาเมน น อุปชฺฌาโย ปุจฺฉิตโพฺพ, น อาจริโย ปุจฺฉิตโพฺพ, น สทฺธิวิหาริโก ปุจฺฉิตโพฺพ, น อเนฺตวาสิโก ปุจฺฉิตโพฺพ, น สมานุปชฺฌายโก ปุจฺฉิตโพฺพ, น สมานาจริยโก ปุจฺฉิตโพฺพ, น ชาติ ปุจฺฉิตพฺพา, น นามํ ปุจฺฉิตพฺพํ, น โคตฺตํ ปุจฺฉิตพฺพํ, น อาคโม ปุจฺฉิตโพฺพ, น กุลปเทโส ปุจฺฉิตโพฺพ, น ชาติภูมิ ปุจฺฉิตพฺพาฯ ตํ กิํ การณา? อตฺรสฺส เปมํ วา โทโส วาฯ เปเม วา สติ โทเส วา, ฉนฺทาปิ คเจฺฉยฺย โทสาปิ คเจฺฉยฺย โมหาปิ คเจฺฉยฺย ภยาปิ คเจฺฉยฺยฯ

สเงฺฆน อนุมเตน ปุคฺคเลน อนุวิชฺชเกน อนุวิชฺชิตุกาเมน สงฺฆครุเกน ภวิตพฺพํ โน ปุคฺคลครุเกน, สทฺธมฺมครุเกน ภวิตพฺพํ โน อามิสครุเกน, อตฺถวสิเกน ภวิตพฺพํ โน ปริสกปฺปิเกน, กาเลน อนุวิชฺชิตพฺพํ โน อกาเลน, ภูเตน อนุวิชฺชิตพฺพํ โน อภูเตน, สเณฺหน อนุวิชฺชิตพฺพํ โน ผรุเสน, อตฺถสํหิเตน อนุวิชฺชิตพฺพํ โน อนตฺถสํหิเตน, เมตฺตาจิเตฺตน อนุวิชฺชิตพฺพํ โน โทสนฺตเรน, น อุปกณฺณกชปฺปินา ภวิตพฺพํ, น ชิมฺหํ เปกฺขิตพฺพํ, น อกฺขิ นิขณิตพฺพํ, น ภมุกํ อุกฺขิปิตพฺพํ, น สีสํ อุกฺขิปิตพฺพํ, น หตฺถวิกาโร กาตโพฺพ, น หตฺถมุทฺทา ทเสฺสตพฺพาฯ

อาสนกุสเลน ภวิตพฺพํ นิสชฺชกุสเลน, ยุคมตฺตํ เปกฺขเนฺตน อตฺถํ อนุวิธิยเนฺตน สเก อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น จ อาสนา วุฏฺฐาตพฺพํ , น วีติหาตพฺพํ, น กุมฺมโคฺค เสวิตโพฺพ, น พาหาวิเกฺขปกํ [น วาจา วิเกฺขปกํ (สฺยา.)] ภณิตพฺพํ, อตฺริเตน ภวิตพฺพํ อสาหสิเกน, อจณฺฑิกเตน ภวิตพฺพํ วจนกฺขเม , เมตฺตาจิเตฺตน ภวิตพฺพํ หิตานุกมฺปินา, การุณิเกน ภวิตพฺพํ หิตปริสกฺกินา, อสมฺผปฺปลาปินา ภวิตพฺพํ ปริยนฺตภาณินา, อเวรวสิเกน ภวิตพฺพํ อนสุรุเตฺตน, อตฺตา ปริคฺคเหตโพฺพ, ปโร ปริคฺคเหตโพฺพ, โจทโก ปริคฺคเหตโพฺพ, จุทิตโก ปริคฺคเหตโพฺพ, อธมฺมโจทโก ปริคฺคเหตโพฺพ, อธมฺมจุทิตโก ปริคฺคเหตโพฺพ, ธมฺมโจทโก ปริคฺคเหตโพฺพ, ธมฺมจุทิตโก ปริคฺคเหตโพฺพ, วุตฺตํ อหาเปเนฺตน อวุตฺตํ อปกาเสเนฺตน โอติณฺณานิ ปทพฺยญฺชนานิ สาธุกํ ปริคฺคเหตฺวา ปโร ปฏิปุจฺฉิตฺวา ยถา ปฏิญฺญาย กาเรตโพฺพ, มโนฺท หาเสตโพฺพ [เวโป ปหาเสตโพฺพ (สฺยา.)], ภีรู อสฺสาเสตโพฺพ, จโณฺฑ นิเสเธตโพฺพ, อสุจิ วิภาเวตโพฺพ, อุชุมทฺทเวน น ฉนฺทาคติํ คนฺตพฺพํ, น โทสาคติํ คนฺตพฺพํ, น โมหาคติํ คนฺตพฺพํ, น ภยาคติํ คนฺตพฺพํ, มชฺฌเตฺตน ภวิตพฺพํ ธเมฺมสุ จ ปุคฺคเลสุ จฯ เอวญฺจ ปน อนุวิชฺชโก อนุวิชฺชมาโน สตฺถุ เจว สาสนกโร โหติ, วิญฺญูนญฺจ สพฺรหฺมจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จฯ

๓๖๖. สุตฺตํ สํสนฺทนตฺถาย, โอปมฺมํ นิทสฺสนตฺถาย, อโตฺถ วิญฺญาปนตฺถาย, ปฏิปุจฺฉา ฐปนตฺถาย, โอกาสกมฺมํ โจทนตฺถาย, โจทนา สารณตฺถาย, สารณา สวจนียตฺถาย, สวจนียํ ปลิโพธตฺถาย, ปลิโพโธ วินิจฺฉยตฺถาย, วินิจฺฉโย สนฺตีรณตฺถาย, สนฺตีรณํ ฐานาฐานคมนตฺ

ถาย, ฐานาฐานคมนํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหตฺถาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ สมฺปคฺคหตฺถาย, ส โงฺฆ สมฺปริคฺคหสมฺปฎิจฺฉนตฺถาย, สเงฺฆน อนุมตา ปุคฺคลา ปเจฺจกฎฺฐายิโน อวิสํวาทกฎฺฐายิ โนฯ

วินโย สํวรตฺถาย, สํวโร อวิปฺปฎิสารตฺถาย, อวิปฺปฎิสาโร ปามุชฺชตฺถาย, ปามุชฺชํ ปีตตฺ ถาย, ปีติ ปสฺสทฺธตฺถาย, ปสฺสทฺธิ สุขตฺถาย, สุขํ สมาธตฺถาย, สมาธิ ยถาภูตญาณทสฺสนตฺ ถาย, ยถาภูตญาณทสฺสนํ นิพฺพิทตฺถาย, นิพฺพิทา วิราคตฺถาย, วิราโค วิมุตฺตตฺถาย, วิมุตฺติ วิ มุตฺติญาณทสฺสนตฺถาย, วิมุตฺติญาณทสฺสนํ อนุปาทาปรินิพฺพานตฺถายฯ เอตทตฺถา กถา, เอตทตฺถา มนฺตนา, เอตทตฺถา อุปนิสา, เอตทตฺถํ โสตาวธานํ – ยทิทํ อนุปาทาจิตฺตสฺส วิโม โกฺขติฯ

๓๖๗. อนุโยควตฺตํ นิสามย, กุสเลน พุทฺธิมตา กตํ;
สุวุตฺตํ สิกฺขาปทานุโลมิกํ, คตึ น นาเสนฺต สมฺปรายิกํฯ

วตฺถุํ วิปตฺตึ อาปตฺตึ, นิทานํ อาการอโกวิโท;
ปุพฺพาปรํ น ชานาติ, กตากตํ สเมน จฯ

กมฺมญฺจ อธิกรณญฺจ, สมเถ จาปิ อโกวิโท;
รโตฺต ทุโฎฺฐ จ มูโฬฺห จ, ภยา โมหา จ คจฺฉติฯ

น จ สญฺญตฺติกุสโล, นิชฺฌตฺติยา จ อโกวิโท;
ลทฺธปโกฺข อหิริโก, กณฺหกโมฺม อนาทโร;
ส เว [สเจ (ก.)] ตาทิสโก ภิกฺขุ, อปฺปฎิโกฺขติ วุจฺจติฯ

วตฺถุํ วิปตฺตึ อาปตฺตึ, นิทานํ อาการโกวิโท;
ปุพฺพาปรญฺจ ชานาติ, กตากตํ สเมน จฯ

กมฺมญฺจ อธิกรณญฺจ, สมเถ จาปิ โกวิโท;
อรโตฺต อทุโฎฺฐ อมูโฬฺห, ภยา โมหา น คจฺฉติฯ

สญฺญตฺติยา จ กุสโล, นิชฺฌตฺติยา จ โกวิโท;
ลทฺธปโกฺข หิริมโน, สุกฺกกโมฺม สคารโว;
ส เว ตาทิสโก ภิกฺขุ, สปฺปฎิโกฺขติ วุจฺจตีติฯ

จูฬสงฺคาโม นิฎฺฐิโตฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

นีจจิเตฺตน ปุเจฺฉยฺย, ครุ สเงฺฆ น ปุคฺคเล;
สุตฺตํ สํสนฺทนตฺถาย, วินยานุคฺคเหน จ;
อุทฺทานํ จูฬสงฺคาเม, เอกุเทฺทโส [เอกุเทฺทสํ (สี. สฺยา.)] อิทํ กตนฺติฯ

มหาสงฺคาโม

๑. โวหรเนฺตน ชานิตพฺพาทิ

๓๖๘. สงฺคามาวจเร ภิกฺขุนา สเงฺฆ โวหรเนฺตน วตฺถุ ชานิตพฺพํ, วิปตฺติ ชานิตพฺพา, อาปตฺติ ชานิตพฺพา, นิทานํ ชานิตพฺพํ, อาการา ชานิตโพฺพ, ปุพฺพาปรํ ชานิตพฺพํ, กตากตํ ชานิตพฺพํ, กมฺมํ ชานิตพฺพํ, อธิกรณํ ชานิตพฺพํ, สมโถ ชานิตโพฺพ, น ฉนฺทาคติ คนฺตพฺพา, น โทสาคติ คนฺตพฺพา, น โมหาคติ คนฺตพฺพา, น ภยาคติ คนฺตพฺพา, สญฺญาปนีเย ฐาเน สญฺญาเปตพฺพํ, นิชฺฌาปนีเย ฐาเน นิชฺฌาเปตพฺพํ, เปกฺขนีเย ฐาเน เปกฺขิตพฺพํ, ปสาทนีเย ฐาเน ปสาเทตพฺพํ, ลทฺธปเกฺขมฺหีติ ปรปเกฺข นาวชานิตโพฺพ, พหุสฺสุโตมฺหีติ อปฺปสฺสุโต นาวชานิตโพฺพ, เถรตโรมฺหีติ นวกตโร นาวชานิตโพฺพ, อสมฺปตฺตํ น พฺยาหาตพฺพํ, สมฺปตฺตํ ธมฺมโต วินยโต น ปริหาเปตพฺพํ, เยน ธเมฺมน เยน วินเยน เยน สตฺถุสาสเนน ตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ตถา ตํ อธิกรณํ วูปสเมตพฺพํฯ

๓๖๙. วตฺถุ **ชานิตพฺพนฺ**ติ อฎฺฐปาราชิกานํ [อฎฺฐนฺนํ ปาราชิกานํ (สี. ก.)] วตฺถุ ชานิตพฺพํ, เตวีสสงฺฆาทิเสสานํ วตฺถุ ชานิตพฺพํ, เทฺวอนิยตานํ วตฺถุ ชานิตพฺพํ, เทฺวจตฺตารีสนิสฺสคฺคิยานํ วตฺถุ ชานิตพฺพํ, อฎฺฐาสีติสตปาจิตฺติยานํ วตฺถุ ชานิตพฺพํ, ทฺวาทสปาฎิเทสนียานํ วตฺถุ ชานิตพฺพํ, ทุกฺกฎานํ วตฺถุ ชานิตพฺพํ, ทุพฺภาสิตานํ วตฺถุ ชานิตพฺพํฯ

๓๗๐. วิปตฺติ ชานิตพฺพาติ สีลวิปตฺติ ชานิตพฺพา, อาจารวิปตฺติ ชานิตพฺพา, ทิฎฺฐิวิปตฺติ ชานิตพฺพา, อาชีววิปตฺติ ชานิตพฺพาฯ

๓๗๑. อาปตฺติ ชานิตพฺพาติ ปาราชิกาปตฺติ ชานิตพฺพา, สงฺฆาทิเสสาปตฺติ ชานิตพฺพา, ถุลฺลจฺจยาปตฺติ ชานิตพฺพา, ปาจิตฺติยาปตฺติ ชานิตพฺพา, ปาฎิเทสนียาปตฺติ ชานิตพฺพา, ทุกฺกฎาปตฺติ ชานิตพฺพา, ทุพฺภาสิตาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ

๓๗๒. นิทานํ ชานิตพฺพนฺติ อฎฺฐปาราชิกานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, เตวีสสงฺฆาทิเสสานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, เทฺวอนิยตานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, เทฺวจตฺตารีสนิสฺสคฺคิยานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, อฎฺฐาสีติสตปาจิตฺติยานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, ทฺวาทสปาฎิเทสนียานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, ทุกฺกฎานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, ทุพฺภาสิตานํ นิทานํ ชานิตพฺพํฯ

๓๗๓. อาการา ชานิตโพฺพติ สโงฺฆ อาการโต ชานิตโพฺพ, คโณ อาการโต ชานิตโพฺพ, ปุคฺคโล อาการโต ชานิตโพฺพ, โจทโก อาการโต ชานิตโพฺพ, จุทิตโก อาการโต ชานิตโพฺพ ฯ **สโงฺฆ อาการโต ชานิตโพฺพ**ติ ปฎิพโล นุ โข อยํ สโงฺฆ อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อุทาหุ โนติ, เอวํ สโงฺฆ อาการโต ชานิตโพฺพฯ **คโณ อาการโต ชานิตโพฺพ**ติ ปฎิพโล นุ โข อยํ คโณ อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อุทาหุ โนติ, เอวํ คโณ อาการโต ชานิตโพฺพ ฯ **ปุคฺคโล อาการโต ชานิตโพฺพ**ติ ปฎิพโล นุ โข อยํ ปุคฺคโล อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อุทาหุ โนติ, เอวํ ปุคฺคโล อาการโต ชานิตโพฺพฯ **โจทโก อาการโต ชานิตโพฺพ**ติ กจฺจิ นุ โข อยมายสฺมา ปญฺจสุ ธเมฺมสุ ปติฎฺฐาย ปรํ โจเทติ อุทาหุ โนติ, เอวํ โจทโก อาการโต ชานิตโพฺพฯ **จุทิตโก อาการโต ชานิตโพฺพ**ติ กจฺจิ นุ โข อยมายสฺมา ทฺวีสุ ธเมฺมสุ ปติฎฺฐิโต สเจฺจ จ อกุเปฺป จ อุทาหุ โนติ, เอวํ จุทิตโก อาการโต ชานิตโพฺพฯ

๓๗๔. **ปุพฺพาปรํ ชานิตพฺพ**นฺติ กจฺจิ นุ โข อยมายสฺมา วตฺถุโต วา วตฺถุํ สงฺกมติ, วิปตฺติโต วา วิปตฺตึ สงฺกมติ, อาปตฺติโต วา อาปตฺตึ สงฺกมติ, อวชานิตฺวา วา ปฏิชานาติ, ปฏิชานิตฺวา วา อวชานาติ, อเญฺญน วา อญฺญํ ปฏิจรติ, อุทาหุ โนติ, เอวํ ปุพฺพาปรํ ชานิตพฺพํฯ

๓๗๕. **กตากตํ ชานิตพฺพ**นฺติ เมถุนธโมฺม ชานิตโพฺพ, เมถุนธมฺมสฺส อนุโลมํ ชานิตพฺพํ, เมถุนธมฺมสฺส ปุพฺพภาโค ชานิตโพฺพฯ **เมถุนธโมฺม ชานิตโพฺพ**ติ ทฺวยํทฺวยสมาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ **เมถุนธมฺมสฺส อนุโลมํ ชานิตพฺพ**นฺติ ภิกฺขุ อตฺตโน มุเขน ปรสฺส องฺคชาตํ คณฺหาติ ฯ **เมถุนธมฺมสฺส ปุพฺพภาโค ชานิตโพฺพ**ติ วณฺณาวโณฺณ [วโณฺณ อวโณฺณ (สฺยา.)], กายสํสโคฺค, ทุฎฺฐุลฺลวาจา, อตฺตกามปาริจริยา, วจนมนุปฺปทานํ [ธนมนุปฺปทานํ (ก.)]ฯ

๓๗๖. **กมฺมํ ชานิตพฺพ**นฺติ โสฬสกมฺมานิ ชานิตพฺพานิ – จตฺตาริ อปโลกนกมฺมานิ ชานิตพฺพานิ, จตฺตาริ ญตฺติกมฺมานิ ชานิตพฺพานิ, จตฺตาริ ญตฺติทุติยกมฺมานิ ชานิตพฺพานิ, จตฺตาริ ญตฺติจตุตฺถกมฺมานิ ชานิตพฺพานิฯ

๓๗๗. **อธิกรณํ ชานิตพฺพ**นฺติ จตฺตาริ อธิกรณานิ ชานิตพฺพานิ – วิวาทาธิกรณํ ชานิตพฺพํ, อนุวาทาธิกรณํ ชานิตพฺพํ, อาปตฺตาธิกรณํ ชานิตพฺพํ, กิจฺจาธิกรณํ ชานิตพฺพํฯ

๓๗๘. **สมโถ ชานิตโพฺพ**ติ สตฺต สมถา ชานิตพฺพา – สมฺมุขาวินโย ชานิตโพฺพ, สติวินโย ชานิตโพฺพ, อมูฬฺหวินโย ชานิตโพฺพ, ปฎิญฺญาตกรณํ ชานิตพฺพํ, เยภุยฺยสิกา ชานิตพฺพา, ตสฺสปาปิยสิกา ชานิตพฺพา, ติณวตฺถารโก ชานิตโพฺพฯ

๒. อคติอคนฺตโพฺพ

๓๗๙. **น ฉนฺทาคติ คนฺตพฺพา**ติ ฉนฺทาคตึ คจฺฉโนฺต กถํ ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ? อิเธกโจฺจ – ‘‘อยํ เม อุปชฺฌาโย วา อาจริโย วา สทฺธิวิหาริโก วา อเนฺตวาสิโก วา สมานุปชฺฌายโก วา สมานาจริยโก วา สนฺทิโฎฺฐ วา สมฺภโตฺต วา ญาติสาโลหิโต วา’’ติ, ตสฺสานุกมฺปาย ตสฺสานุรกฺขาย อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อนาปตฺตึ อาปตฺตีติ ทีเปติ, อาปตฺตึ อนาปตฺตีติ ทีเปติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ, ครุกํ อาปตฺตึ ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ, สาวเสสํ อาปตฺตึ อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อนวเสสํ อาปตฺตึ สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ, ทุฎฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฎฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฎฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฎฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติฯ อิเมหิ อฎฺฐารสหิ วตฺถูหิ ฉนฺทาคตึ คจฺฉโนฺต พหุชนาหิตาย ปฎิปโนฺน โหติ พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ อิเมหิ อฎฺฐารสหิ วตฺถูหิ ฉนฺทาคตึ คจฺฉโนฺต ขตํ อุปหตํ อตฺตานํ ปริหรติ, สาวโชฺช จ โหติ สานุวโชฺช จ วิญฺญูนํ, พหุญฺจ อปุญฺญํ ปสวติฯ ฉนฺทาคตึ คจฺฉโนฺต เอวํ ฉนฺทาคตึ คจฺฉติฯ

๓๘๐. **น โทสาคติ คนฺตพฺพา**ติ โทสาคตึ คจฺฉโนฺต กถํ โทสาคตึ คจฺฉติ? อิเธกโจฺจ อนตฺถํ เม อจรีติ อาฆาตํ พนฺธติ, อนตฺถํ เม จรตีติ อาฆาตํ พนฺธติ, อนตฺถํ เม จริสฺสตีติ อาฆาตํ พนฺธติ, ปิยสฺส เม มนาปสฺส อนตฺถํ อจริ… อนตฺถํ จรติ… อนตฺถํ จริสฺสตีติ อาฆาตํ พนฺธ

ติ, อปฺปิยสฺส เม อมนาปสฺส อตฺถํ อจริ... อตฺถํ จรติ... อตฺถํ จริสฺสตีติ อาฆาตํ พนฺธติฯ อิเมหิ นวหิ อาฆาตวตฺถูหิ อาฆาโต ปฏิฆาโต กุโทฺธ โกธาภิภูโต อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ...เป.... ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺติํ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺติํ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติฯ อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ โทสาคติํ คจฺฉโนฺต พหุชนาหิตาย ปฏิปโนฺน โหติ พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ โทสาคติํ คจฺฉโนฺต ขตํ อุปหตํ อตฺตานํ ปริหรติ, สาวโชฺช จ โหติ สานุวโชฺช จ วิญฺญูนํ พหุญฺจ อปุญฺญํ ปสวติฯ โทสาคติํ คจฺฉโนฺต เอวํ โทสาคติํ คจฺฉติฯ

๓๘๑. **น โมหาคติ คนฺตพฺพา**ติ โมหาคติํ คจฺฉโนฺต กถํ โมหาคติํ คจฺฉติ? รโตฺต ราควเสน คจฺฉติ, ทุโฏฺฐ โทสวเสน คจฺฉติ, มูโฬฺห โมหวเสน คจฺฉติ, ปรามโฏฺฐ ทิฏฺฐิวเสน คจฺฉติ, มูโฬฺห สํมูโฬฺห โมหาภิภูโต อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ...เป.... ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺติํ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺติํ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติฯ อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ โมหาคติํ คจฺฉโนฺต พหุชนาหิตาย ปฏิปโนฺน โหติ พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ โมหาคติํ คจฺฉโนฺต ขตํ อุปหตํ อตฺตานํ ปริหรติ, สาวโชฺช จ โหติ สานุวโชฺช จ วิญฺญูนํ, พหุญฺจ อปุญฺญํ ปสวติฯ โมหาคติํ คจฺฉโนฺต เอวํ โมหาคติํ คจฺฉติฯ

๓๘๒. **น ภยาคติ คนฺตพฺพา**ติ ภยาคติํ คจฺฉโนฺต กถํ ภยาคติํ คจฺฉติ? อิเธกโจฺจ – ‘‘อยํ วิสมนิสฺสิโต วา คหนนิสฺสิโต วา พลวนิสฺสิโต วา กกฺขโฬ ผรุโส ชีวิตนฺตรายํ วา พฺรหฺมจริยนฺตรายํ วา กริสฺสตี’’ติ, ตสฺส ภยา ภีโต อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อนาปตฺติํ อาปตฺตีติ ทีเปติ, อาปตฺติํ อนาปตฺตีติ ทีเปติ, ลหุกํ อาปตฺติํ ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ, ครุกํ อาปตฺติํ ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ, สาวเสสํ อาปตฺติํ อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อนวเสสํ อาปตฺติํ สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ, ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺติํ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺติํ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติฯ อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ ภยาคติํ คจฺฉโนฺต พหุชนาหิตาย ปฏิปโนฺน โหติ พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ ภยาคติํ คจฺฉโนฺต ขตํ อุปหตํ อตฺตานํ ปริหรติ, สาวโชฺช จ โหติ สานุวโชฺช จ วิญฺญูนํ, พหุญฺจ อปุญฺญํ ปสวติฯ ภยาคติํ คจฺฉโนฺต เอวํ ภยาคติํ คจฺฉติฯ

ฉนฺทา โทสา ภยา โมหา, โย ธมฺมํ อติวตฺตติ;
นิหียติ ตสฺส ยโส, กาฬปเกฺขว จนฺทิมาติฯ

๓. อคติอคมนํ

๓๘๓. **กถํ น ฉนฺทาคติํ คจฺฉติ**? อธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปโนฺต น ฉนฺทาคติํ คจฺฉติ, ธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปโนฺต น ฉนฺทาคติํ คจฺฉติ, อวินยํ อวินโยติ ทีเปโนฺต น ฉนฺทาคติํ คจฺฉติ, วินยํ วินโยติ ทีเปโนฺต น ฉนฺทาคติํ คจฺฉติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปโนฺต น ฉนฺทาคติํ คจฺฉติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปโนฺต น ฉนฺทาคติํ คจฺฉติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปโนฺต น ฉนฺทาคติํ คจฺฉ

ติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปโนฺต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อปญฺญตฺตํ ตถาคเตน อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปโนฺต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปโนฺต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อนาปตฺตึ อนาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อาปตฺตึ อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, ครุกํ อาปตฺตึ ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, สาวเสสํ อาปตฺตึ สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อนวเสสํ อาปตฺตึ อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติฯ เอวํ น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติฯ

๓๘๔. กถํ น โทสาคตึ คจฺฉติ? อธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปโนฺต น โทสาคตึ คจฺฉติ, ธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปโนฺต น โทสาคตึ คจฺฉติ…เป…. ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น โทสาคตึ คจฺฉติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น โทสาคตึ คจฺฉติฯ เอวํ น โทสาคตึ คจฺฉติฯ

๓๘๕. กถํ น โมหาคตึ คจฺฉติ? อธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปโนฺต น โมหาคตึ คจฺฉติ, ธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปโนฺต น โมหาคตึ คจฺฉติ…เป…. ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น โมหาคตึ คจฺฉติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น โมหาคตึ คจฺฉติฯ เอวํ น โมหาคตึ คจฺฉติฯ

๓๘๖. กถํ น ภยาคตึ คจฺฉติ? อธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปโนฺต น ภยาคตึ คจฺฉติ, ธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปโนฺต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อวินยํ อวินโยติ ทีเปโนฺต น ภยาคตึ คจฺฉติ, วินยํ วินโยติ ทีเปโนฺต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปโนฺต น ภยาคตึ คจฺฉติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปโนฺต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปโนฺต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปโนฺต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อปญฺญตฺตํ ตถาคเตน อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปโนฺต น ภยาคตึ คจฺฉติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปโนฺต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อนาปตฺตึ อนาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อาปตฺตึ อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น ภยาคตึ คจฺฉติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น ภยาคตึ คจฺฉติ, ครุกํ อาปตฺตึ ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น ภยาคตึ คจฺฉติ, สาวเสสํ อาปตฺตึ สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อนวเสสํ อาปตฺตึ อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น ภยาคตึ คจฺฉติ, ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต น ภยาคตึ คจฺฉติฯ เอวํ น ภยาคตึ คจฺฉติฯ

ฉนฺทา โทสา ภยา โมหา, โย ธมฺมํ นาติวตฺตติ;
อาปูรติ ตสฺส ยโส, สุกฺกปเกฺขว จนฺทิมาติฯ

๔. สญฺญาปนียาทิ

๓๘๗. กถํ สญฺญาปนีเย ฐาเน สญฺญาเปติ? อธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปโนฺต สญฺญาปนีเย ฐาเน สญฺญาเปติ, ธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปโนฺต สญฺญาปนีเย ฐาเน สญฺญาเปติ…เป…. ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปโนฺต สญฺญาปนีเย ฐาเน สญฺญาเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อ

ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺต สญฺญาปนีเย ฐาเน สญฺญาเปติฯ เอวํ สญฺญาปนีเย ฐาเน สญฺญาเปติฯ

๓๘๘. กถํ นิชฺฌาปนีเย ฐาเน นิชฺฌาเปติ? อธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปนฺต นิชฺฌาปนีเย ฐาเน นิชฺฌาเปติ, ธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปนฺต นิชฺฌาปนีเย ฐาเน นิชฺฌาเปติ...เป.... ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺต นิชฺฌาปนีเย ฐาเน นิชฺฌาเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺต นิชฺฌาปนีเย ฐาเน นิชฺฌาเปติฯ เอวํ นิชฺฌาปนีเย ฐาเน นิชฺฌาเปติฯ

๓๘๙. กถํ เปกฺขนีเย ฐาเน เปกฺขติ? อธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปนฺต เปกฺขนีเย ฐาเน เปกฺขติ, ธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปนฺต เปกฺขนีเย ฐาเน เปกฺขติ...เป.... ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺต เปกฺขนีเย ฐาเน เปกฺขติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺต เปกฺขนีเย ฐาเน เปกฺขติฯ เอวํ เปกฺขนีเย ฐาเน เปกฺขติฯ

๓๙๐. กถํ ปสาทนีเย ฐาเน ปสาเทติ? อธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปนฺต ปสาทนีเย ฐาเน ปสาเทติ, ธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปนฺต ปสาทนีเย ฐาเน ปสาเทติ...เป.... ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺต ปสาทนีเย ฐาเน ปสาเทติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺต ปสาทนีเย ฐาเน ปสาเทติฯ เอวํ ปสาทนีเย ฐาเน ปสาเทติฯ

๕. ปรปกฺขาทิอวชานนํ

๓๙๑. กถํ ลทฺธปโกฺขมฺหีติ ปรปกฺขํ อวชานาติ? อิเธกโจฺจ ลทฺธปโกฺข โหติ ลทฺธปริวาโร ปกฺขวา ญาติมาฯ ‘‘อยํ อลทฺธปโกฺข อลทฺธปริวาโร น ปกฺขวา น ญาติมา’’ติ ตสฺส อวชานนฺต อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ...เป.... ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติฯ เอวํ ลทฺธปโกฺขมฺหีติ ปรปกฺขํ อวชานาติฯ

๓๙๒. กถํ พหุสฺสุโตมฺหีติ อปฺปสฺสุตํ อวชานาติ? อิเธกโจฺจ พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโยฯ ‘‘อยํ อปฺปสฺสุโต อปฺปาคโม อปฺปธโร’’ติ ตสฺส อวชานนฺต อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ...เป.... ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติฯ เอวํ พหุสฺสุโตมฺหีติ อปฺปสฺสุตํ อวชานาติฯ

๓๙๓. กถํ เถรตโรมฺหีติ นวกตรํ อวชานาติ? อิเธกโจฺจ เถโร โหติ รตฺตญฺญู จิรปพฺพชิโต อยํ นวโก อปฺปญฺญาโต อปฺปกตญฺญู อิมสฺส วจนํ อกตํ ภวิสฺสตี’’ติ ตสฺส อวชานนฺต อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ ...เป.... ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติฯ เอวํ เถรตโรมฺหีติ นวกตรํ อวชานาติฯ

๓๙๔. อสมฺปตฺตํ น พฺยาหริตพฺพนฺติ อโนติณฺณํ ภารํ [ภาสํ (สฺยา.)] น โอตาเรตพฺพํฯ **สมฺปตฺตํ ธมฺมโต วินยโต น ปริหาเปตพฺพนฺ**ติ ยํอตฺถาย สโงฺฆ สนฺนิปติโต โหติ ตํ อตฺถํ ธมฺมโต วินยโต น ปริหาเปตพฺพํฯ

๓๙๕. เยน ธเมฺมนาติ ภูเตน วตฺถุนาฯ **เยน วินเยนา**ติ โจเทตฺวา สาเรตฺวาฯ **เยน สตฺถุสาสเนนา**ติ ญตฺติสมฺปทาย อนุสฺสาวนสมฺปทาย, เยน ธเมฺมน เยน วินเยน เยน สตฺถุสาสเนน ตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ตถา ตํ อธิกรณํ วูปสเมตพฺพนฺติฯ

๖. อนุวิชฺชกสฺส อนุโยคํ

๓๙๖. อนุวิชฺชเกน โจทโก ปุจฺฉิตพฺโพ – ‘‘ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน ปวารณํ ฐเปสิ, กิมฺหิ นํ ฐเปสิ, สีลวิปตฺติยา วา ฐเปสิ, อาจารวิปตฺติยา วา ฐเปสิ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา ฐเปสี’’ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ‘‘สีลวิปตฺติยา วา ฐเปมิ อาจารวิปตฺติยา วา ฐเปมิ ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา ฐเปมี’’ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘ชานาติ ปนายสฺมา สีลวิปตฺตึ, ชานาติ อาจารวิปตฺตึ, ชานาติ ทิฏฺฐิวิปตฺติ’’นฺติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ‘‘ชานามิ โข อหํ, อาวุโส, สีลวิปตฺตึ, ชานามิ อาจารวิปตฺตึ, ชานามิ ทิฏฺฐิวิปตฺติ’’นฺติ , โส เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘กตมา ปนาวุโส, สีลวิปตฺติ กตมา อาจารวิปตฺติ กตมา ทิฏฺฐิวิปตฺตี’’ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ‘‘จตฺตาริ ปาราชิกานิ เตรส สงฺฆาทิเสสา – อยํ สีลวิปตฺติฯ ถุลฺลจฺจยํ ปาจิตฺติยํ ปาฏิเทสนียํ ทุกฺกฏํ ทุพฺภาสิตํ – อยํ อาจารวิปตฺติฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิ อนฺตคฺคาหิกาทิฏฺฐิ – อยํ ทิฏฺฐิวิปตฺตี’’ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน ปวารณํ ฐเปสิ, ทิเฏฺฐน วา ฐเปสิ, สุเตน วา ฐเปสิ, ปริสงฺกาย วา ฐเปสี’’ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ‘‘ทิเฏฺฐน วา ฐเปมิ, สุเตน วา ฐเปมิ, ปริสงฺกาย วา ฐเปมี’’ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน ทิเฏฺฐน ปวารณํ ฐเปสิ, กึ เต ทิฏฺฐํ, กินฺติ เต ทิฏฺฐํ, กทา เต ทิฏฺฐํ, กตฺถ เต ทิฏฺฐํ, ปาราชิกํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิโฏฺฐ, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิโฏฺฐ, ถุลฺลจฺจยํ… ปาจิตฺติยํ… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ… ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิโฏฺฐ, กตฺถ จ ตฺวํ อโหสิ, กตฺถ จายํ ภิกฺขุ อโหสิ, กิญฺจ ตฺวํ กโรสิ, กึ จายํ ภิกฺขุ กโรตี’’ติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ‘‘น โข อหํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน ทิเฏฺฐน ปวารณํ ฐเปมิ, อปิ จ สุเตน ปวารณํ ฐเปมี’’ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน สุเตน ปวารณํ ฐเปสิ กึ เต สุตํ, กินฺติ เต สุตํ, กทา เต สุตํ, กตฺถ เต สุตํ, ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, ถุลฺลจฺจยํ… ปาจิตฺติยํ… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ… ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, ภิกฺขุสฺส สุตํ, ภิกฺขุนิยา สุตํ, สิกฺขมานาย สุตํ, สามเณรสฺส สุตํ, สามเณริยา สุตํ, อุปาสกสฺส สุตํ, อุปาสิกาย สุตํ, ราชูนํ สุตํ, ราชมหามตฺตานํ สุตํ, ติตฺถิยานํ สุตํ, ติตฺถิยสาวกานํ สุต’’นฺติ? โส เจ เอวํ วเทยฺย – ‘‘น โข อหํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน สุเตน ปวารณํ ฐเปมิ, อปิ จ ปริสงฺกาย ปวารณํ ฐเปมี’’ติ, โส เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘ยํ โข ตฺวํ, อาวุโส, อิมสฺส ภิกฺขุโน ปริสงฺกาย ปวารณํ ฐเปสิ, กึ ปริสงฺกสิ, กินฺติ ปริสงฺกสิ, กทา ปริสงฺกสิ, กตฺถ ปริสงฺกสิ, ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, ถุลฺลจฺจยํ… ปาจิตฺติยํ… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ… ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, ภิกฺขุสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ภิกฺขุนิยา สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สิกฺขมานาย สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สามเณรสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สามเณริยา สุตฺวา ปริสงฺกสิ, อุปาสกสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, อุปาสิกาย สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ราชูนํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ ราชมหามตฺตานํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ติตฺถิยานํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ติตฺถิยสาวกานํ สุตฺวา ปริสงฺกสี’’ติ?

๓๙๗. ทิฏฺฐํ ทิเฏฺฐน สเมติ, ทิเฏฺฐน สํสนฺทเต ทิฏฺฐํ;
ทิฏฺฐํ ปฏิจฺจ น อุเปติ, อสุทฺธปริสงฺกิโต;
โส ปุคฺคโล ปฏิญฺญาย, กาตพฺพา เตน ปวารณาฯ

สุตํ สุเตน สเมติ, สุเตน สํสนฺทเต สุตํ;
สุตํ ปฏิจฺจ น อุเปติ, อสุทฺธปริสงฺกิโต;
โส ปุคฺคโล ปฏิญฺญาย, กาตพฺพา เตน ปวารณาฯ

มุตํ มุเตน สเมติ, มุเตน สํสนฺทเต มุตํ;

มุตํ ปฏิจฺจ น อุเปติ, อสุทฺธปริสงฺกิโต;
โส ปุคฺคโล ปฏิญฺญาย, กาตพฺพา เตน ปวารณาติฯ

๗. ปุจฺฉาวิภาโค

๓๙๘. กึ เต ทิฏฺฐนฺติ กตมา ปุจฺฉา? กินฺติ เต ทิฏฺฐนฺติ กตมา ปุจฺฉา? กทา เต ทิฏฺฐนฺติ กตมา ปุจฺฉา? กตฺถ เต ทิฏฺฐนฺติ กตมา ปุจฺฉา?

๓๙๙. **กึ เต ทิฏฺฐ**นฺติ วตฺถุปุจฺฉา, วิปตฺติปุจฺฉา, อาปตฺติปุจฺฉา, อชฺฌาจารปุจฺฉาฯ วตฺถุปุจฺฉาติ – อฏฺฐนฺนํ ปาราชิกานํ วตฺถุปุจฺฉา, เตวีสสงฺฆาทิเสสานํ วตฺถุปุจฺฉา, เทฺวอนิยตานํ วตฺถุปุจฺฉา, เทฺวจตฺตารีสนิสฺสคฺคิยานํ วตฺถุปุจฺฉา, อฏฺฐาสีติสตปาจิตฺติยานํ วตฺถุปุจฺฉา, ทฺวาทสปาฏิเทสนียานํ วตฺถุปุจฺฉา, ทุกฺกฏานํ วตฺถุปุจฺฉา, ทุพฺภาสิตานํ วตฺถุปุจฺฉาฯ วิปตฺติปุจฺฉาติ – สีลวิปตฺติปุจฺฉา, อาจารวิปตฺติปุจฺฉา, ทิฏฺฐิวิปตฺติปุจฺฉา , อาชีววิปตฺติปุจฺฉาฯ อาปตฺติปุจฺฉาติ – ปาราชิกาปตฺติปุจฺฉา, สงฺฆาทิเสสาปตฺติปุจฺฉา, ถุลฺลจฺจยาปตฺติปุจฺฉา, ปาจิตฺติยาปตฺติปุจฺฉา, ปาฏิเทสนียาปตฺติปุจฺฉา, ทุกฺกฏาปตฺติปุจฺฉา, ทุพฺภาสิตาปตฺติปุจฺฉาฯ อชฺฌาจารปุจฺฉาติ – ทฺวยํทฺวยสมาปตฺติปุจฺฉาฯ

๔๐๐. **กินฺติ เต ทิฏฺฐ**นฺติ ลิงฺคปุจฺฉา, อิริยาปถปุจฺฉา, อาการปุจฺฉา, วิปฺปการปุจฺฉาฯ ลิงฺคปุจฺฉาติ – ทีฆํ วา รสฺสํ วา กณฺหํ วา โอทาตํ วาฯ อิริยาปถปุจฺฉาติ คจฺฉนฺตํ วา ฐิตํ วา นิสินฺนํ วา นิปนฺนํ วาฯ อาการปุจฺฉาติ คิหิลิงฺเค วา ติตฺถิยลิงฺเค วา ปพฺพชิตลิงฺเค วาฯ วิปฺปการปุจฺฉาติ คจฺฉนฺตํ วา ฐิตํ วา นิสินฺนํ วา นิปนฺนํ วาฯ

๔๐๑. **กทา เต ทิฏฺฐ**นฺติ กาลปุจฺฉา, สมยปุจฺฉา, ทิวสปุจฺฉา, อุตุปุจฺฉาฯ กาลปุจฺฉาติ ปุพฺพณฺหกาเล วา มชฺฌนฺหิกกาเล วา สายนฺหกาเล วาฯ สมยปุจฺฉาติ ปุพฺพณฺหสมเย วา มชฺฌนฺหิกสมเย วา สายนฺหสมเย วาฯ ทิวสปุจฺฉาติ ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา รตฺตึ วา ทิวา วา กาเฬ วา ชุเณฺห วาฯ อุตุปุจฺฉาติ เหมเนฺต วา คิเมฺห วา วเสฺส วา [วสฺสาเน วา (สี.)]ฯ

๔๐๒. **กตฺถ เต ทิฏฺฐ**นฺติ ฐานปุจฺฉา, ภูมิปุจฺฉา, โอกาสปุจฺฉา, ปเทสปุจฺฉาฯ ฐานปุจฺฉาติ ภูมิยา วา ปถวิยา วา ธรณิยา วา ชคติยา วาฯ ภูมิปุจฺฉาติ ภูมิยา วา ปถวิยา วา ปพฺพเต วา ปาสาเณ วา ปาสาเท วาฯ โอกาสปุจฺฉาติ ปุรตฺถิเม วา โอกาเส ปจฺฉิเม วา โอกาเส อุตฺตเร วา โอกาเส ทกฺขิเณ วา โอกาเสฯ ปเทสปุจฺฉาติ ปุรตฺถิเม วา ปเทเส ปจฺฉิเม วา ปเทเส อุตฺตเร วา ปเทเส ทกฺขิเณ วา ปเทเสติฯ

มหาสงฺคาโม นิฏฺฐิโตฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

วตฺถุ นิทานํ อากาโร, ปุพฺพาปรํ กตากตํ;
กมฺมาธิกรณเญฺจว, สมโถ ฉนฺทคามิ จฯ

โทสา โมหา ภยา เจว, สญฺญา นิชฺฌาปเนน จ;
เปกฺขา ปสาเท ปโกฺขมฺหิ, สุตเถรตเรน จฯ

อสมฺปตฺตญฺจ สมฺปตฺตํ, ธเมฺมน วินเยน จ;

สตฺถุสฺส สาสเนนาปิ, มหาสงฺคามญาปนาติฯ

กถินเภโท

๑. กถินอตฺถตาทิ

๔๐๓. กสฺส กถินํ [กฐินํ (สี. สฺยา.)] อนตฺถตํ? กสฺส กถินํ อตฺถตํ? กินฺติ กถินํ อนตฺถตํ? กินฺติ กถินํ อตฺถตํ?

กสฺส กถินํ อนตฺถตนฺติ? ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อนตฺถตํ โหติ กถินํ – อนตฺถารกสฺส จ อนนุโมทกสฺส จฯ อิเมสํ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อนตฺถตํ โหติ กถินํฯ

กสฺส กถินํ อตฺถตนฺติ? ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อตฺถตํ โหติ กถินํ – อตฺถารกสฺส จ อนุโมทกสฺส จฯ อิเมสํ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อตฺถตํ โหติ กถินํฯ

กินฺติ กถินํ อนตฺถตนฺติ? จตุวีสติยา อากาเรหิ อนตฺถตํ โหติ กถินํ, น อุลฺลิขิตมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น โธวนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น จีวรวิจารณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น เฉทนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น พนฺธนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น โอวฏฺฏิยกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น กณฺฑุสกรณมตฺเตน [น คณฺฑุสกรณมตฺเตน (ก.)] อตฺถตํ โหติ กถินํ, น ทฬฺหีกมฺมกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น อนุวาตกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น ปริภณฺฑกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น โอวเทฺธยฺยกรณมตฺเตน [น โอวเฏฺฏยฺยกรณมตฺเตน (สี. สฺยา.), น โอวเทยฺยกรณมตฺเตน (ก.)] อตฺถตํ โหติ กถินํ, น กมฺพลมทฺทนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น นิมิตฺตกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น ปริกถากเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น กุกฺกุกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น สนฺนิธิกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น นิสฺสคฺคิเยน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น อกปฺปกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น อญฺญตฺร สงฺฆาฏิยา อตฺถตํ โหติ กถินํ, น อญฺญตฺร อุตฺตราสงฺเคน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น อญฺญตฺร อนฺตรวาสเกน อตฺถตํ โหติ กถินํ , น อญฺญตฺร ปญฺจเกน วา อติเรกปญฺจเกน วา ตทเหว สญฺฉินฺเนน สมณฺฑลีกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, น อญฺญตฺร ปุคฺคลสฺส อตฺถารา อตฺถตํ โหติ กถินํ, สมฺมา เจ อตฺถตํ โหติ กถินํ ตํ เจ นิสฺสีมโฏฺฐ อนุโมทติฯ เอวมฺปิ อนตฺถตํ โหติ กถินํฯ

นิมิตฺตกมฺมํ นาม นิมิตฺตํ กโรติ – ''อิมินา ทุสฺเสน กถินํ อตฺถริสฺสามี''ติฯ ปริกถา นาม ปริกถํ กโรติ – ''อิมาย ปริกถาย กถินทุสฺสํ นิพฺพตฺตสฺสามี''ติฯ กุกฺกุกตํ นาม อนาทิยทานํ วุจฺจติฯ สนฺนิธิ นาม เทฺว สนฺนิธิโย – กรณสนฺนิธิ วา นิจยสนฺนิธิ วาฯ นิสฺสคฺคิยํ นาม กยิรมาเน อรุณํ อุฎฺฐหติ [อุทฺริยติ (สี. สฺยา.)]ฯ อิเมหิ จตุวีสติยา อากาเรหิ อนตฺถตํ โหติ กถินํฯ

กินฺติ กถินํ อตฺถตนฺติ? สตฺตรสหิ อากาเรหิ อตฺถตํ โหติ กถินํฯ อหเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อหตกปฺเปน อตฺถตํ โหติ กถินํ, ปิโลติกาย อตฺถตํ โหติ กถินํ, ปํสุกูเลน อตฺถตํ โหติ กถินํ, ปาปณิเกน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อนิมิตฺตกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อปริกถากเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อกุกฺกุกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อสนฺนิธิกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อนิสฺสคฺคิเยน อตฺถตํ โหติ กถินํ, กปฺปกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, สงฺฆาฏิยา อตฺถตํ โหติ กถินํ, อุตฺตราสงฺเคน อตฺถตํ โหติ กถินํ, อนฺตรวาสเกน อตฺถตํ โหติ กถินํ, ปญฺจเกน วา อติเรกปญฺจเกน วา ตทเหว สญฺฉินฺเนน สมณฺฑลีกเตน อตฺถตํ โหติ กถินํ, ปุคฺคลสฺส อตฺถารา อตฺถตํ โหติ กถินํ, สมฺมา เจ อตฺถตํ โหติ กถินํ, ตํ เจ สีมโฏฺฐ อนุโมทติ, เอวมฺปิ อตฺถตํ โหติ กถินํฯ อิเมหิ สตฺตรสหิ อากาเรหิ อตฺถตํ โหติ กถินํฯ

สห กถินสฺส อตฺถารา กติ ธมฺมา ชายนฺติ? สห กถินสฺส อตฺถารา ปนฺนรส ธมฺมา ชายนฺติ – อฏฺฐ มาติกา, เทฺว ปลิโพธา, ปญฺจานิสํสาฯ สห กถินสฺส อตฺถารา อิเม ปนฺนรส ธมฺมา ชายนฺติฯ

๒. กถินอนนฺตรปจฺจยาทิ

๔๐๔. ปโยคสฺส กตเม ธมฺมา อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย , ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย? ปุพฺพกรณสฺส กตเม ธมฺมา อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย…เป.… ปจฺจุทฺธารสฺส กตเม ธมฺมา… อธิฏฺฐานสฺส กตเม ธมฺมา… อตฺถารสฺส กตเม ธมฺมา… มาติกานญฺจ ปลิโพธานญฺจ กตเม ธมฺมา… วตฺถุสฺส กตเม ธมฺมา อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย?

ปุพฺพกรณํ ปโยคสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปโยโค ปุพฺพกรณสฺส ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปุพฺพกรณํ ปโยคสฺส ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปนฺนรส ธมฺมา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปจฺจุทฺธาโร ปุพฺพกรณสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปุพฺพกรณํ ปจฺจุทฺธารสฺส ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปจฺจุทฺธาโร ปุพฺพกรณสฺส ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปนฺนรส ธมฺมา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ อธิฏฺฐานํ ปจฺจุทฺธารสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปจฺจุทฺธาโร อธิฏฺฐานสฺส ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ อธิฏฺฐานํ ปจฺจุทฺธารสฺส ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปนฺนรส ธมฺมา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ อตฺถาโร อธิฏฺฐานสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโยฯ อธิฏฺฐานํ อตฺถารสฺส ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ อตฺถาโร อธิฏฺฐานสฺส ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปนฺนรส ธมฺมา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ มาติกา จ ปลิโพธา จ อตฺถารสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโยฯ อตฺถาโร มาติกานญฺจ ปลิโพธานญฺจ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ มาติกา จ ปลิโพธา จ อตฺถารสฺส ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปนฺนรส ธมฺมา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ อาสา จ อนาสา จ วตฺถุสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย , อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโยฯ วตฺถุ อาสานญฺจ อนาสานญฺจ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ อาสา จ อนาสา จ วตฺถุสฺส ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ ปนฺนรส ธมฺมา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโยฯ

๓. ปุพฺพกรณนิทานาทิวิภาโค

๔๐๕. ปุพฺพกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ ? ปจฺจุทฺธาโร กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน? อธิฏฺฐานํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ? อตฺถาโร กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน? มาติกา จ ปลิโพธา จ กึนิทานา, กึสมุทยา, กึชาติกา, กึปภวา, กึสมฺภารา กึสมุฏฺฐานา? อาสา จ อนาสา จ กึนิทานา, กึสมุทยา, กึชาติกา, กึปภวา, กึสมฺภารา, กึสมุฏฺฐานา?

ปุพฺพกรณํ ปโยคนิทานํ, ปโยคสมุทยํ, ปโยคชาติกํ, ปโยคปภวํ, ปโยคสมฺภารํ, ปโยคสมุฏฺฐานํฯ ปจฺจุทฺธาโร ปุพฺพกรณนิทาโน, ปุพฺพกรณสมุทโย, ปุพฺพกรณชาติโก, ปุพฺพกรณปภโว, ปุพฺพกรณสมฺภาโร, ปุพฺพกรณสมุฏฺฐาโนฯ อธิฏฺฐานํ ปจฺจุทฺธารนิทานํ, ปจฺจุทฺธารสมุทยํ, ปจฺจุทฺธารชาติกํ, ปจฺจุทฺธารปภวํ, ปจฺจุทฺธารสมฺภารํ, ปจฺจุทฺธารสมุฏฺฐานํฯ อตฺถาโร อธิฏฺฐานนิทาโน, อธิฏฺฐานสมุทโย, อธิฏฺฐานชาติโก, อธิฏฺฐานปภโว, อธิฏฺฐานสมฺภาโร, อธิฏฺฐานสมุฏฺฐาโนฯ มาติกา จ ปลิโพธา จ อตฺถารนิทานา, อตฺถารสมุทยา, อตฺถารชาติกา, อตฺถารปภวา, อตฺถารสมฺภารา, อตฺถารสมุฏฺฐานาฯ อาสา จ อนาสา จ วตฺถุนิทานา, วตฺถุสมุทยา, วตฺถุชาติกา, วตฺถุปภวา, วตฺถุสมฺภารา, วตฺถุสมุฏฺฐานาฯ

๔๐๖. ปโยโค กิํนิทาโน, กิํสมุทโย, กิํชาติโก, กิํปภโว, กิํสมฺภาโร, กิํสมุฏฺฐาโน, ปุพฺพกรณํ…เป…. ปจฺจุทฺธาโร… อธิฏฺฐานํ… อตฺถาโร… มาติกา จ ปลิโพธา จ… วตฺถุ… อาสา จ อนาสา จ กิํนิทานา, กิํสมุทยา, กิํชาติกา, กิํปภวา, กิํสมฺภารา, กิํสมุฏฺฐานา?

ปโยโค เหตุนิทาโน, เหตุสมุทโย, เหตุชาติโก, เหตุปภโว, เหตุสมฺภาโร, เหตุสมุฏฺฐาโนฯ ปุพฺพกรณํ…เป…. ปจฺจุทฺธาโร… อธิฏฺฐานํ… อตฺถาโร … มาติกา จ ปลิโพธา จ… วตฺถุ… อาสา จ อนาสา จ เหตุนิทานา, เหตุสมุทยา, เหตุชาติกา, เหตุปภวา, เหตุสมฺภารา, เหตุสมุฏฺฐานาฯ

๔๐๗. ปโยโค กิํนิทาโน, กิํสมุทโย, กิํชาติโก, กิํปภโว, กิํสมฺภาโร, กิํสมุฏฺฐาโน? ปุพฺพกรณํ…เป…. ปจฺจุทฺธาโร… อธิฏฺฐานํ… อตฺถาโร… มาติกา จ ปลิโพธา จ… วตฺถุ… อาสา จ อนาสา จ กิํนิทานา, กิํสมุทยา, กิํชาติกา, กิํปภวา, กิํสมฺภารา, กิํสมุฏฺฐานา?

ปโยโค ปจฺจยนิทาโน, ปจฺจยสมุทโย, ปจฺจยชาติโก, ปจฺจยปภโว, ปจฺจยสมฺภาโร, ปจฺจยสมุฏฺฐาโนฯ ปุพฺพกรณํ…เป…. ปจฺจุทฺธาโร… อธิฏฺฐานํ… อตฺถาโร… มาติกา จ ปลิโพธา จ… วตฺถุ… อาสา จ อนาสา จ ปจฺจยนิทานา, ปจฺจยสมุทยา, ปจฺจยชาติกา, ปจฺจยปภวา, ปจฺจยสมฺภารา, ปจฺจยสมุฏฺฐานาฯ

๔๐๘. ปุพฺพกรณํ กติหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิตํ? ปุพฺพกรณํ สตฺตหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิตํฯ โธวเนน, วิจารเณน, เฉทเนน, พนฺธเนน, สิพฺพเนน, รชเนน, กปฺปกรเณน – ปุพฺพกรณํ อิเมหิ สตฺตหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิตํฯ

ปจฺจุทฺธาโร กติหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิโต? ปจฺจุทฺธาโร ตีหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิโต – สงฺฆาฏิยา, อุตฺตราสงฺเคน, อนฺตรวาสเกนฯ

อธิฏฺฐานํ กติหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิตํ? อธิฏฺฐานํ ตีหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิตํ – สงฺฆาฏิยา, อุตฺตราสงฺเคน, อนฺตรวาสเกนฯ

อตฺถาโร กติหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิโต? อตฺถาโร เอเกน ธมฺเมน สงฺคหิโต – วจีเภเทนฯ

กถินสฺส กติ มูลานิ, กติ วตฺถูนิ, กติ ภูมิโย? กถินสฺส เอกํ มูลํ – สโงฺฆ; ตีณิ วตฺถูนิ – สงฺฆาฏิ, อุตฺตราสโงฺค, อนฺตรวาสโก, ฉ ภูมิโย – โขมํ, กปฺปาสิกํ, โกเสยฺยํ, กมฺพลํ, สาณํ, ภงฺคํฯ

กถินสฺส โก อาทิ, กึ มชฺฌํ, กึ ปริโยสานํ? กถินสฺส ปุพฺพกรณํ อาทิ, กฺริยา มชฺฌํ, อตฺถาโร ปริโยสานํฯ

๔๐๙. กติหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อภพฺโพ กถินํ อตฺถริตุํ? กติหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ภพฺโพ กถินํ อตฺถริตุํ? อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อภพฺโพ กถินํ อตฺถริตุํฯ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ภพฺโพ กถินํ อตฺถริตุํฯ กตเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อภพฺโพ กถินํ อตฺถริตุํ? ปุพฺพกรณํ น ชานาติ, ปจฺจุทฺธารํ น ชานาติ, อธิฏฺฐานํ น ชานาติ, อตฺถารํ น ชานาติ, มาติกํ น ชานาติ, ปลิโพธํ น ชานาติ, อุทฺธารํ น ชานาติ, อานิสํสํ น ชานาติ – อิเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อภพฺโพ กถินํ อตฺถริตุํฯ กตเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ภพฺโพ กถินํ อตฺถริตุํ? ปุพฺพกรณํ ชานาติ, ปจฺจุทฺธารํ ชานาติ, อธิฏฺฐานํ ชานาติ, อตฺถารํ ชานาติ, มาติกํ ชานาติ, ปลิโพธํ ชานาติ, อุทฺธารํ ชานาติ, อานิสํสํ ชานาติ – อิเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ภพฺโพ กถินํ อตฺถริตุํฯ

๔๑๐. กตินํ ปุคฺคลานํ กถินตฺถารา น รุหนฺติ? กตินํ ปุคฺคลานํ กถินตฺถารา รุหนฺติ? ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กถินตฺถารา น รุหนฺติฯ ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กถินตฺถารา รุหนฺติฯ กตเมสํ ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กถินตฺถารา น รุหนฺติ? นิสฺสีมฏฺโฐ อนุโมทติ, อนุโมเทนฺโต น วาจํ ภินฺทติ, วาจํ ภินฺทนฺโต น ปรํ วิญฺญาเปติ – อิเมสํ ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กถินตฺถารา น รุหนฺติฯ กตเมสํ ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กถินตฺถารา รุหนฺติ? สีมฏฺโฐ อนุโมทติ, อนุโมเทนฺโต วาจํ ภินฺทติ, วาจํ ภินฺทนฺโต ปรํ วิญฺญาเปติ – อิเมสํ ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กถินตฺถารา รุหนฺติฯ

๔๑๑. กติ กถินตฺถารา น รุหนฺติ? กติ กถินตฺถารา รุหนฺติ? ตโย กถินตฺถารา น รุหนฺติฯ ตโย กถินตฺถารา รุหนฺติฯ กตเม ตโย กถินตฺถารา น รุหนฺติ? วตฺถุวิปนฺนญฺเจว โหติ, กาลวิปนฺนญฺจ, กรณวิปนฺนญฺจ – อิเม ตโย กถินตฺถารา น รุหนฺติฯ กตเม ตโย กถินตฺถารา รุหนฺติ? วตฺถุสมฺปนฺนญฺเจว โหติ, กาลสมฺปนฺนญฺจ, กรณสมฺปนฺนญฺจ – อิเม ตโย กถินตฺถารา รุหนฺติฯ

๔. กถินาทิชานิตพฺพวิภาโค

๔๑๒. กถินํ ชานิตพฺพํ, กถินตฺถาโร ชานิตพฺโพ, กถินสฺส อตฺถารมาโส ชานิตพฺโพ, กถินสฺส อตฺถารวิปตฺติ ชานิตพฺพา, กถินสฺส อตฺถารสมฺปตฺติ ชานิตพฺพา, นิมิตฺตกมฺมํ ชานิตพฺพํ, ปริกถา ชานิตพฺพา, กุกฺกุกตํ ชานิตพฺพํ, สนฺนิธิ ชานิตพฺพา, นิสฺสคฺคิยํ ชานิตพฺพํฯ

กถินํ ชานิตพฺพนฺติ เตสญฺเญว ธมฺมานํ สงฺคโห สมวาโย นามํ นามกมฺมํ นามเธยฺยํ นิรุตฺติ พฺยญฺชนํ อภิลาโป ยทิทํ กถินนฺติฯ

กถินสฺส อตฺถารมาโส ชานิตพฺโพติ วสฺสานสฺส ปจฺฉิโม มาโส ชานิตพฺโพฯ

กถินสฺส อตฺถารวิปตฺติ ชานิตพฺพาติ จตุวีสติยา อากาเรหิ กถินสฺส อตฺถารวิปตฺติ ชานิตพฺพาฯ

กถินสฺส อตฺถารสมฺปตฺติ ชานิตพฺพาติ สตฺตรสหิ อากาเรหิ กถินสฺส อตฺถารสมฺปตฺติ ชานิตพฺพาฯ

นิมิตฺตกมฺมํ ชานิตพฺพนฺติ นิมิตฺตํ กโรติ อิมินา ทุสฺเสน กถินํ อตฺถริสฺสามีติฯ

ปริกถา ชานิตพฺพาติ ปริกถํ กโรติ อิมาย ปริกถาย กถินทุสฺสํ นิพฺพเตฺตสฺสามีติฯ

กุกฺกุกตํ ชานิตพฺพนฺติ อนาทิยทานํ ชานิตพฺพํฯ

สนฺนิธิ ชานิตพฺพาติ เทฺว สนฺนิธิโย ชานิตพฺพา – กรณสนฺนิธิ วา นิจยสนฺนิธิ วาฯ

นิสฺสคฺคิยํ ชานิตพฺพนฺติ กริยมาเน อรุณํ อุฎฺฐหติฯ

กถินตฺถาโร ชานิตโพฺพติ สเจ สงฺฆสฺส กถินทุสฺสํ อุปฺปนฺนํ โหติ, สเงฺฆน กถํ ปฎิปชฺชิตพฺพํ, อตฺถารเกน กถํ ปฎิปชฺชิตพฺพํ, อนุโมทเกน กถํ ปฎิปชฺชิตพฺพํฯ

๔๑๓. สเงฺฆน ญตฺติทุติเยน กเมฺมน กถินตฺถารกสฺส ภิกฺขุโน ทาตพฺพํ, เตน กถินตฺถารเกน ภิกฺขุนา ตทเหว โธวิตฺวา วิมชฺชิตฺวา วิจาเรตฺวา ฉินฺทิตฺวา สิเพฺพตฺวา รชิตฺวา กปฺปํ กตฺวา กถินํ อตฺถริตพฺพํฯ สเจ สงฺฆาฎิยา กถินํ อตฺถริตุกาโม โหติ, โปราณิกา สงฺฆาฎิ ปจฺจุทฺธริตพฺพา , นวา สงฺฆาฎิ อธิฎฺฐาตพฺพาฯ อิมาย สงฺฆาฎิยา กถินํ อตฺถรามีติ วาจา ภินฺทิตพฺพาฯ สเจ อุตฺตราสเงฺคน กถินํ อตฺถริตุกาโม โหติ, โปราณโก อุตฺตราสโงฺค ปจฺจุทฺธริตโพฺพ, นโว อุตฺตราสโงฺค อธิฎฺฐาตโพฺพฯ อิมินา อุตฺตราสเงฺคน กถินํ อตฺถรามีติ วาจา ภินฺทิตพฺพาฯ สเจ อนฺตรวาสเกน กถินํ อตฺถริตุกาโม โหติ, โปราณโก อนฺตรวาสโก ปจฺจุทฺธริตโพฺพ, นโว อนฺตรวาสโก อธิฎฺฐาตโพฺพฯ อิมินา อนฺตรวาสเกน กถินํ อตฺถรามีติ วาจา ภินฺทิตพฺพาฯ เตน กถินตฺถารเกน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘อตฺถตํ, ภเนฺต, สงฺฆสฺส กถินํ, ธมฺมิโก กถินตฺถาโร, อนุโมทถา’’ติฯ เตหิ อนุโมทเกหิ ภิกฺขูหิ เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘อตฺถตํ, อาวุโส, สงฺฆสฺส กถินํ, ธมฺมิโก กถินตฺถาโร, อนุโมทามา’’ติฯ เตน กถินตฺถารเกน ภิกฺขุนา สมฺพหุเล ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺสุ วจนียา – ‘‘อตฺถตํ, ภเนฺต, สงฺฆสฺส กถินํ, ธมฺมิโก กถินตฺถาโร, อนุโมทถา’’ติฯ เตหิ อนุโมทเกหิ ภิกฺขูหิ เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘อตฺถตํ, อาวุโส, สงฺฆสฺส กถินํ, ธมฺมิโก กถินตฺถาโร อนุโมทามา’’ติฯ เตน กถินตฺถารเกน ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘อตฺถตํ, อาวุโส, สงฺฆสฺส กถินํ, ธมฺมิโก กถินตฺถาโร, อนุโมทาหี’’ติฯ เตน อนุโมทเกน ภิกฺขุนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘อตฺถตํ, อาวุโส, สงฺฆสฺส กถินํ, ธมฺมิโก กถินตฺถาโร, อนุโมทามี’’ติฯ

๕. ปุคฺคลเสฺสวกถินตฺถาโร

๔๑๔. สโงฺฆ กถินํ อตฺถรติ, คโณ กถินํ อตฺถรติ, ปุคฺคโล กถินํ อตฺถรตีติฯ น สโงฺฆ กถินํ อตฺถรติ, น คโณ กถินํ อตฺถรติ, ปุคฺคโล กถินํ อตฺถรตีติฯ หญฺจิ น สโงฺฆ กถินํ อตฺถรติ, น คโณ กถินํ อตฺถรติ, ปุคฺคโล กถินํ อตฺถรติฯ สงฺฆสฺส อนตฺถตํ โหติ กถินํ, คณสฺส อนตฺถตํ โหติ กถินํ, ปุคฺคลสฺส อตฺถตํ โหติ กถินํฯ สโงฺฆ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ คโณ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ ปุคฺคโล ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสตีติ น สโงฺฆ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ, น คโณ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ, ปุคฺคโล ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสตีติฯ หญฺจิ น สโงฺฆ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ, น คโณ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ, ปุคฺคโล ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติฯ สงฺฆสฺส อนุทฺทิฎฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ, คณสฺส อนุทฺทิฎฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ, ปุคฺคลสฺส อุทฺทิฎฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํฯ สงฺฆสฺส สามคฺคิยา คณสฺส สามคฺคิยา ปุคฺคลสฺส อุเทฺทสา สงฺฆสฺส อุทฺทิฎฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ, คณสฺส อุทฺทิฎฺฐํ โหติ ปา

ติโมกฺขํ, ปุคฺคลสฺส อุทฺทิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํฯ เอวเมว น สงฺโฆ กถินํ อตฺถรติ, น คโณ กถินํ อตฺถรติ, ปุคฺคโล กถินํ อตฺถรติฯ สงฺฆสฺส อนุโมทนาย คณสฺส อนุโมทนาย ปุคฺคลสฺส อตฺถารา สงฺฆสฺส อตฺถตํ โหติ กถินํ, คณสฺส อตฺถตํ โหติ กถินํ, ปุคฺคลสฺส อตฺถตํ โหติ กถินนฺติฯ

๖. ปลิโพธปญฺหาพฺยากรณํ

๔๑๕. ปกฺกมนนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กตโม ปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติฯ

ปกฺกมนนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ, จีวรปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติ;
ตสฺส สห พหิสีมคมนา, อาวาสปลิโพโธ ฉิชฺชติฯ

นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กตโม ปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติฯ

นิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ, อาวาสปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติ;
จีวเร นิฏฺฐิเต จีวรปลิโพโธ ฉิชฺชติฯ

สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กตโม ปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติฯ

สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ, เทฺว ปลิโพธา อปุพฺพํ อจริมํ ฉิชฺชนฺติฯ

นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กตโม ปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติฯ

นาสนนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ, อาวาสปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติ;
จีวเร นฏฺเฐ จีวรปลิโพโธ ฉิชฺชติฯ

สวนนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กตโม ปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติฯ

สวนนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ, จีวรปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติ;
ตสฺส สห สวเนน, อาวาสปลิโพโธ ฉิชฺชติฯ

อาสาวเจฺฉทิโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กตโม ปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติฯ

อาสาวเจฺฉทิโก กถินุทฺธาโร, วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ, อาวาสปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติ;

จีวราสาย อุปจฺฉินฺนาย จีวรปลิโพโธ ฉิชฺชติฯ

สีมาติกฺกมนนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุโตฺต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กตโม ปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติฯ

สีมาติกฺกมนนฺติโก กถินุทฺธาโร, วุโตฺต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ, จีวรปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติ;
ตสฺส พหิสีเม [พหิสีมคตสฺส (สี. สฺยา.)] อาวาสปลิโพโธ ฉิชฺชติฯ

สหุพฺภาโร กถินุทฺธาโร [สอุพฺภาโร (ก.)], วุโตฺต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ, กตโม ปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติฯ

สหุพฺภาโร กถินุทฺธาโร, วุโตฺต อาทิจฺจพนฺธุนา;
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ, เทฺว ปลิโพธา อปุพฺพํ อจริมํ ฉิชฺชนฺตีติฯ

๔๑๖. กติ กถินุทฺธารา สงฺฆาธีนา? กติ กถินุทฺธารา ปุคฺคลาธีนา? กติ กถินุทฺธารา เนว สงฺฆาธีนา น ปุคฺคลาธีนา? เอโก กถินุทฺธาโร สงฺฆาธีโน – อนฺตรุพฺภาโรฯ จตฺตาโร กถินุทฺธารา ปุคฺคลาธีนา – ปกฺกมนนฺติโก, นิฏฺฐานนฺติโก, สนฺนิฏฺฐานนฺติโก, สีมาติกฺกมนนฺติโก ฯ จตฺตาโร กถินุทฺธารา เนว สงฺฆาธีนา น ปุคฺคลาธีนา – นาสนนฺติโก, สวนนฺติโก, อาสาวเจฺฉทิโก, สหุพฺภาโรฯ กติ กถินุทฺธารา อโนฺตสีมาย อุทฺธริยฺยนฺติ? กติ กถินุทฺธารา พหิสีมาย อุทฺธริยฺยนฺติ? กติ กถินุทฺธารา สิยา อโนฺตสีมาย อุทฺธริยฺยนฺติ สิยา พหิสีมาย อุทฺธริยฺยนฺติ? เทฺว กถินุทฺธารา อโนฺตสีมาย อุทฺธริยฺยนฺติ – อนฺตรุพฺภาโร, สหุพฺภาโรฯ ตโย กถินุทฺธารา พหิสีมาย อุทฺธริยฺยนฺติ – ปกฺกมนนฺติโก, สวนนฺติโก, สีมาติกฺกมนนฺติโกฯ จตฺตาโร กถินุทฺธารา สิยา อโนฺตสีมาย อุทฺธริยฺยนฺติ สิยา พหิสีมาย อุทฺธริยฺยนฺติ – นิฏฺฐานนฺติโก, สนฺนิฏฺฐานนฺติโก, นาสนนฺติโก, อาสาวเจฺฉทิโกฯ

กติ กถินุทฺธารา เอกุปฺปาทา เอกนิโรธา? กติ กถินุทฺธารา เอกุปฺปาทา นานานิโรธา? เทฺว กถินุทฺธารา เอกุปฺปาทา เอกนิโรธา – อนฺตรุพฺภาโร, สหุพฺภาโรฯ อวเสสา กถินุทฺธารา เอกุปฺปาทา นานานิโรธาติฯ

กถินเภโท นิฏฺฐิโตฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

กสฺส กินฺติ ปนฺนรส, ธมฺมา นิทานเหตุ จ;
ปจฺจยสงฺคหมูลา, อาทิ จ อตฺถารปุคฺคลา [อฏฺฐปุคฺคลา (สี.)]ฯ

ติณฺณํ [เภทโต ติณฺณํ (ก.)] ตโย ชานิตพฺพํ, อตฺถารํ อุเทฺทเสน จ;
ปลิโพธาธินา, สีมาย อุปฺปาทนิโรเธน จาติ [อิโต ปรํ ‘‘ปริวารํ นิฏฺฐิตํ’’ อิติปาโฐ เกสุจิ โปตฺถเกสุ ทิสฺสติ]ฯ

อุปาลิปญฺจกํ

๑. อนิสฺสิตวโคฺค

๔๑๗. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ อถ โข อายสฺมา อุปาลิ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสิโนฺน โข อายสฺมา อุปาลิ ภควนฺตํ เอตทโวจ – ‘‘กติหิ นุ โข, ภเนฺต, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพ’’นฺติ?

‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ [ปริ. ๓๒๕] กตเมหิ ปญฺจหิ? อุโปสถํ น ชานาติ, อุโปสถกมฺมํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขุเทฺทสํ น ชานาติ, อูนปญฺจวโสฺส โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อุโปสถํ ชานาติ, อุโปสถกมฺมํ ชานาติ, ปาติโมกฺขํ ชานาติ, ปาติโมกฺขุเทฺทสํ ชานาติ, ปญฺจวโสฺส วา โหติ อติเรกปญฺจวโสฺส วา – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ปวารณํ น ชานาติ, ปวารณากมฺมํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขุเทฺทสํ น ชานาติ, อูนปญฺจวโสฺส โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ปวารณํ ชานาติ , ปวารณากมฺมํ ชานาติ, ปาติโมกฺขํ ชานาติ, ปาติโมกฺขุเทฺทสํ ชานาติ, ปญฺจวโสฺส วา โหติ อติเรกปญฺจวโสฺส วา – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฎฺฐุลฺลาทุฎฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อูนปญฺจวโสฺส โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฎฺฐุลฺลาทุฎฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, ปญฺจวโสฺส วา โหติ อติเรกปญฺจวโสฺส วา – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพ’’ํฯ

๔๑๘. ‘‘กติหิ นุ โข, ภเนฺต, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตโพฺพ, น สามเณโร อุปฎฺฐาเปตโพฺพ’’ติ?

[มหาว. ๘๔] ‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตโพฺพ, น สามเณโร อุปฎฺฐาเปตโพฺพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ปฎิพโล โหติ อเนฺตวาสิํ วา สทฺธิวิหาริํ วา คิลานํ อุปฎฺฐาตุํ วา อุปฎฺฐาเปตุํ วา, อนภิรตํ วูปกาเสตุํ วา วูปกาสาเปตุํ วา, อุปฺปนฺนํ กุกฺกุจฺจํ ธมฺมโต วิโนเทตุํ [อิมสฺมิํ ฐาเน สพฺพตฺถ ‘‘วิโนเทตุํ วา วิโนทาเปตุํ วา’’ติ ปาโฐ ทิสฺสติ, วิมติวิโนทนีฎีกาย มหาวคฺควณฺณนา โอโลเกตพฺพา], อภิธเมฺม วิเนตุํ, อภิวิน

เย วิเนตุํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตโพฺพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตโพฺพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ปฏิพโล โหติ อเนฺตวาสิํ วา สทฺธิวิหาริํ วา คิลานํ อุปฏฺฐาตุํ วา อุปฏฺฐาเปตุํ วา, อนภิรตํ วูปกาเสตุํ วา วูปกาสาเปตุํ วา, อุปฺปนฺนํ กุกฺกุจฺจํ ธมฺมโต วิโนเทตุํ, อภิธเมฺม วิเนตุํ, อภิวินเย วิเนตุํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตโพฺพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตโพฺพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ ? น ปฏิพโล โหติ อเนฺตวาสิํ วา สทฺธิวิหาริํ วา อภิสมาจาริกาย สิกฺขาย สิกฺขาเปตุํ, อาทิพฺรหฺมจาริยกาย สิกฺขาย วิเนตุํ, อธิสีเล วิเนตุํ, อธิจิเตฺต วิเนตุํ, อธิปญฺญาย วิเนตุํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตโพฺพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตโพฺพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ปฏิพโล โหติ อเนฺตวาสิํ วา สทฺธิวิหาริํ วา อภิสมาจาริกาย สิกฺขาย สิกฺขาเปตุํ, อาทิพฺรหฺมจาริยกาย สิกฺขาย วิเนตุํ, อธิสีเล วิเนตุํ, อธิจิเตฺต วิเนตุํ, อธิปญฺญาย วิเนตุํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตโพฺพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพ’’ติฯ

๔๑๙. ‘‘กติหิ นุ โข, ภเนฺต, อเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพ’’นฺติ?

ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปโนฺน จ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อธิสีเล สีลวิปโนฺน โหติ, อชฺฌาจาเร อาจารวิปโนฺน โหติ, อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปโนฺน โหติ , มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปโนฺน จ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กายิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปโนฺน จ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กายิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ , วาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปโนฺน จ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กายิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ,

กายิกวาจสิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กายิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตึ อาปนฺโน กมฺมกโต อุปสมฺปาเทติ, นิสฺสยํ เทติ, สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ, ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุตึ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย โอวทติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน กมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ, กมฺมํ ครหติ, กมฺมิเก ครหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพ’’นฺติฯ

อนิสฺสิตวคฺโค นิฏฺฐิโต ปฐโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อุโปสถํ ปวารณํ, อาปตฺติ จ คิลานกํ;
อภิสมาจารลชฺชี จ, อธิสีเล ทเวน จฯ

อนาจารํ อุปฆาติ, มิจฺฉา อาปตฺติเมว จ;
ยายาปตฺติยา พุทฺธสฺส, ปฐโม วคฺคสงฺคโหติฯ

๒. นปฺปฏิปฺปสฺสมฺภนวคฺโค

๔๒๐. ‘‘กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺภตพฺพ’’นฺติ?

‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺภตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ ? อาปตฺตึ อาปนฺโน กมฺมกโต อุปสมฺปาเทติ, นิสฺสยํ เทติ, สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ, ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุตึ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย โอวทติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสมฺภตพฺพํฯ

[จูฬว. ๘-๙, ๑๘, ๓๐-๓๑, ๔๓, ๕๓, ๖๒, ๗๒] ‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสเมฺภตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ยาย อาปตฺติยา สงฺฆน กมฺมํ กตํ โหติ ตํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ, กมฺมํ ครหติ, กมฺมิเก ครหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสเมฺภตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสเมฺภตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสเมฺภตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสเมฺภตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จ, โอมทฺทการโก จ โหติ, วเตฺตสุ สิกฺขาย จ น ปริปูรการี – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ นปฺปฏิปฺปสฺสเมฺภตพฺพ’’นฺติฯ

๔๒๑. ‘‘สงฺคามาวจเรน, ภเนฺต, ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมเนฺตน กติ ธเมฺม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา สโงฺฆ อุปสงฺกมิตโพฺพ’’ติ?

[ปริ. ๓๖๕] ‘‘สงฺคามาวจเรน, อุปาลิ, ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมเนฺตน ปญฺจ ธเมฺม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา สโงฺฆ อุปสงฺกมิตโพฺพฯ กตเม ปญฺจ? สงฺคามาวจเรน, อุปาลิ, ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมเนฺตน นีจจิเตฺตน สโงฺฆ อุปสงฺกมิตโพฺพ, รโชหรณสเมน จิเตฺตน, อาสนกุสเลน ภวิตพฺพํ นิสฺสชฺชกุสเลน, เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺชเนฺตน, นเว ภิกฺขู อาสเนน อปฺปฏิพาหเนฺตน ยถาปติรูเป อาสเน นิสีทิตพฺพํ, อนานากถิเกน ภวิตพฺพํ อติรจฺฉานกถิเกน, สามํ วา ธโมฺม ภาสิตโพฺพ, ปโร วา อเชฺฌสิตโพฺพ, อริโย วา ตุณฺหิภาโว นาติมญฺญิตโพฺพ, สเจ, อุปาลิ, สโงฺฆ สมคฺคกรณียานิ กมฺมานิ กโรติ ตตฺร เจ, อุปาลิ, ภิกฺขุโน นกฺขมติ, อปิ ทิฏฺฐาวิกมฺมํ กตฺวา ญาเปตพฺพา สามคฺคีฯ ตํ กิสฺสเหตุ? มาหํ สเงฺฆน นานโตฺต อสฺสนฺติฯ สงฺคามาวจเรนุปาลิ , ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมเนฺตน อิเม ปญฺจ ธเมฺม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา สโงฺฆ อุปสงฺกมิตโพฺพ’’ติฯ

๔๒๒. ‘‘กติหิ นุ โข, ภเนฺต, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สเงฺฆ โวหรโนฺต พหุชนอกโนฺต จ โหติ พหุชนอมนาโป จ พหุชนอรุจิโต จา’’ติ?

‘‘ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สเงฺฆ โวหรโนฺต พหุชนอกโนฺต จ โหติ พหุชนอมนาโป จ พหุชนอรุจิโต จฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อุสฺสิตมนฺตี จ โหติ, นิสฺสิตชปฺปี จ, น จ ภาสานุสนฺธิกุสโล โหติ, น ยถาธเมฺม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, น ยถาธเมฺม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สเงฺฆ โวหรโนฺต พหุชนอกโนฺต จ โหติ พหุชนอมนาโป จ พหุชนอรุจิโต จฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สเงฺฆ โวหรโนฺต พหุชนกโนฺต จ โหติ พหุชนมนาโป จ พหุชนรุจิโต จฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น อุสฺสิตมนฺตี จ โหติ, น นิสฺสิตชปฺปี จ, ภาสานุสนฺธิกุสโล จ โหติ, ยถาธเมฺม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, ยถาธเมฺม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สเงฺฆ โวหรโนฺต พหุชนกโนฺต จ โหติ พหุชนมนาโป จ พหุชนรุจิโต จฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สเงฺฆ โวหรนฺโต พหุชนอกนฺโต จ โหติ พหุชนอมนาโป จ พหุชนอรุจิโต จฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อุสฺสาเทตา จ โหติ, อปสาเทตา จ, อธมฺมํ คณฺหาติ, ธมฺมํ ปฏิพาหติ, สมฺผญฺจ พหุํ ภาสติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สเงฺฆ โวหรนฺโต พหุชนอกนฺโต จ โหติ พหุชนอมนาโป จ พหุชนอรุจิโต จฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สเงฺฆ โวหรนฺโต พหุชนกนฺโต จ โหติ พหุชนมนาโป จ พหุชนรุจิโต จฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น อุสฺสาเทตา จ โหติ, น อปสาเทตา จ, ธมฺมํ คณฺหาติ, อธมฺมํ ปฏิพาหติ, สมฺผญฺจ น พหุํ ภาสติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สเงฺฆ โวหรนฺโต พหุชนกนฺโต จ โหติ พหุชนมนาโป จ พหุชนรุจิโต จฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สเงฺฆ โวหรนฺโต พหุชนอกนฺโต จ โหติ พหุชนอมนาโป จ พหุชนอรุจิโต จฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ปสยฺหปวตฺตา โหติ, อโนกาสกมฺมํ กาเรตฺวา ปวตฺตา โหติ, น ยถาธเมฺม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, น ยถาธเมฺม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ, น ยถาทิฏฺฐิยา พฺยากตา โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สเงฺฆ โวหรนฺโต พหุชนอกนฺโต จ โหติ พหุชนอมนาโป จ พหุชนอรุจิโต จฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สเงฺฆ โวหรนฺโต พหุชนกนฺโต จ โหติ พหุชนมนาโป จ พหุชนรุจิโต จฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ปสยฺหปวตฺตา โหติ, โอกาสกมฺมํ กาเรตฺวา ปวตฺตา โหติ, ยถาธเมฺม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, ยถาธเมฺม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ, ยถาทิฏฺฐิยา พฺยากตา โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สเงฺฆ โวหรนฺโต พหุชนกนฺโต จ โหติ พหุชนมนาโป จ พหุชนรุจิโต จา’’ติฯ

๔๒๓. ‘‘กติ นุ โข, ภเนฺต, อานิสํสา วินยปริยตฺติยา’’ติ?

‘‘ปญฺจิเม, อุปาลิ, อานิสํสา วินยปริยตฺติยาฯ กตเม ปญฺจ? อตฺตโน สีลกฺขนฺโธ สุคุโตฺต โหติ สุรกฺขิโต, กุกฺกุจฺจปกตานํ ปฏิสรณํ โหติ, วิสารโท สงฺฆมเชฺฌ โวหรติ, ปจฺจตฺถิเก สหธเมฺมน สุนิคฺคหิตํ นิคฺคณฺหาติ, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา ปฏิปโนฺน โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจานิสํสา วินยปริยตฺติยา’’ฯ

นปฺปฏิปฺปสฺสมฺภนวโคฺค นิฏฺฐิโต ทุติโยฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อาปโนฺน ยาฯยวณฺณญฺจ, อลชฺชี สงฺคาเมน จ;
อุสฺสิตา อุสฺสาเทตา จ, ปสยฺห ปริยตฺติยาติฯ

ปฐมยมกปญฺญตฺติฯ

๓. โวหารวโคฺค

๔๒๔. ‘‘กติหิ นุ โข, ภเนฺต, อเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ น โวหริตพฺพ’’นฺติ?

‘‘ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ น ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ น ชานาติ, อาปตฺติยา น วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน

ภิกฺขุนา สเงฺฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ ชานาติ, อาปตฺติยา วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ โวหริตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อธิกรณํ น ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส น วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อธิกรณํ ชานาติ , อธิกรณสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมํ ชานาติ, อธิกรณสฺส วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ โวหริตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ปสยฺหปวตฺตา โหติ, อโนกาสกมฺมํ กาเรตฺวา ปวตฺตา โหติ, น ยถาธเมฺม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, น ยถาธเมฺม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ, น ยถาทิฏฺฐิยา พฺยากตา โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ปสยฺหปวตฺตา โหติ, โอกาสกมฺมํ กาเรตฺวา ปวตฺตา โหติ, ยถาธเมฺม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, ยถาธเมฺม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ, ยถาทิฏฺฐิยา พฺยากตา โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ โวหริตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สปฺปฏิกมฺมํ อปฺปฏิกมฺมํ อาปตฺตึ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, สปฺปฏิกมฺมํ อปฺปฏิกมฺมํ อาปตฺตึ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ โวหริตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กมฺมํ น ชานาติ, กมฺมสฺส กรณํ น ชานาติ, กมฺมสฺส วตฺถุํ น ชานาติ, กมฺมสฺส วตฺตํ น ชานาติ, กมฺมสฺส วูปสมํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ , องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กมฺมํ ชานาติ, กมฺมสฺส กรณํ ชานาติ, กมฺมสฺส วตฺถุํ ชานาติ, กมฺมสฺส วตฺตํ ชานาติ, กมฺมสฺส วูปสมํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ โวหริตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ น ชานาติ, นิทานํ น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ น ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สเงฺฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ?

วตฺถุํ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํ ฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อลชฺชี จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, ลชฺชี จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อกุสโล จ โหติ วินเย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, กุสโล จ โหติ วินเย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ญตฺตึ น ชานาติ, ญตฺติยา กรณํ น ชานาติ, ญตฺติยา อนุสฺสาวนํ น ชานาติ, ญตฺติยา สมถํ น ชานาติ, ญตฺติยา วูปสมํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ , ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ญตฺตึ ชานาติ, ญตฺติยา กรณํ ชานาติ, ญตฺติยา อนุสฺสาวนํ ชานาติ, ญตฺติยา สมถํ ชานาติ, ญตฺติยา วูปสมํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? สุตฺตํ น ชานาติ, สุตฺตานุโลมํ น ชานาติ, วินยํ น ชานาติ, วินยานุโลมํ น ชานาติ, น จ ฐานาฐานกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? สุตฺตํ ชานาติ, สุตฺตานุโลมํ ชานาติ, วินยํ ชานาติ, วินยานุโลมํ ชานาติ, ฐานาฐานกุสโล จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ธมฺมํ น ชานาติ, ธมฺมานุโลมํ น ชานาติ, วินยํ น ชานาติ, วินยานุโลมํ น ชานาติ, น จ ปุพฺพาปรกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ธมฺมํ ชานาติ, ธมฺมานุโลมํ ชานาติ, วินยํ ชานาติ, วินยานุโลมํ ชานาติ, ปุพฺพาปรกุสโล จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพ’’นฺติฯ

โวหารวคฺโค นิฏฺฐิโต ตติโยฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อาปตฺติ อธิกรณํ, ปสยฺหาปตฺติ ชานนา;
กมฺมํ วตฺถุํ อลชฺชี จ, อกุสโล จ ญตฺติยา;
สุตฺตํ น ชานาติ ธมฺมํ, ตติโย วคฺคสงฺคโหติฯ

๔. ทิฏฺฐาวิกมฺมวคฺโค

๔๒๕. ‘‘กติ นุ โข, ภนฺเต, อธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมา’’ติ? ‘‘ปญฺจิเม, อุปาลิ, อธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมาฯ กตเม ปญฺจ? อนาปตฺติยา ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, อเทสนาคามินิยา อาปตฺติยา ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, เทสิตาย อาปตฺติยา ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, จตูหิ ปญฺจหิ ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, มโนมานเสน ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมาฯ

‘‘ปญฺจิเม, อุปาลิ, ธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมาฯ กตเม ปญฺจ? อาปตฺติยา ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, เทสนาคามินิยา อาปตฺติยา ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, อเทสิตาย อาปตฺติยา ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, น จตูหิ ปญฺจหิ ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, น มโน มานเสน ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ ธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมาฯ

‘‘อปเรปิ , อุปาลิ, ปญฺจ อธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมาฯ กตเม ปญฺจ? นานาสํวาสกสฺส สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, นานาสีมาย ฐิตสฺส สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, อปกตตฺตสฺส สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, จตูหิ ปญฺจหิ ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, มโน มานเสน ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมาฯ

‘‘ปญฺจิเม, อุปาลิ, ธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมาฯ กตเม ปญฺจ? สมานสํวาสกสฺส สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, สมานสีมาย ฐิตสฺส สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, ปกตตฺตสฺส สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, น จตูหิ ปญฺจหิ ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ, น มโน มานเสน ทิฏฺฐึ อาวิ กโรติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ ธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมาติฯ

๔๒๖. ‘‘กติ นุ โข, ภนฺเต, อธมฺมิกา ปฏิคฺคหา’’ติ? ‘‘ปญฺจิเม, อุปาลิ, อธมฺมิกา ปฏิคฺคหาฯ กตเม ปญฺจ? กาเยน ทิยฺยมานํ กาเยน อปฺปฏิคฺคหิตํ, กาเยน ทิยฺยมานํ กายปฺปฏิพเทฺธน อปฺปฏิคฺคหิตํ, กายปฺปฏิพเทฺธน ทิยฺยมานํ กาเยน อปฺปฏิคฺคหิตํ, กายปฺปฏิพเทฺธน ทิยฺยมานํ กายปฺปฏิพเทฺธน อปฺปฏิคฺคหิตํ, นิสฺสคฺคิเยน ทิยฺยมานํ กาเยน วา กายปฺปฏิพเทฺธน วา อปฺปฏิคฺคหิตํ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อธมฺมิกา ปฏิคฺคหาฯ

‘‘ปญฺจิเม, อุปาลิ, ธมฺมิกา ปฏิคฺคหาฯ กตเม ปญฺจ? กาเยน ทิยฺยมานํ กาเยน ปฏิคฺคหิตํ, กาเยน ทิยฺยมานํ กายปฺปฏิพเทฺธน ปฏิคฺคหิตํ, กายปฺปฏิพเทฺธน ทิยฺยมานํ กาเยน ปฏิคฺคหิตํ, กายปฺปฏิพเทฺธน ทิยฺยมานํ กายปฺปฏิพเทฺธน ปฏิคฺคหิตํ, นิสฺสคฺคิเยน ทิยฺยมานํ กาเยน วา กายปฺปฏิพเทฺธน วา ปฏิคฺคหิตํ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ ธมฺมิกา ปฏิคฺคหา’’ติฯ

๔๒๗. ‘‘กติ นุ โข, ภนฺเต, อนติริตฺตา’’ติ? ‘‘ปญฺจิเม, อุปาลิ, อนติริตฺตาฯ กตเม ปญฺจ? [ปาจิ. ๒๓๙] อกปฺปิยกตํ โหติ, อปฺปฏิคฺคหิตกตํ โหติ อนุจฺจาริตกตํ โหติ, อหตฺถปาเส กตํ โหติ, อลเมตํ สพฺพนฺติ อวุตฺตํ โหติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อนติริตฺตาฯ

‘‘ปญฺจิเม, อุปาลิ, อติริตฺตาฯ กตเม ปญฺจ? [ปาจิ. ๒๓๙] กปฺปิยกตํ โหติ, ปฏิคฺคหิตกตํ โหติ, อุจฺจาริตกตํ โหติ, หตฺถปาเส กตํ โหติ, อลเมตํ สพฺพนฺติ วุตฺตํ โหติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อติริตฺตา’’ติฯ

๔๒๘. ‘‘กติหิ นุ โข, ภนฺเต, อากาเรหิ ปวารณา ปญฺญายตี’’ติ? ‘‘ปญฺจหุปาลิ, อากาเรหิ ปวารณา ปญฺญายติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? [ปาจิ. ๒๓๙] อสนํ ปญฺญายติ, โภชนํ ปญฺญายติ, หตฺถปาเส ฐิโต อภิหรติ, ปฏิกฺเขโป ปญฺญายติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหากาเรหิ ปวารณา ปญฺญายตี’’ติฯ

๔๒๙. ‘‘กติ นุ โข, ภนฺเต, อธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณา’’ติ? ‘‘ปญฺจิเม, อุปาลิ, อธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณาฯ กตเม ปญฺจ? ภิกฺขุ ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน โหติ, ปาราชิเกน โจทิยมาโน สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺโน ปฏิชานาติ, ตํ สโงฺฆ สงฺฆาทิเสเสน กาเรติ, อธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํ ฯ ภิกฺขุ ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน โหติ, ปาราชิเกน โจทิยมาโน ปาจิตฺติยํ…เป.… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโน ปฏิชานาติ, ตํ สโงฺฆ ทุกฺกเฏน กาเรติ, อธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํฯ ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ…เป.… ปาจิตฺติยํ… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโน โหติฯ ทุกฺกเฏน โจทิยมาโน ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน ปฏิชานาติ, ตํ สโงฺฆ ปาราชิเกน กาเรติ, อธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํฯ ภิกฺขุ ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโน โหติ, ทุกฺกเฏน โจทิยมาโน สงฺฆาทิเสสํ…เป.… ปาจิตฺติยํ… ปาฏิเทสนียํ อชฺฌาปนฺโน ปฏิชานาติ, ตํ สโงฺฆ ปาฏิเทสนีเยน กาเรติ – อธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํฯ อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณาฯ

‘‘ปญฺจิเม, อุปาลิ, ธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณาฯ กตเม ปญฺจ? ภิกฺขุ ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน โหติ, ปาราชิเกน โจทิยมาโน ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน ปฏิชานาติ, ตํ สโงฺฆ ปาราชิเกน กาเรติ, ธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํฯ ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ…เป.… ปาจิตฺติยํ… ปาฏิเทสนียํ… ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโน โหติ, ทุกฺกเฏน โจทิยมาโน ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโน ปฏิชานาติ , ตํ สโงฺฆ ทุกฺกเฏน กาเรติ, ธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํฯ อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ ธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณา’’ติฯ

๔๓๐. ‘‘กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส นาลํ โอกาสกมฺมํ กาตุ’’นฺติ? ‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส นาลํ โอกาสกมฺมํ กาตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จ, จาวนาธิปฺปาโย วตฺตา โหติ, โน วุฏฺฐานาธิปฺปาโย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส นาลํ โอกาสกมฺมํ กาตุํฯ

‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส อลํ โอกาสกมฺมํ กาตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ลชฺชี จ โหติ, ปณฺฑิโต จ, ปกตตฺโต จ, วุฏฺฐานาธิปฺปาโย วตฺตา โหติ, โน จาวนาธิปฺปาโย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส อลํ โอกาสกมฺมํ กาตุ’’นฺติฯ

๔๓๑. ‘‘กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ วินโย น สากจฺฉิตโพฺพ’’ติ? ‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ วินโย น สากจฺฉิตโพฺพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ น ชานาติ, นิทานํ น ชานาติ, ปญฺญตฺติํ น ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ น ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ วินโย น สากจฺฉิตโพฺพฯ

‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ วินโย สากจฺฉิตโพฺพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺติํ ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ วินโย สากจฺฉิตโพฺพ’’ติฯ

๔๓๒. ‘‘กติ นุ โข, ภนฺเต, ปญฺหาปุจฺฉา’’ติ? ‘‘ปญฺจิมา, อุปาลิ, ปญฺหาปุจฺฉาฯ กตมา ปญฺจ? มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา ปญฺหํ ปุจฺฉติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต ปญฺหํ ปุจฺฉติ, ปริภวา ปญฺหํ ปุจฺฉติ , อญฺญาตุกาโม ปญฺหํ ปุจฺฉติ, สเจ เม ปญฺหํ ปุฏฺโฐ สมฺมเทว พฺยากริสฺสติ อิเจฺจตํ กุสลํ โน เจ ปญฺหํ ปุฏฺโฐ สมฺมเทว พฺยากริสฺสติ อหมสฺส สมฺมเทว พฺยากริสฺสามีติ ปญฺหํ ปุจฺฉติ – อิมา โข, อุปาลิ, ปญฺจ ปญฺหาปุจฺฉา’’ติฯ

๔๓๓. ‘‘กติ นุ โข, ภนฺเต, อญฺญพฺยากรณา’’ติ? ‘‘ปญฺจิเม, อุปาลิ, อญฺญพฺยากรณาฯ กตเม ปญฺจ? มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา อญฺญํ พฺยากโรติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อญฺญํ พฺยากโรติ, อุมฺมาทา จิตฺตเกฺขปา อญฺญํ พฺยากโรติ , อธิมาเนน อญฺญํ พฺยากโรติ, ภูตํ อญฺญํ พฺยากโรติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อญฺญพฺยากรณา’’ติฯ

๔๓๔. ‘‘กติ นุ โข, ภนฺเต, วิสุทฺธิโย’’ติ? ‘‘ปญฺจิมา, อุปาลิ, วิสุทฺธิโยฯ กตมา ปญฺจ? นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ อยํ ปฐมา วิสุทฺธิ, นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ อยํ ทุติยา วิสุทฺธิ, นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา เตรส สงฺฆาทิเสเส อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ อยํ ตติยา วิสุทฺธิ, นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา เตรส สงฺฆาทิเสเส อุทฺทิสิตฺวา เทฺว อนิยเต อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ อยํ จตุตฺถา วิสุทฺธิ, วิตฺถาเรเนว ปญฺจมี – อิมา โข, อุปาลิ, ปญฺจ วิสุทฺธิโย’’ติฯ

๔๓๕. ‘‘กติ นุ โข, ภนฺเต, โภชนา’’ติ? ‘‘ปญฺจิเม, อุปาลิ, โภชนา ฯ กตเม ปญฺจ? โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มจฺโฉ, มํสํ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ โภชนา’’ติฯ

ทิฏฺฐาวิกมฺมวโคฺค นิฏฺฐิโต จตุโตฺถฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ทิฏฺฐาวิกมฺมา อปเร, ปฏิคฺคหานติริตฺตา;
ปวารณา ปฏิญฺญาตํ, โอกาสํ สากเจฺจน จ;
ปญฺหํ อญฺญพฺยากรณา, วิสุทฺธิ จาปิ โภชนาติฯ

๕. อตฺตาทานวโคฺค

๔๓๖. [จูฬว. ๓๙๙; อ. นิ. ๑๐.๔๔] ‘‘โจทเกน, ภนฺเต, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน กติ ธเมฺม อชฺฌตฺตํ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปโร โจเทตโพฺพ’’ติ? ‘‘โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน ปญฺจ ธเมฺม อชฺฌตฺตํ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปโร โจเทตโพฺพฯ กตเม ปญฺจ? โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ปริสุทฺธกายสมาจาโร นุ โขมฺหิ, ปริสุเทฺธนมฺหิ กายสมาจาเรน สมนฺนาคโต อจฺฉิเทฺทน อปฺปฏิมํเสน, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธโมฺม อุทาหุ โน’’ติฯ โน เจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ, ปริสุเทฺธน กายสมาจาเรน สมนฺนาคโต อจฺฉิเทฺทน อปฺปฏิมํเสน, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร – ‘อิงฺฆ, ตาว อายสฺมา กายิกํ สิกฺขสฺสู’ติ อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโรฯ

‘‘ปุน จปรํ, อุปาลิ, โจทเกน ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘ปริสุทฺธวจีสมาจาโร นุ โขมฺหิ, ปริสุเทฺธนมฺหิ วจีสมาจาเรน สมนฺนาคโต อจฺฉิเทฺทน อปฺปฏิมํเสน, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธโมฺม อุทาหุ โน’ติฯ โน เจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ,

ปริสุทฺเธน วจีสมาจาเรน สมนฺนาคโต อจฺฉิทฺเทน อปฺปฏิมํเสน, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร – ‘อิงฺฆ, ตาว อายสฺมา วาจสิกํ สิกฺขสฺสู’ติ อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโรฯ

“ปุน จปรํ, อุปาลิ, โจทเกน ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘เมตฺตํ นุ โข เม จิตฺตํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ สพฺรหฺมจารีสุ อนาฆาตํ, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม อุทาหุ โน’ติฯ โน เจ, อุปาลิ, ภิกฺขุโน เมตฺตํ จิตฺตํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ สพฺรหฺมจารีสุ อนาฆาตํ, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร – ‘อิงฺฆ, ตาว อายสฺมา สพฺรหฺมจารีสุ เมตฺตํ จิตฺตํ อุปฏฺฐาเปหี’ติ อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโรฯ

“ปุน จปรํ, อุปาลิ, โจทเกน ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘พหุสฺสุโต นุ โขมฺหิ สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ, ตถารูปา เม ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธาตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม อุทาหุ โน’ติฯ โน เจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ, ตถารูปสฺส ธมฺมา น พหุสฺสุตา โหนฺติ ธาตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร – ‘อิงฺฆ, ตาว อายสฺมา อาคมํ ปริยาปุณสฺสู’ติ อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโรฯ

“ปุน จปรํ, อุปาลิ, โจทเกน ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘อุภยานิ โข เม ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม อุทาหุ โน’ติฯ โน เจ, อุปาลิ, ภิกฺขุโน อุภยานิ ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, ‘อิทํ ปนาวุโส กตฺถ วุตฺตํ ภควตา’ติ อิติ ปุฏฺโฐ น สมฺปายติ [น สมฺปาทยติ (ก.), น สมฺปาเทติ (สฺยา.)], ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร – ‘อิงฺฆ, ตาว อายสฺมา วินยํ ปริยาปุณสฺสู’ติ อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโรฯ โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน อิเม ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปโร โจเทตโพฺพ”ติฯ

๔๓๗. “โจทเกน, ภนฺเต, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน กติ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปโร โจเทตโพฺพ”ติ? “โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปโร โจเทตโพฺพฯ กตเม ปญฺจ? กาเลน วกฺขามิ โน อกาเลน , ภูเตน วกฺขามิ โน อภูเตน, สเณฺหน วกฺขามิ โน ผรุเสน, อตฺถสํหิเตน วกฺขามิ โน อนตฺถสํหิเตน, เมตฺตาจิโตฺต วกฺขามิ โน โทสนฺตโรติ – โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน อิเม ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปโร โจเทตโพฺพ”ติฯ

๔๓๘. [จูฬว. ๔๐๐] “โจทเกน, ภนฺเต, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน กติ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ มนสิ กริตฺวา ปโร โจเทตโพฺพ”ติ? “โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ มนสิ กริตฺวา ปโร โจเทตโพฺพฯ กตเม ปญฺจ? การุญฺญตา, หิเตสิตา, อนุกมฺปตา, อาปตฺติวุฏฺฐานตา, วินยปุเรกฺขารตา – โจทเกนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน อิเม ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ มนสิ กริตฺวา ปโร โจเทตโพฺพ”ติฯ

๔๓๙. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส นาลํ โอกาสกมฺมํ กาตุ”นฺติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ กา

ราเปนฺตสฺส นาลํ โอกาสกมฺมํ กาตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ , อปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ, อปริสุทฺธาชีโว โหติ, พาโล โหติ อพฺยตฺโต, น ปฏิพโล อนุยุญฺชิยมาโน อนุโยคํ ทาตุํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส นาลํ โอกาสกมฺมํ กาตุํฯ

‘‘ปญฺจหุปาลิ , องฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส อลํ โอกาสกมฺมํ กาตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ, ปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ, ปริสุทฺธาชีโว โหติ, ปณฺฑิโต โหติ พฺยตฺโต ปฏิพโล อนุยุญฺชิยมาโน อนุโยคํ ทาตุํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส อลํ โอกาสกมฺมํ กาตุ’’นฺติฯ

๔๔๐. [จูฬว. ๓๙๘] ‘‘อตฺตาทานํ อาทาตุกาเมน, ภนฺเต, ภิกฺขุนา กติหงฺคหิ สมนฺนาคตํ อตฺตาทานํ อาทาตพฺพ’’นฺติ? ‘‘อตฺตาทานํ อาทาตุกาเมนุปาลิ, ภิกฺขุนา ปญฺจงฺคสมนฺนาคตํ [ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตํ (สี. สฺยา.)] อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํฯ กตเม ปญฺจ [กตเมหิ ปญฺจหิ (สฺยา.)]? อตฺตาทานํ อาทาตุกาเมน, อุปาลิ, ภิกฺขุนา เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘ยํ โข อหํ อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุกาโม, กาโล นุ โข อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุํ อุทาหุ โน’ติฯ สเจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อกาโล อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุํ โน กาโล’ติ, น ตํ, อุปาลิ, อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํฯ

‘‘สเจ ปนุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘กาโล อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุํ โน อกาโล’ติ, เตนุปาลิ ภิกฺขุนา อุตฺตริ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘ยํ โข อหํ อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุกาโม ภูตํ นุ โข อิทํ อตฺตาทานํ อุทาหุ โน’ติฯ สเจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อภูตํ อิทํ อตฺตาทานํ โน ภูต’นฺติ, น ตํ, อุปาลิ, อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํฯ

‘‘สเจ ปนุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘ภูตํ อิทํ อตฺตาทานํ โน อภูต’นฺติ, เตนุปาลิ ภิกฺขุนา อุตฺตริ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘ยํ โข อหํ อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุกาโม, อตฺถสํหิตํ นุ โข อิทํ อตฺตาทานํ อุทาหุ โน’ติฯ สเจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ –’ อนตฺถสํหิตํ อิทํ อตฺตาทานํ โน อตฺถสํหิต’นฺติ, น ตํ, อุปาลิ, อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํฯ

‘‘สเจ ปนุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อตฺถสํหิตํ อิทํ อตฺตาทานํ โน อนตฺถสํหิต’นฺติ, เตนุปาลิ ภิกฺขุนา อุตฺตริ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘อิมํ โข อหํ อตฺตาทานํ อาทิยมาโน ลภิสฺสามิ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภตฺเต ภิกฺขู ธมฺมโต วินยโต ปกฺเข อุทาหุ โน’ติฯ สเจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อิมํ โข อหํ อตฺตาทานํ อาทิยมาโน น ลภิสฺสามิ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภตฺเต ภิกฺขู ธมฺมโต วินยโต ปกฺข’ติ, น ตํ, อุปาลิ, อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํฯ

‘‘สเจ ปนุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อิทํ โข อหํ อตฺตาทานํ อาทิยมาโน ลภิสฺสามิ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภตฺเต ภิกฺขู ธมฺมโต วินยโต ปกฺเข’ติ, เตนุปาลิ ภิกฺขุนา อุตฺตริ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ – ‘อิมํ โข เม อตฺตาทานํ อาทิยโต ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ตโตนิทานํ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณํ อุทาหุ โน’ติฯ สเจ, อุปาลิ, ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อิมํ โข เม อตฺตาทานํ อาทิยโต ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ตโตนิทานํ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณ’นฺติ, น ตํ, อุปาลิ, อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํฯ

‘‘สเจ ปนุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ – ‘อิมํ โข เม อตฺตาทานํ อาทิยโต น ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ตโตนิทานํ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณ’นฺติ, ตํ อาทาตพฺพํ, อุปาลิ, อตฺตาทานํฯ เอวํ ปญฺจงฺคสมนฺนาคตํ โข, อุปาลิ, อตฺตาทานํ อาทินฺนํ ปจฺฉาปิ อวิปฺปฏิสารกรํ ภวิสฺสตี’’ติฯ

๔๔๑. ‘‘กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหตี’’ติ? ‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? สีลวา โหติ, ปาติโมกฺขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสมฺปนฺโน อณุมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวี, สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ; พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย; เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มเชฺฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ ตถารูปสฺส ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธาตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส; วินเย โข ปน ฐิโต โหติ อสํหีโร; ปฏิพโล โหติ อุโภ อตฺถปจฺจตฺถิเก อสฺสาเสตุํ สญฺญาเปตุํ นิชฺฌาเปตุํ เปกฺขตุํ ปสาเทตุํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหติฯ

‘‘อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ, ปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ, ปริสุทฺธาชีโว โหติ, ปณฺฑิโต โหติ พฺยตฺโต, ปฏิพโล อนุยุญฺชิยมาโน อนุโยคํ ทาตุํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหติฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ , ปทปจฺจาภฏฺฐํ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหตี’’ติฯ

๔๔๒. ‘‘กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพ’’นฺติ? ‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? สุตฺตํ น ชานาติ, สุตฺตานุโลมํ น ชานาติ, วินยํ น ชานาติ, วินยานุโลมํ น ชานาติ, น จ ฐานาฐานกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ

‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? สุตฺตํ ชานาติ, สุตฺตานุโลมํ ชานาติ, วินยํ ชานาติ, วินยานุโลมํ ชานาติ, ฐานาฐานกุสโล จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ธมฺมํ น ชานาติ, ธมฺมานุโลมํ น ชานาติ, วินยํ น ชานาติ, วินยานุโลมํ น ชานาติ, น จ ปุพฺพาปรกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ

‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ธมฺมํ ชานาติ, ธมฺมานุโลมํ ชานาติ, วินยํ ชานาติ, วินยานุโลมํ ชานาติ, ปุพฺพาปรกุสโล จ โหติ – อิ

เมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ น ชานาติ, นิทานํ น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ น ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ

“ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ น ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ น ชานาติ, อาปตฺติยา น วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ

“ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ ชานาติ, อาปตฺติยา วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํฯ

“อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อธิกรณํ น ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส น วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํฯ

“ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อธิกรณํ ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมํ ชานาติ, อธิกรณสฺส วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพ”นฺติฯ

อตฺตาทานวโคฺค นิฏฺฐิโต ปญฺจโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ปริสุทฺธญฺจ กาเลน, การุญฺญํ โอกาเสน จ;
อตฺตาทานํ อธิกรณํ, อปเรหิปิ วตฺถุญฺจ;
สุตฺตํ ธมฺมํ ปุน วตฺถุญฺจ, อาปตฺติ อธิกรเณน จาติฯ

๖. ธุตงฺควโคฺค

๔๔๓. “กติ นุ โข, ภนฺเต, อารญฺญิกา”ติ? “ปญฺจิเม, อุปาลิ, อารญฺญิกา [อ. นิ. ๕.๑๘๑; ปริ. ๓๒๕]ฯ กตเม ปญฺจ? มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา อารญฺญิโก โหติ, ปาปิโจฺฉ อิจฺฉาปกโต อารญฺญิโก โหติ, อุมฺมาทา จิตฺตเกฺขปา อารญฺญิโก โหติ, วณฺณิตํ พุทฺเธหิ พุทฺธสาวเก

หีติ อารญฺญิโก โหติ, อปิ จ อปฺปิจฺฉญฺเญว นิสฺสาย สนฺตุฏฺฐิญฺเญว นิสฺสาย – สเลฺลขญฺเญว นิสฺสาย ปวิเวกญฺเญว นิสฺสาย อิทมตฺถิตญฺเญว นิสฺสาย อารญฺญิโก โหติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อารญฺญิกา’’ติฯ

‘‘กติ นุ โข, ภนฺเต, ปิณฺฑปาติกาติ…เป…. กติ นุ โข, ภนฺเต, ปํสุกูลิกาติ…เป…. กติ นุ โข, ภนฺเต, รุกฺขมูลิกาติ…เป…. กติ นุ โข, ภนฺเต, โสสานิกาติ…เป…. กติ นุ โข, ภนฺเต, อโพฺภกาสิกาติ…เป…. กติ นุ โข, ภนฺเต, เตจีวริกาติ…เป…. กติ นุ โข, ภนฺเต, สปทานจาริกาติ…เป…. กติ นุ โข, ภนฺเต, เนสชฺชิกาติ…เป…. กติ นุ โข, ภนฺเต, ยถาสนฺถติกาติ…เป.… กติ นุ โข, ภนฺเต, เอกาสนิกาติ…เป…. กติ นุ โข, ภนฺเต, ขลุปจฺฉาภตฺติกาติ…เป…. กติ นุ โข, ภนฺเต, ปตฺตปิณฺฑิกาติ? ปญฺจิเม, อุปาลิ, ปตฺตปิณฺฑิกาฯ กตเม ปญฺจ? มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, ปาปิโจฺฉ อิจฺฉาปกโต ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, อุมฺมาทา จิตฺตเกฺขปา ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, วณฺณิตํ พุเทฺธหิ พุทฺธสาวเกหีติ ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, อปิ จ อปฺปิจฺฉญฺเญว นิสฺสาย สนฺตุฏฺฐิญฺเญว นิสฺสาย สเลฺลขญฺเญว นิสฺสาย ปวิเวกญฺเญว นิสฺสาย อิทมตฺถิตญฺเญว นิสฺสาย ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ ปตฺตปิณฺฑิกา’’ติฯ

ธุตงฺควโคฺค นิฏฺฐิโต ฉโฏฺฐฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อารญฺญิโก ปิณฺฑิปํสุ, รุกฺขสุสานปญฺจมํ;
อโพฺภ เตจีวรเญฺจว, สปทานเนสชฺชิกา;
สนฺถเตกาสนเญฺจว, ขลุปจฺฉา ปตฺตปิณฺฑิกาติฯ

๗. มุสาวาทวโคฺค

๔๔๔. ‘‘กติ นุ โข, ภนฺเต, มุสาวาทา’’ติ? ‘‘ปญฺจิเม, อุปาลิ, มุสาวาทาฯ กตเม ปญฺจ? อตฺถิ มุสาวาโท ปาราชิกคามี, อตฺถิ มุสาวาโท สงฺฆาทิเสสคามี, อตฺถิ มุสาวาโท ถุลฺลจฺจยคามี, อตฺถิ มุสาวาโท ปาจิตฺติยคามี, อตฺถิ มุสาวาโท ทุกฺกฏคามี – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ มุสาวาทา’’ติฯ

๔๔๕. ‘‘กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมเชฺฌ อุโปสถํ วา ปวารณํ วา ฐเปนฺตสฺส – ‘อลํ, ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ, มา กลหํ, มา วิคฺคหํ, มา วิวาท’นฺติ โอมทฺทิตฺวา สเงฺฆน อุโปสโถ วา ปวารณา วา กาตพฺพา’’ติ? ‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมเชฺฌ อุโปสถํ วา ปวารณํ วา ฐเปนฺตสฺส – ‘อลํ, ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ, มา กลหํ, มา วิคฺคหํ, มา วิวาท’นฺติ โอมทฺทิตฺวา สเงฺฆน อุโปสโถ วา ปวารณา วา กาตพฺพาฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จ, จาวนาธิปฺปาโย วตฺตา โหติ, โน วุฏฺฐานาธิปฺปาโย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมเชฺฌ อุโปสถํ วา ปวารณํ วา ฐเปนฺตสฺส – ‘อลํ, ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ, มา กลหํ, มา วิคฺคหํ, มา วิวาท’นฺติ โอมทฺทิตฺวา สเงฺฆน อุโปสโถ วา ปวารณา วา กาตพฺพาฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมเชฺฌ อุโปสถํ วา ปวารณํ วา ฐเปนฺตสฺส – ‘อลํ, ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ, มา กลหํ, มา วิคฺคหํ, มา วิวาท’นฺติ โอมทฺทิตฺวา สเงฺฆน อุโปสโถ วา ปวารณา วา กาตพฺพาฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ,

อปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ, อปริสุทฺธาชีโว โหติ, พาโล โหติ อพฺยตฺโต, ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมชฺเฌ อุโปสถํ วา ปวารณํ วา ฐเปนฺตสฺส – ‘อลํ, ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ, มา กลหํ, มา วิคฺคหํ, มา วิวาท’นฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน อุโปสโถ วา ปวารณา วา กาตพฺพา’’ติฯ

๔๔๖. ‘‘กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค น ทาตโพฺพ’’ติ? ‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค น ทาตโพฺพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สปฺปฏิกมฺมาปฏิกมฺมํ อาปตฺตึ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค น ทาตโพฺพฯ

‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค ทาตโพฺพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, สปฺปฏิกมฺมาปฏิกมฺมํ อาปตฺตึ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค ทาตโพฺพ’’ติฯ

๔๔๗. ‘‘กติหิ นุ โข, ภนฺเต, อากาเรหิ ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชตี’’ติ? ‘‘ปญฺจหุปาลิ, อากาเรหิ ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อลชฺชิตา, อญฺญาณตา, กุกฺกุจฺจปกตตา, อกปฺปิเย กปฺปิยสญฺญิตา, กปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญิตา – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหากาเรหิ ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหากาเรหิ ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ ? อทสฺสเนน, อสฺสวเนน, ปสุตฺตกตา, ตถาสญฺญี, สติสโมฺมสา – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหากาเรหิ ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชตี’’ติฯ

๔๔๘. ‘‘กติ นุ โข, ภนฺเต, เวรา’’ติ? ‘‘ปญฺจิเม, อุปาลิ, เวราฯ กตเม ปญฺจ? ปาณาติปาโต , อทินฺนาทานํ, กาเมสุมิจฺฉาจาโร, มุสาวาโท, สุราเมรยมชฺชปฺปมาทฏฺฐานํ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ เวรา’’ติฯ

‘‘กติ นุ โข, ภนฺเต, เวรมณิโย’’ติ? ‘‘ปญฺจิมา, อุปาลิ, เวรมณิโยฯ กตมา ปญฺจ? ปาณาติปาตา เวรมณี [เวรมณิ (ก.)], อทินฺนาทานา เวรมณี, กาเมสุมิจฺฉาจารา เวรมณี, มุสาวาทา เวรมณี, สุราเมรยมชฺชปฺปมาทฏฺฐานา เวรมณี – อิมา โข, อุปาลิ, ปญฺจ เวรมณิโย’’ติฯ

๔๔๙. ‘‘กติ นุ โข, ภนฺเต, พฺยสนานี’’ติ? ‘‘ปญฺจิมานิ, อุปาลิ, พฺยสนานิฯ [ปริ. ๓๒๕; อ. นิ. ๕.๑๓๐] กตมานิ ปญฺจ? ญาติพฺยสนํ, โภคพฺยสนํ, โรคพฺยสนํ, สีลพฺยสนํ, ทิฏฺฐิพฺยสนํ – อิมานิ โข, อุปาลิ, ปญฺจ พฺยสนานี’’ติฯ

‘‘กติ นุ โข, ภนฺเต, สมฺปทา’’ติ? ‘‘ปญฺจิมา, อุปาลิ, สมฺปทาฯ [ปริ. ๓๒๕; อ. นิ. ๕.๑๓๐] กตมา ปญฺจ? ญาติสมฺปทา, โภคสมฺปทา, อาโรคฺยสมฺปทา, สีลสมฺปทา, ทิฏฺฐิสมฺปทา – อิมา โข, อุปาลิ, ปญฺจ สมฺปทา’’ติฯ

มุสาวาทวโคฺค นิฏฺฐิโต สตฺตโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

มุสาวาโท จ โอมทฺทิ, อปเรหิ อนุโยโค;
อาปตฺติญฺจ อปเรหิ, เวรา เวรมณีปิ จ;
พฺยสนํ สมฺปทา เจว, สตฺตโม วคฺคสงฺคโหติฯ

๘. ภิกฺขุโนวาทวคฺโค

๔๕๐. ‘‘กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนิสงฺเฆนเว กมฺมํ กาตพฺพ’’นฺติ? ‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนิสงฺเฆนเว กมฺมํ กาตพฺพํ, อวนฺทิโย โส ภิกฺขุ ภิกฺขุนิสงฺเฆนฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วิวริตฺวา กายํ ภิกฺขุนีนํ ทเสฺสติ, อูรุํ ทเสฺสติ, องฺคชาตํ ทเสฺสติ, อุโภ อํสกูเฏ ทเสฺสติ, โอภาสติ, คิหี สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนิสงฺเฆนเว กมฺมํ กาตพฺพํฯ อวนฺทิโย โส ภิกฺขุ ภิกฺขุนิสงฺเฆนฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนิสงฺเฆนเว กมฺมํ กาตพฺพํ, อวนฺทิโย โส ภิกฺขุ ภิกฺขุนิสงฺเฆนฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ภิกฺขุนีนํ อลาภาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขุนีนํ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขุนีนํ อวาสาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขุนิโย อโกฺกสติ ปริภาสติ, ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ เภเทติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนิสงฺเฆนเว กมฺมํ กาตพฺพํ, อวนฺทิโย โส ภิกฺขุ ภิกฺขุนิสงฺเฆนฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนิสงฺเฆนเว กมฺมํ กาตพฺพํ, อวนฺทิโย โส ภิกฺขุ ภิกฺขุนิสงฺเฆนฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ภิกฺขุนีนํ อลาภาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขุนีนํ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขุนีนํ อวาสาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขุนิโย อโกฺกสติ ปริภาสติ, ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนิสงฺเฆนเว กมฺมํ กาตพฺพํ, อวนฺทิโย โส ภิกฺขุ ภิกฺขุนิสงฺเฆนา’’ติฯ

๔๕๑. ‘‘กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมํ กาตพฺพ’’นฺติ? ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วิวริตฺวา กายํ ภิกฺขูนํ ทเสฺสติ, อูรุํ ทเสฺสติ, องฺคชาตํ ทเสฺสติ, อุโภ อํสกูเฏ ทเสฺสติ, โอภาสติ, คิหี สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมํ กาตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ภิกฺขูนํ อลาภาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขูนํ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขูนํ อวาสาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขู อโกฺกสติ ปริภาสติ, ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูหิ เภเทติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมํ กาตพฺพํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมํ กาตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ภิกฺขูนํ อลาภาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขูนํ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขูนํ อวาสาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขู อโกฺกสติ ปริภาสติ, ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมํ กาตพฺพ’’นฺติฯ

๔๕๒. ‘‘กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฐเปตโพฺพ’’ติ? ‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฐเปตโพฺพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จ, จาวนาธิปฺปาโย วตฺตา โหติ, โน วุฎฺ

ฐานาธิปฺปาโย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฐเปตโพฺพฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฐเปตโพฺพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ, อปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ, อปริสุทฺธาชีโว โหติ, พาโล โหติ, อพฺยโตฺต, น ปฏิพโล อนุยุญฺชิยมาโน อนุโยคํ ทาตุํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฐเปตโพฺพฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฐเปตโพฺพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กายิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, ภิกฺขุนีนํ อโกฺกสกปริภาสโก โหติ, ภิกฺขุนีหิ สทฺธิํ สํสโฎฺฐ วิหรติ อนนุโลมิเกน สํสเคฺคน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฐเปตโพฺพฯ

‘‘อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฐเปตโพฺพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จ, ภณฺฑนการโก จ โหติ กลหการโก, สิกฺขาย จ น ปริปูริการี – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฐเปตโพฺพ’’ติฯ

๔๕๓. ‘‘กติหิ นุ โข, ภเนฺต, องฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น คเหตโพฺพ’’ติ? ‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น คเหตโพฺพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กายิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, ภิกฺขุนีนํ อโกฺกสกปริภาสโก โหติ, ภิกฺขุนีหิ สทฺธิํ สํสโฎฺฐ วิหรติ อนนุโลมิเกน สํสเคฺคน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น คเหตโพฺพฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น คเหตโพฺพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตโตฺต จ, คมิโก วา โหติ, คิลาโน วา – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น คเหตโพฺพ’’ติฯ

๔๕๔. ‘‘กติหิ นุ โข, ภเนฺต, องฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ น สากจฺฉิตโพฺพ’’ติ? ‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ น สากจฺฉิตโพฺพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น อเสเกฺขน สีลกฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสเกฺขน สมาธิกฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสเกฺขน ปญฺญากฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสเกฺขน วิมุตฺติกฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสเกฺขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ น สากจฺฉิตโพฺพฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ สากจฺฉิตโพฺพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อเสเกฺขน สีลกฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสเกฺขน สมาธิกฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสเกฺขน ปญฺญากฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ , อเสเกฺขน วิมุตฺติกฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสเกฺขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขเนฺธน สมนฺนาคโต โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ สากจฺฉิตโพฺพฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ น สากจฺฉิตโพฺพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น อตฺถปฏิสมฺภิทาปโตฺต โหติ, น ธมฺมปฏิสมฺภิทาปโตฺต โหติ, น นิรุตฺติปฏิสมฺภิทาป

โตฺต โหติ, น ปฏิภานปฏิสมฺภิทาปโตฺต โหติ, ยถาวิมุตฺตํ จิตฺตํ น ปจฺจเวกฺขิตา – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ น สากจฺฉิตพฺพํฯ ปญฺจหุปาลิ , อเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ สากจฺฉิตพฺพํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อตฺถปฏิสมฺภิทาปโตฺต โหติ, ธมฺมปฏิสมฺภิทาปโตฺต โหติ, นิรุตฺติปฏิสมฺภิทาปโตฺต โหติ, ปฏิภานปฏิสมฺภิทาปโตฺต โหติ, ยถาวิมุตฺตํ จิตฺตํ ปจฺจเวกฺขิตา – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ สากจฺฉิตพฺพ''นฺติฯ

ภิกฺขุโนวาทวโคฺค นิฏฺฐิโต อฏฺฐโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ภิกฺขุนีเหว กาตพฺพํ, อปเรหิ ตถา ทุเว;
ภิกฺขุนีนํ ตโย กมฺมา, น ฐเปตพฺพา เทฺว ทุกา;
น คเหตพฺพา เทฺว วุตฺตา, สากจฺฉาสุ จ เทฺว ทุกาติฯ

๙. อุพฺพาหิกวโคฺค

๔๕๕. ''กติหิ นุ โข, ภเนฺต, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพ''ติ? ''ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น อตฺถกุสโล โหติ, น ธมฺมกุสโล โหติ, น นิรุตฺติกุสโล โหติ, น พฺยญฺชนกุสโล โหติ, น ปุพฺพาปรกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อตฺถกุสโล โหติ, ธมฺมกุสโล โหติ, นิรุตฺติกุสโล โหติ, พฺยญฺชนกุสโล โหติ, ปุพฺพาปรกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ

''อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? โกธโน โหติ โกธาภิภูโต, มกฺขี โหติ มกฺขาภิภูโต, ปฬาสี โหติ ปฬาสาภิภูโต, อิสฺสุกี โหติ อิสฺสาภิภูโต, สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคี – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น โกธโน โหติ น โกธาภิภูโต, น มกฺขี โหติ น มกฺขาภิภูโต, น ปฬาสี โหติ น ปฬาสาภิภูโต, น อิสฺสุกี โหติ น อิสฺสาภิภูโต, อสนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อนาธานคฺคาหี สุปฺปฏินิสฺสคฺคี – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ

''อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กุปฺปติ, พฺยาปชฺชติ, ปติฏฺฐียติ, โกปํ ชเนติ, อขโม โหติ อปทกฺขิณคฺคาหี อนุสาสนิํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพ ฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น กุปฺปติ, น พฺยาปชฺชติ, น ปติฏฺฐียติ, น โกปํ ชเนติ, ขโม โหติ ปทกฺขิณคฺคาหี อนุสาสนิํ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ปสาเรตา โหติ โน สาเรตา, อโนกาสกมฺมํ กาเรตฺวา ปวตฺตา โหติ, น ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, น ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ, น ยถาทิฏฺฐิยา พฺยากตา โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? สาเรตา โหติ โน ปสาเรตา, โอกาสกมฺมํ กาเรตฺวา ปวตฺตา โหติ, ยถาธมฺมํ ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ, ยถาทิฏฺฐิยา พฺยากตา โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อลชฺชี จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, ลชฺชี จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อกุสโล จ โหติ วินเย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, กุสโล จ โหติ วินเย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพ’’ติฯ

๔๕๖. ‘‘กติหิ นุ โข, ภนฺเต, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลเตฺวว สงฺขํ คจฺฉตี’’ติ? ‘‘ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลเตฺวว สงฺขํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? สุตฺตํ น ชานาติ, สุตฺตานุโลมํ น ชานาติ, วินยํ น ชานาติ, วินยานุโลมํ น ชานาติ, น จ ฐานฐานกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลเตฺวว สงฺขํ คจฺฉติฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตเตฺวว สงฺขํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? สุตฺตํ ชานาติ, สุตฺตานุโลมํ ชานาติ, วินยํ ชานาติ, วินยานุโลมํ ชานาติ, ฐานาฐานกุสโล จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตเตฺวว สงฺขํ คจฺฉติฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลเตฺวว สงฺขํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ธมฺมํ น ชานาติ, ธมฺมานุโลมํ ชานาติ, วินยํ น ชานาติ, วินยานุโลมํ น ชานาติ, น จ ปุพฺพาปรกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลเตฺวว สงฺขํ คจฺฉติฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตเตฺวว สงฺขํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ธมฺมํ ชานาติ, ธมฺมานุโลมํ ชานาติ, วินยํ ชานาติ, วินยานุโลมํ ชานาติ, ปุพฺพาปรกุสโล จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตเตฺวว สงฺขํ คจฺฉติฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลเตฺวว สงฺขํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ น ชานาติ, นิทานํ น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ น ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลเตฺวว

สงฺฆํ คจฺฉติฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตเตฺวว สงฺฆํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตเตฺวว สงฺฆํ คจฺฉติฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลเตฺวว สงฺฆํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ น ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ น ชานาติ, อาปตฺติยา น วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลเตฺวว สงฺฆํ คจฺฉติฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตเตฺวว สงฺฆํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตึ ชานาติ , อาปตฺติสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ ชานาติ, อาปตฺติยา วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตเตฺวว สงฺฆํ คจฺฉติฯ

‘‘อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลเตฺวว สงฺฆํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อธิกรณํ น ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส น วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ พาโลเตฺวว สงฺฆํ คจฺฉติฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตเตฺวว สงฺฆํ คจฺฉติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อธิกรณํ ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมํ ชานาติ, อธิกรณสฺส วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ปณฺฑิโตเตฺวว สงฺฆํ คจฺฉตี’’ติฯ

อุพฺพาหิกวโคฺค นิฏฺฐิโต นวโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

น อตฺถกุสโล เจว, โกธโน กุปฺปตี จ โย;
ปสาเรตา ฉนฺทาคตึ, อกุสโล ตเถว จฯ

สุตฺตํ ธมฺมญฺจ วตฺถุญฺจ, อาปตฺติ อธิกรณํ;
เทฺว เทฺว ปกาสิตา สเพฺพ, กณฺหสุกฺกํ วิชานถาติฯ

๑๐. อธิกรณวูปสมวโคฺค

๔๕๗. ‘‘กติหิ นุ โข, ภเนฺต, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุ’’นฺติ? ‘‘ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ น ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ น ชานาติ, อาปตฺติยา น วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ ชานาติ, อาปตฺติยา วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อธิกรณํ น ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ น ชานาติ, อธิ

กรณสฺส วูปสมํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส น วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ

‘‘ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อธิกรณํ ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมํ ชานาติ, อธิกรณสฺส วินิจฺฉยกุสโล โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อลชฺชี จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, ลชฺชี จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ , อปฺปสฺสุโต จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, พหุสฺสุโต จ โหติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ

‘‘อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ น ชานาติ, นิทานํ น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ น ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? วตฺถุํ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, ปทปจฺจาภฏฺฐํ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อกุสโล จ โหติ วินเย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, กุสโล จ โหติ วินเย – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, ปุคฺคลครุ โหติ โน สงฺฆครุ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ปญฺจหุปาลิ , อเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ ฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, สงฺฆครุ โหติ โน ปุคฺคลครุ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อามิสครุ โหติ โน สทฺธมฺมครุ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, สทฺธมฺมครุ โหติ โน อามิสครุ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุ”นฺติฯ

๔๕๘. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, อากาเรหิ สโงฺฆ ภิชฺชตี”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, อากาเรหิ สโงฺฆ ภิชฺชติฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? กมฺเมน, อุเทฺทเสน, โวหรนฺโต, อนุสฺสาวเนน, สลากคฺคาเหน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหากาเรหิ สโงฺฆ ภิชฺชตี”ติฯ

“สงฺฆราชิ สงฺฆราชีติ, ภนฺเต, วุจฺจติฯ กิตฺตาวตา นุ โข, ภนฺเต, สงฺฆราชิ โหติ โน จ สงฺฆเภโท? กิตฺตาวตา จ ปน สงฺฆราชิ เจว โหติ สงฺฆเภโท จา”ติ? “ปญฺญตฺตํ, อุปาลิ, มยา อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ อาคนฺตุกวตฺตํฯ เอวํ สุปญฺญตฺเต โข, อุปาลิ, มยา สิกฺขาปเท อาคนฺตุกา ภิกฺขู อาคนฺตุกวตฺเต น วตฺตนฺติฯ เอวมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆราชิ โหติ โน จ สงฺฆเภโทฯ ปญฺญตฺตํ, อุปาลิ, มยา อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ อาวาสิกวตฺตํฯ เอวํ สุปญฺญตฺเต โข, อุปาลิ, มยา สิกฺขาปเท อาวาสิกา ภิกฺขู อาวาสิกวตฺเต น วตฺตนฺติฯ เอวมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆราชิ โหติ โน จ สงฺฆเภโทฯ ปญฺญตฺตํ อุปาลิ มยา ภิกฺขูนํ ภตฺตเคฺค ภตฺตคฺควตฺตํ – ยถาวุฑฺฒํ ยถารตฺตํ ยถาปติรูปํ อคฺคาสนํ อโคฺคทกํ อคฺคปิณฺฑํฯ เอวํ สุปญฺญตฺเต โข, อุปาลิ, มยา สิกฺขาปเท นวา ภิกฺขู ภตฺตเคฺค เถรานํ ภิกฺขูนํ อาสนํ ปฏิพาหนฺติฯ เอวมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆราชิ โหติ โน จ สงฺฆเภโทฯ ปญฺญตฺตํ, อุปาลิ, มยา ภิกฺขูนํ เสนาสเน เสนาสนวตฺตํ – ยถาวุฑฺฒํ ยถารตฺตํ ยถาปติรูปํฯ เอวํ สุปญฺญตฺเต โข, อุปาลิ, มยา สิกฺขาปเท นวา ภิกฺขู เถรานํ ภิกฺขูนํ เสนาสนํ ปฏิพาหนฺติฯ เอวมฺปิ โข, อุปาลิ, สงฺฆราชิ โหติ โน จ สงฺฆเภโทฯ ปญฺญตฺตํ, อุปาลิ, มยา ภิกฺขูนํ อโนฺตสีมาย เอกํ อุโปสถํ เอกํ ปวารณํ เอกํ สงฺฆกมฺมํ เอกํ กมฺมากมฺมํฯ เอวํ สุปญฺญตฺเต โข, อุปาลิ, มยา สิกฺขาปเท ตเตฺถว อโนฺตสีมาย อาเวนิภาวํ [อาเวณิภาวํ (สี. สฺยา.)] กริตฺวา คณํ พนฺธิตฺวา อาเวนึ [อาเวณิ (สี. สฺยา.)] อุโปสถํ กโรนฺติ อาเวนึ ปวารณํ กโรนฺติ อาเวนึ สงฺฆกมฺมํ กโรนฺติ อาเวนึ กมฺมากมฺมานิ กโรนฺติฯ เอวํ โข, อุปาลิ, สงฺฆราชิ เจว โหติ สงฺฆเภโท จา”ติฯ

อธิกรณวูปสมวโคฺค นิฏฺฐิโต ทสโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อาปตฺตึ อธิกรณํ, ฉนฺทา อปฺปสฺสุเตน จ;
วตฺถุญฺจ อกุสโล จ, ปุคฺคโล อามิเสน จ;
ภิชฺชติ สงฺฆราชิ จ, สงฺฆเภโท ตเถว จาติฯ

๑๑. สงฺฆเภทกวโคฺค

๔๕๙. [จูฬว. ๓๕๔-๓๕๕; อ. นิ. ๑๐.๓๘ อาทโย] “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ที

เปติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ กเมฺมน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ อุเทฺทเสน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ โวหรโนฺต – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ อนุสฺสาวเนน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ , ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ สลากคฺคาเหน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย ขนฺตึ กเมฺมน…เป.… วินิธาย ขนฺตึ อุเทฺทเสน…เป.… วินิธาย ขนฺตึ โวหรโนฺต…เป.… วินิธาย ขนฺตึ อนุสฺสาวเนน…เป.… วินิธาย ขนฺตึ สลากคฺคาเหน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย รุจึ กเมฺมน…เป.… วินิธาย รุจึ อุเทฺทเสน…เป.… วินิธาย รุจึ โวหรโนฺต…เป.… วินิธาย รุจึ อนุสฺสาวเนน…เป.… วินิธาย รุจึ สลากคฺคาเหน – อิเมหิ โข , อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ , ภิกฺขุ อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย สญฺญํ กเมฺมน…เป.… วินิธาย สญฺญํ อุเทฺทเสน…เป.… วินิธาย สญฺญํ โวหรโนฺต…เป.… วินิธาย สญฺญํ อนุสฺสาวเนน…เป.… วินิธาย สญฺญํ สลากคฺคาเหน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ’’ติฯ

สงฺฆเภทกวโคฺค นิฏฺฐิโต เอกาทสโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

วินิธาย ทิฏฺฐึ กเมฺมน, อุเทฺทเส โวหเรน จ;
อนุสฺสาวเน สลาเกน, ปเญฺจเต ทิฏฺฐินิสฺสิตา;
ขนฺตึ รุจิญฺจ สญฺญญฺจ, ตโย เต ปญฺจธา นยาติฯ

๑๒. ทุติยสงฺฆเภทกวโคฺค

๔๖๐. ‘‘กติหิ นุ โข, ภเนฺต, องฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺฐ น อเตกิโจฺฉ’’ติ? ‘‘ปญฺจหุปาลิ, องฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺฐ น อเตกิโจฺฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ , อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย ทิฏฺฐึ กเมฺมน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺฐ น อเตกิโจฺฉฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺฐ น อเตกิโจฺฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย ทิฏฺฐึ อุเทฺทเสน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺฐ น อเตกิโจฺฉฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺฐ น อเตกิโจฺฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย ทิฏฺฐึ โวหรโนฺตฯ อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺฐ น อเตกิโจฺฉฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺฐ น อเตกิโจฺฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย ทิฏฺฐึ อนุสฺสาวเนน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺฐ น อเตกิโจฺฉฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺฐ น อเตกิโจฺฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย ทิฏฺฐึ สลากคฺคาเหน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺฐ น อเตกิโจฺฉฯ

‘‘อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺฐ น อเตกิโจฺฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย ขนฺตึ กเมฺมน…เป.… อวินิธาย

ขนฺตึ อุเทฺทเสน…เป…. อวินิธาย ขนฺตึ โวหรโนฺต…เป…. อวินิธาย ขนฺตึ อนุสฺสาวเนน…เป…. อวินิธาย ขนฺตึ สลากคฺคาเหน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ

“อปเรหิปิ , อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย รุจึ กเมฺมน…เป…. อวินิธาย รุจึ อุเทฺทเสน…เป…. อวินิธาย รุจึ โวหรโนฺต…เป…. อวินิธาย รุจึ อนุสฺสาวเนน…เป…. อวินิธาย รุจึ สลากคฺคาเหน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ

“อปเรหิปิ, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปติ, อวินยํ วินโยติ ทีเปติ, วินยํ อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย สญฺญํ กเมฺมน…เป…. อวินิธาย สญฺญํ อุเทฺทเสน…เป…. อวินิธาย สญฺญํ โวหรโนฺต…เป…. อวินิธาย สญฺญํ อนุสฺสาวเนน…เป…. อวินิธาย สญฺญํ สลากคฺคาเหน – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉ”ติฯ

ทุติยสงฺฆเภทกวโคฺค นิฏฺฐิโต ทฺวาทสโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อวินิธาย ทิฏฺฐึ กเมฺมน, อุเทฺทเส โวหเรน จ;
อนุสฺสาวเน สลาเกน, ปเญฺจเต ทิฏฺฐินิสฺสิตาฯ

ขนฺตึ รุจิญฺจ สญฺญญฺจ, ตโย เต ปญฺจธา นยาฯ

เหฏฺฐิเม กณฺหปกฺขมฺหิ, สมวีสติ วิธี ยถา;
ตเถว สุกฺกปกฺขมฺหิ, สมวีสติ ชานถาติฯ

๑๓. อาวาสิกวโคฺค

๔๖๑. “กติหิ นุ โข, ภเนฺต, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตํ นิกฺขิโตฺต เอวํ นิรเย”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตํ นิกฺขิโตฺต เอวํ นิรเย ฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, สงฺฆิกํ ปุคฺคลิกปริโภเคน ปริภุญฺชติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตํ นิกฺขิโตฺต เอวํ นิรเยฯ

“ปญฺจหุปาลิ, อเงฺคหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตํ นิกฺขิโตฺต เอวํ สเคฺคฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, สงฺฆิกํ น ปุคฺคลิกปริโภเคน ปริภุญฺชติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหเงฺคหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตํ นิกฺขิโตฺต เอวํ สเคฺค”ติฯ

๔๖๒. “กติ นุ โข, ภนฺเต, อธมฺมิกา วินยพฺยากรณา”ติ? “ปญฺจิเม, อุปาลิ, อธมฺมิกา วินยพฺยากรณาฯ กตเม ปญฺจ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ ธโมฺมติ ปริณาเมติ, ธมฺมํ อธโมฺมติ ปริณาเมติ, อวินยํ วินโยติ ปริณาเมติ, วินยํ อวินโยติ ปริณาเมติ , อปญฺญตฺตํ ปญฺญาเปติ, ปญฺญตฺตํ สมุจฺฉินฺทติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อธมฺมิกา วินยพฺยากรณาฯ ปญฺจิเม, อุปาลิ, ธมฺมิกา วินยพฺยากรณาฯ กตเม ปญฺจ? อิธุปาลิ, ภิกฺขุ อธมฺมํ อธโมฺมติ ปริณาเมติ, ธมฺมํ ธโมฺมติ ปริณาเมติ, อวินยํ อวินโยติ ปริณาเมติ, วินยํ วินโยติ ปริณาเมติ, อปญฺญตฺตํ น ปญฺญเปติ, ปญฺญตฺตํ น สมุจฺฉินฺทติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ ธมฺมิกา วินยพฺยากรณา”ติฯ

๔๖๓. [อ. นิ. ๕.๒๗๒-๒๘๕] “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภตฺตุเทฺทสโก ยถาภตํ นิกฺขิโตฺต เอวํ นิรเย”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภตฺตุเทฺทสโก ยถาภตํ นิกฺขิโตฺต เอวํ นิรเยฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อุทฺทิฎฺฐานุทฺทิฎฺฐํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภตฺตุเทฺทสโก ยถาภตํ นิกฺขิโตฺต เอวํ นิรเยฯ

[อ. นิ. ๕.๒๗๒-๒๘๕] “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภตฺตุเทฺทสโก ยถาภตํ นิกฺขิโตฺต เอวํ สเคฺคฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, อุทฺทิฎฺฐานุทฺทิฎฺฐํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภตฺตุเทฺทสโก ยถาภตํ นิกฺขิโตฺต เอวํ สเคฺค”ติฯ

๔๖๔. “กติหิ นุ โข, ภนฺเต, องฺเคหิ สมนฺนาคโต เสนาสนปญฺญาปโก…เป.… ภณฺฑาคาริโก…เป.… จีวรปฎิคฺคาหโก…เป.… จีวรภาชโก…เป.… ยาคุภาชโก…เป.… ผลภาชโก…เป.… ขชฺชภาชโก…เป.… อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชโก…เป.… สาฎิยคฺคาหาปโก…เป.… ปตฺตคฺคาหาปโก…เป.… อารามิกเปสโก…เป.… สามเณรเปสโก ยถาภตํ นิกฺขิโตฺต เอวํ นิรเย”ติ? “ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต สามเณรเปสโก ยถาภตํ นิกฺขิโตฺต เอวํ นิรเยฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, เปสิตาเปสิตํ น ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สามเณรเปสโก ยถาภตํ นิกฺขิโตฺต เอวํ นิรเยฯ ปญฺจหุปาลิ, องฺเคหิ สมนฺนาคโต สามเณรเปสโก ยถาภตํ นิกฺขิโตฺต เอวํ สเคฺคฯ กตเมหิ ปญฺจหิ? น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, เปสิตาเปสิตํ ชานาติ – อิเมหิ โข, อุปาลิ, ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สามเณรเปสโก ยถาภตํ นิกฺขิโตฺต เอวํ สเคฺค”ติฯ

อาวาสิกวโคฺค นิฎฺฐิโต เตรสโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อาวาสิกพฺยากรณา , ภตฺตุเสนาสนานิ จ;
ภณฺฑจีวรคฺคาโห จ, จีวรสฺส จ ภาชโกฯ

ยาคุ ผลํ ขชฺชกญฺจ, อปฺปสาฎิยคาหโก;
ปโตฺต อารามิโก เจว, สามเณรน เปสโกติฯ

๑๔. กถินตฺถารวโคฺค

๔๖๕. ‘‘กติ นุ โข, ภนฺเต, อานิสํสา กถินตฺถาเร’’ติ? ‘‘ปญฺจิเม, อุปาลิ, อานิสํสา กถินตฺถาเรฯ กตเม ปญฺจ? อนามนฺตจาโร, อสมาทานจาโร, คณโภชนํ, ยาวทตฺถจีวรํ, โย จ ตตฺถ จีวรุปฺปาโท โส เนสํ ภวิสฺสติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อานิสํสา กถินตฺถาเร’’ติฯ

๔๖๖. ‘‘กติ นุ โข, ภนฺเต, อาทีนวา มุฏฺฐสฺสติสฺส อสมฺปชานสฺส นิทฺทํ โอกฺกมโต’’ติ? ‘‘ปญฺจิเม, อุปาลิ, อาทีนวา มุฏฺฐสฺสติสฺส อสมฺปชานสฺส นิทฺทํ โอกฺกมโตฯ กตเม ปญฺจ? ทุกฺขํ สุปติ, ทุกฺขํ ปฏิพุชฺฌติ, ปาปกํ สุปินํ ปสฺสติ, เทวตา น รกฺขนฺติ, อสุจิ มุจฺจติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อาทีนวา มุฏฺฐสฺสติสฺส อสมฺปชานสฺส นิทฺทํ โอกฺกมโตฯ ปญฺจิเม, อุปาลิ, อานิสํสา อุปฏฺฐิตสฺสติสฺส สมฺปชานสฺส นิทฺทํ โอกฺกมโตฯ กตเม ปญฺจ? สุขํ สุปติ, สุขํ ปฏิพุชฺฌติ, น ปาปกํ สุปินํ ปสฺสติ, เทวตา รกฺขนฺติ, อสุจิ น มุจฺจติ – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อานิสํสา อุปฏฺฐิตสฺสติสฺส สมฺปชานสฺส นิทฺทํ โอกฺกมโต’’ติฯ

๔๖๗. ‘‘กติ นุ โข, ภนฺเต, อวนฺทิยา’’ติ? ‘‘ปญฺจิเม, อุปาลิ, อวนฺทิยาฯ กตเม ปญฺจ? อนฺตรฆรํ ปวิฏฺโฐ อวนฺทิโย, รจฺฉคโต อวนฺทิโย, โอตมสิโก อวนฺทิโย, อสมนฺนาหรนฺโต อวนฺทิโย, สุตฺโต อวนฺทิโย – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อวนฺทิยาฯ

‘‘อปเรปิ, อุปาลิ, ปญฺจ อวนฺทิยาฯ กตเม ปญฺจ? ยาคุปาเน อวนฺทิโย, ภตฺตคฺเค อวนฺทิโย, เอกาวตฺโต อวนฺทิโย, อญฺญวิหิโต อวนฺทิโย, นคฺโค อวนฺทิโย – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อวนฺทิยาฯ

‘‘อปเรปิ , อุปาลิ, ปญฺจ อวนฺทิยาฯ กตเม ปญฺจ? ขาทนฺโต อวนฺทิโย, ภุญฺชนฺโต อวนฺทิโย, อุจฺจารํ กโรนฺโต อวนฺทิโย, ปสฺสาวํ กโรนฺโต อวนฺทิโย, อุกฺขิตฺตโก อวนฺทิโย – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อวนฺทิยาฯ

‘‘อปเรปิ, อุปาลิ, ปญฺจ อวนฺทิยา ฯ กตเม ปญฺจ? ปุเร อุปสมฺปนฺเนน ปจฺฉา อุปสมฺปนฺโน อวนฺทิโย, อนุปสมฺปนฺโน อวนฺทิโย, นานาสํวาสโก วุฑฺฒตโร อธมฺมวาที อวนฺทิโย, มาตุคาโม อวนฺทิโย, ปณฺฑโก อวนฺทิโย – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อวนฺทิยาฯ

‘‘อปเรปิ, อุปาลิ, ปญฺจ อวนฺทิยาฯ กตเม ปญฺจ? ปาริวาสิโก อวนฺทิโย, มูลายปฏิกสฺสนารโห อวนฺทิโย, มานตฺตารโห อวนฺทิโย, มานตฺตจาริโก อวนฺทิโย, อพฺภานารโห อวนฺทิโย – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ อวนฺทิยา’’ติฯ

๔๖๘. ‘‘กติ นุ โข, ภนฺเต, วนฺทิยา’’ติ? ‘‘ปญฺจิเม, อุปาลิ, วนฺทิยาฯ กตเม ปญฺจ? ปจฺฉา อุปสมฺปนฺเนน ปุเร อุปสมฺปนฺโน วนฺทิโย, นานาสํวาสโก วุฑฺฒตโร ธมฺมวาที วนฺทิโย, อาจริโย วนฺทิโย, อุปชฺฌาโย วนฺทิโย, สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย ตถาคโต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วนฺทิโย – อิเม โข, อุปาลิ, ปญฺจ วนฺทิยา’’ติฯ

๔๖๙. ‘‘นวกตเรน, ภนฺเต, ภิกฺขุนา วุฑฺฒตรสฺส ภิกฺขุโน ปาเท วนฺทนฺเตน กติ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปาทา วนฺทิตพฺพา’’ติ? ‘‘นวกตเรนุปาลิ, ภิกฺขุนา วุฑฺฒตรสฺส ภิกฺขุโน ปาเท วนฺทนฺเตน ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปาทา วนฺทิตพฺพาฯ กตเม ปญฺจ? นวกตเรนุปาลิ, ภิกฺขุนา วุฑฺฒตรสฺส ภิกฺขุโน ปาเท วนฺทนฺเตน เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา, อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา , อุโภหิ ปาณิตเลหิ ปาทานิ ปริสมฺพาหนฺเตน, เปมญฺจ คารวญฺจ อุปฏฺฐา

เปตฺวา ปาทา วนฺทิตพฺพา – นวกตเรนุปาลิ ภิกฺขุนา วุฑฺฒตรสฺส ภิกฺขุโน ปาเท วนฺทเนฺตน อิเม ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปาทา วนฺทิตพฺพา’’ติฯ

กถินตฺถารวโคฺค นิฏฺฐิโต จุทฺทสโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

กถินตฺถารนิทฺทา จ, อนฺตรา ยาคุขาทเน;
ปุเร จ ปาริวาสิ จ, วนฺทิโย วนฺทิตพฺพกนฺติฯ

อุปาลิปญฺจกํ นิฏฺฐิตํฯ

เตสํ วคฺคานํ อุทฺทานํ

อนิสฺสิเตน กมฺมญฺจ, โวหาราวิกเมฺมน จ;
โจทนา จ ธุตงฺคา จ, มุสา ภิกฺขุนิเมว จฯ

อุพฺพาหิกาธิกรณํ, เภทกา ปญฺจมา ปุเร;
อาวาสิกา กถินญฺจ, จุทฺทสา สุปฺปกาสิตาติฯ

อตฺถาปตฺติสมุฏฺฐานํ

๑. ปาราชิกํ

๔๗๐. อตฺถาปตฺติ อจิตฺตโก อาปชฺชติ, สจิตฺตโก วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ สจิตฺตโก อาปชฺชติ, อจิตฺตโก วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อจิตฺตโก อาปชฺชติ, อจิตฺตโก วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ สจิตฺตโก อาปชฺชติ, สจิตฺตโก วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ กุสลจิตฺโต อาปชฺชติ, กุสลจิตฺโต วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ กุสลจิตฺโต อาปชฺชติ, อกุสลจิตฺโต วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ กุสลจิตฺโต อาปชฺชติ, อพฺยากตจิตฺโต วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อกุสลจิตฺโต อาปชฺชติ, กุสลจิตฺโต วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อกุสลจิตฺโต อาปชฺชติ, อกุสลจิตฺโต วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อกุสลจิตฺโต อาปชฺชติ, อพฺยากตจิตฺโต วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อพฺยากตจิตฺโต อาปชฺชติ, กุสลจิตฺโต วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อพฺยากตจิตฺโต อาปชฺชติ, อกุสลจิตฺโต วุฏฺฐาติฯ อตฺถาปตฺติ อพฺยากตจิตฺโต อาปชฺชติ, อพฺยากตจิตฺโต วุฏฺฐาติฯ

ปฐมํ ปาราชิกํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? ปฐมํ ปาราชิกํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติฯ กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ

ทุติยํ ปาราชิกํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? ทุติยํ ปาราชิกํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ

ตติยํ ปาราชิกํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? ตติยํ ปาราชิกํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ

จตุตฺถํ ปาราชิกํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? จตุตฺถํ ปาราชิกํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ , น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ

จตฺตาโร ปาราชิกา นิฏฺฐิตาฯ

๒. สงฺฆาทิเสสํ

๔๗๑. อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ

มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ

มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา

กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ

มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ , น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ

สญฺญาจิกาย กุฏิํ การาเปนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? สญฺญาจิกาย กุฏิํ การาเปนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

มหลฺลกํ วิหารํ การาเปนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? มหลฺลกํ วิหารํ การาเปนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

ภิกฺขุํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? ภิกฺขุํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ…เป….ฯ

สงฺฆเภทกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? สงฺฆเภทกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ

เภทกานุวตฺตกานํ ภิกฺขูนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตานํ สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? เภทกานุวตฺตกานํ ภิกฺขูนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตานํ สงฺฆาทิเสโส เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ

ทุพฺพจสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? ทุพฺพจสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ

กุลทูสกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? กุลทูสกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติฯ

เตรส สงฺฆาทิเสสา นิฏฺฐิตาฯ

๔๗๒. …เป…. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ? อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ – กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ, น วาจโตฯ

เสขิยา นิฏฺฐิตาฯ

๓. ปาราชิกาทิ

๔๗๓. จตฺตาโร ปาราชิกา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตฺตาโร ปาราชิกา ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ

เตรส สงฺฆาทิเสสา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? เตรส สงฺฆาทิเสสา ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต น สมุฏฺฐนฺติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ

เทฺว อนิยตา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? เทฺว อนิยตา ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ

ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ

เทฺวนวุติ ปาจิตฺติยา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? เทฺวนวุติ ปาจิตฺติยา ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา วาจโต สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ

จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น จิตฺตโต; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ

ปญฺจสตฺตติ เสขิยา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ? ปญฺจสตฺตติ เสขิยา ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐนฺติ – สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น วาจโต; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติ, น กายโต; สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐนฺติฯ

สมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อจิตฺตกุสลา เจว, สมุฏฺฐานญฺจ สพฺพถา;
ยถาธเมฺมน ญาเยน, สมุฏฺฐานํ วิชานถาติฯ

ทุติยคาถาสงฺคณิกํ

๑. กายิกาทิอาปตฺติ

๔๗๔. กติ อาปตฺติโย กายิกา, กติ วาจสิกา กตาฯ

ฉาเทนฺตสฺส กติ อาปตฺติโย, กติ สํสคฺคปจฺจยาฯ

ฉาปตฺติโย กายิกา, ฉ วาจสิกา กตา;
ฉาเทนฺตสฺส ติโสฺส อาปตฺติโย, ปญฺจ สํสคฺคปจฺจยาฯ

อรุณุเคฺค กติ อาปตฺติโย, กติ ยาวตติยกา;
กเตตฺถ อฎฺฐ วตฺถุกา, กติหิ สพฺพสงฺคโหฯ

อรุณุเคฺค ติโสฺส อาปตฺติโย, เทฺว ยาวตติยกา;
เอเกตฺถ อฎฺฐ วตฺถุกา, เอเกน สพฺพสงฺคโหฯ

วินยสฺส กติ มูลานิ, ยานิ พุเทฺธน ปญฺญตฺตา;
วินยครุกา กติ วุตฺตา, ทุฎฺฐุลฺลจฺฉาทนา กติฯ

วินยสฺส เทฺว มูลานิ, ยานิ พุเทฺธน ปญฺญตฺตา;
วินยครุกา เทฺว วุตฺตา, เทฺว ทุฎฺฐุลฺลจฺฉาทนาฯ

คามนฺตเร กติ อาปตฺติโย, กติ นทิปารปจฺจยา;
กติมํเสสุ ถุลฺลจฺจยํ, กติมํเสสุ ทุกฺกฎํฯ

คามนฺตเร จตโสฺส อาปตฺติโย, จตโสฺส นทิปารปจฺจยา;
เอกมํเส ถุลฺลจฺจยํ, นวมํเสสุ ทุกฺกฎํฯ

กติ วาจสิกา รตฺติํ, กติ วาจสิกา ทิวา;
ททมานสฺส กติ อาปตฺติโย, ปฎิคฺคณฺหนฺตสฺส กิตฺตกาฯ

เทฺว วาจสิกา รตฺติํ, เทฺว วาจสิกา ทิวา;
ททมานสฺส ติโสฺส อาปตฺติโย, จตฺตาโร จ ปฎิคฺคเหฯ

๒. เทสนาคามินิยาทิอาปตฺติ

๔๗๕. กติ เทสนาคามินิโย, กติ สปฺปฎิกมฺมา กตา;
กเตตฺถ อปฺปฎิกมฺมา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

ปญฺจ เทสนาคามินิโย, ฉ สปฺปฎิกมฺมา กตา;
เอเกตฺถ อปฺปฎิกมฺมา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

วินยครุกา กติ วุตฺตา, กายวาจสิกานิ จ;
กติ วิกาเล ธญฺญรโส, กติ ญตฺติจตุเตฺถน สมฺมุติฯ

วินยครุกา เทฺว วุตฺตา, กายวาจสิกานิ จ;
เอโก วิกาเล ธญฺญรโส, เอกา ญตฺติจตุเตฺถน สมฺมุติฯ

ปาราชิกา กายิกา กติ, กติ สํวาสกภูมิโย;
กตินํ รตฺติเจฺฉโท, ปญฺญตฺตา ทฺวงฺคุลา กติฯ

ปาราชิกา กายิกา เทฺว, เทฺว สํวาสกภูมิโย;
ทฺวินฺนํ รตฺติเจฺฉโท, ปญฺญตฺตา ทฺวงฺคุลา ทุเวฯ

กตตฺตานํ วธิตฺวาน, กติหิ สโงฺฆ ภิชฺชติ;
กเตตฺถ ปฐมาปตฺติกา, ญตฺติยา กรณา กติฯ

เทฺว อตฺตานํ วธิตฺวาน, ทฺวีหิ สโงฺฆ ภิชฺชติ;
เทฺวตฺถ ปฐมาปตฺติกา, ญตฺติยา กรณา ทุเวฯ

ปาณาติปาเต กติ อาปตฺติโย, วาจา ปาราชิกา กติ;
โอภาสนา กติ วุตฺตา, สญฺจริเตฺตน วา กติฯ

ปาณาติปาเต ติโสฺส อาปตฺติโย;
วาจา ปาราชิกา ตโย;
โอภาสนา ตโย วุตฺตา;
สญฺจริเตฺตน วา ตโยฯ

กติ ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา, กติ กมฺมานํ สงฺคหา;
นาสิตกา กติ วุตฺตา, กตินํ เอกวาจิกาฯ

ตโย ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา, ตโย กมฺมานํ สงฺคหา;
นาสิตกา ตโย วุตฺตา, ติณฺณนฺนํ เอกวาจิกาฯ

อทินฺนาทาเน กติ อาปตฺติโย, กติ เมถุนปจฺจยา;
ฉินฺทนฺตสฺส กติ อาปตฺติโย, กติ ฉฑฺฑิตปจฺจยาฯ

อทินฺนาทาเน ติโสฺส อาปตฺติโย, จตโสฺส เมถุนปจฺจยา;
ฉินฺทนฺตสฺส ติโสฺส อาปตฺติโย, ปญฺจ ฉฑฺฑิตปจฺจยาฯ

ภิกฺขุโนวาทกวคฺคสฺมิํ , ปาจิตฺติเยน ทุกฺกฏา;
กเตตฺถ นวกา วุตฺตา, กตินํ จีวเรน จฯ

ภิกฺขุโนวาทกวคฺคสฺมิํ , ปาจิตฺติเยน ทุกฺกฏา กตา;
จตุเรตฺถ นวกา วุตฺตา, ทฺวินฺนํ จีวเรน จฯ

ภิกฺขุนีนญฺจ อกฺขาตา, ปาฏิเทสนิยา กติ;
ภุญฺชนฺตามกธเญฺญน, ปาจิตฺติเยน ทุกฺกฏา กติฯ

ภิกฺขุนีนญฺจ อกฺขาตา, อฎฺฐ ปาฏิเทสนียา กตา;

ภุญฺชนฺตามกธเญฺญน, ปาจิตฺติเยน ทุกฺกฏา กตาฯ

คจฺฉนฺตสฺส กติ อาปตฺติโย, ฐิตสฺส จาปิ กิตฺตกา;
นิสินฺนสฺส กติ อาปตฺติโย, นิปนฺนสฺสาปิ กิตฺตกาฯ

คจฺฉนฺตสฺส จตโสฺส อาปตฺติโย, ฐิตสฺส จาปิ ตตฺตกา;
นิสินฺนสฺส จตโสฺส อาปตฺติโย, นิปนฺนสฺสาปิ ตตฺตกาฯ

๓. ปาจิตฺติยํ

๔๗๖ กติ ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
อปุพฺพํ อจริมํ, อาปชฺชยฺย เอกโตฯ

ปญฺจ ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
อปุพฺพํ อจริมํ, อาปชฺชยฺย เอกโตฯ

กติ ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
อปุพฺพํ อจริมํ, อาปชฺชยฺย เอกโตฯ

น ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
อปุพฺพํ อจริมํ, อาปชฺชยฺย เอกโตฯ

กติ ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
กติ วาจาย เทเสยฺย, วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

ปญฺจ ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
เอกวาจาย เทเสยฺย, วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

กติ ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
กติ วาจาย เทเสยฺย, วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

นว ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
เอกวาจาย เทเสยฺย, วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

กติ ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
กิญฺจ กิเตฺตตฺวา เทเสยฺย, วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

ปญฺจ ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
วตฺถุํ กิเตฺตตฺวา เทเสยฺย, วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

กติ ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
กิญฺจ กิเตฺตตฺวา เทเสยฺย, วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

นว ปาจิตฺติยานิ, สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
วตฺถุํ กิเตฺตตฺวา เทเสยฺย, วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

ยาวตติยเก กติ อาปตฺติโย, กติ โวหารปจฺจยา;
ขาทนฺตสฺส กติ อาปตฺติโย, กติ โภชนปจฺจยาฯ

ยาวตติยเก ติโสฺส อาปตฺติโย, ฉ โวหารปจฺจยา;
ขาทนฺตสฺส ติโสฺส อาปตฺติโย, ปญฺจ โภชนปจฺจยาฯ

สพฺพา ยาวตติยกา, กติ ฐานานิ คจฺฉนฺติ;
กตินเญฺจว อาปตฺติ, กตินํ อธิกรเณน จฯ

สพฺพา ยาวตติยกา, ปญฺจ ฐานานิ คจฺฉนฺติ;
ปญฺจนฺนเญฺจว อาปตฺติ, ปญฺจนฺนํ อธิกรเณน จฯ

กตินํ วินิจฺฉโย โหติ, กตินํ วูปสเมน จ;
กตินเญฺจว อนาปตฺติ, กติหิ ฐาเนหิ โสภติฯ

ปญฺจนฺนํ วินิจฺฉโย โหติ, ปญฺจนฺนํ วูปสเมน จ;
ปญฺจนฺนเญฺจว อนาปตฺติ, ตีหิ ฐาเนหิ โสภติฯ

กติ กายิกา รตฺติํ, กติ กายิกา ทิวา;
นิชฺฌายนฺตสฺส กติ อาปตฺติ, กติ ปิณฺฑปาตปจฺจยาฯ

เทฺว กายิกา รตฺติํ, เทฺว กายิกา ทิวา;
นิชฺฌายนฺตสฺส เอกา อาปตฺติ, เอกา ปิณฺฑปาตปจฺจยาฯ

กตานิสํเส สมฺปสฺสํ, ปเรสํ สทฺธาย เทสเย;
อุกฺขิตฺตกา กติ วุตฺตา, กติ สมฺมาวตฺตนาฯ

อฏฺฐานิสํเส สมฺปสฺสํ, ปเรสํ สทฺธาย เทสเย;
อุกฺขิตฺตกา ตโย วุตฺตา, เตจตฺตาลีส สมฺมาวตฺตนาฯ

กติ ฐาเน มุสาวาโท, กติ ปรมนฺติ วุจฺจติ;
กติ ปาฏิเทสนียา, กตินํ เทสนาย จฯ

ปญฺจ ฐาเน มุสาวาโท, จุทฺทส ปรมนฺติ วุจฺจติ;
ทฺวาทส ปาฏิเทสนียา, จตุนฺนํ เทสนาย จฯ

กตงฺคิโก มุสาวาโท, กติ อุโปสถงฺคานิ;
กติ ทูเตยฺยงฺคานิ, กติ ติตฺถิยวตฺตนาฯ

อฏฺฐงฺคิโก มุสาวาโท, อฏฺฐ อุโปสถงฺคานิ;
อฏฺฐ ทูเตยฺยงฺคานิ, อฏฺฐ ติตฺถิยวตฺตนาฯ

กติวาจิกา อุปสมฺปทา, กตินํ ปจฺจุฏฺฐาตพฺพํ;
กตินํ อาสนํ ทาตพฺพํ, ภิกฺขุโนวาทโก กติหิฯ

อฏฺฐวาจิกา อุปสมฺปทา, อฏฺฐนฺนํ ปจฺจุฏฺฐาตพฺพํ;
อฏฺฐนฺนํ อาสนํ ทาตพฺพํ, ภิกฺขุโนวาทโก อฏฺฐหิฯ

กตินํ เฉชฺชํ โหติ, กตินํ ถุลฺลจฺจยํ;
กตินเญฺจว อนาปตฺติ, สเพฺพสํ เอกวตฺถุกาฯ

เอกสฺส เฉชฺชํ โหติ, จตุนฺนํ ถุลฺลจฺจยํ;
จตุนฺนเญฺจว อนาปตฺติ, สเพฺพสํ เอกวตฺถุกาฯ

กติ อาฆาตวตฺถูนิ, กติหิ สโงฺฆ ภิชฺชติ;
กเตตฺถ ปฐมาปตฺติกา, ญตฺติยา กรณา กติฯ

นว อาฆาตวตฺถูนิ, นวหิ สโงฺฆ ภิชฺชติ;
นเวตฺถ ปฐมาปตฺติกา, ญตฺติยา กรณา นวฯ

๔. อวนฺทนียปุคฺคลาทิ

๔๗๗. กติ ปุคฺคลา นาภิวาเทตพฺพา, อญฺชลิสามิเจน จ;
กตินํ ทุกฺกฏํ โหติ, กติ จีวรธารณาฯ

ทส ปุคฺคลา นาภิวาเทตพฺพา, อญฺชลิสามิเจน จ;
ทสนฺนํ ทุกฺกฏํ โหติ, ทส จีวรธารณาฯ

กตินํ วสฺสํวุฏฺฐานํ, ทาตพฺพํ อิธ จีวรํ;
กตินํ ภเนฺต ทาตพฺพํ, กตินเญฺจว น ทาตพฺพํฯ

ปญฺจนฺนํ วสฺสํวุฏฺฐานํ, ทาตพฺพํ อิธ จีวรํ;
สตฺตนฺนํ สเนฺต ทาตพฺพํ, โสฬสนฺนํ น ทาตพฺพํฯ

กติสตํ รตฺติสตํ, อาปตฺติโย ฉาทยิตฺวาน;
กติ รตฺติโย วสิตฺวาน, มุเจฺจยฺย ปาริวาสิโกฯ

ทสสตํ รตฺติสตํ, อาปตฺติโย ฉาทยิตฺวาน;
ทส รตฺติโย วสิตฺวาน, มุเจฺจยฺย ปาริวาสิโกฯ

กติ กมฺมโทสา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
จมฺปายํ วินยวตฺถุสฺมิํ, สเพฺพว อธมฺมิกา [สเพฺพ อธมฺมิกา (สี. สฺยา.)] กติฯ

ทฺวาทส กมฺมโทสา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
จมฺปายํ วินยวตฺถุสฺมิํ, สเพฺพว อธมฺมิกา [สเพฺพวาธมฺมิกา (สี.), สเพฺพ อธมฺมิกา (สฺยา.)] กตาฯ

กติ กมฺมสมฺปตฺติโย วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
จมฺปายํ วินยวตฺถุสฺมิํ, สเพฺพว ธมฺมิกา กติฯ

จตโสฺส กมฺมสมฺปตฺติโย วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
จมฺปายํ วินยวตฺถุสฺมึ, สเพฺพว ธมฺมิกา กตาฯ

กติ กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
จมฺปายํ วินยวตฺถุสฺมึ, ธมฺมิกา อธมฺมิกา กติฯ

ฉ กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
จมฺปายํ วินยวตฺถุสฺมึ, เอเกตฺถ ธมฺมิกา กตา;
ปญฺจ อธมฺมิกา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

กติ กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
จมฺปายํ วินยวตฺถุสฺมึ, ธมฺมิกา อธมฺมิกา กติฯ

จตฺตาริ กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
จมฺปายํ วินยวตฺถุสฺมึ, เอเกตฺถ ธมฺมิกา กตา;
ตโย อธมฺมิกา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

ยํ เทสิตํนนฺตชิเนน ตาทินา;
อาปตฺติกฺขนฺธานิ วิเวกทสฺสินา;
กเตตฺถ สมฺมนฺติ วินา สมเถหิ;
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิทฯ

ยํ เทสิตํนนฺตชิเนน ตาทินา;
อาปตฺติกฺขนฺธานิ วิเวกทสฺสินา;
เอเกตฺถ สมฺมติ วินา สมเถหิ;
เอตํ เต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิทฯ

กติ อาปายิกา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ [วิสยานิ (สี. สฺยา. เอวมุปริปิ)] สุโณม เตฯ

ฉฬูนทิยฑฺฒสตา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
อาปายิกา เนรยิกา, กปฺปฏฺฐา สงฺฆเภทกา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ นาปายิกา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

อฏฺฐารส นาปายิกา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ อฏฺฐกา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

อฏฺฐารส อฏฺฐกา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;

วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

๕. โสฬสกมฺมาทิ

๔๗๕. กติ กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

โสฬส กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ กมฺมโทสา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

ทฺวาทส กมฺมโทสา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ กมฺมสมฺปตฺติโย วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

จตโสฺส กมฺมสมฺปตฺติโย วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

ฉ กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

จตฺตาริ กมฺมานิ วุตฺตานิ, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ ปาราชิกา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

อฏฺฐ ปาราชิกา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ สงฺฆาทิเสสา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

เตวีส สงฺฆาทิเสสา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ อนิยตา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

เทฺว อนิยตา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ นิสฺสคฺคิยา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

เทฺวจตฺตาลีส นิสฺสคฺคิยา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ ปาจิตฺติยา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

อฏฺฐาสีติสตํ ปาจิตฺติยา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ ปาฏิเทสนียา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

ทฺวาทส ปาฏิเทสนียา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

กติ เสขิยา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณม เตฯ

ปญฺจสตฺตติ เสขิยา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนา;
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส, วินยานิ สุโณหิ เมฯ

ยาว สุปุจฺฉิตํ ตยา, ยาว สุวิสฺสชฺชิตํ มยา;
ปุจฺฉาวิสฺสชฺชนาย วา, นตฺถิ กิญฺจิ อสุตฺตกนฺติฯ

ทุติยคาถาสงฺคณิกํ นิฏฺฐิตํฯ

เสทโมจนคาถา

๑. อวิปฺปวาสปญฺหา

๔๗๙ อสํวาโส ภิกฺขูหิ จ ภิกฺขุนีหิ จ;
สโมฺภโค เอกโจฺจ ตหิํ น ลพฺภติ;
อวิปฺปวาเสน อนาปตฺติ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อวิสฺสชฺชิยํ อเวภงฺคิยํ;
ปญฺจ วุตฺตา มเหสินา;
วิสฺสชฺชนฺตสฺส ปริภุญฺชนฺตสฺส อนาปตฺติ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

ทส ปุคฺคเล น วทามิ, เอกาทส วิวชฺชิย;
วุฑฺฒํ วนฺทนฺตสฺส อาปตฺติ, ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

น อุกฺขิตฺตโก น จ ปน ปาริวาสิโก;
น สงฺฆภิโนฺน น จ ปน ปกฺขสงฺกโนฺต;
สมานสํวาสกภูมิยา ฐิโต;
กถํ นุ สิกฺขาย อสาธารโณ สิยา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อุเปติ ธมฺมํ ปริปุจฺฉมาโน, กุสลํ อตฺถูปสญฺหิตํ;
น ชีวติ น มโต น นิพฺพุโต, ตํ ปุคฺคลํ กตมํ วทนฺติ พุทฺธา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อุพฺภกฺขเก น วทามิ, อโธ นาภิํ วิวชฺชิย;
เมถุนธมฺมปจฺจยา, กถํ ปาราชิโก สิยา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

ภิกฺขุ สญฺญาจิกาย กุฏิํ กโรติ;
อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ;
สารมฺภํ อปริกฺกมนํ อนาปตฺติ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

ภิกฺขุ สญฺญาจิกาย กุฏิํ กโรติ;
เทสิตวตฺถุกํ ปมาณิกํ;
อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ อาปตฺติ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

น กายิกํ กิญฺจิ ปโยคมาจเร;
น จาปิ วาจาย ปเร ภเณยฺย;

อาปชฺเชยฺย ครุกํ เฉชฺชวตฺถุํ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

น กายิกํ วาจสิกญฺจ กิญฺจิ;
มนสาปิ สโนฺต น กเรยฺย ปาปํ;
โส นาสิโต กินฺติ สุนาสิโต ภเว;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อนาลปโนฺต มนุเชน เกนจิ;
วาจาคิรํ โน จ ปเร ภเณยฺย;
อาปชฺเชยฺย วาจสิกํ น กายิกํ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

สิกฺขาปทา พุทฺธวเรน วณฺณิตา;
สงฺฆาทิเสสา จตุโร ภเวยฺยุํ;
อาปชฺเชยฺย เอกปโยเคน สเพฺพ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อุโภ เอกโต อุปสมฺปนฺนา;
อุภินฺนํ หตฺถโต จีวรํ ปฏิคฺคเณฺหยฺย;
สิยา อาปตฺติโย นานา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

จตุโร ชนา สํวิธาย;
ครุภณฺฑํ อวาหรุํ;
ตโย ปาราชิกา เอโก น ปาราชิโก;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

๒. ปาราชิกาทิปญฺหา

๔๘๐ อิตฺถี จ อพฺภนฺตเร สิยา,
ภิกฺขุ จ พหิทฺธา สิยา;
ฉิทฺทํ ตสฺมิํ ฆเร นตฺถิ;
เมถุนธมฺมปจฺจยา;
กถํ ปาราชิโก สิยา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

เตลํ มธุํ ผาณิตญฺจาปิ สปฺปิํ;
สามํ คเหตฺวาน นิกฺขิเปยฺย;
อวีติวเตฺต สตฺตาเห;
สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชนฺตสฺส อาปตฺติ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ;

สุทฺธเกน ปาจิตฺติยํ;
อาปชฺชนฺตสฺส เอกโต;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

ภิกฺขู สิยา วีสติยา สมาคตา;
กมฺมํ กเรยฺยุํ สมคฺคสญฺญิโน;
ภิกฺขุ สิยา ทฺวาทสโยชเน ฐิโต;
กมฺมญฺจ ตํ กุปฺปยฺย วคฺคปจฺจยา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

ปทวีติหารมตฺเตน วาจาย ภณิเตน จ;
สพฺพานิ ครุกานิ สปฺปฏิกมฺมานิ;
จตุสฏฺฐิ อาปตฺติโย อาปชฺเชยฺย เอกโต;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

นิวตฺถ อนฺตรวาสเกน;
ทิคุณํ สงฺฆาฏึ ปารุโต;
สพฺพานิ ตานิ นิสฺสคฺคิยานิ โหนฺติ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

น จาปิ ญตฺติ น จ ปน กมฺมวาจา;
น เจหิ ภิกฺขูติ ชิโน อโวจ;
สรณคมนมฺปิ น ตสฺส อตฺถิ;
อุปสมฺปทา จสฺส อกุปฺปา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อิตฺถึ หเน น มาตรํ, ปุริสญฺจ น ปิตรํ หเน;
หเนยฺย อนริยํ มนฺโท, เตน จานนฺตรํ ผุเส;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อิตฺถึ หเน จ มาตรํ, ปุริสญฺจ ปิตรํ หเน;
มาตรํ ปิตรํ หนฺตฺวา, น เตนานนฺตรํ ผุเส;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อโจทยิตฺวา อสฺสารยิตฺวา;
อสมฺมุขีภูตสฺส กเรยฺย กมฺมํ;
กตญฺจ กมฺมํ สุกตํ ภเวยฺย;
การโก จ สโงฺฆ อนาปตฺติโก สิยา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

โจทยิตฺวา สารยิตฺวา;
สมฺมุขีภูตสฺส กเรยฺย กมฺมํ;
กตญฺจ กมฺมํ อกตํ ภเวยฺย;

การโก จ สโงฺฆ สาปตฺติโก สิยา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

ฉินฺทนฺตสฺส อาปตฺติ, ฉินฺทนฺตสฺส อนาปตฺติ;
ฉาเทนฺตสฺส อาปตฺติ, ฉาเทนฺตสฺส อนาปตฺติ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

สจฺจํ ภณโนฺต ครุกํ, มุสา จ ลหุ ภาสโต;
มุสา ภณโนฺต ครุกํ, สจฺจญฺจ ลหุ ภาสโต;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

๓. ปาจิตฺติยาทิปญฺหา

๔๘๗. อธิฏฺฐิตํ รชนาย รตฺตํ;
กปฺปกตมฺปิ สนฺตํ;
ปริภุญฺชนฺตสฺส อาปตฺติ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อตฺถงฺคเต สูริเย ภิกฺขุ มํสานิ ขาทติ;
น อุมฺมตฺตโก น จ ปน ขิตฺตจิโตฺต;
น จาปิ โส เวทนาโฏฺฏ ภเวยฺย;
น จสฺส โหติ อาปตฺติ;
โส จ ธโมฺม สุคเตน เทสิโต;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

น รตฺตจิโตฺต น จ ปน เถยฺยจิโตฺต;
น จาปิ โส ปรํ มรณาย เจตยิ;
สลากํ เทนฺตสฺส โหติ เฉชฺชํ;
ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ถุลฺลจฺจยํ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

น จาปิ อารญฺญกํ สาสงฺกสมฺมตํ;
น จาปิ สเงฺฆน สมฺมุติ ทินฺนา;
น จสฺส กถินํ อตฺถตํ ตเตฺถว;
จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา คเจฺฉยฺย อฑฺฒโยชนํ;
ตเตฺถว อรุณํ อุคฺคจฺฉนฺตสฺส อนาปตฺติ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

กายิกานิ น วาจสิกานิ;
สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
อปุพฺพํ อจริมํ อาปเชฺชยฺย เอกโต;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

วาจสิกานิ น กายิกานิ;

สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ;
อปุพฺพํ อจริมํ อาปเชฺชยฺย เอกโต;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

ติสฺสิตฺถิโย เมถุนํ ตํ น เสเว;
ตโย ปุริเส ตโย อนริยปณฺฑเก;
น จาจเร เมถุนํ พฺยญฺชนสฺมึ;
เฉชฺชํ สิยา เมถุนธมฺมปจฺจยา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

มาตรํ จีวรํ ยาเจ, โน จ สเงฺฆ [โน สํฆสฺส (ก.), โน จ สํฆสฺส (สฺยา.), โน เจ สํฆสฺส (สี.)] ปริณตํ;
เกนสฺส โหติ อาปตฺติ, อนาปตฺติ จ ญาตเก;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

กุโทฺธ อาราธโก โหติ, กุโทฺธ โหติ ครหิโย;
อถ โก นาม โส ธโมฺม, เยน กุโทฺธ ปสํสิโย;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

ตุโฏฺฐ อาราธโก โหติ, ตุโฏฺฐ โหติ ครหิโย;
อถ โก นาม โส ธโมฺม, เยน ตุโฏฺฐ ครหิโย;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

สงฺฆาทิเสสํ ถุลฺลจฺจยํ;
ปาจิตฺติยํ ปาฏิเทสนียํ;
ทุกฺกฏํ อาปเชฺชยฺย เอกโต;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อุโภ ปริปุณฺณวีสติวสฺสา;
อุภินฺนํ เอกุปชฺฌาโย;
เอกาจริโย เอกา กมฺมวาจา;
เอโก อุปสมฺปโนฺน เอโก อนุปสมฺปโนฺน;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อกปฺปกตํ นาปิ รชนาย รตฺตํ;
เตน นิวโตฺถ เยน กามํ วเชยฺย;
น จสฺส โหติ อาปตฺติ;
โส จ ธโมฺม สุคเตน เทสิโต;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

น เทติ น ปฏิคฺคณฺหาติ, ปฏิคฺคโห เตน น วิชฺชติ;
อาปชฺชติ ครุกํ น ลหุกํ, ตญฺจ ปริโภคปจฺจยา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

น เทติ น ปฏิคฺคณฺหาติ, ปฏิคฺคโห เตน น วิชฺชติ;
อาปชฺชติ ลหุกํ น ครุกํ, ตญฺจ ปริโภคปจฺจยา;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

อาปชฺชติ ครุกํ สาวเสสํ;
ฉาเทติ อนาทริยํ ปฏิจฺจ;
น ภิกฺขุนี โน จ ผุเสยฺย วชฺชํ;
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตาฯ

เสทโมจนคาถา นิฏฺฐิตาฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อสํวาโส อวิสฺสชฺชิ, ทส จ อนุกฺขิตฺตโก;
อุเปติ ธมฺมํ อุพฺภกฺขกํ, ตโต สญฺญาจิกา จ เทฺวฯ

น กายิกญฺจ ครุกํ, น กายิกํ น วาจสิกํ [น กายิกํ สุนาสิตํ (สฺยา.)];
อนาลปนฺต สิกฺขา จ, อุโภ จ จตฺโร ชนาฯ

อิตฺถี เตลญฺจ นิสฺสคฺคิ, ภิกฺขุ จ ปทวีติโย;
นิวตฺถ จ น จ ญตฺติ, น มาตรํ ปิตรํ หเนฯ

อโจทยิตฺวา โจทยิตฺวา, ฉินฺทนฺตํ สจฺจเมว จ;
อธิฏฺฐิตญฺจตฺถงฺคเต, น รตฺตํ น จารญฺญกํฯ

กายิกา วาจสิกา จ, ติสฺสิตฺถี จาปิ มาตรํ;
กุโทฺธ อาราธโก ตุโฏฺฐ, สงฺฆาทิเสสา จ อุโภฯ

อกปฺปกตํ น เทติ, น เทตาปชฺชตี ครุํ;
เสทโมจนิกา คาถา, ปญฺหา วิญฺญูหิ วิภาวิตาติ [วิญฺญูวิภาวิตา (สี. สฺยา.)]ฯ

ปญฺจวโคฺค

๑. กมฺมวโคฺค

๔๘๒. จตฺตาริ กมฺมานิฯ อปโลกนกมฺมํ, ญตฺติกมฺมํ, ญตฺติทุติยกมฺมํ, ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ – อิมานิ จตฺตาริ กมฺมานิฯ กติหากาเรหิ วิปชฺชนฺติ? อิมานิ จตฺตาริ กมฺมานิ ปญฺจหากาเรหิ วิปชฺชนฺติ – วตฺถุโต วา ญตฺติโต วา อนุสฺสาวนโต วา สีมโต วา ปริสโต วาฯ

๔๘๓. กถํ **วตฺถุโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ**? สมฺมุขากรณียํ กมฺมํ อสมฺมุขา กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; ปฏิปุจฺฉาการณียํ กมฺมํ อปฏิปุจฺฉา กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; ปฏิญฺญาย กรณียํ กมฺมํ อปฏิญฺญาย กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; สติวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; อมูฬฺหวินยารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; ตชฺชนียกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; นิยสฺสกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; อุเกฺขปนียกมฺมารหสฺส ปริวาสํ เทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ ; ปริวาสารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; มูลายปฏิกสฺสนารหสฺส มานตฺตํ เทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; มานตฺตารหํ อเพฺภติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; อพฺภานารหํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; อนุโปสเถ อุโปสถํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ; อปวารณาย ปวาเรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ เอวํ วตฺถุโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๘๔. กถํ **ญตฺติโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ**? ปญฺจหากาเรหิ ญตฺติโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ – วตฺถุํ น ปรามสติ, สงฺฆํ น ปรามสติ, ปุคฺคลํ น ปรามสติ, ญตฺตึ น ปรามสติ, ปจฺฉา วา ญตฺตึ ฐเปติ – อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ ญตฺติโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๘๕. กถํ **อนุสฺสาวนโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ**? ปญฺจหากาเรหิ อนุสฺสาวนโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ – วตฺถุํ น ปรามสติ, สงฺฆํ น ปรามสติ, ปุคฺคลํ น ปรามสติ, สาวนํ หาเปติ, อกาเล วา สาเวติ – อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ อนุสฺสาวนโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๘๖. กถํ **สีมโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ**? เอกาทสหิ อากาเรหิ สีมโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ – อติขุทฺทกํ สีมํ สมฺมนฺนติ, อติมหตึ สีมํ สมฺมนฺนติ, ขณฺฑนิมิตฺตํ สีมํ สมฺมนฺนติ, ฉายานิมิตฺตํ สีมํ สมฺมนฺนติ, อนิมิตฺตํ สีมํ สมฺมนฺนติ, พหิสีเม ฐิโต สีมํ สมฺมนฺนติ, นทิยา สีมํ สมฺมนฺนติ, สมุเทฺท สีมํ สมฺมนฺนติ, ชาตสฺสเร สีมํ สมฺมนฺนติ, สีมาย สีมํ สมฺภินฺทติ, สีมาย สีมํ อโชฺฌตฺถรติ – อิเมหิ เอกาทสหิ อากาเรหิ สีมโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๘๗. กถํ **ปริสโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ**? ทฺวาทสหิ อากาเรหิ ปริสโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ – จตุวคฺคกรเณ กเมฺม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติ, จตุวคฺคกรเณ กเมฺม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติ, จตุวคฺคกรเณ กเมฺม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติฯ ปญฺจวคฺคกรเณ กเมฺม…เป.… ทสวคฺคกรเณ กเมฺม…เป.… วีสติวคฺค

กรเณ กมฺมํ ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติ, วีสติวคฺคกรเณ กมฺมํ ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา, เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติ, วีสติวคฺคกรเณ กมฺมํ ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา, เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติ – อิเมหิ ทฺวาทสหิ อากาเรหิ ปริสโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๘๘. จตุวคฺคกรเณ กมฺมํ จตฺตาโร ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหา ฯ ยสฺส สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ โส เนว กมฺมปโตฺต นาปิ ฉนฺทารโห, อปิ จ กมฺมารโหฯ ปญฺจวคฺคกรเณ กมฺมํ ปญฺจ ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหาฯ ยสฺส สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ โส เนว กมฺมปโตฺต นาปิ ฉนฺทารโห, อปิ จ กมฺมารโหฯ ทสวคฺคกรเณ กมฺมํ ทส ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหาฯ ยสฺส สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ โส เนว กมฺมปโตฺต นาปิ ฉนฺทารโห, อปิ จ กมฺมารโหฯ วีสติวคฺคกรเณ กมฺมํ วีสติ ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหาฯ ยสฺส สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ โส เนว กมฺมปโตฺต นาปิ ฉนฺทารโห, อปิ จ กมฺมารโหฯ

๔๘๙. จตฺตาริ กมฺมานิ – อปโลกนกมฺมํ, ญตฺติกมฺมํ, ญตฺติทุติยกมฺมํ, ญตฺติจตุตฺถกมฺมํฯ อิมานิ จตฺตาริ กมฺมานิ กติหากาเรหิ วิปชฺชนฺติ? อิมานิ จตฺตาริ กมฺมานิ ปญฺจหากาเรหิ วิปชฺชนฺติ – วตฺถุโต วา ญตฺติโต วา อนุสฺสาวนโต วา สีมโต วา ปริสโต วาฯ

๔๙๐. กถํ **วตฺถุโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ**? ปณฺฑกํ อุปสมฺปาเทติ , วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ เถยฺยสํวาสกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ ติตฺถิยปกฺกนฺตกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ ติรจฺฉานคตํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ มาตุฆาตกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ ปิตุฆาตกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ อรหนฺตฆาตกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ ภิกฺขุนิทูสกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ สงฺฆเภทกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ โลหิตุปฺปาทกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ อุภโตพฺยญฺชนํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํฯ เอวํ วตฺถุโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๙๑. กถํ **ญตฺติโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ**? ปญฺจหากาเรหิ ญตฺติโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ วตฺถุํ น ปรามสติ, สงฺฆํ น ปรามสติ, ปุคฺคลํ น ปรามสติ, ญตฺตึ น ปรามสติ, ปจฺฉา วา ญตฺตึ ฐเปติ – อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ ญตฺติโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๙๒. กถํ **อนุสฺสาวนโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ**? ปญฺจหากาเรหิ อนุสฺสาวนโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ – วตฺถุํ น ปรามสติ, สงฺฆํ น ปรามสติ, ปุคฺคลํ น ปรามสติ, สาวนํ หาเปติ, อกาเล วา สาเวติ – อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ อนุสฺสาวนโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๙๓. กถํ **สีมโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ**? เอกาทสหิ อากาเรหิ สีมโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ อติขุทฺทกํ สีมํ สมฺมนฺนติ, อติมหตึ สีมํ สมฺมนฺนติ, ขณฺฑนิมิตฺตํ สีมํ สมฺมนฺนติ, ฉายานิมิตฺตํ สีมํ สมฺมนฺนติ, อนิมิตฺตํ สีมํ สมฺมนฺนติ, พหิสีเม ฐิโต สีมํ สมฺมนฺนติ, นทิยา สีมํ สมฺมนฺนติ, สมุเทฺท สีมํ สมฺมนฺนติ, ชาตสฺสเร สีมํ สมฺมนฺนติ, สีมาย สีมํ สมฺภินฺทติ, สีมาย สีมํ อโชฺฌตฺถรติ – อิเมหิ เอกาทสหิ อากาเรหิ สีมโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๙๔. กถํ **ปริสโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ**? ทฺวาทสหิ อากาเรหิ ปริสโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ – จตุวคฺคกรเณ กเมฺม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติ, จตุวคฺคกรเณ กเมฺม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติฯ จตุวคฺคกรเณ กเมฺม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติฯ ปญฺจวคฺคกรเณ กเมฺม…เป.… ทสวคฺคกรเณ กเมฺม…เป.… วีสติวคฺคกรเณ กเมฺม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติฯ วีสติวคฺคกรเณ กเมฺม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติฯ วีสติวคฺคกรเณ กเมฺม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติ – อิเมหิ ทฺวาทสหิ อากาเรหิ ปริสโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติฯ

๔๙๕. อปโลกนกมฺมํ กติ ฐานานิ คจฺฉติ? ญตฺติกมฺมํ กติ ฐานานิ คจฺฉติ? ญตฺติทุติยกมฺมํ กติ ฐานานิ คจฺฉติ? ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ กติ ฐานานิ คจฺฉติ? อปโลกนกมฺมํ ปญฺจ ฐานานิ คจฺฉติฯ ญตฺติกมฺมํ นว ฐานานิ คจฺฉติฯ ญตฺติทุติยกมฺมํ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติฯ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติฯ

๔๙๖. อปโลกนกมฺมํ กตมานิ ปญฺจ ฐานานิ คจฺฉติ? โอสารณํ, นิสฺสารณํ, ภณฺฑุกมฺมํ, พฺรหฺมทณฺฑํ, กมฺมลกฺขณเญฺญว ปญฺจมํ – อปโลกนกมฺมํ อิมานิ ปญฺจ ฐานานิ คจฺฉติ ฯ ญตฺติกมฺมํ กตมานิ นว ฐานานิ คจฺฉติ? โอสารณํ, นิสฺสารณํ, อุโปสถํ, ปวารณํ, สมฺมุตึ, ทานํ, ปฏิคฺคหํ, ปจฺจุกฺกฑฺฒนํ, กมฺมลกฺขณเญฺญว นวมํ – ญตฺติกมฺมํ อิมานิ นว ฐานานิ คจฺฉติฯ ญตฺติทุติยกมฺมํ กตมานิ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติ? โอสารณํ, นิสฺสารณํ, สมฺมุตึ, ทานํ, อุทฺธรณํ, เทสนํ, กมฺมลกฺขณเญฺญว สตฺตมํ – ญตฺติทุติยกมฺมํ อิมานิ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติฯ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ กตมานิ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติ? โอสารณํ, นิสฺสารณํ, สมฺมุตึ, ทานํ, นิคฺคหํ, สมนุภาสนํ, กมฺมลกฺขณเญฺญว สตฺตมํ – ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ อิมานิ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติฯ

๔๙๗. จตุวคฺคกรเณ กเมฺม จตฺตาโร ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหาฯ ยสฺส สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ โส เนว กมฺมปโตฺต นาปิ ฉนฺทารโห, อปิ จ กมฺมารโหฯ ปญฺจวคฺคกรเณ กเมฺม ปญฺจ ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหาฯ ยสฺส สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ โส เนว กมฺมปโตฺต นาปิ ฉนฺทารโห, อปิ จ กมฺมารโหฯ ทสวคฺคกรเณ กเมฺม ทส ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหาฯ ยสฺส สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ โส เนว กมฺมปโตฺต นาปิ ฉนฺทารโห, อปิ จ กมฺมารโหฯ วีสติวคฺคกรเณ กเมฺม วีสติ ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหาฯ ยสฺส สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ โส เนว กมฺมปโตฺต นาปิ ฉนฺทารโห, อปิ จ กมฺมารโหฯ

กมฺมวโคฺค นิฎฺฐิโต ปฐโมฯ

๒. อตฺถวสวโคฺค

๔๙๘. [อ. นิ. ๒.๒๐๑-๒๓๐] เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ สงฺฆสุฎฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเต สา

วกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ เวรานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ เวรานํ ปฏิฆาตาย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ วชฺชานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ วชฺชานํ ปฏิฆาตาย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ ภยานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ ภยานํ ปฏิฆาตาย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปฏิฆาตาย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ คิหีนํ อนุกมฺปาย, ปาปิจฺฉานํ ปกฺขุปเจฺฉทาย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิโยฺยภาวาย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหาย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ

อตฺถวสวคฺโค นิฏฺฐิโต ทุติโยฯ

๓. ปญฺญตฺตวคฺโค

๔๙๙. เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ปาติโมกฺขํ ปญฺญตฺตํ…เป.… ปาติโมกฺขุเทฺทโส ปญฺญตฺโต… ปาติโมกฺขฏฺฐปนํ ปญฺญตฺตํ… ปวารณา ปญฺญตฺตา… ปวารณาฐปนํ ปญฺญตฺตํ… ตชฺชนียกมฺมํ ปญฺญตฺตํ… นิยสฺสกมฺมํ ปญฺญตฺตํ… ปพฺพาชนียกมฺมํ ปญฺญตฺตํ… ปฏิสารณียกมฺมํ ปญฺญตฺตํ… อุเกฺขปนียกมฺมํ ปญฺญตฺตํ… ปริวาสทานํ ปญฺญตฺตํ… มูลายปฏิกสฺสนา ปญฺญตฺตา… มานตฺตทานํ ปญฺญตฺตํ… อพฺภานํ ปญฺญตฺตํ… โอสารณียํ ปญฺญตฺตํ… นิสฺสารณียํ ปญฺญตฺตํ… อุปสมฺปทํ ปญฺญตฺตํ… อปโลกนกมฺมํ ปญฺญตฺตํ… ญตฺติกมฺมํ ปญฺญตฺตํ… ญตฺติทุติยกมฺมํ ปญฺญตฺตํ… ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ ปญฺญตฺตํ…เป.…ฯ

ปญฺญตฺตวคฺโค นิฏฺฐิโต ตติโยฯ

๔. อปญฺญเตฺต ปญฺญตฺตวคฺโค

๕๐๐. …เป.… อปญฺญเตฺต ปญฺญตฺตํ, ปญฺญเตฺต อนุปญฺญตฺตํ…เป.… สมฺมุขาวินโย ปญฺญตฺโต…เป.… สติวินโย ปญฺญตฺโต…เป.… อมูฬฺหวินโย ปญฺญตฺโต…เป.… ปฏิญฺญาตกรณํ ปญฺญตฺตํ…เป.… เยภุยฺยสิกา ปญฺญตฺตา…เป.… ตสฺสปาปิยสิกา ปญฺญตฺตา…เป.… ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโต สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาค

เตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ เวรานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ เวรานํ ปฏิฆาตาย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ วชฺชานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ วชฺชานํ ปฏิฆาตาย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ ภยานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ ภยานํ ปฏิฆาตาย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปฏิฆาตาย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ คิหีนํ อนุกมฺปาย, ปาปิจฺฉานํ ปกฺขุปเจฺฉทาย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิโยฺยภาวาย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหาย – อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโตฯ

อปญฺญเตฺต ปญฺญตฺตวโคฺค นิฏฺฐิโต จตุโตฺถฯ

๕. นวสงฺคหวโคฺค

๕๐๑. นวสงฺคหา – วตฺถุสงฺคโห, วิปตฺติสงฺคโห อาปตฺติสงฺคโห, นิทานสงฺคโห, ปุคฺคลสงฺคโห, ขนฺธสงฺคโห, สมุฏฺฐานสงฺคโห, อธิกรณสงฺคโห, สมถสงฺคโหติฯ

อธิกรเณ สมุปฺปเนฺน สเจ อุโภ อตฺถปจฺจตฺถิกา อาคจฺฉนฺติ อุภินฺนมฺปิ วตฺถุ อาโรจาเปตพฺพํฯ อุภินฺนมฺปิ วตฺถุ อาโรจาเปตฺวา อุภินฺนมฺปิ ปฏิญฺญา โสตพฺพาฯ อุภินฺนมฺปิ ปฏิญฺญํ สุตฺวา อุโภปิ วตฺตพฺพา – ‘‘อมฺหากํ อิมสฺมิํ อธิกรเณ วูปสมิเต [วูปสเมปิ (ก.)] อุโภปิ ตุฏฺฐา ภวิสฺสถา’’ติฯ สเจ อาหํสุ – ‘‘อุโภปิ ตุฏฺฐา ภวิสฺสามา’’ติ, สเงฺฆน ตํ อธิกรณํ สมฺปฏิจฺฉิตพฺพํฯ สเจ อลชฺชุสฺสนฺนา โหติ, ปริสา อุพฺพาหิกาย วูปสเมตพฺพํฯ สเจ พาลุสฺสนฺนา โหติ, ปริสา วินยธโร ปริเยสิตโพฺพ เยน ธเมฺมน เยน วินเยน เยน สตฺถุสาสเนน ตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติฯ ตถา ตํ อธิกรณํ วูปสเมตพฺพํฯ

วตฺถุ ชานิตพฺพํ, โคตฺตํ ชานิตพฺพํ, นามํ ชานิตพฺพํ, อาปตฺติ ชานิตพฺพาฯ

เมถุนธโมฺมติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – ปาราชิกนฺติ นามเญฺจว อาปตฺติ จฯ

อทินฺนาทานนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – ปาราชิกนฺติ นามเญฺจว อาปตฺติ จฯ

มนุสฺสวิคฺคโหติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – ปาราชิกนฺติ นามเญฺจว อาปตฺติ จฯ

อุตฺตริมนุสฺสธโมฺมติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – ปาราชิกนฺติ นามเญฺจว อาปตฺติ จฯ

สุกฺกวิสฺสฏฺฐีติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺจว อาปตฺติ จฯ

กายสํสโคฺคติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺจว อาปตฺติ จฯ

ทุฏฺฐุลฺลวาจาติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺจว อาปตฺติ จฯ

อตฺตกามนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺจว อาปตฺติ จฯ

สญฺจริตฺตนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺจว อาปตฺติ จฯ

สญฺญาจิกาย กุฏึ การาปนนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺจว อาปตฺติ จฯ

มหลฺลกํ วิหารํ การาปนนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺจว อาปตฺติ จฯ

ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํสนนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺจว อาปตฺติ จฯ

ภิกฺขุํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํสนนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺจว อาปตฺติ จฯ

สงฺฆเภทกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺจว อาปตฺติ จฯ

เภทกานุวตฺตกานํ ภิกฺขูนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺจว อาปตฺติ จฯ

ทุพฺพจสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺจว อาปตฺติ จฯ

กุลทูสกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺจว อาปตฺติ จ…เป….ฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณนฺติ วตฺถุ เจว โคตฺตญฺจ – ทุกฺกฏนฺติ นามญฺจว อาปตฺติ จาติฯ

นวสงฺคหวโคฺค นิฏฺฐิโต ปญฺจโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อปโลกนํ ญตฺติ จ, ทุติยํ จตุเตฺถน จ;
วตฺถุ ญตฺติ อนุสฺสาวนํ, สีมา ปริสเมว จฯ

สมฺมุขา ปฏิปุจฺฉา จ, ปฏิญฺญา วินยารโห;
วตฺถุ สงฺฆปุคฺคลญฺจ, ญตฺตึ น ปจฺฉา ญตฺติ จฯ

วตฺถุํ สงฺฆปุคฺคลญฺจ, สาวนํ อกาเลน จ;
อติขุทฺทกา มหนฺตา จ, ขณฺฑจฺฉายา นิมิตฺตกาฯ

พหินที สมุเทฺท จ, ชาตสฺสเร จ ภินฺทติ;
อโชฺฌตฺถรติ สีมาย, จตุ ปญฺจ จ วคฺคิกาฯ

ทส วีสติวคฺคา จ, อนาหฏา จ อาหฏา;
กมฺมปตฺตา ฉนฺทารหา, กมฺมารหา จ ปุคฺคลาฯ

อปโลกนํ ปญฺจฎฺฐานํ, ญตฺติ จ นวฐานิกา;
ญตฺติ ทุติยํ สตฺตฎฺฐานํ, จตุตฺถา สตฺตฐานิกาฯ

สุฎฺฐุ ผาสุ จ ทุมฺมงฺกุ, เปสลา จาปิ อาสวา;
เวรวชฺชภยเญฺจว, อกุสลํ คิหีนญฺจฯ

ปาปิจฺฉา อปฺปสนฺนานํ, ปสนฺนา ธมฺมฎฺฐปนา;
วินยานุคฺคหา เจว, ปาติโมกฺขุเทฺทเสน จฯ

ปาติโมกฺขญฺจ ฐปนา, ปวารณญฺจ ฐปนํ;
ตชฺชนียา นิยสฺสญฺจ, ปพฺพาชนีย ปฎิสารณี;

อุเกฺขปน ปริวาสํ, มูลมานตฺตอพฺภานํ;
โอสารณํ นิสฺสารณํ, ตเถว อุปสมฺปทาฯ

อปโลกนญตฺติ จ, ทุติยญฺจ จตุตฺถกํ;
อปญฺญเตฺตนุปญฺญตฺตํ, สมฺมุขาวินโย สติฯ

อมูฬฺหปฎิเยภฺยฺย, ปาปิย ติณวตฺถารกํ;
วตฺถุ วิปตฺติ อาปตฺติ, นิทานํ ปุคฺคเลน จฯ

ขนฺธา เจว สมุฎฺฐานา, อธิกรณเมว จ;
สมถา สงฺคหา เจว, นามอาปตฺติกา ตถาติฯ

ปริวาโร นิฎฺฐิโตฯ

ปริวารปาฬิ นิฎฺฐิตาฯ